

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 29.4.2013
SWD(2013) 53 final/2

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

**Europos Sąjungos valstybės pagalbos, viešųjų pirkimų ir vidaus rinkos taisyklių
taikymo visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms, visų pirma visuotinės svarbos
socialinėms paslaugoms, vadovas**

TURINYS

1	Ižanga	18
2	VESP sąvoka	21
3	Naujasis valstybės pagalbos VESP dokumentų rinkinys.....	28
3.1	Naujojo valstybės pagalbos VESP dokumentų rinkinio apžvalga.....	28
3.2	Komunikatas	30
3.2.1	Kada taikomos valstybės pagalbos taisyklės ir kokios yra pasekmės?	30
3.2.2	Pavedimas	40
3.2.3	Pagalba nelaikoma kompensacija pagal Altmark sprendimą.....	46
3.3	Pagalba nelaikoma kompensacija pagal de minimis reglamentus	51
3.4	Kompensacija pagal VESP sprendimą.....	55
3.4.1	Taikymo sritis	55
3.4.1.1	Dėl 15 mln. EUR ribos.....	55
3.4.1.2	Ligoninės ir socialinės paslaugos.....	56
3.4.1.3	Pavedimo laikotarpis.....	58
3.4.1.4	Taikymas transporto sektoriui.....	59
3.4.1.5	Sunkumų patiriančios įmonės	60
3.4.2	Suderinamumo sąlygos	60
3.4.2.1	Bendras pristatymas	60
3.4.2.2	Pavedimas	63
3.4.2.3	Kompensacijos suma.....	65
3.4.2.4	Kompensacijos permoka ir susigrąžinimas.....	70
3.4.2.5	Kompensacijos nepriemoka	71
3.4.3	Skaidrumas ir ataskaitų teikimas.....	72
3.4.4	Įsigaliojimas ir pereinamojo laikotarpio nuostatos	72
3.5	Kompensacijos pagal VESP bendrąsias nuostatas.....	73
3.5.1	Taikymo sritis	73
3.5.2	Suderinamumo sąlygos (atkreipkite dėmesį į tai, kad atsakymai į tolesnius su Sprendimu susijusius klausimus (117, 119, 124–138, 140–147) mutatis mutandis galioja ir Bendrosioms nuostatoms).....	74
3.5.3	Įsigaliojimas ir pereinamojo laikotarpio nuostatos	82
3.6	VESP dokumentų rinkinys ir kitos taisyklės	83
4	Klausimai dėl viešųjų pirkimų taisyklių taikymo VSSP	86
4.1	VSSP teikia pati valdžios institucija.....	86
4.2	VSSP už atlygį pavedama teikti trečiajai šaliai	87

- 5 Bendras valstybės pagalba ir viešojo pirkimo sutarčių bei paslaugų koncesijų taisyklių taikymas visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms⁹⁹
- 6 Bendrieji klausimai dėl sutarties vidaus rinkos taisyklių (įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas) taikymo VESP, visų pirma VSSP..... 101
- 7 Klausimai dėl paslaugų direktyvos taikymo VESP, ypač VSSP 104

TURINYS - KLAUSIMAI

1	Ižanga	18
2	VESP sąvoka	21
1.	<i>Kas yra visuotinės svarbos paslauga (VSP)?</i>	21
2.	<i>Kas yra visuotinės ekonominės svarbos paslauga (VESP)? Ar valdžios institucijos privalo šią sąvoką įtraukti į nacionalinę teisę?</i>	21
3.	<i>Kas yra visuotinės svarbos socialinė paslauga (VSSP)?</i>	22
4.	<i>Ar valstybėms narėms suteikiama veiksmų laisvė apibrėžti VESP?</i>	23
5.	<i>Ar Komisija gali pateikti kriterijų sąrašą, kurį valdžios institucijos galėtų taikyti siekdamos nustatyti, ar paslauga yra visuotinės svarbos?</i>	23
6.	<i>Ar ES teisės aktais apribojama valstybių narių veiksmų laisvė apibrėžti VESP?</i>	23
7.	<i>Ar yra pavyzdžių, susijusių su valstybių narių padaryta akivaizdžia vertinimo klaida apibrėžiant VESP?</i>	24
8.	<i>Ar tam tikras finansines paslaugas galima laikyti VESP?</i>	25
9.	<i>Ar infrastruktūros kūrimas gali būti laikoma VESP?</i>	25
10.	<i>Ar darbo vietų kūrimą ir išlaikymą įmonėje, siekiant plėsti jos mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veiklą (pavyzdžiui, biofarmacijos srityje), galima laikyti VESP?</i>	26
11.	<i>Ar valdžios institucija gali priskirti paslaugą VESP, jei panašią paslaugą jau teikia kiti veiklos vykdytojai, kuriems nepavesta teikti VESP?</i>	26
12.	<i>Ar paslauga gali būti priskirta VESP, jei artimoje ateityje ją teikti galės rinka?</i>	27
13.	<i>Jeigu rinkos sąlygomis veikiantis vaikų priežiūros paslaugų teikėjas, kuriam nepavesta teikti VESP, patiria sunkumų ir jam iškyla bankroto pavojus, ar valstybė narė gali tuo metu jam pavesti VESP, kad užtikrintų paslaugos tęstinumą (darant prielaidą, kad toje vietovėje trūksta vaikų priežiūros paslaugų teikėjų, kurie galėtų tas paslaugas teikti)?</i>	27
3	Naujasis valstybės pagalbos VESP dokumentų rinkinys.....	28
3.1	Naujojo valstybės pagalbos VESP dokumentų rinkinio apžvalga.....	28
14.	<i>Kas sudaro naująjį valstybės pagalbos VESP dokumentų rinkinį?</i>	28
15.	<i>Koks VESP komunikato tikslas?</i>	28
16.	<i>Kas yra VESP de minimis reglamentas?</i>	28
17.	<i>Kokia Sprendimo esmė?</i>	28
18.	<i>Kokia Bendrųjų nuostatų esmė?</i>	28
19.	<i>Kokie atitinkami Sprendimo ir Bendrųjų nuostatų tikslai? Kuo skiriasi šie du dokumentai?</i>	29

20.	<i>Kokie yra logiški kompensacijos už viešąją paslaugą analizės žingsniai?</i>	29
21.	<i>Kaip galima užtikrinti teisinį tikrumą VESP teikėjams? Ką daryti, jei jie nežino, ar kompensacijai taikomas Sprendimas, Bendrosios nuostatos ar VESP de minimis reglamentas?</i>	30
22.	<i>Ar VESP teikėjams taikomos kokios nors teisinės prievolės?</i>	30
23.	<i>Ar VESP dokumentų rinkinyje nustatoma įmonių teisė gauti pagalbą kompensacijos už viešąją paslaugą forma?</i>	30
3.2	Komunikatas	30
3.2.1	Kada taikomos valstybės pagalbos taisyklės ir kokios yra pasekmės?	30
24.	<i>Kada SESV nustatytos valstybės pagalbos taisyklės taikomos VESP organizavimui ir finansavimui?</i> 30	
25.	<i>Kada pagal konkurencijos taisykles veikla laikoma ekonomine veikla?</i>	31
26.	<i>Ar laisvųjų profesijų atstovai gali steigti įmones, kaip apibrėžta konkurencijos taisyklėse?</i>	32
27.	<i>Kada veikla pagal konkurencijos taisykles laikoma neekonomine?</i>	32
28.	<i>Ar valdžios institucija, savo kompetencijos srityje teikdama informaciją ir konsultacijas piliečiams, vykdo ekonominę veiklą, kaip apibrėžta konkurencijos taisyklėse?</i>	34
29.	<i>Komunikate pateikiamos konkrečios gairės kaip atskirti ekonominę veiklą nuo neekonominės šiose keturiuose srityse. Ar visa veikla, nepriskiriama kuriai nors iš šių keturių sričių, visuomet yra ekonominė?</i>	34
30.	<i>Ar gali laikui bėgant keistis veiklos skirstymas į ekonominę ir neekonominę?</i>	34
31.	<i>Ar SESV valstybės pagalbos taisykles galima taikyti pelno nesiekiantiems paslaugų teikėjams?</i>	34
32.	<i>Ar rinkdamas VESP teikėją valdžios institucija gali teikti pirmenybę tam tikro tipo organizacijoms (pvz., viešosioms / pelno siekiančioms / ne pelno)?</i>	35
33.	<i>Ar valstybės pagalbos taisyklės taikomos socialinės veiklos centrams, teikiantiems VSSP (pvz., paslaugas pagyvenusiems asmenims ir neįgaliesiems)?</i>	35
34.	<i>Ar tam tikrų kategorijų paslaugų gavėjams savivaldybės platinami kuponai, skirti pasinaudoti VESP, yra valstybės pagalba?</i>	35
35.	<i>Ar socialinė pagalba, teikiama tam tikriems gavėjams, tokiems kaip nedideles pajamas gaunantys namų ūkiai (pvz., atsivėlgiant į jų faktines išlaidas, patiriamas siekiant pasinaudoti VESP, ir (arba) kitus su jų asmenine padėtimi susijusius objektyvius kriterijus), ir mokama tiesiogiai paslaugų teikėjui – mokėjimų tarpininkui, yra valstybės pagalba?</i>	35
36.	<i>Tam tikros VESP dažnai teikiamos vietos lygmeniu. Ar jos iš tikrųjų daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai?</i>	36
37.	<i>Ar tarpusavio prekybai iš tikrųjų daromas poveikis, jeigu konkrečių VESP regione teikia vienas veiklos vykdytojas?</i>	37
38.	<i>Ar yra vietoje teikiamų VESP pavyzdžių, kai poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai iš tikrųjų nedaromas?</i>	37
39.	<i>Kokių veiksmų imamasi, kai veikla yra ekonominė ir ja daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai?</i>	39

40.	<i>Ar konkurencijos taisyklių taikymas reiškia, kad valstybės narės turi pakeisti VESP organizavimo ir teikimo tvarką?</i>	39
41.	<i>Kokių veiksmų imamasi, kai valdžios institucija suteikia kompensaciją už visuotinės svarbos paslaugą, laikomą ekonomine veikla?</i>	39
42.	<i>Ar pagal valstybės pagalbos taisykles valdžios institucijos privalo taikyti konkrečią VESP organizavimo tvarką?</i>	39
43.	<i>Ar dotacijos, skiriamos vienai valdžios institucijai perduodant įgaliojimus kitai valdžios institucijai, kai vykdomas decentralizavimas, priskirtinos valstybės pagalbai?</i>	39
44.	<i>Ar finansuojant vidaus veiklos principu VESP teikiantį subjektą, kaip apibrėžta viešųjų pirkimų taisyklėse, valstybės pagalbos taisyklės nėra taikomos?</i>	39
45.	<i>Kokios yra pasekmės, jeigu kompensacija už VESP iš tikrųjų yra valstybės pagalba?</i>	40
3.2.2	Pavedimas	40
46.	<i>Koks yra pavedimo tikslas?</i>	40
47.	<i>Kokie pavedimo tipai laikomi tinkamais?</i>	40
48.	<i>Ar pavedimas būtinas net tuomet, kai teikiama VSSP?</i>	42
49.	<i>Kurios valdžios institucijos turi teisę pavesti įmonei teikti VESP? Ar savivaldybės turi tokią kompetenciją?</i>	42
50.	<i>Ar VESP teikėjas, kuris dažnai turi specialių žinių, gali pats nustatyti pavedimo turinį?</i>	42
51.	<i>Ar pavedimo sąvoka pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį ir VESP dokumentų rinkinį atitinka „valstybės įgaliojoto subjekto“ sąvoką pagal Paslaugų direktyvą (2 straipsnio 2 dalies j punktą)?</i>	42
52.	<i>Ar regioninės valdžios institucijos sprendimas, kuriame apibrėžiama visuotinės svarbos socialinė paslauga, susijusi su profesiniu mokymu, ir pavedama ją teikti vienai ar kelioms mokymo įstaigoms, yra pavedimas pagal valstybės pagalbos taisykles ir Paslaugų direktyvą?</i>	43
53.	<i>Jeigu VESP bendrai finansuoja kelios valdžios institucijos, ar kiekviena susijusi valdžios institucija turi patvirtinti savo pavedimą, ar skirdama kompensaciją ji gali remtis valdžios institucijos, vadovaujančios teikiant VESP ar ją organizuojančios, pavedimu?</i>	43
54.	<i>Ar valdžios institucija, norinti pavesti kelias VESP teikti vienam arba keliems paslaugų teikėjams, privalo kiekvienai VESP patvirtinti atskirą pavedimą?</i>	44
55.	<i>Ar pavedime turėtų būti apibūdinta vykdytina užduotis arba konkreti veikla?</i>	44
56.	<i>Kaip turėtų būti parengtas pavedimas, susijęs su tokiomis paslaugomis kaip VSSP, kurios turi būti vertinamos bendrai, bet kartu pritaikytos prie įvairių paslaugų gavėjų konkrečių poreikių? Ar pavedime turi būti apibūdinta kiekviena teiktina paslauga?</i>	44
57.	<i>Ar pavedimo laikotarpiui pasibaigus ta pati VESP gali būti vėl pavesta tai pačiai įmonei?</i>	45
58.	<i>Kaip parengti pavedimą, susijusį su paslaugomis, kurios jas teikiant turi būti pritaikomos prie besikeičiančios padėties – kintančio priežiūros intensyvumo ir paslaugų gavėjų profilio bei skaičiaus?</i>	45
59.	<i>Ar reikalavimas parengti pavedimą nevaržo paslaugų teikėjų savarankiškumo ir iniciatyvos laisvės?</i>	46

60.	<i>Ar reikalavimu parengti pavedimą nevaržomas VESP teikėjo, nacionaliniu lygmeniu tinkamai įgalioto teikti paslaugas, vietos biurų savarankiškumas nustatant prioritetus?</i>	46
3.2.3	Pagalba nelaikoma kompensacija pagal Altmark sprendimą.....	46
61.	<i>Ką Teismas nurodo Altmark sprendime?</i>	46
62.	<i>Ar gali valdžios institucija išvengti valstybės pagalbos taisyklių taikymo surengdama konkursą, nepatikrinusi, ar įvykdyti visi Altmark sprendimo kriterijai?</i>	48
63.	<i>Kodėl už VESP teikimą kompensuojama pagal „mažiausios kainos bendruomenei“ kriterijų? Ar tai nenulems prastos teikiamų paslaugų kokybės?</i>	48
64.	<i>Ar galite pateikti pavyzdinę situaciją, kada reikėtų taikyti lėšų susigrąžinimo mechanizmą (minimą Komunikato 67 punkte)?</i>	49
65.	<i>Kas yra atvira procedūra, apibrėžta Komunikato 66 punkte?</i>	49
66.	<i>Kas yra ribota procedūra, apibrėžta Komunikato 66 punkte?</i>	49
67.	<i>Kodėl laikoma, kad derybų procedūra atitinka ketvirtąjį Altmark kriterijų tik išskirtiniais atvejais?</i> 50	
68.	<i>Jei pateiktas tik vienas pasiūlymas, ar tas pasiūlymas niekada nelaikomas pakankamu, kad būtų užtikrintas paslaugų teikimas mažiausia bendruomenei kaina, ar galimi atvejai, kai tokio pasiūlymo vis dėlto užtenka?</i> 50	
69.	<i>Kokia yra nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių ir valstybės pagalbos teisės sąveika? Ar ES valstybės pagalbos teisėje gali būti nustatyta prievolė visada taikyti viešųjų pirkimų taisykles, jei paslaugų teikėjui pavedama teikti VESP?</i>	50
70.	<i>Kas atsitiks, kai viešųjų pirkimų procedūru, kuriose numatytas derybų elementas, taikymo sritis pasikeis vykdant dabartinę ES viešųjų pirkimų taisyklių reformą?</i>	50
71.	<i>Ką būtent reiškia „bendrai rinkoje sutartas užmokestis“? Ar užtenka vieno eksperto nuomonės jam įrodyti?</i> 51	
72.	<i>Ar valstybė narė, taikydama gerai valdomos vidutinės įmonės išlaidų kriterijų, gali remtis iš anksto nustatytomis orientacinėmis išlaidomis?</i>	51
73.	<i>Kokie yra Altmark kriterijų taikymo arba netaikymo padariniai?</i>	51
3.3	Pagalba nelaikoma kompensacija pagal de minimis reglamentus	51
74.	<i>Kuo skiriasi VESP de minimis reglamentas ir bendrasis de minimis reglamentas?</i>	51
75.	<i>Kaip galima užtikrinti, kad būtų laikomasi 500 000 EUR ribos? Ar vykdomi kokie nors atitikties patikrinimai?</i>	52
76.	<i>Ar pavedimas pagal Sprendimą ir (arba) Bendrąsias nuostatas taip pat reikalingas pagal VESP de minimis reglamentą?</i>	52
77.	<i>Koks VESP de minimis reglamento taikymo pranašumas, palyginti su Sprendimu?</i>	52
78.	<i>Kokios yra suteiktos pagalbos sumavimo taisyklės pagal abu de minimis reglamentus? Konkrečiau, ar įmonė, gavusi bendrąją de minimis pagalbą praėjusiais metais dabar gali gauti ir VESP de minimis pagalbą?</i> 52	

79.	<i>Pagal kokias taisykles sumuojama kompensacija, išmokėta pagal VESP de minimis reglamentą, ir kompensacija, išmokėta įgyvendinus Altmark kriterijus?</i>	53
80.	<i>Ar gali įmonė gauti kompensaciją už vieną VESP pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas ir de minimis pagalbą už kitą VESP pagal VESP de minimis reglamentą?</i>	53
81.	<i>Ar paslaugų teikėjas, kuris tam tikrą laiką gavo kompensaciją pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas, gali gauti finansavimą tai pačiai paslaugai kitu laikotarpiu pagal VESP de minimis reglamentą?</i> 53	
82.	<i>Paslaugų teikėjas norėtų steigti pagalbos jauniems bedarbiams centrą, kuriam reikalinga 150 000 EUR finansinė parama. Ar šiai valdžios institucijos teikiamai subsidijai taikomos valstybės pagalbos taisyklės?</i> 53	
83.	<i>Ar valdžios institucija gali finansuoti bandomąją iniciatyvą siekdama nustatyti VESP užduočių turinį?</i> 54	
84.	<i>Jeigu VESP finansuojama pagal bendrąjį de minimis reglamentą arba VESP de minimis reglamentą, ar didžiausia 200 000 EUR arba 500 000 EUR riba taikoma VESP, ar įmonei, kuriai pavesta teikti VESP, atsižvelgiant į kitų rūšių veiklą, už kurią įmonė gauna valstybinių išteklių?</i>	54
85.	<i>Jeigu subjektas, kuriam pavesta teikti kelias VESP, kiekvienos VESP apskaitą veda atskirai, ar galima kiekvienai VESP atskirai taikyti de minimis taisyklę?</i>	54
86.	<i>Jeigu subjektas, kuriam pavesta teikti VESP, taip pat vykdo neekonominę veiklą, ar taikant de minimis reglamentą būtina išskaičiuoti visuotinėms neekonominės svarbos paslaugoms skiriamą kompensacijos sumą?</i>	54
87.	<i>Su VSSP susijusių investicijų biudžetas gali būti sudaromas laikotarpiui, kuris gali siekti nuo vienerių iki kelerių metų. Ar šiuo atveju galima taikyti de minimis reglamentus?</i>	55
88.	<i>Ar VESP de minimis reglamentas ir bendrasis de minimis reglamentas taikomi sunkumų patiriantiems VESP teikėjams?</i>	55
3.4	Kompensacija pagal VESP sprendimą.....	55
3.4.1	Taikymo sritis	55
89.	<i>Kokiais atvejais taikomas Sprendimas?</i>	55
3.4.1.1	Dėl 15 mln. EUR ribos.....	55
90.	<i>Ar 15 mln. EUR riba taikytina grynąja ar bendrąja verte?</i>	55
91.	<i>Ar riba taikoma vienam VESP pavedimui ar vienai įmonei? Kas būna, kai kelios įmonės drauge teikia VESP?</i>	56
3.4.1.2	Ligoninės ir socialinės paslaugos.....	56
92.	<i>2 straipsnio 1 dalies b punkte dėl ligoninių yra nuostata dėl pagalbinės veiklos, bet 2 straipsnio 1 dalies c punkte dėl socialinių paslaugų jos nėra. Ar tai reiškia, kad socialinėms paslaugoms sudaromos mažiau palankios sąlygos?</i>	56
93.	<i>Kas gali apibrėžti sąvokos „socialinės paslaugos“ turinį?</i>	56
94.	<i>Kodėl Sprendime pateiktas socialinių paslaugų sąrašas laikomas išsamiu? Ką daryti, jei valstybė narė nori pavesti paslaugų teikėjui visuotinės svarbos socialinę paslaugą, kuri nėra įtraukta į sąrašą?</i>	56

95.	<i>Kaip Sprendime pateiktas socialinių paslaugų sąrašas siejasi su paslaugų sąrašu, pateiktu Viešųjų pirkimų direktyvos (Direktyva 2004/18/EB) II priedo B dalyje?</i>	57
96.	<i>Ką apima sąvoka „vaikų priežiūra“ 2 straipsnio 1 dalies c punkte?</i>	57
97.	<i>Ar formuluote „tenkinami socialiniai poreikiai“ ribojamas socialinių paslaugų, kurios gali būti VESP, tipas, pavyzdžiui, vaikų priežiūros atveju apsiribojant vaikų priežiūra šeimose, patiriančiose finansinių sunkumų?</i>	57
98.	<i>Ką apima sąvoka „pažeidžiamų grupių socialinė įtrauktis“ 2 straipsnio 1 dalies c punkte?</i>	57
99.	<i>Ką apima sąvoka „galimybė įsidarbinti ir vėl integruotis į darbo rinką“ 2 straipsnio 1 dalies c punkte? Ar į ją įeina profesinis mokymas?</i>	58
100.	<i>Ar Sprendimas gali būti taikomas socialinės ir darbo integracijos įmonėms teikiamai pagalbai?</i>	58
3.4.1.3	Pavedimo laikotarpis	58
101.	<i>Ar pavedimo laikotarpis gali viršyti 10 metų tik jei didelė investicija turi būti amortizuota per ilgesnį laikotarpį, ar ir dėl kitų pagrįstų priežasčių? Ką reiškia „didelė investicija“?</i>	58
102.	<i>Turint omenyje principinį pavedimo laikotarpio apribojimą iki 10 metų, ar jau nebegalima suteikti leidimo paslaugų teikėjui neribotam laikui?</i>	58
3.4.1.4	Taikymas transporto sektoriui	59
103.	<i>Koks skirtumas tarp Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies d ir e punktų?</i>	59
104.	<i>Ką tiksliai reiškia Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies d punkte nustatyta 300 000 keleivių riba susisiekimo paslaugoms oro arba jūrų transportu su salomis? Ar Sprendimas gali būti taikomas oro ir (arba) jūrų keliams, kuriais nesusisiekama su sala?</i>	59
105.	<i>Ar oro uostai su daugiau nei 200 000 keleivių arba uostai su daugiau nei 300 000 keleivių patenka į Sprendimo taikymo sritį, kai kompensacija už viešąją paslaugą neviršija 15 mln. EUR?</i>	59
106.	<i>Kaip Sprendimas susijęs su Reglamentu (EB) Nr. 1008/2008, visų pirma Reglamento 16 straipsniu? Ar galite pateikti pavyzdžių, kokios oro uostų paslaugos galėtų būti apibrėžtos kaip VESP pagal Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies e punktą?</i>	60
107.	<i>Kaip Sprendimas susijęs su Reglamentu (EB) Nr. 1370/2007?</i>	60
3.4.1.5	Sunkumų patiriančios įmonės	60
108.	<i>Ar Sprendimas taip pat taikomas sunkumų patiriančioms įmonėms?</i>	60
3.4.2	Suderinamumo sąlygos	60
3.4.2.1	Bendras pristatymas	60
109.	<i>Kokios yra pagrindinės Sprendime nurodytos suderinamumo sąlygos?</i>	60
110.	<i>Kuo sprendimo Altmark sąlygos skiriasi nuo Sprendime nustatytų sąlygų?</i>	61
111.	<i>Kokie yra pagrindiniai 2005 m. ir 2011 m. sprendimų skirtumai, susiję su suderinamumo sąlygomis?</i>	62
112.	<i>Jeigu visiems komercinės veiklos vykdytojams pavesta teikti tokią pat VESP, ar pagal valstybės pagalbos taisykles jie turėtų gauti vienodą kompensacijos, skirtos šiai VESP teikti, sumą?</i>	62

113.	<i>Ar Sprendime reikalaujama atrinkti įmonę, siūlančią teikti VESP už mažiausią kainą?</i>	62
114.	<i>Ar tiesa, kad jei valdžios institucija priskiria paslaugą VESP ir laikosi Sprendimo, ji neturi laikytis ES viešųjų pirkimų taisyklių?</i>	63
3.4.2.2	Pavedimas	63
115.	<i>Kam įvestas naujas reikalavimas pavedime pateikti nuorodą į Sprendimą (4 straipsnio f punktas)?</i> 63	
116.	<i>Sprendimu reikalaujama, kad kompensacijos sumos apskaičiavimo kriterijai būtų nustatyti pavedime. Kaip tai įmanoma padaryti prieš pradėdant teikti paslaugą?</i>	63
117.	<i>Net jei subjektai turi VESP teikimo patirties, išlaidos gali būti labai nenuspėjamos, o ex post nuostolių rizika – labai didelė: gali nenuspėjamai pasikeisti būtinosios priežiūros lygis, paslaugų gavėjų profilis arba skaičius ir pajamų dydis (dėl paslaugų gavėjo mokesčių nemokėjimo, paslaugų gavėjų skaičiaus svyravimo, kitų valdžios institucijų atsisakymo mokėti). Kaip valdžios institucijos turėtų elgtis tokiu atveju?</i> .64	
118.	<i>Ar nustatant kompensacijos apskaičiavimo kriterijus konkrečiam subjektui jis turėtų būti lyginamas su kitais subjektais? Ar turėtų būti įvertintas veiksmingumas? Kaip galima palyginti religinių paslaugų, dvasinės pagalbos, skirto papildomo laiko ir pan. ertę?</i>	64
119.	<i>Kaip reikėtų nustatyti išlaidų kompensacijos kriterijus, jeigu konkrečią VESP finansuoja dvi ar kelios valdžios institucijos?</i>	64
120.	<i>Kaip reikėtų nustatyti kompensacijos kriterijus, jeigu valdžios institucija nori finansuoti tik dalį paslaugų teikėjo, kuriam pavesta teikti VESP, metinių išlaidų?</i>	65
121.	<i>Jeigu dalį VESP finansuoja valdžios institucija, o dalį – paslaugų gavėjai, ar valdžios institucija gali padengti visas išlaidas, jeigu VESP yra nuostolinga?</i>	65
122.	<i>Ar valdžios institucija pavedime gali nurodyti, kad padengs kiekvienu nustatytu laikotarpiu patirtus veiklos nuostolius, nenustatydama kitų kompensacijos apskaičiavimo kriterijų?</i>	65
3.4.2.3	Kompensacijos suma.....	65
123.	<i>Kokie metodai pagal Sprendimą turėtų būti taikomi su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų grynosioms išlaidoms apskaičiuoti?</i>	65
124.	<i>Ar galėtumėte pateikti keletą pavyzdžių, susijusių su investicijomis, kurias galima remti kaip VESP dalį? Ar, pavyzdžiui, su laivo varikliu susijusios išlaidos gali būti laikomos VESP išlaidomis, atsižvelgiant į tai, kad valdžios institucija pavedė laivo savininkui vykdyti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą vežti keleivius?</i> 66	
125.	<i>Ar konkrečią kompensacijos sumą būtina priskirti konkrečioms išlaidoms?</i>	66
126.	<i>Ar apskaičiuojant kompensaciją galima atsižvelgti ir į subsidijas, ir į paslaugas, kurias valdžios institucija suteikė subjektui, kad padėtų vykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus?</i>	66
127.	<i>Kaip turėtų būti apskaičiuojama kompensacijos už viešąją paslaugą suma, jeigu VESP teikėjams suteiktos specialiosios ar išskirtinės teisės, susijusios su kelių viešosios paslaugos užduočių vykdymu?</i>	66
128.	<i>Jeigu kelios valdžios institucijos, įskaitant vietos valdžios instituciją, ir privatūs subjektai sudaro vieną juridinį asmenį, kad kartu teiktų VESP, kaip apskaičiuojant kompensaciją turi būti atsižvelgiama į subjektų, kurie nėra valdžios institucijos, dalyvavimą?</i>	67
129.	<i>Ar mokesčių lengvatos, taikomos dėl subjekto juridinio statuso, turėtų būti priskiriamos prie pajamų, kaip apibrėžta Sprendimo 5 straipsnio 4 dalyje?</i>	67

130.	<i>Ar mokėjimai, atliekami pagal pelno ir nuostolių paskirstymo susitarimą valstybinėje kontroliuojančiojoje įmonėje, turėtų būti priskiriami prie pajamų, kaip apibrėžta Sprendimo 5 straipsnio 4 dalyje?</i>	67
131.	<i>Kokia yra termino „nuosaikus pelnas“ reikšmė apskaičiuojant suderinamą kompensaciją?</i>	68
132.	<i>Kaip turėtų būti apibrėžiamas terminas „rizika“? Ar galėtumėte pateikti paslaugų teikėjui kylančios rizikos pavyzdžių?</i>	68
133.	<i>Sprendime nurodyta, kad nuosaikiam pelnui apskaičiuoti remiamasi kapitalo grąžos norma. Ar galima naudoti kitokius nuosaikaus pelno apskaičiavimo metodus?</i>	68
134.	<i>Pelno saugumo garantas taikomas tik kapitalo grąžai. Ar saugumo garantas netaikomas, jei pagrįstai naudojami kiti pelno dydžio rodikliai?</i>	69
135.	<i>Ar yra praktinių būdų sužinoti atitinkamą apskaitos sandorių normą?</i>	69
136.	<i>Ar būtų galima prie išlaidų pridėti 20 % pridėtinių išlaidų ir gautą sumą laikyti nuosaikiu pelnu?</i>	69
137.	<i>Ar VESP teikianti įmonė, kuri taip pat vykdo kitą komercinę veiklą, turi tvarkyti atskirą apskaitą?</i>	69
138.	<i>Ar subjektas, kuriam pavesta teikti VESP ir kuris taip pat vykdo neekonominę veiklą, turi tvarkyti atskirą apskaitą?</i>	69
139.	<i>Kokias išlaidas galima kompensuoti, kai įmonė tą pačią infrastruktūrą naudoja ir VESP teikti, ir VESP nelaikomai ekonominei veiklai vykdyti?</i>	70
3.4.2.4	Kompensacijos permoka ir susigrąžinimas	70
140.	<i>Sprendimu leidžiama mokėti kompensaciją už viešąją paslaugą, bet draudžiama kompensacijos permoka; ką reiškia terminas „kompensacijos permoka“?</i>	70
141.	<i>Kontrolė turėtų būti vykdoma kas trejus metus. Ar galima perkelti 10 % ribą viršijančią kompensacijos permoką į kitą laikotarpį, jeigu per visą pavidimo laikotarpį kompensacijos permokos nebus? Ar reikia ją susigrąžinti?</i>	70
142.	<i>Jeigu būtų nustatytas mechanizmas, skirtas kompensacijos permokai išvengti, kokį poveikį jis turėtų valdžios institucijos prievolei atlikti kompensacijos permokos patikras?</i>	70
143.	<i>Jeigu VESP bendrai finansuoja dvi ar kelios valdžios institucijos (pvz., valstybės centrinė ir (arba) regiono, ir (arba) departamento, ir (arba) vietos valdžios institucija), kaip turi būti vykdoma kompensacijos permokos kontrolė?</i>	71
144.	<i>Jeigu VESP bendrai finansuojant kelioms skirtingo lygmens valdžios institucijoms susidaro kompensacijos permoka, kaip ji turėtų būti grąžinama susijusioms skirtingo lygmens valdžios institucijoms?</i>	71
3.4.2.5	Kompensacijos nepriemoka	71
145.	<i>Ar pagal valstybės pagalbos taisykles draudžiama kompensacijos nepriemoka VSSP ir (arba) VESP teikėjui, t. y. draudžiama mokėti kompensaciją, kurios suma mažesnė už išlaidas, susijusias su VSSP ir (arba) VESP teikimu? Ar dėl kompensacijos nepriemokos paslaugų teikėjui nesuteikiamas ekonominis pranašumas jo konkurentui, kuriam netenka prisiimti su kompensacijos nepriemoka susijusios finansinės naštos?</i>	71
146.	<i>Ar per mažą kompensaciją gaunanti įmonė, kuriai pavesta teikti VESP, gali prieš baigiantis finansiniams metams gauti laikiną kompensaciją, jeigu pasibaigus tiems metams ji gaus užduočiai vykdyti būtiną kompensaciją?</i>	71
3.4.3	Skaidrumas ir ataskaitų teikimas	72

147.	<i>Ar papildomas skaidrumo reikalavimas, nustatytas Sprendimo 7 straipsnyje, taikomas, jeigu kompensacija už vieną VESP viršija 15 mln. EUR arba jeigu kompensacija už visas VESP, pavestas teikti vienai įmonei, viršija 15 mln. EUR?</i>	72
148.	<i>Ar 15 mln. EUR viršijančias sumas būtina skelbti, kaip reikalaujama Sprendimo 7 straipsniu, kasmet, ar galima skelbti metines sumas pasibaigus pavedimo laikotarpiui?</i>	72
149.	<i>Ar privaloma siųsti informacinį pranešimą Komisijai, jeigu apie pagalbą kompensacijos už viešąją paslaugą forma pagal Sprendimą nebūtina pranešti?</i>	72
150.	<i>Kas turėtų teikti Sprendimo įgyvendinimo ataskaitas – valstybės narės ar regioninės ir (arba) vietos valdžios institucijos?</i>	72
3.4.4	Įsigaliojimas ir pereinamojo laikotarpio nuostatos	72
151.	<i>Nuo kada taikomas Sprendimas? Ar jis galioja atgaline data?</i>	72
152.	<i>Ar valstybės narės turi suderinti taikomą individualią pagalbą, teisėtai suteiktą pagal 2005 m. Sprendimą, su naujuoju Sprendimu?</i>	73
153.	<i>Ar valstybės narės, taikančios VESP schemas, kurios buvo teisėtai įgyvendintos pagal 2005 m. Sprendimą, gali pereinamuoju dvejų metų laikotarpiu teikti naujus pavedimus pagal 2005 m. Sprendimą?</i> ...	73
3.5	Kompensacijos pagal VESP bendrąsias nuostatas.....	73
3.5.1	Taikymo sritis	73
154.	<i>Ar Bendrosios nuostatos taikomos kompensacijoms už viešąją paslaugą transporto sektoriuje?</i>	73
155.	<i>Ar Bendrosios nuostatos taikomos kompensacijoms už visuomeninio transliavimo paslaugas?</i>	73
156.	<i>Kokios yra Bendrųjų nuostatų taikymo sunkumų patiriančioms įmonėms taisyklės?</i>	73
157.	<i>Ar būtina Komisijai pranešti apie pagalbą, viršijančią Sprendimo 2 straipsnio a punkte nustatytą ribą?</i>	74
158.	<i>Jeigu valstybė narė atsisako tenkinti regiono ar kitų vietos valdžios institucijų prašymą pranešti apie pagalbą kompensacijos už viešąją paslaugą forma, ar valdžios institucijos gali pačios imtis veiksmų? Ar Komisija galėtų imtis priemonių prieš šią valstybę narę?</i>	74
3.5.2	Suderinamumo sąlygos (atkreipkite dėmesį į tai, kad atsakymai į tolesnius su Sprendimu susijusius klausimus (117, 119, 124–138, 140–147) mutatis mutandis galioja ir Bendrosioms nuostatoms).....	74
159.	<i>Kokie yra su suderinamumo sąlygomis susiję pagrindiniai pokyčiai, palyginti su 2005 m. bendrosiomis nuostatomis?</i>	74
160.	<i>Kokia 14 punkte nustatyto reikalavimo – prieš pavedant teikti VESP surengti išankstines viešąsias konsultacijas – paskirtis?</i>	75
161.	<i>Koks turėtų būti 14 punkte minėtų konsultacijų turinys? Ar tokios konsultacijos gali būti surengtos viešo svarstymo forma?</i>	75
162.	<i>Ar valdžios institucija pavedime gali nurodyti, kad padengs kiekvienu nustatytu laikotarpiu patirtus veiklos nuostolius, nenustatydama kitų kompensacijos apskaičiavimo kriterijų?</i>	75
163.	<i>Kas yra ilgalaikis neperleidžiamas turtas, kaip minėta 17 punkte? Ar galite pateikti pavyzdžių?</i>	76

164.	<i>Kas yra „svarbiausias turtas“, kaip minėta 17 punkte? .....</i>	76
165.	<i>Ar visais atvejais 10 metų trukmė pagal Bendrąsias nuostatas būtų priimtina? Ar net trumpesnę laikotarpį, pvz., 8 metų, būtina pagrįsti svarbaus turto nuvertėjimu? .....</i>	76
166.	<i>Kuo skiriasi Sprendime ir Bendrosiose nuostatose nustatyti reikalavimai dėl pavedimo laikotarpio? Ar Sprendime nustatytas reikalavimas yra griežtesnis nei Bendrosiose nuostatose? Jei taip, kokių mastu? ....</i>	76
167.	<i>Kodėl Komisija 18 punkte įtraukė naują nuostatą dėl atitikties Skaidrumo direktyvai? .....</i>	76
168.	<i>Ar Bendrųjų nuostatų 19 punktu reikalaujama, kad paslaugų teikėjas būtų atrinktas taikant viešojo pirkimo procedūras? .....</i>	77
169.	<i>Koks ryšys tarp „Altmark“ sprendimo ketvirtosios sąlygos ir Bendrųjų nuostatų 19 punkto?.....</i>	77
170.	<i>Kodėl Komisija 20 punkte įtraukė nuostatą dėl nediskriminavimo? Kodėl ji neįtraukta į Sprendimą?77</i>	
171.	<i>Kodėl 24 punkte nustatytas naujas metodas (grynųjų išvengiamų išlaidų metodas) kompensacijos sumai apskaičiuoti?.....</i>	78
172.	<i>Kodėl naujomis taisyklėmis reikalaujama, kad valstybės narės į kompensavimo mechanizmus įtrauktų našumo paskatas? .....</i>	78
173.	<i>Ar galite pateikti kompensavimo mechanizmų, kuriais nustatomos našumo paskatos, pavyzdžių? ..</i>	78
174.	<i>Ar Komisija mano, kad tuo atveju, kai kompensacijos suma nustatoma taikant derybų procedūrą, su našumo paskatomis susijusi sąlyga yra tenkinama? .....</i>	80
175.	<i>Kaip išankstinio mokėjimo atveju galima išvengti pavojaus, kad paslaugų teikėjas nurodys per dideles išlaidas arba per mažas pajamas? .....</i>	80
176.	<i>Bendrosiomis nuostatomis leidžiama mokėti kompensaciją už viešąją paslaugą, bet kompensacijos permoka yra draudžiama; ką reiškia terminas „kompensacijos permoka“? .....</i>	80
177.	<i>Kodėl tuo atveju, kai kompensacija iš anksto nustatoma kaip vienkartinė išmoka (ir todėl nepriklauso nuo faktiškai patirtų išlaidų ir pajamų), turėtų būti numatyta 2 ar 3 metų kontrolė? .....</i>	80
178.	<i>Ar reguliarių patikrų objektu turėtų būti tik kompensacijos permokos klausimas, ar reikėtų tikrinti ir tai, ar VESP tebėra pagrįsta arba ar paslaugą jau gali teikti rinka?.....</i>	81
179.	<i>Ar galima perkelti kompensacijos permoką į kitą laikotarpį, jeigu per visą pavedimo laikotarpį kompensacijos permokos nebus? Ar reikėtų ją susigrąžinti? .....</i>	81
180.	<i>Jeigu įmonei, kuriai pavesta teikti VESP, mokama per mažą kompensacija, ar pagal Bendrąsias nuostatas ji gali perkelti kompensacijos permoką, kurią ji tuo pačiu laikotarpiu galbūt gavo už kitą VESP, kurią jai pavesta teikti? .....</i>	81
181.	<i>Kodėl 2.9 skirsnyje Komisija nustatė papildomų reikalavimų labai dideliems konkurencijos iškraipymams? Kokie yra tie iškraipymai?.....</i>	81
182.	<i>Bendrųjų nuostatų 55 punkte pateiktas didelio iškraipymo pavyzdys – nereikalingas susiejimas. Ar tai taip pat gali būti nereikalingo atskyrimo atvejais, t. y. kai susiejimas konkurencijos požiūriu būtų palankesnis (pvz., pelningesnės paslaugos susiejamos su nuostolingomis paslaugomis)? .....</i>	82

183.	<i>Pagal 61 punktą tam tikros suderinamumo sąlygos netaikomos paslaugoms, kurios patenka į Sprendimo taikymo sritį, tačiau netenkina Sprendimo suderinamumo sąlygų. Ar galėtumėte paaiškinti kodėl ir pateikti pavyzdį?</i>	82
3.5.3	Įsigaliojimas ir pereinamojo laikotarpio nuostatos	82
184.	<i>Nuo kada taikomos Bendrosios nuostatos? Ar jos galioja atgaline data?</i>	82
185.	<i>Ar būtina užtikrinti, kad individuali pagalba, teisėtai suteikta pagal 2005 m. VESP bendrąsias nuostatas, atitiktų naująsias Bendrąsias nuostatas? Ar reikia naujo pranešimo?</i>	83
186.	<i>Kokios taisyklės taikomos galiojančioms schemoms?</i>	83
3.6	VESP dokumentų rinkinys ir kitos taisyklės	83
187.	<i>Ar su bedarbių socialine bei profesine integracija ir profesiniu mokymu susijusioms VESP taikomas Sprendimas, ar Bendrasis bendrosios išimties reglamentas (EB) Nr. 800/2008?</i>	83
188.	<i>Ar tuo atveju, kai laikomasi VESP dokumentų rinkinio, galima netaikyti viešųjų pirkimų taisyklių?</i>	83
189.	<i>Ar VESP finansavimas ESF ir ERPF lėšomis yra valstybės pagalba? Ar atsakomybė už tai tenka valstybėms narėms, ar Komisijai?</i>	84
190.	<i>Ar ESF ir ERPF lėšomis VESP turi būti finansuojamos laikantis VESP dokumentų rinkinio? Ar atsakomybė už tai tenka valstybėms narėms, ar Komisijai?</i>	84
191.	<i>Ar VESP finansavimas EŽŪFKP lėšomis yra valstybės pagalba?</i>	84
192.	<i>Ar VESP finansavimas naudojant EŽŪFKP lėšas į I priedą neįtrauktų produktų atveju turi būti skiriamas laikantis VESP dokumentų rinkinio?</i>	84
193.	<i>Koks valstybės pagalbos taisyklių dėl regioninės pagalbos, kuriomis nustatomos konkrečios pagalbos intensyvumo ribos, ir VESP taisyklių ryšys?</i>	85
194.	<i>Ar valstybės pagalbos kontrolė yra suderinama su finansavimo ESF lėšomis kontrole?</i>	85
195.	<i>Pagal ESF lėšų valdymo taisykles reikalavimus atitinkančiomis laikomos tik su bendrai finansuojamu projektu susijusios išlaidos ir pajamos, t. y. neįskaitant nuosaikau pelno. Ar tais atvejais, kai VSSP finansuojama ESF lėšomis, galima įskaičiuoti nuosaikų pelną, kaip nustatyta Sprendime?</i>	85
196.	<i>Kaip ESF lėšomis bendrai finansuojamų projektų kontrolės mechanizmas yra susijęs su kompensacijos permokos kontrole, kurią vykdyti įpareigojama VESP dokumentų rinkiniu?</i>	85
197.	<i>Jeigu valstybė narė suteikia pranašumą įmonei, įpareigotai vykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus elektroninių ryšių srityje, kuriems netaikoma Direktyva 2002/22/EB su pakeitimais, padarytais Direktyva 2009/136/EB, ar atitinkamą kompensaciją vis tiek galima vertinti pagal valstybės pagalbos taisykles?</i>	86
4	Klausimai dėl viešųjų pirkimų taisyklių taikymo VSSP	86
4.1	VSSP teikia pati valdžios institucija	86
198.	<i>Ar valdžios institucija gali nuspręsti pati teikti VSSP? Kitaip tariant, kokia veiksmų laisvė valdžios institucijai suteikiama nuspręsti, ar paslaugą tiesiogiai teikti pačiai, ar pavesti ją teikti išorės subjektui? Ar ši sprendimą valdžios institucija priima savo nuožiūra?</i>	86

199.	<i>ES taisyklės dėl paslaugų teikėjo atrankos paprastai netaikomos, jeigu valdžios institucijos paslaugą teikia pačios arba paveda ją teikti vidaus paslaugų teikėjui. Kaip yra taikoma vidaus veiklos išimtis ir kokie jos apribojimai?</i>	86
4.2	VSSP už atlygį pavedama teikti trečiajai šaliai	87
200.	<i>Koks teisinis pagrindas taikomas, jeigu valdžios institucija nusprendžia pavesti išorės subjektams už atlygį teikti VSSP?</i>	87
201.	<i>Ką reiškia tarptautinės svarbos sąvoka?</i>	89
202.	<i>Kokios yra su skaidrumo ir nediskriminavimo principais susijusios prievolės?</i>	90
203.	<i>Kaip parengti tinkamas specifikacijas siekiant sudaryti paslaugų sutartį, (i) kad būtų visuotinai patenkinti įvairūs paslaugų gavėjų poreikiai ir (ii) sudarytos sąlygos paslaugą pritaikyti prie kintančių aplinkybių – paslaugos teikimo intensyvumo, paslaugų gavėjų skaičiaus ir pan.?</i>	91
204.	<i>Kokie kiti kokybės reikalavimai gali būti įtraukti sudarant VSSP viešojo pirkimo ar koncesijos sutartį?</i>	91
205.	<i>Ar sutartį galima keisti jos vykdymo laikotarpiu?</i>	92
206.	<i>Kaip išvengti, kad nebūtų nustatyti per dideli įpareigojimai smulkiesiems paslaugų teikėjams, kurie dažnai geriausiai supranta VSSP ypatumus konkrečioje vietovėje?</i>	92
207.	<i>Kaip vykdančios viešųjų pirkimų procedūras, pagal kurias atrinktų paslaugų teikėjų skaičius ribojamas, kartu užtikrinti pakankamą pasirinkimo laisvę VSSP gavėjams?</i>	93
208.	<i>Ar galima kaip paslaugų teikėjo atrankos kriterijų įtraukti vietos sąlygų žinojimą atsižvelgiant į tai, kad šis aspektas dažnai yra labai svarbus siekiant sėkmingai teikti VSSP?</i>	93
209.	<i>Ar galima nustatyti, kad konkurse gali dalyvauti tik pelno nesiekiantys paslaugų teikėjai?</i>	94
210.	<i>Ar valdžios institucijos atrankos etapu vis dar gali derėtis su paslaugų teikėjais? Tai ypač svarbu VSSP atveju, kadangi valdžios institucijos ne visada gali tiksliai nustatyti savo poreikius proceso pradžioje. Valdžios institucijoms kartais būtina tartis su galimais paslaugų teikėjais.</i>	95
211.	<i>Kokiu mastu viešųjų pirkimų taisyklės taikomos savivaldybių bendradarbiavimui? Šis bendradarbiavimas gali būti įvairus, pavyzdžiui, viena savivaldybė perka paslaugą iš kitos savivaldybės arba dvi savivaldybės kartu pradeda viešojo pirkimo procedūrą ar steigia įstaigą VSSP teikti ir pan.</i>	95
212.	<i>Kaip viešųjų pirkimų taisyklės taikomos viešojo ir privačiojo sektorių partnerystei (VPSP)?</i>	96
213.	<i>Kaip sudarant viešojo pirkimo arba koncesijos sutartis, kuriomis siekiama pavesti teikti visuotinės svarbos socialines paslaugas, galima nustatyti įpareigojimą laikytis tam tikrų įmonės valdymo taisyklių (pavyzdžiui, susijusių su įmonės kontrole, kurią lygiomis teisėmis vykdo darbdavių ir profesinių sąjungų atstovai, arba paslaugų gavėjų atstovų įtraukimu į valdybą)?</i>	97
214.	<i>Kaip galima suderinti viešųjų pirkimų taisykles ir valdžios institucijų poreikį skatinti naujoviškus sprendimus, tenkinant sudėtinis VSSP gavėjų poreikius?</i>	98
215.	<i>Kokie reikalavimai skelbti apie VSSP koncesijas yra taikomi? Ar galima skelbti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje?</i>	98
216.	<i>Ar, be viešojo pirkimo sutarčių ir koncesijų, yra kitų būdų pirkti VSSP iš šalies, kurie būtų suderinami su skaidrumo ir nediskriminavimo principais ir kuriuos taikant būtų galima rinktis iš daugelio paslaugų teikėjų?</i>	99

5	Bendras valstybės pagalbos ir viešojo pirkimo sutarčių bei paslaugų koncesijų taisyklių taikymas visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms ⁹⁹	
217.	<i>Ar ES teisėje nustatyta konkreti VESP valdymo forma?</i>	99
218.	<i>Ar valdžios institucija, finansuodama VESP teikėją pagal valstybės pagalbos taisykles, taip pat turi taikyti ES taisykles, susijusias su viešojo paslaugų pirkimo arba paslaugų koncesijų sutarčių sudarymu?</i> ...	100
219.	<i>Ar VESP teikiantis koncesininkas gali gauti valstybės pagalbą kompensacijos už viešąją paslaugą forma, kad padengtų faktines viešosios paslaugos užduoties, kurią jam pavesta vykdyti, išlaidas?</i>	100
220.	<i>Ar taikant išimtį, pagal kurią viešųjų pirkimų taisyklės netaikomos vidaus veiklai, netaikomos ir valstybės pagalbos taisyklės?</i>	101
221.	<i>Pagal kokius objektyvius kriterijus nustatoma, kad skiriant tam tikro dydžio kompensaciją panaikinama veiklos rizika?</i>	101
6	Bendrieji klausimai dėl sutarties vidaus rinkos taisyklių (įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas) taikymo VESP, visų pirma VSSP	101
222.	<i>Kada Sutarties vidaus rinkos taisyklės (SESV 49 ir 56 straipsniai) taikomos VSSP?</i>	102
223.	<i>Kada veikla priskiriama ekonominei veiklai, kaip apibrėžta Sutarties vidaus rinkos taisyklėse (SESV 49 ir 56 straipsniai) ir Paslaugų direktyvoje?</i>	102
224.	<i>Kada veikla priskiriama neekonominei veiklai, kaip apibrėžta Sutarties vidaus rinkos taisyklėse (SESV 49 ir 56 straipsniai) ir Paslaugų direktyvoje?</i>	103
225.	<i>Ar socialinėms paslaugoms, kurioms netaikoma Paslaugų direktyva, Sutarties vidaus rinkos taisyklės vis tiek taikomos?</i>	103
226.	<i>Ar socialinės politikos tikslais gali būti pateisinamas priemonių, skirtų socialinių paslaugų sektoriui reglamentuoti, taikymas?</i>	103
227.	<i>Ar valstybės narės gali nuspręsti tam tikras socialines paslaugas patikėti teikti tik pelno nesiekiantiems paslaugų teikėjams?</i>	104
7	Klausimai dėl paslaugų direktyvos taikymo VESP, ypač VSSP	104
228.	<i>Kokioms visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms taikoma Paslaugų direktyva?</i>	104
229.	<i>Kokioms socialinėms paslaugoms Paslaugų direktyva netaikoma ir kada direktyvos nuostatos šioms socialinėms paslaugoms taikomos?</i>	105
230.	<i>Ar įgyvendindamos Paslaugų direktyvą valstybės narės gali palikti galioti socialinėms paslaugoms taikomą leidimų išdavimo tvarką?</i>	106
231.	<i>Ar tada, kai ta pati leidimų išdavimo tvarka taikoma ir paslaugoms, kurioms direktyva netaikoma, ir paslaugoms, kurioms ji taikoma, šiai tvarkai galioja direktyvos nuostatos? Jeigu taip, ar valstybė narė turi nustatyti atskirą leidimų išdavimo tvarką paslaugoms, kurioms direktyva netaikoma, ir paslaugoms, kurioms ji taikoma?</i>	106
232.	<i>Ar Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punktas taikomas su vaikų lopšeliais ir darželiais susijusioms socialinėms paslaugoms, teikiamoms valstybės įgaliotų paslaugų teikėjų, regioninių arba vietos valdžios institucijų arba bet kokio šiuo tikslu įgalioto subjekto?</i>	106

233. *Ką reiškia valstybės sąvoka pagal Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punktą, kuriame nurodoma, kad socialines paslaugas turi teikti valstybė arba valstybės įgaliotas paslaugų teikėjas?* 107
234. *Ką apima Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punkte pateikiama valstybės įgalioto subjekto sąvoka?* 107
235. *Ar valstybės įgalioto subjekto sąvoka pagal Paslaugų direktyvą (2 straipsnio 2 dalies j punktą) atitinka pavidimo sąvoką pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį ir VESP dokumentų rinkinį?* 107
236. *Ar oficialus regioninės valdžios institucijos nutarimas, kuriame apibrėžiama visuotinės svarbos socialinė paslauga, susijusi su profesiniu mokymu, ir pavedama ją teikti vienai ar kelioms mokymo įstaigoms, suteikiant paslaugų koncesiją ir skiriant kompensaciją už viešąją paslaugą, laikomas pavidimu pagal Paslaugų direktyvą?* 107
237. *Ką apima sąvoka „valstybės pripažintos labdaros organizacijos“ (2 straipsnio 2 dalies j punktą)?*108

Šis dokumentas – tai Komisijos tarnybų parengtas darbinis dokumentas. Juo siekiama pateikti techninius paaiškinimus, visų pirma remiantis glaustomis ir kartais supaprastintomis valstybės pagalbos, viešųjų pirkimų ir vidaus rinkos teisės aktų ir šios srities teismų praktikos santraukomis, o valstybės pagalbos srityje – Komisijos sprendimais dėl VESP, ypač dėl VSSP. Šiuo dokumentu nenustatomos Europos Komisijos, kaip institucijos, prievolės.

1 IŽANGA

Valdžios institucijos valstybėse narėse, piliečiai, pilietinės visuomenės organizacijos ir kitos suinteresuotosios šalys iškėlė klausimų **dėl ES taisyklių, susijusių su valstybės pagalba, viešaisiais pirkimais ir vidaus rinka, taikymo visuotinės svarbos paslaugoms**, ypač **visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms (VSSP)**. Šie klausimai susiję su šių taisyklių poveikiu tam, kaip valdžios institucijos valstybėse narėse šias paslaugas organizuoja ir finansuoja, paslaugų teikėjų atrankos sąlygoms, kai paslaugos perkamos iš šalies, ir, platesne prasme, reguliavimo sistemai, susijusiai, be kita ko, su paslaugų teikėjų tipais arba galimybe pasinaudoti paslaugomis bei jų kokybe¹.

Klausimai dėl **valstybės pagalbos taisyklių** susiję, visų pirma, su tiksliais sąlygomis, kuriomis kompensacija už su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus laikoma valstybės pagalba, ir, antra, su sąlygomis, kuriomis valstybės pagalba gali būti laikoma suderinama su Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV). Taip pat siekiama pateikti paaiškinimą dėl įpareigojimo apie tokią pagalbą pranešti Komisijai.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – Teismas) *Altmark Trans GmbH ir Regierungspräsidium Magdeburg prieš Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH* (toliau – *Altmark* sprendimas)² byloje nustatė, kad kompensacija už viešąją paslaugą nėra laikoma valstybės pagalba, kaip apibrėžta SESV 107 straipsnyje, jei tenkinami keturi suvestiniai kriterijai³.

Jei šie keturi kriterijai tenkinami, kompensacija už viešąją paslaugą nėra valstybės pagalba ir SESV 107 ir 108 straipsniai netaikomi. Jei valstybės narės šių kriterijų netenkina ir jei nesilaikoma SESV 107 straipsnio 1 dalies bendrųjų sąlygų, kompensacija už viešąją paslaugą laikoma valstybės pagalba.

Tačiau 2012 m. balandžio 25 d. Komisijos reglamente dėl SESV 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms⁴ (toliau – VESP *de minimis* reglamentas) nustatytos sąlygos, kuriomis laikoma, kad pagalba, suteikta įmonėms už VESP teikimą, neatitinka visų SESV 107 straipsnio 1 dalies sąlygų. Todėl laikoma, kad kompensacija už viešąją paslaugą, kuriai taikomas VESP *de minimis* reglamentas, nėra valstybės pagalba.

Kai kompensacija už viešąją paslaugą laikoma valstybės pagalba, pagal SESV 106 straipsnį, o sausumos transporto srityje – pagal SESV 93 straipsnį Komisija gali paskelbti, kad kompensacija už VESP yra suderinama su vidaus rinka. 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendime dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai

¹ Dėl šių klausimų analizės, kiek tai susiję su socialinėmis paslaugomis, žr. pirmą ir antrą dvimetes ataskaitas dėl visuotinės svarbos socialinių paslaugų, 2008 m. liepos 2 d. SEC (2008) 2179 ir 2010 m. spalio 22 d. SEC (2010) 1284.

² 2003 m. liepos 24 d. Sprendimas *Altmark*, C-280/00, Rink. p. I-7747.

³ Daugiau informacijos galima rasti atsakyme į 61 klausimą.

⁴ 2012 m. balandžio 25 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 360/2012 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, skiriamai visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms, OL L 114, 2012 4 26, p. 8.

tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas⁵ (toliau – Sprendimas), ir sausumos transportui taikomame Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1370/2007⁶ (toliau – Reglamentas Nr. 1370/2007) nurodomos sąlygos, kuriomis tam tikros kompensavimo schemos yra suderinamos su 106 straipsnio 2 dalimi ir atitinkamai 93 straipsniu, ir apie jas neprivaloma iš anksto pranešti pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį. Apie kitas kompensacijas už viešąją paslaugą turi būti pranešama Komisijai, kuri jų suderinamumą vertina remdamasi Europos Sąjungos bendrosiomis nuostatomis dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma (2011 m.)⁷ (toliau – Bendrosios nuostatos), o sausumos transporto srityje – Reglamentu Nr. 1370/2007.

Altmark sprendime, Sprendime ir Bendrosiose nuostatose pateikiama daug paaiškinimų ir jais labai supaprastinamos taikomos taisyklės. Tačiau valdžios institucijos ir suinteresuotosios šalys pateikė nemažai klausimų dėl praktinio teisinės schemos taikymo konkrečioms atvejams. Todėl 2011 m. peržiūrėdama Sprendimą ir Bendrąsias nuostatas Komisija priėmė aiškinamąjį komunikatą⁸ (toliau – Komunikatas), kuriame paaiškino svarbiausias valstybės pagalbos sąvokas, susijusias su VESP. Siekdama taisyklės dar labiau supaprastinti, Komisija papildė valstybės pagalbos už VESP dokumentų rinkinį VESP *de minimis* reglamentu.

Šiame vadove siekiama pateikti konkrečius paaiškinimus tam tikrais klausimais, kuriuos iškėlė valdžios institucijos valstybėse narėse, paslaugų naudotojai bei teikėjai ir kitos suinteresuotosios šalys. Priėmus naująjį valstybės pagalbos už VESP dokumentų rinkinį, palyginti su 2010 m. vadovo versija⁹, buvo peržiūrėtas skirsnis apie valstybės pagalbą. Joje pateiktuose klausimuose ir atsakymuose konkrečiai nurodomos visuotinės ekonominės svarbos socialinės paslaugos ir transportas, bet jie taikomi ir VESP apskritai.

Klausimai dėl **ES viešųjų pirkimų taisyklių taikymo visų pirma orientuoti į VSSP** ir yra susiję su sąlygomis, kuriomis viešųjų pirkimų taisyklės taikomos VSSP, šių taisyklių taikymo sritimi ir tuo, kaip taikant šias taisykles galima atsižvelgti į VSSP ypatumus.

Visų pirma, pažymėtina, kad ES viešųjų pirkimų taisyklės nereikalauja, kad valdžios institucijos pirktų VSSP iš šalies. Jos gali nuspręsti paslaugą teikti pačios – tiesiogiai arba vidaus veiklos principu. Jos taip pat gali nuspręsti paslaugą teikti bendradarbiaudamos su kitomis valdžios institucijomis teismų praktikoje nurodytomis sąlygomis.

Viešųjų pirkimų ir (arba) koncesijų taisyklės taikomos tik tuo atveju, jei valdžios institucija nusprendžia paslaugą pavesti už atlygį teikti trečiajai šaliai.

Jeigu šiomis aplinkybėmis perkančioji organizacija nusprendžia sudaryti viešojo paslaugų pirkimo ar paslaugų pirkimo sutartį, šiam pirkimui Direktyva 2004/18/EB arba Direktyva 2004/17/EB taikomos tik tuo atveju, jei pasiekiamos atitinkamos direktyvos

⁵ 2011 m. gruodžio 21 d. Komisijos sprendimas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, OL L 7, 2012 1 11, p. 3.

⁶ 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinantį Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70, OL L 315, 2007 12 3, p. 1.

⁷ Komisijos komunikatas „Europos Sąjungos bendrosios nuostatos dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma (2011 m.)“, OL C 8, 2012 1 11, p. 15.

⁸ Komisijos komunikatas dėl Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisyklių taikymo kompensacijai už visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikimą, OL C 8, 2012 1 11, p. 4.

⁹ 2010 m. gruodžio 7 d. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SEC (2010) 1545 galutinis.

taikymo ribinės sumos¹⁰. Tačiau perkant socialines ir sveikatos paslaugas taikomos ne visos Direktyvos 2004/18/EB arba Direktyvos 2004/17/EB nuostatos¹¹, o tik labai nedidelė jų dalis¹², taip pat taikomi pagrindiniai ES teisės principai, kaip antai, reikalavimas laikytis vienodo požiūrio į ekonominės veiklos vykdytojus ir jų nediskriminuoti ir laikytis skaidrumo principo.

Viešojo paslaugų pirkimo ir paslaugų pirkimo sutartims¹³, kurių vertė mažesnė negu viešųjų pirkimų direktyvų taikymo ribos, ir paslaugų koncesijoms (nepriklausomai nuo jų sumos) viešųjų pirkimų direktyvos netaikomos; joms taikomi tik pagrindiniai SESV principai (nediskriminavimo, vienodo požiūrio, skaidrumo ir pan.), jei minėtos sutartys yra tarptautinės svarbos. Jeigu šios sutartys tarptautiniu mastu nėra svarbios, joms netaikomos ir SESV nuostatos¹⁴.

Šiame vadove siekiama išsamiau paaiškinti viešųjų pirkimų taisyklių taikymo VSSP sąlygas ir tvarką, aptariant visas temas, dėl kurių dažniausiai pateikiami klausimai, pavyzdžiui, paslaugų teikimą vidaus veiklos principu arba tarpusavyje bendradarbiaujant valdžios institucijoms, vykdančioms viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir paslaugų koncesijas, taip pat pagrindinių SESV principų taikymą.

Jame taip pat siekiama išsamiau paaiškinti dideles valdžios institucijų galimybes atsižvelgti į VSSP ypatumus sudarant viešojo pirkimo sutartis, ypač į visus kokybės reikalavimus, kurie joms atrodo tinkami sudėtiniais paslaugų gavėjų poreikiams patenkinti. Tikimės, kad šiuose paaiškinimuose bus atsakyta į įvairių suinteresuotųjų šalių šia tema pateiktus klausimus ir kad paaiškinimai leis labiau remti ir skatinti valdžios institucijas joms vykdančioms aktyvią veiklą, kad piliečiams būtų teikiamos aukštos kokybės socialinės paslaugos.

2011 m. gruodžio 20 d. Komisija priėmė naujų viešųjų pirkimų taisyklių pasiūlymą¹⁵. Kai bus priimtos naujosios viešųjų pirkimų taisyklės, numatoma atnaujinti šio vadovo dalį apie viešuosius pirkimus, kad ji atitiktų naująsias nuostatas.

Atsakant į klausimus dėl **vidaus rinkos taisyklių taikymo**¹⁶ daugiausia dėmesio skiriama VSSP – šioms paslaugoms SESV nustatytos vidaus rinkos taisyklės taikomos tada, kai jos laikomos ekonomine veikla pagal Teismo praktiką, susijusią su šių nuostatų aiškinimu. Tam tikroms VSSP taip pat gali būti taikoma Paslaugų direktyva.

---

¹⁰ Direktyvos 2004/18/EB 7 straipsnis.

¹¹ Socialinės ir sveikatos paslaugos įtrauktos į paslaugas, išvardytas Direktyvos 2004/18/EB II priedo B dalyje. Tokių paslaugų sutartims taikomos tik vos kelios Direktyvos nuostatos (Direktyvos 2004/18/EB 20 ir 21 straipsniuose nurodomas II priedo A ir B dalyse išvardytų paslaugų skirtumas). II priedo B dalyje taip pat aiškiai nurodomos socialinės ir sveikatos paslaugos. Priede nurodytus kodus galima rasti Vidaus rinkos generalinio direktorato interneto svetainėje www.simap.europa.eu.

¹² Kaip nurodoma Direktyvos 2004/18/EB 21 straipsnyje, skaitomame kartu su Direktyvos 2004/18/EB 23 straipsniu ir 35 straipsnio 4 dalimi, techninės specifikacijos turi būti nustatomos viešojo pirkimo procedūros pradžioje, o konkurso rezultatai turi būti skelbiami viešai.

¹³ Nepriklausomai nuo paslaugų pobūdžio.

¹⁴ ėr. Komisijos aiškinamąjį komunikatą dėl Bendrijos teisės, taikomos sudarant sutartis, kurioms netaikomos arba tik iš dalies taikomos viešųjų pirkimų direktyvos (2006 m.), OL C 179, 2006 8 1, p. 2.

¹⁵ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl viešųjų pirkimų pasiūlymas, COM/2011/0896 *galutinis*; Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, pasiūlymas, COM/2011/0895 *galutinis*; Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl koncesijos sutarčių skyrimo pasiūlymas, COM/2011/0897 *galutinis*.

¹⁶ Vidaus rinkos taisyklės – tai SESV įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas taisyklės (SESV 49 bei 56 straipsniai) ir Paslaugų direktyvos taisyklės.

Šia tema pateikiamuose atsakymuose visų pirma siekiama paaiškinti valstybių narių galimybes nustatyti, kaip reikia teikti šias paslaugas, kad būtų užtikrintas jų prieinamumas ir kokybė, taigi ir atsižvelgta į VESP, ypač į VSSP, ypatumus, kai tik tos taisyklės taikomos. Šiame dokumente taip pat nurodoma, kad Paslaugų direktyvoje yra nuostatų, kuriomis pripažįstami socialinių paslaugų, kurioms ši direktyva taikoma, ypatumai ir į juos atsižvelgiama.

ES taisyklių taikymas VESP ir, visų pirma, VSSP ir, platesne prasme, diskusijos apie VESP buvo įvairių Komisijos iniciatyvų¹⁷, o neseniai ir komunikato „Visuotinės svarbos paslaugų Europoje kokybės sistema“¹⁸ (toliau – Komisijos kokybės sistema), priimto tą pačią dieną kaip ir naujasis valstybės pagalbos dokumentų rinkinys bei Komisijos pasiūlymai dėl viešųjų pirkimų ir koncesijų, objektas.

2 VESP SĄVOKA

1. *Kas yra visuotinės svarbos paslauga (VSP)?*

SESV Protokolas Nr. 26 skirtas VSP, tačiau ši sąvoka jame neapibrėžta. Komisija šią sąvoką paaiškino Kokybės sistemoje (3 p.), kurioje aiškinama, kad tai yra paslaugos, kurias valstybių narių valdžios institucijos nacionaliniu, regioniniu arba vietos lygmeniu laiko visuotinės svarbos ir todėl joms taikomi konkretūs viešųjų paslaugų įsipareigojimai. Terminas apima ir ekonominę veiklą (žr. toliau pateiktą VESP apibrėžtį), ir neekonominės paslaugas. Pastarosios paslaugos specialiais ES teisės aktais neregamentuojamos ir joms netaikomos Sutartyje numatytos vidaus rinkos ir konkurencijos taisyklės. Tačiau kai kuriems šių paslaugų organizavimo aspektams gali būti taikomos kitos Sutarties taisyklės, kaip antai nediskriminavimo principas.

2. *Kas yra visuotinės ekonominės svarbos paslauga (VESP)? Ar valdžios institucijos privalo šią sąvoką įtraukti į nacionalinę teisę?*

VESP sąvoka pateikta SESV 14 straipsnyje, 106 straipsnio 2 dalyje ir prie SESV pridėtame Protokole Nr. 26, bet ji neapibrėžta SESV arba antrinės teisės aktuose. Kokybės sistemoje Komisija paaiškino, kad VESP yra ekonominė veikla, kuria teikiami visuotinės naudos produktai, kurių rinka be valstybės intervencijos neteiktų (arba teiktų kitokiomis kokybės, saugos, prieinamumo, lygių galimybių ar visuotinio prieinamumo sąlygomis). Su viešąja paslauga susijęs įsipareigojimas teikėjui nustatomas pavedimu, remiantis visuotinio intereso kriterijumi; juo užtikrinama, kad paslauga būtų teikiama tokiomis sąlygomis, kad būtų įvykdyta jai priskirta užduotis.

Teismas nustatė, kad VESP būdingi ypatumai, kurių neturi kita ekonominė veikla¹⁹.

Ši sąvoka valstybėse narėse gali būti taikoma įvairioms situacijoms ir sąlygoms, ir ES teisėje nenustatoma jokia prievolė užduotį ar paslaugą oficialiai vadinti visuotinės ekonominės svarbos paslauga, išskyrus atvejus, kai tokia prievolė nustatyta Sąjungos teisės aktuose (pvz., universalioji paslauga pašto ir ryšių sektoriuose). Nors VESP, t. y. su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų, turinys aiškiai nustatytas, atitinkamą

¹⁷ Žr. *i.a.* Baltąją knygą dėl bendro intereso paslaugų (2004 m. gegužės 12 d. COM (2004) 374), komunikatą dėl visuotinės svarbos socialinių paslaugų „Bendrijos Lisabonos programos įgyvendinimas. Visuotinės svarbos socialinės paslaugos Europos Sąjungoje“ (2006 m. balandžio 26 d. COM (2006) 177) ir komunikatą „Bendrus interesus tenkinančios paslaugos, įskaitant bendrus interesus tenkinančias socialines paslaugas. Naujas Europos įsipareigojimas“ (2007 m. lapkričio 20 d. COM (2007) 725 *galutinis*).

¹⁸ COM (2011) 900 *galutinis*, 2011 12 20.

¹⁹ 1991 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Merci convenzionali porto di Genova*, C-179/90, Rink. p. I-5889, 27 punktą; 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *GT-Link A/S*, C-242/95, Rink. p. I-4449 53 punktą ir 1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Corsica Ferries France SA*, C-266/96, Rink. p. I-3949 45 punktą.

paslaugą nebūtina vadinti VESP. Tokia pati nuostata taikoma ekonominio pobūdžio visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms (VSSP).

3. **Kas yra visuotinės svarbos socialinė paslauga (VSSP)?**

VSSP sąvoka neapibrėžta nei SESV, nei antrinės teisės aktuose. Komunikate „Lisabonos strategijos įgyvendinimas. Visuotinės svarbos socialinės paslaugos Europos Sąjungoje“²⁰ be sveikatos priežiūros paslaugų išskiriamos dvi pagrindinės VSSP grupės:

- teisės aktais nustatytos ir papildomos socialinės apsaugos sistemos, kurių organizacinė forma yra įvairi (savidraudos arba profesinės draudimo bendrovės) ir pagal kurias galima apsidrausti nuo pagrindinių nelaimingų įvykių rizikos, pvz., įvykių, susijusių su sveikata, senatve, nelaimingais atsitikimais darbe, nedarbu, pensija, negalia;
- kitos esminės, tiesiogiai asmeniui teikiamos paslaugos. Šios prevencinį ir socialinės sanglaudos vaidmenį atliekančios paslaugos – tai pagalba asmeniui, siekiant palengvinti asmenų integravimąsi į visuomenę ir užtikrinti, kad būtų gerbiamos pagrindinės jų teisės. Visų pirma šios paslaugos – tai pagalba asmenims, susijusi su jų asmeninių problemų sprendimu arba krizių valdymu (pvz., įsiskolinimas, nedarbas, narkomanija, skyrybos). Antra, šios paslaugos – tai veikla, kuria siekiama užtikrinti, kad atitinkami asmenys galėtų visiškai integruotis į visuomenę (reabilitacija, kalbos kursai imigrantams), ypač į darbo rinką (profesinis mokymas, profesinė integracija). Šiomis paslaugomis papildomas ir sustiprinamas šeimos vaidmuo, ypač rūpinantis jauniausiais ir vyriausiais visuomenės nariais. Trečia, šios paslaugos – tai veikla, kuria siekiama užtikrinti asmenų, turinčių ilgalaikių su sveikata arba su negalia susijusių problemų, integraciją. Ketvirta, šios paslaugos taip pat apima socialiai remtinų arba pažeidžiamų asmenų aprūpinimą socialiniu būstu. Be abejo, kai kurios paslaugos gali apimti visus keturis aspektus.

Komisijos kokybės sistemoje (3 ir 4 p.) tai pat nurodytas šis apibūdinimas.

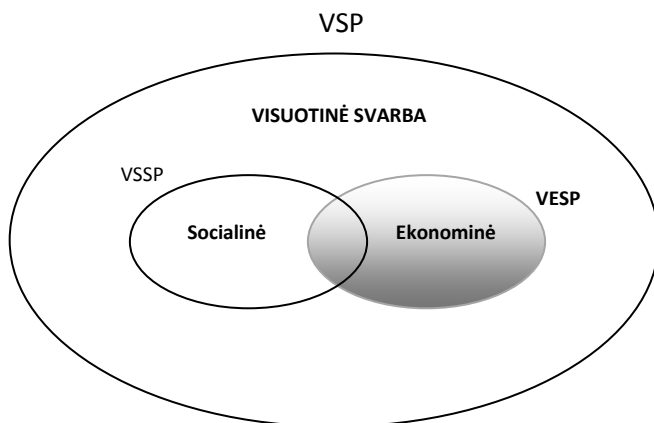
Be to, Komunikate „Bendrus interesus tenkinančios paslaugos, įskaitant bendrus interesus tenkinančias socialines paslaugas. Naujas Europos įsipareigojimas“²¹ pabrėžiami tikslai ir organizaciniai principai, pagal kuriuos apibūdinamos VSSP.

Kaip aiškinama šiuose dviejuose komunikatuose, VSSP gali būti ekonominio arba neekonominio pobūdžio, atsižvelgiant į susijusią veiklą. Iš tikrųjų neužtenka veiklą vien priskirti socialinei²², kad ji nebūtų laikoma ekonomine veikla pagal Teismo praktiką. Ekonominio pobūdžio VSSP yra VESP (žr. atsakymą į 2 klausimą).

²⁰ COM (2006) 177 *galutinis*, 2006 m. balandžio 26 d.

²¹ COM (2007) 725 *galutinis*, 2007 m. lapkričio 20 d.

²² 2002 m. sausio 22 d. Sprendimo *Pavlov* C-180/98 – C-184/98 118 punktą, 2002 m. sausio 22 d. Sprendimo *INAIL*, C-218/00, Rink. p. I-691, 37 punktą ir 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Freskot*, C-355/00, Rink. p. I-5263.

4. Ar valstybėms narėms suteikiama veiksmų laisvė apibrėžti VESP?

Taip. Kaip paaiškinta Komunikate²³, valstybių narių nacionalinėms, regioninėms ar vietos valdžios institucijoms pagal nacionalinėje teisėje nustatytą valdžios institucijų įgaliojimų paskirstymą suteikiama didelė veiksmų laisvė apibūdinti paslaugas, kurias jos laiko visuotinės ekonominės svarbos paslaugomis²⁴ (dėl VESP sąvokos žr. atsakymą į 2 klausimą). Vieninteliai apribojimai yra nustatyti ES teisėje (žr. atsakymą į 6 klausimą) ir susiję su akivaizdžia vertinimo klaida (žr. atsakymą į 7 klausimą).

5. Ar Komisija gali pateikti kriterijų sąrašą, kurį valdžios institucijos galėtų taikyti siekdamos nustatyti, ar paslauga yra visuotinės svarbos?

VESP mastas ir struktūra valstybėse narėse labai skiriasi, jie priklauso nuo kiekvienos valstybės narės valdžios institucijų praeityje vykdytų veiksmų ir patirties. Taigi VESP yra labai įvairios, ir dėl skirtingos geografinės, socialinės bei kultūrinės padėties paslaugų gavėjų poreikiai ir prioritetai gali skirtis. Todėl už sprendimų dėl visuotinės svarbos paslaugų pobūdžio ir masto priėmimą iš esmės yra atsakingos nacionalinės, regioninės ar vietos valdžios institucijos.

Atsižvelgdama į subsidiarumo ir proporcingumo principus, ES imasi veiksmų tik reikalui esant ir neviršydamą SESV jai suteiktų įgaliojimų. Ji veikia atsižvelgdama į skirtingą valstybių narių padėtį ir nacionalinių, regioninių bei vietos valdžios institucijų vaidmenį užtikrinant piliečių gerovę ir skatinant socialinę sanglaudą, taip pat užtikrinant demokratinį pasirinkimą, pavyzdžiui, paslaugų kokybės lygio pasirinkimą.

Todėl Komisija neturi teikti konkrečios paslaugos visuotinės svarbos pobūdžiui nustatyti skirtų kriterijų sąrašo. Pačios valstybių narių valdžios institucijos turi nustatyti, ar paslauga yra visuotinės svarbos.

6. Ar ES teisės aktais apribojama valstybių narių veiksmų laisvė apibrėžti VESP?

Taip. Sektoriuose, kurie suderinti Sąjungos lygmeniu²⁵ ir kuriuose atsižvelgiama į visuotinės svarbos tikslus²⁶, valstybės narės negali naudotis veiksmų laisve pažeisdamos

²³ Žr. Komunikato 46 punktą.

²⁴ 2005 m. birželio 15 d. Sprendimo *Fred Olsen*, T-17/02, Rink. p. II-2031, 216 punktas; 2008 m. kovo 20 d. Sprendimo *BUPA ir kt. prieš Komisiją*, T-289/03, Rink. p. II-81, 166-169 punktai; 2008 m. spalio 22 d. Sprendimo *TV2*, T-309/04, Rink. p. II-2935, 113 ir paskesni punktai.

²⁵ Pavyzdžiui, telekomunikacijų, pašto ir energetikos sektoriai yra suderinti Sąjungos lygmeniu. Žr. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva), OL L 108, 2002 4 24, p. 51 (iš dalies pakeistą Direktyva 2009/136/EB, OL L 337, 2009 12 18, p. 11), 1997 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 97/67/EB dėl Bendrijos pašto paslaugų vidaus rinkos plėtros bendrųjų taisyklių ir paslaugų kokybės gerinimo, OL L 15, 1998 1 21, p. 14 (iš dalies pakeistą Direktyvomis 2002/39/EB, OL L 176, 2002 7 5, p. 21 ir

šio derinimo taisyklės. Be to, valstybių narių veiksmų laisvei visuomet taikoma kontrolė akivaizdžioms klaidoms išvengti.

Sąjungos lygmeniu suderinti sektoriai

- Kai ES derinimo taisyklėse nurodomos tik tam tikros konkrečios paslaugos, valstybės narės turi didelę veiksmų laisvę kaip VESP apibrėžti papildomas paslaugas. Pavyzdžiui, elektroninių ryšių sektoriuje valstybės narės privalo nustatyti direktyvoje numatytus su universaliosiomis paslaugomis susijusius įpareigojimus, tačiau elektroninių ryšių paslaugas apibrėžiant kaip VESP joms suteikiama didesnė laisvė, negu nurodyta atitinkamos direktyvos nuostatose.

7. Ar yra pavyzdžių, susijusių su valstybių narių padaryta akivaizdžia vertinimo klaida apibrėžiant VESP?

Kaip paaiškinta Komunikato 46 pastraipoje, valstybių narių laisvę apibrėžti VESP peržiūri Komisija ir Sąjungos teismai, tikrindami, ar nepadaryta akivaizdžių vertinimo klaidų²⁷.

Teismo praktikoje ir Komisijos sprendimų priėmimo praktikoje yra keli akivaizdžios klaidos pavyzdžiai.

Pavyzdžiai:

- Uostų veikla, t. y. prekių ar bet kokio inventoriaus pakrovimas, iškrovimas, perkrovimas, saugojimas ir apskritai judėjimas šalies uostuose, nebūtinai yra visuotinės ekonominės svarbos veikla, išsiskirianti ypatingomis savybėmis, palyginti su kitos ekonominės veiklos visuotine ekonomine svarba²⁸.
- Veikla, susijusi su reklama, elektronine prekyba, padidinto tarifo telefono numerių naudojimu žaidimuose prizui laimėti, rėmimu ar prekyba. Jos įtraukimas į viešąsias garso ir vaizdo paslaugas yra akivaizdi vertinimo klaida²⁹.
- Gyvūnų kūnų naikinimu suinteresuoti tik ekonominės veiklos vykdytojai, kurie iš to gauna naudos. Šie ekonominės veiklos vykdytojai turėtų prisiimti dėl jų pačių veiklos susidariusių atliekų šalinimo išlaidas (principas „teršėjas moka“)³⁰.
- SESV I priede išvardintų produktų gamyba ir rinkodara³¹.
- Plačiajuostis ryšys, skirtas tik verslo parkams ir neduodantis naudos plačiajai visuomenei³².

2008/06/EB, OL L 52, 2008 2 27, p. 3.); 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvą 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, OL L 211, 2009 8 14, p. 55

²⁶ 2000 m. kovo 21 d. Sprendimo *Komisija prieš Belgiją*, C-206/98, Rink. p. I-3509, 45 punktas.

²⁷ 2005 m. birželio 15 d. Sprendimo *Fred Olsen*, T-17/02, Rink. p. II-2031, 216 punktas. 2008 m. vasario 12 d. Sprendimo *BUPA ir kiti prieš Komisiją*, T-289/03, Rink. p. II-81, 165 ir paskesni punktai. Be to, veiksmų laisve valstybės narės negali naudotis pažeisdamos taikomas derinimo taisyklės – žr. atsakymą į 6 klausimą.

²⁸ 1991 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Merci convenzionali porto di Genova*, C-179/90, 1991 m. Rink. p. I-5889, 27 punktas; 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *GT-Link*, C-242/95, Rink. p. I-4449, 53 punktas ir 2003 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Enirisorse*, sujungtos bylos C-34/01 – C38/01, Rink. p. I-14243, 33–34 punktai.

²⁹ Komisijos komunikatas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo visuomeniniam transliavimui, OL C 257, 2009 10 27, p. 1.

³⁰ Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos Nr. SA.25051, Asociacija *Zweckverband Tierkörperbeseitigung* (Vokietija), OL L 236, 2012 9 1, <http://eur->

8. *Ar tam tikras finansines paslaugas galima laikyti VESP?*

Taip. Tiesa, tam tikras finansines paslaugas, pavyzdžiui, universaliąsias bankininkystės paslaugas, galima laikyti VESP. Komisija jau keletą kartų priėmė tokias valstybių narių apibrėžtis³³ ir paskelbė rekomendaciją dėl galimybės naudotis pagrindinėmis bankų paslaugomis³⁴ (t. p. žr. Komisijos kokybės sistemą, 10 p.).

9. *Ar infrastruktūros kūrimas gali būti laikoma VESP?*

Infrastruktūros, kuri yra naudojama vykdant su viešąja paslauga susijusį išsipareigojimą, ir todėl būtina tai paslaugai teikti, kūrimas gali būti laikomas išlaidomis, susijusiomis su VESP teikimu (plg. Sprendimo 5 straipsnio 3 dalies d punktą).

Pavyzdžiui, kaip paaiškinta Komunikato 49 punkte, plačiajuosčio ryšio infrastruktūros kūrimas konkrečioje teritorijoje gali būti laikomas VESP, jei esamos infrastruktūros nepakanka ir investuotojai negali užtikrinti pakankamai gero plačiajuosčio ryšio veikimo. Taip paprastai būna kaimo vietovėse, o ne didmiesčio rajonuose, kuriuos jau aptarnauja rinka. Tokia kompensacija už viešąją paslaugą gali būti skirta, jei tenkinamos plačiajuosčio ryšio gairių sąlygos³⁵.

Kitas pavyzdys susijęs su pašto paslaugomis. *Hellenic Post* (Graikijos pašto) byloje (ELTA)³⁶ Graikijos valdžios institucijos apibrėžė VESP kaip įvairių paslaugų rinkinį, įskaitant universaliąsias pašto paslaugas. Komisija patvirtino, kad valdžios institucijos nesumokėjo Graikijos paštui pernelyg didelės kompensacijos už VESP teikimo grynąsias išlaidas, įtraukdamos naujos modernizuotos infrastruktūros nusidėvėjimo sąnaudas. Taip

---

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:236:0001:0034:EN:PDF. Taip pat žr. 2003 m. lapkričio 20 d. Sprendimą *Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie prieš GEMO*, C-126/01, Rink. p. I-13769.

³¹ Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos Nr. C 28/1998, *Centrale del Latte di Roma* (Italija), OL L 265, 2000 10 19, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:265:0015:0028:EN:PDF>.

³² Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos Nr. N 890/2006, *SICOVAL* (Prancūzija), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/218142/218142_723454_30_2.pdf; Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos Nr. N 284/2005, *Metropolitan Area Networks* (Airija), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/199656/199656_581678_68_2.pdf.

³³ Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos Nr. N 514/2001–Jungtinė Karalystė – Išmokyti mokėjimo sistemos modernizavimas ir pašto tarnybų suteikiama teisė naudotis universaliosiomis bankininkystės paslaugomis, OL C 186, 2003 8 6, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_n514_01, valstybės pagalbos Nr. N 244/2003–Jungtinė Karalystė – Kredito unijų suteikiama galimybė naudotis pagrindinėmis finansinėmis paslaugomis, OL C 223, 2005 9 10, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N244_2003; Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos C 49/2006–Italija – *Poste Italiane* – Pašto taupymo lakštų platinimas, OL L 189, 2009 7 21, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:189:0003:0037:LT:PDF>; Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos N 642/2005 – Švedija – *Posten AB*, OL C 291, 2007 m., http://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/ii/doc/N-642-2005-WL.WL-en-22.11.2006.pdf;

Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos N 650/2001–Airija – *An Post*, OL C 43, 2007 2 27, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N650_2001.

³⁴ Komisijos rekomendacija dėl galimybės naudotis pagrindine mokėjimo sąskaita (C(2011) 4977).

³⁵ Valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui Bendrijos gairės, OL C 235, 2009 9 30, p. 7.

³⁶ Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos N 650/2001–Graikija – Pagalba Graikijos paštui, OL C 99, 2012 4 3, http://ec.europa.eu/eu_law/state_aids/comp-2011/sa32562-2011n.pdf.

Graikijos paštui pavyko modernizuoti savo infrastruktūrą ir pagerinti viešųjų paslaugų kokybę, siekiant įvykdyti Direktyvos 2002/39/EB³⁷ reikalavimus.

10. *Ar darbo vietų kūrimą ir išlaikymą įmonėje, siekiant plėsti jos mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veiklą (pavyzdžiui, biofarmacijos srityje), galima laikyti VESP?*

Darbo vietų kūrimo ar išlaikymo konkrečioje įmonėje negalima laikyti VESP. VESP – tai piliečiams arba visuomenei apskritai skirtos paslaugos, o šiuo atveju paslaugos visuomenei neteikiamos ir priemonės negalima pagrįsti pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį.

Kita vertus, valstybė gali pareikšti norą dalyvauti finansuojant tokią veiklą, bet toks finansavimas būtų valstybės pagalba atitinkamai įmonei. Šis dalyvavimas gali būti visiškai suderinamas su ES teise, pavyzdžiui, pagal Bendrijos mokslinių tyrimų, taikomiosios veiklos ir naujovių diegimo sistemą³⁸ arba pagal Bendrąją bendrosios išimties reglamentą³⁹, kai pagalba skiriama užimtumui, mokymui arba MVĮ, atsižvelgiant į valstybės dalyvavimo tikslą (parama moksliniams tyrimams, užimtumo arba mokymo plėtrai, MVĮ ir pan.).

Numatomos teikti pagalbos taisyklės, susijusios su išankstiniu pranešimu, tinkamomis finansuoti išlaidomis, tinkamumo sąlygomis ir pan., turi būti vertinamos remiantis taikomais teisės aktais, pagal kuriuos prireikus užtikrinamas suderinamumas su SESV 107 straipsnio 3 dalimi.

11. *Ar valdžios institucija gali priskirti paslaugą VESP, jei panašią paslaugą jau teikia kiti veiklos vykdytojai, kuriems nepavesta teikti VESP?*

Valstybės narės turi didelę veiksmų laisvę apibrėžti VESP (žr. atsakymą į 4 klausimą).

Tačiau kai yra normaliomis rinkos sąlygomis veikiančių įmonių, kurioms nepavesta teikti VESP ir kurios jau teikia arba gali patenkinamai teikti paslaugą laikydamosi sąlygų, kaip antai kainos, objektyvių kokybės reikalavimų, tęstinumo ir paslaugos prieinamumo, atitinkančių valstybės apibrėžtą viešąjį interesą, Komisijos nuomone, būtų netinkama tokiai paslaugai priskirti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą⁴⁰. Todėl dar svarbiau, kad valstybė narė aiškiai nurodytų konkrečius atitinkamos paslaugos ypatumus, visų pirma jos teikimo sąlygas ir tikslinę grupę, kuriai ši paslauga skiriama. Jeigu paslauga jau yra teikiama rinkoje, nors ir sąlygomis, kurias atitinkama valstybė narė laiko nepatenkinamomis, pavyzdžiui, dėl to, kad rinka negali užtikrinti kokybės arba kainos lygio, kuri valdžios institucijos galėtų laikyti visuomeninės svarbos (pavyzdžiui, transporto kainos yra pernelyg didelės mažas pajamas gaunančioms šeimoms), tokia paslauga gali būti laikoma VESP. Ši paslauga turi būti teikiama laikantis nediskriminavimo principo.

Kai paslaugos rinkoje dar niekas neteikia, pati valstybė narė sprendžia, ar rinka gali ją teikti, o Komisija gali tik patikrinti, ar nepadaryta akivaizdi klaida.

³⁷ 2002 m. birželio 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/39/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 97/67/EB dėl Bendrijos pašto paslaugų rinkos tolesnio atvėrimo konkurencijai, OL L 176, 2002 7 5, p. 21.

³⁸ Žr. Bendrijos valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, taikomajai veiklai ir naujovių diegimui sistemą, OL C 323, 2006 12 30, p. 1.

³⁹ 2008 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 800/2008, skelbiantis tam tikrų rūšių pagalbą suderinama su bendrąja rinka taikant SESV 87 ir 88 straipsnius (nauji 107 ir 108 straipsniai), OL L 214, 2008 8 9, p. 3.

⁴⁰ 1999 m. vasario 20 d. Sprendimo *Analir*, C-205/99, Rink. p. I-1271, 71 punktas. Taip pat žr. Komunikato 48 punktą.

12. Ar paslauga gali būti priskirta VESP, jei artimoje ateityje ją teikti galės rinka?

Kai yra pagrindo klasifikuoti paslaugą kaip VESP, vien faktas, kad rinka gali būti pajėgi ją teikti ateityje, iš principo netrukdo valstybei narei šiuo metu paslaugą apibrėžti kaip VESP. Tačiau tais atvejais, kai yra aišku, kad rinka netrukus galės teikti paslaugą valstybės narės pageidaujamosiomis sąlygomis (įskaitant kainą, kokybę, tęstinumą ir prieinamumą), valdžios institucijos turėtų atitinkamai sutrumpinti pavedimo laikotarpį ir stebėti įvykius rinkoje, kad galėtų nuspręsti, ar dar bus reikalingas naujas pavedimas pasibaigus senojo galiojimui. Jei pavedimo laikotarpio pabaigoje rinka vis dar nepajėgi teikti paslaugos ir valstybė narė mano, kad paslauga vis dar gali būti laikoma VESP, galima parengti naują pavedimą, atitinkantį SESV 106 straipsnį.

Kalbant apie tai, ar aišku, kad rinka galės teikti konkrečią paslaugą artimiausioje ateityje, Komisijos užduotis apsiriboja tuo, kad ji tikrina, ar valstybės narės vertinime nėra akivaizdžios klaidos.

13. Jeigu rinkos sąlygomis veikiantis vaikų priežiūros paslaugų teikėjas, kuriam nepavesta teikti VESP, patiria sunkumų ir jam iškyla bankroto pavojus, ar valstybė narė gali tuo metu jam pavesti VESP, kad užtikrintų paslaugos tęstinumą (darant prielaidą, kad toje vietovėje trūksta vaikų priežiūros paslaugų teikėjų, kurie galėtų tas paslaugas teikti)?

Kalbant apie vaikų priežiūrą, pirmiausia reikėtų pažymėti, kad tam tikromis sąlygomis šios paslaugos teikimas gali būti laikomas nesusijęs su ekonomine veikla⁴¹. Kai vaikų priežiūros paslaugos yra ekonominė veikla, jos dažnai apibrėžiamos kaip VESP. Valstybė narė gali pavesti vaikų priežiūros paslaugų teikėjui teikti VESP, jei su viešąja paslauga susijęs išpareigojimas yra aiškiai apibrėžtas, o pavedimas atitinka valstybės pagalbos taisykles. Gali būti, kad tam tikroje teritorijoje, nors dažnai vaikų priežiūros paslaugų teikėjams pavesta teikti vaikų priežiūros paslaugas kaip VESP mažesnėmis negu rinkos kainomis, kiti siūlo vaikų priežiūros paslaugas rinkos kainomis. Jei rinkos sąlygomis veikiančiam vaikų priežiūros paslaugų teikėjui iškyla bankroto rizika ir nėra pakankamai kitų šios paslaugos teikėjų, kurie galėtų nedelsdami užimti jo vietą, valstybė narė gali pavesti šiam paslaugų teikėjui teikti VESP pagal Sprendimą⁴², kad užtikrintų paslaugos tęstinumą (t. y. pakankamą vietų skaičių vaikų priežiūros įstaigose). Tačiau tokioje specifinėje situacijoje, susijusioje su vietų skaičiaus problemomis, valdžios institucijos turėtų pagalvoti apie VESP pavedimo trukmės apribojimą ir skirti jį tokiam laikui, kurio reikia, kad kiti potencialūs rinkos dalyviai galėtų perimti paslaugos teikimą rinkos sąlygomis.

Kadangi anksčiau vaikų priežiūros paslaugų teikėjui nebuvo pavesta su viešąja paslauga susijusių išpareigojimų, kompensacija už VESP iš principo gali padengti tik būsimas VESP išlaidas ir turi būti apskaičiuota remiantis pavedime nurodytais kriterijais, laikantis Sprendimo.

Jei paslaugos teikėjas negali rasti privačių lėšų praeities nuostoliams padengti, jie gali būti padengti iš sanavimo ir restruktūrizavimo pagalbos lėšų, jei tenkinamos Sanavimo ir restruktūrizavimo gairių⁴³ sąlygos.

⁴¹ 2008 m. vasario 28 d. ELPA teismo sprendimas E-5/07.

⁴² Kadangi senelių namams taikomas Sprendimas (2 straipsnio 1 dalies c punktas), nepriklausomai nuo kompensacijos sumos, VESP bendrosios nuostatos netaikomos.

⁴³ Komisijos Komunikatas. Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti, OL C 244, 2004 10 1, p. 2.

3 NAUJASIS VALSTYBĖS PAGALBOS VESP DOKUMENTŲ RINKINYS

3.1 Naujojo valstybės pagalbos VESP dokumentų rinkinio apžvalga

14. *Kas sudaro naujajį valstybės pagalbos VESP dokumentų rinkinį?*

Valstybės pagalbos VESP dokumentų rinkinį sudaro keturi dokumentai, kurie taikomi visoms institucijoms (nacionalinėms, regioninėms ir vietinėms), teikiančioms kompensaciją už VESP teikimą:

- **Komunikate** paaiškinamos pagrindinės valstybės pagalbos sąvokos, susijusios su VESP, kaip antai pagalbos, VESP, ekonominės veiklos, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių santykio ir pan.
- **VESP de minimis reglamente** numatoma, kad kompensacija už VESP, neviršijanti 500 000 EUR per trijų fiskalinių metų laikotarpį, nenagrinėjama pagal valstybės pagalbos taisykles.
- Peržiūrėtu **Sprendimu** valstybės narės atleidžiamos nuo įpareigojimo pranešti Komisijai apie kompensaciją už viešąją paslaugą, jei tenkinamos Sprendimo suderinamumo sąlygos.
- Peržiūrėtose **Bendrosiose nuostatose** nustatomos kompensacijos už VESP, kuri laikoma valstybės pagalba ir kuriai netaikoma pranešimo reikalavimo išimtis pagal Sprendimą, vertinimo taisyklės. Apie šiuos atvejus būtina pranešti Komisijai ir jie gali būti paskelbti suderinamais, jei atitinka Bendrųjų nuostatų kriterijus.

15. *Koks VESP komunikato tikslas?*

Komunikate pateikiama išsami ir praktiška ES valstybės pagalbos sąvokų, susijusių su VESP, apžvalga ir tame pačiame dokumente paaiškinamos pagrindinės problemos. Jame apibendrinama labiausiai su VESP susijusi ES teismų praktika ir Komisijos sprendimų priėmimo praktika. Juo siekiama padėti nacionalinėms, regioninėms bei vietos valdžios institucijoms ir viešųjų paslaugų teikėjams taikyti valstybės pagalbos taisykles. Komisija siekė kuo geriau paaiškinti pagrindines sąvokas, kaip antai ekonominės veiklos, poveikio prekybai arba VESP sąvokas, taip pat valstybės pagalbos ir viešųjų pirkimų taisyklių santykį.

16. *Kas yra VESP de minimis reglamentas?*

Pagal **VESP de minimis reglamentą** VESP valstybės finansavimas, neviršijantis 500 000 EUR per trejų fiskalinių metų laikotarpį, nelaikomas valstybės pagalba. Taip yra todėl, kad suma yra tokia nedidelė, kad laikoma, jog ji neturi poveikio tarpvalstybinei prekybai ar konkurencijai. Kadangi šios priemonės nelaikomos valstybės pagalba, nėra ir įpareigojimo *apie jas iš anksto pranešti Komisijai*.

17. *Kokia Sprendimo esmė?*

Sprendime nurodomos sąlygos, kuriomis įmonėms skirta kompensacija už suteiktas viešąsias paslaugas yra suderinama su ES valstybės pagalbos taisyklėmis ir kuriomis apie tokią kompensaciją nereikia iš anksto pranešti Komisijai.

18. *Kokia Bendrųjų nuostatų esmė?*

Bendrosiose nuostatose nurodomos sąlygos, kuriomis kompensacija už viešąją paslaugą, kuriai netaikomas Sprendimas, yra suderinama su ES valstybės pagalbos taisyklėmis. Dėl didesnės konkurencijos iškraipymo rizikos apie tokią kompensaciją turės būti pranešama Komisijai, kad ši galėtų atlikti nuodugnų vertinimą ir nuspręsti, ar atitinkama priemonė yra suderinama su vidaus rinka.

19. Kokie atitinkami Sprendimo ir Bendrųjų nuostatų tikslai? Kuo skiriasi šie du dokumentai?

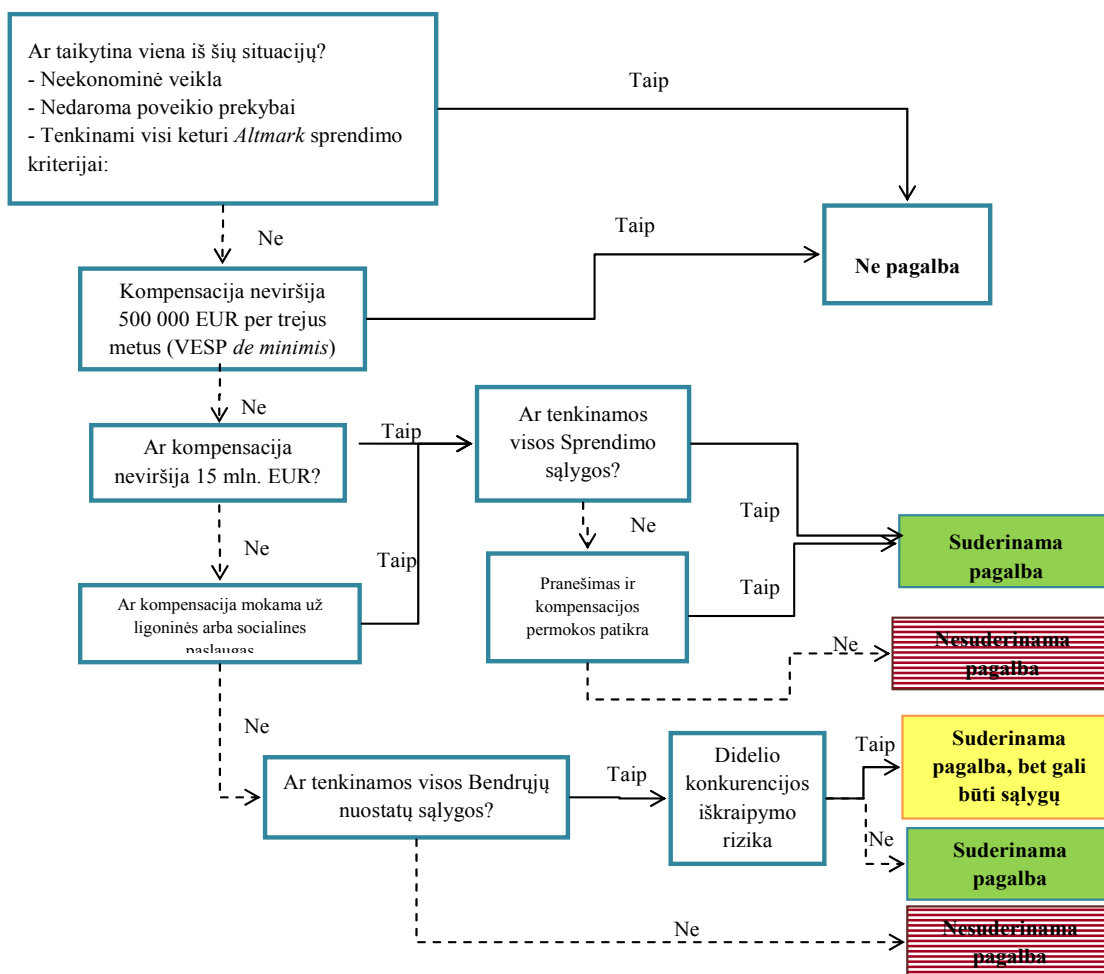
Abiejuose dokumentuose nurodoma, kokiomis sąlygomis kompensacija už viešąją paslaugą, kuri yra valstybės pagalba, yra suderinama su SESV.

Svarbiausias skirtumas yra tas, kad apie kompensaciją už viešąją paslaugą, kuriai taikomas Sprendimas, **neturi būti pranešama** Komisijai. Įgyvendinus Sprendimo kriterijus atitinkama valstybė narė gali nedelsdama skirti kompensaciją. Tačiau kai Sprendime nurodytos sąlygos neįvykdytos, kompensacijai taikomos Bendrosios nuostatos. Tai reiškia, kad apie ją turi būti iš anksto pranešta Komisijai, kad ši galėtų patikrinti, ar atitinkama valstybės pagalba yra suderinama su SESV.

Be to, atsižvelgiant į tai, kad atvejai, kuriems taikomos Bendrosios nuostatos paprastai būna didelio masto ir potencialiai gali sukelti didesnius konkurencijos iškreipimus, jiems taikomos griežtesnės suderinamumo sąlygos negu pagal Sprendimą. Daugiau informacijos apie suderinamumo sąlygas galima rasti 3.5.2 skirsnyje.

20. Kokie yra logiški kompensacijos už viešąją paslaugą analizės žingsniai?

Toliau pateikiamoje schemeje nurodyti pagrindiniai žingsniai nustatant, kuri VESP dokumentų rinkinio priemonė gali būti taikoma kompensacijai už viešąją paslaugą.

21. *Kaip galima užtikrinti teisinį tikrumą VESP teikėjams? Ką daryti, jei jie nežino, ar kompensacijai taikomas Sprendimas, Bendrosios nuostatos ar VESP de minimis reglamentas?*

Valstybės pagalbos VESP dokumentų rinkinys ir Komisijos sprendimai, kuriuose taikomos Bendrosios nuostatos, paskelbti *Oficialiajame leidinyje* ir internete. Atsakomybė už tai, kad bet kokia kompensacija už VESP būtų suderinama su valstybės pagalbos taisyklėmis tenka nacionalinėms institucijoms, kurios paveda įmonėms teikti VESP. Kai pagalba teikiama pagal Sprendimą, pavedime turi būti nuoroda į Sprendimą, kad VESP teikėjas būtų informuotas apie teisinį pagrindą ir galėtų patikrinti suderinamumą su Sprendimu. Jei pavedime nėra nuorodos į Sprendimą, VESP teikėjas gali paklausti pavedančios valdžios institucijos, koku teisiniu pagrindu suteikta pagalba ir įsitikinti, kad tuomet, kai pagalbai taikomos Bendrosios nuostatos, yra gautas Komisijos pritarimas.

22. *Ar VESP teikėjams taikomos kokios nors teisinės prievolės?*

VESP dokumentų rinkinyje nėra numatyta jokių konkrečių prievolių VESP teikėjams. Valdžios institucija, pavedanti teikti VESP, turi užtikrinti, kad būtų laikomasi valstybės pagalbos taisyklių. Tačiau sąlygos, būtinos užtikrinti, kad kompensacija būtų išmokėta pagal valstybės pagalbos taisykles, turėtų būti nurodytos pavedime, kad paslaugų teikėjas būtų gerai su jomis susipažinęs. Galiausiai paslaugų teikėjas turi prisiimti riziką, kad, pažeidus valstybės pagalbos taisykles, kompensaciją reikės grąžinti.

23. *Ar VESP dokumentų rinkinyje nustatoma įmonių teisė gauti pagalbą kompensacijos už viešąją paslaugą forma?*

Pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį valstybės pagalba yra nesuderinama su SESV, išskyrus pačioje Sutartyje nurodytas nukrypti leidžiančias nuostatas. Tai reiškia, kad taikomas principas, pagal kurį valstybės pagalba draudžiama ir gali būti teikiama tik išimties tvarka SESV 107 straipsnio 2 bei 3 dalyse ir 106 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais, laikantis šiose dalyse nustatytų sąlygų. Todėl įmonės neturi jokios teisės gauti valstybės pagalbą.

VESP dokumentų rinkinyje nenustatoma įmonių teisė gauti pagalbą kompensacijos už viešąją paslaugą forma, bet jame nustatomos tokios pagalbos suderinamumo sąlygos, kai valstybių narių valdžios institucijos nusprendžia VESP organizuoti ir finansuoti teikdamos valstybės pagalbą.

3.2 Komunikatas

3.2.1 *Kada taikomos valstybės pagalbos taisyklės ir kokios yra pasekmės?*

24. *Kada SESV nustatytos valstybės pagalbos taisyklės taikomos VESP organizavimui ir finansavimui?*

Valstybės pagalbos taisyklės taikomos tik įmonėms. Įmonės sąvoka apima visus ekonominę veiklą vykdančius subjektus, neatsižvelgiant į subjekto teisinį statusą ar jo finansavimo būdą⁴⁴. Visų pirma, nėra svarbu, ar įmonė yra sukurta siekiant pelno ar ne (Komunikato 9 punktą).

⁴⁴ 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimas *Pavlov ir kiti*, sujungtos bylos C-180/98 – C-184/98, Rink. p. I-6451.

25. Kada pagal konkurencijos taisykles veikla laikoma ekonomine veikla?

Bet kokia veikla, kurią vykdant į konkrečią rinką tiekiamos prekės ir (arba) šioje rinkoje teikiamos paslaugos, pagal konkurencijos taisykles yra ekonominė veikla⁴⁵ (žr. Komunikato 11 punktą). Šiomis aplinkybėmis vien to, kad atitinkama veikla priskiriama socialinei veiklai arba kad ją vykdo ne pelno organizacija, savaime nepakanka⁴⁶, kad ji nebūtų laikoma ekonomine veikla.

Komunikate pateikiamos tiek bendros gairės dėl ekonominės veiklos sąvokos, sukurtos Europos teismų (9 ir paskesni punktai), tiek konkretnės gairės dėl valdžios įgaliojimų vykdymo (16 punktas), socialinio saugumo (17 ir paskesni punktai), sveikatos priežiūros (21 ir paskesni punktai) ir švietimo (26 ir paskesni punktai).

Svarbu tai, kad tam tikros paslaugos rinkos egzistavimas priklauso nuo to, kaip ta veikla organizuojama toje konkrečioje valstybėje narėje, todėl skirtingose valstybėse narėse gali skirtis, taip pat gali laikui bėgant keistis (12 punktas). Todėl konkrečiomis gairėmis, pateikiamomis keturiems sektoriams (žr. pirmesnę punktą), nesiekama nustatyti ekonominių ir neekonominių paslaugų sąrašo, veikiau pateikiami pavyzdžiai, kokie elementai gali būti svarbūs nustatant, ar tam tikra paslauga gali būti laikoma ekonomine.

---

⁴⁵ 1987 m. birželio 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-118/85, Rink. p. 2599, 7 punktas; 1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-35/96, Rink. p. I-3851, 36 punktas; ir Sprendimas *Pavlov*.

⁴⁶ Sprendimo *Pavlov* 118 punktas; 2002 m. sausio 22 d. Sprendimo *INAIL*, C-218/00, Rink. p. I-691, 37 punktas ir 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Freskot*, C-355/00, Rink. p. I-5263.

Komisijos sprendimuose ir Teismo sprendimuose ekonominė laikomos veiklos pavyzdžiai

- Darbo biržos veikla, vykdoma valstybinių įdarbinimo agentūrų⁴⁷.
- Neprivalomos draudimo sistemos, veikiančios pagal kapitalizacijos principą, net jeigu joms vadovauja ne pelno organizacijos⁴⁸; pagal kapitalizacijos principą draudimo išmokos priklauso tik nuo išmokų gavėjų mokamų įmokų dydžio ir nuo investicijų finansinės grąžos.
- Greitosios medicinos pagalbos ir ligonių vežimo paslaugos⁴⁹.
- Muitinės formalumų, ypač prekių importo, eksporto ir tranzito, tvarkymo paslaugos ir kitos papildomos paslaugos, pavyzdžiui, su pinigų, prekybos ir mokesčių sritimis susijusios paslaugos, teikiamos muitinės tarpininkų, prisiimančių su tuo susijusią finansinę riziką⁵⁰.
- Juridinių asmenų, kuriuos įsteigė darbdaviai arba profesinės sąjungos ir įteisino valstybė, teikiamos pagalbos paslaugos darbuotojams ir darbdaviams, susijusios su pajamų mokesčio deklaracijos rengimu, ir kitos susijusios konsultacijos⁵¹.
- Transporto infrastruktūros valdymas⁵².
- Medicinos paslaugos, teikiamos ligoninėse arba ir kitur⁵³. Tačiau valstybinės ligoninės gali vykdyti ir neekonominę veiklą (žr. Komunikato 22 punktą).
- Būstas žemesnėmis nuomos kainomis; žr. sprendimų praktiką dėl lėšų skyrimo nekilnojamojo turto paskoloms, prieinamo būsto schemų, kurių tikslas – aprūpinti pigesniais būstais, taikymo, nuomos subsidijavimo schemų ir pagyvenusių asmenų, neįgaliųjų bei socialiai remtinų šeimų subsidijavimo schemų taikymo⁵⁴.
- Pagalbinės infrastruktūros, pavyzdžiui, kelių, parduotuvių, žaidimų ir poilsio vietų, parkų, aikštelių, atvirų erdvių, maldos namų, gamyklų, mokyklų, biurų ir kitų statinių arba aikštelių, įrengimas prie socialinių būstų ir kitų panašių darbų atlikimas bei panašių paslaugų teikimas, būtinas siekiant užtikrinti tinkamą socialinio būsto aplinką⁵⁵.

Ekonominės veiklos sąvoka pagal SESV vidaus rinkos taisyklės apžvelgiama atsakyme į 223 klausimą.

⁴⁷ 1991 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Höffner ir Elser*, C-41/90, Rink. p. I-1979, 21 punktas.

⁴⁸ 1995 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *FFSA*, C-244/94, Rink. p. I-4013, 17–22 punktai; 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Albany*, C-67/96, Rink. p. I-5751, 80–87 punktai.

⁴⁹ 2001 m. spalio 25 d. Sprendimo *Glöckner*, C-475/99, Rink. p. I-8089, 20 punktas.

⁵⁰ 1998 m. balandžio 4 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-35/96, Rink. p. I-3851, 37 punktas.

⁵¹ 2006 m. kovo 30 d. Sprendimo *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti*, C-451/03, Rink. p. I-2941, 63 punktą.

⁵² 2002 m. spalio 24 d. Sprendimas *Paryžiaus oro uostai prieš Komisiją*, C-82/01 P, Rink. p. I-9297.

⁵³ 2001 m. liepos 12 d. Sprendimo *Smits*, C-157/99, Rink. p. I-5473, 53 punktą; 1984 m. sausio 31 d. Sprendimo *Luisi ir Carbone*, sujungtos bylos 286/82 ir 26/83, Rink. p. 377, 16 punktą; 1999 m. spalio 4 d. Sprendimo *Society for the Protection of unborn children (IVG)*, C-159/90, Rink. p. I-4685, 18 punktą; 2001 m. liepos 12 d. Sprendimo *Abdon Vanbraekel*, C-368/98, Rink. p. I-5363, 43 punktą; 2007 m. liepos 11 d. Sprendimo *Asklepios Kliniken*, T-167/04, Rink. p. II-2379, 49–55 punktai.

⁵⁴ Komisijos sprendimas dėl pagalbos Nr. N 89/2004–Airija – Garantija „Housing Finance Agency (HFA)“; HFA finansuojamos prieglaudos namų schemos, OL C 131, 2005 5 28, http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_N89_2004

⁵⁵ Komisijos sprendimas dėl pagalbos N 395/05 – „Paskolų garantijos socialinės infrastruktūros schemoms, finansuojamoms Būsto finansavimo agentūros (HFA)“, OL C 77, 2007 4 5, http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_N395_2005

26. Ar laisvųjų profesijų atstovai gali steigti įmones, kaip apibrėžta konkurencijos taisyklėse?

Taip. Teisingumo Teismas nustatė, kad medicinos specialistai, kaip savarankiški ekonominės veiklos vykdytojai, gali teikti paslaugas rinkoje, būtent specializuotų medicinos paslaugų rinkoje, taigi ir steigti įmones. Šios išvados negali pakeisti faktas, kad jie teikia sudėtingas technines paslaugas ir kad jų profesinė veikla yra reglamentuojama⁵⁶.

27. Kada veikla pagal konkurencijos taisykles laikoma neekonominė?

Nustatyta dviejų rūšių neekonominė veikla.

- Veikla, susijusi su valdžios institucijų funkcijų vykdymu

Veikla, susijusi su pačios valstybės arba valdžios institucijų, veikiančių pagal joms suteiktus viešuosius įgaliojimus, vykdomomis valdžios institucijų funkcijomis, nėra ekonominė veikla pagal konkurencijos taisykles. Ši išimtis apsiriboja veikla, kuri yra neatsiejama oficialių valdžios institucijų įgaliojimų dalis ir kurią vykdo valstybė, t. y., kuriai atitinkama valstybė narė nusprendė neįvesti rinkos mechanizmų (Komunikato 16 punktas). Šiomis aplinkybėmis nelabai svarbu, ar valstybė veikia tiesiogiai per valstybės administracijai priklausančią įstaigą, ar per atskirą subjektą, kuriam ji suteikė specialiąsias arba išskirtines teises⁵⁷.

---

⁵⁶ 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimas *Pavlov ir kiti*, sujungtos bylos C-180/98 – C-184/98., Rink. p. I-6451.

⁵⁷ 1987 m. birželio 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Italijos Respubliką*, 118/85, Rink. p. 2599, 7 ir 8 punktai.

Neekonomine laikomos veiklos, susijusios su valdžios institucijų funkcijų vykdymu, pavyzdžiai

- Su kariuomene arba policija susijusi veikla.
- Oro navigacijos saugos užtikrinimas ir gerinimas⁵⁸, saugumas⁵⁹, skrydžių valdymas, jūrų eismo valdymas ir jūrų saugumas⁶⁰.
- Taršos kontrolė⁶¹ – tai visuomeninės svarbos užduotis, priskiriama pagrindinėms valstybės užduotims jūrų teritorijų aplinkos apsaugos srityje.
- Laisvės atėmimo nuosprendžių organizavimas, finansavimas ir vykdymas siekiant užtikrinti baudžiamosios sistemos įgyvendinimą⁶².

- Tam tikra grynai socialinio pobūdžio veikla

Teismų praktikoje nurodyti visi kriterijai, pagal kuriuos tam tikra grynai socialinė veikla gali būti laikoma neekonominė.

Grynai socialinio pobūdžio neekonominės veiklos pavyzdžiai

- Valstybės kontroliuojamas privalomųjų socialinio draudimo sistemų valdymas siekiant išskirtinai socialinio tikslo, veikiant pagal solidarumo principą, užtikrinant draudimo išmokas nepriklausomai nuo apdraustojo įmokų ir pajamų⁶³. Žr. Komunikato 17 ir paskesnius punktus apie veiksnius, kuriais vadovaujantis atskiriamos ekonominės socialinio draudimo sistemos nuo neekonominių.
- Paprastai iš valstybės biudžeto finansuojamos vaikų priežiūros ir valstybinio švietimo paslaugos, kuriomis vykdoma valstybės užduotis teikti paslaugas gyventojams socialinėje, kultūros ir švietimo srityse⁶⁴. Žr. Komunikato 26 ir

⁵⁸ 1994 m. sausio 19 d. Sprendimo *SAT prieš Eurocontrol*, C-364/92, Rink. p. I-43, 27 punktas; 2009 m. kovo 26 d. Sprendimo *Selex Sistemi Integrati prieš Komisiją*, C-113/07 P, Rink. p. I-2207, 71 punktas.

⁵⁹ 2003 m. kovo 19 d. Komisijos sprendimas dėl pagalbos N 309/2002. Aviacijos saugumas. Išlaidų kompensavimas po 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių, OL C 148, 2003 6 25; ir 2002 m. spalio 16 d. Komisijos sprendimas dėl pagalbos N 438/2002–Subsidijos uostų valdytojams, skirtos valdžios institucijų užduotims vykdyti, OL C 284, 2002 11 21,
http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N438_2002

⁶⁰ 2002 m. spalio 16 d. Komisijos sprendimas byloje N 438/02 – Belgija – Subsidijos uostų valdytojams, OL C 284, 2002 11 21.
http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N438_2002

⁶¹ 1997 m. kovo 18 d. Sprendimo *Calì & Figli*, C-343/95, Rink. p. I-1547, 22 punktas.

⁶² Komisijos sprendimas dėl pagalbos N140/2006. Lietuva. Subsidijų skyrimas valstybės įmonėms prie pataisos namų, OL C 244, 2006 10 11,
http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/ii/doc/N-140-2006-WLWL-en-19.7.2006.pdf

⁶³ 1993 m. vasario 17 d. Sprendimas *Poucet ir Pistre*, C-159/91, Rink. p. I-637; 2002 m. sausio 22 d. Sprendimo *Cisal ir INAIL*, C-218/00, Rink. p. I-691, 43–48 punktai; 2004 m. kovo 16 d. Sprendimo *AOK Bundesverband*, sujungtose bylose C-264/01, C-306/01, C-354/01 ir C-355/01, Rink. p. I-2493, 51–55 punktai.

⁶⁴ 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Humbel*, 263/86, Rink. p. 5365, 18 punktas; 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* C-318/05, Rink. p. I-06957, 74–75 punktai, ir Komisijos sprendimo dėl valstybės pagalbos Nr. N 118/00 – Valstybės dotacijos profesionaliems sporto klubams, OL C 333, 2001 11 28, p. 6,
http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N118_2000, NN 54/2006–

Prerovo logistikos koledžas, OL C 291, 2006 11 30, p. 18
http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/ii/doc/NN-54-2006-WLWL-EN-8.11.2006.pdf; 2008 m. vasario 28 d. Sprendimas E-5/07.

⁶⁵ Byla T-319/99, *FENIN*.

paskesnius punktus apie veiksnus, atskiriančius ekonominę veiklą švietimo srityje nuo neekonominės.

- Valstybinių ligoninių, kurios yra neatsiejama nacionalinės sveikatos priežiūros paslaugų dalis ir beveik visiškai pagrįstos solidarumo principu, finansuojamos tiesiogiai iš socialinio draudimo įmokų ir kitų valstybės išteklių, ir kurios nemokamai teikia paslaugas apdraustiesiems pagal visuotinės aprėpties principą, organizavimas⁶⁵. Žr. Komunikato 21 ir paskesnius punktus apie veiksnus, kuriais vadovaujantis atskiriama ekonominė veikla sveikatos priežiūros srityje nuo neekonominės.

28. Ar valdžios institucija, savo kompetencijos srityje teikdama informaciją ir konsultacijas piliečiams, vykdo ekonominę veiklą, kaip apibrėžta konkurencijos taisyklėse?

Valdžios institucijų (nacionalinių, regioninių arba vietos) vykdomas bendrosios informacijos teikimas apie tai, kaip kompetentingi subjektai taiko taisykles, už kurių įgyvendinimą jie yra atsakingi, neatsiejamai susijęs su valdžios institucijų įgaliojimų vykdymu. Ši veikla nelaikoma ekonomine pagal konkurencijos taisykles.

29. Komunikate pateikiamos konkrečios gairės kaip atskirti ekonominę veiklą nuo neekonominės šiose keturiose srityse. Ar visa veikla, nepriskiriama kuriai nors iš šių keturių sričių, visuomet yra ekonominė?

Ne. Komunikate pateikiamos gairės, kaip nustatyti, kada veikla laikoma ekonomine, o kada neekonominė, ir remiamasi Europos teismų praktika. Kartu su bendraisiais principais (9 ir paskesni punktai) Komunikate pateikiamos konkretesnės gairės tam tikroms sritims, kaip antai sveikatos priežiūros ir švietimo, ir išvardijami svarbūs veiksniai, padedantys nustatyti, ar konkreči veikla yra ekonominė.

Nei konkrečiuose skirsniuose pateikti pavyzdžiai (kaip antai, sričių, kurios yra neatsiejama valdžios įgaliojimų vykdymo dalis, pavyzdžiai 16 punkte), nei sričių, kurioms pateiktos konkrečios gairės, pasirinkimas nereiškia, kad šie pavyzdžiai yra išsamūs. Tai akivaizdu iš Komunikato formuluočių, visų pirma 14 punkto, kur aiškiai teigiama, kad išsamaus sąrašo sudaryti neįmanoma. Taip yra dėl to, kad ekonominės veiklos sąvoka laikui bėgant gali keistis (žr. tolesnį 30 klausimą). Nustatant, ar veikla, kuri nėra konkrečiai paminėta, yra ekonominė veikla, ar ne, vadovaujamosi bendraisiais principais, pateiktais 9 ir paskesniuose punktuose.

30. Ar gali laikui bėgant keistis veiklos skirstymas į ekonominę ir neekonominę?

Taip. Veiklos klasifikavimas gali priklausyti nuo to, kaip ji organizuota valstybėje narėje, o tai laikui bėgant gali keistis dėl politinių sprendimų, kaip organizuoti tą veiklą, arba dėl įvykių rinkoje (Komunikato 12 punktas).

31. Ar SESV valstybės pagalbos taisyklės galima taikyti pelno nesiekiantiems paslaugų teikėjams?

Taip. Vien tai, kad subjektas nesiekia pelno, nereiškia, kad jo vykdoma veikla nėra ekonominio pobūdžio⁶⁶. VSSP teikiančio subjekto teisinis statusas neturi įtakos atitinkamos veiklos pobūdžiui. Tinkamas kriterijus – ar atitinkamas subjektas vykdo ekonominę veiklą (Komunikato 9 punktas).

⁶⁶ 1980 m. spalio 29 d. Sprendimas *Van Landewyck*, sujungtos bylos 209/78, 215/78 ir 218/79, Rink. p. 3125, ir 1995 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *FFSA ir kiti.*, C-244/94, Rink. p. I-4013, 21 punktas.

Pavyzdžiui, ekonominę veiklą vykdanči ne pelno arba labdaros organizacija yra „įmonė“ tik kalbant apie tą konkrečią veiklą (Komunikato 9 punktą, paskutinė pastraipa). Konkurencijos taisyklės netaikomos jų neekonominei veiklai.

Pavyzdys

Greitosios medicinos pagalbos ir ligonių vežimo paslaugos, kurias teikia ne pelno organizacijos, gali būti ekonominė veikla. Dėl su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų šių organizacijų teikiamos paslaugos gali būti ne tokios konkurencingos kaip panašios paslaugos, teikiamos kitų su šiais įsipareigojimais nesusijusių ekonominės veiklos vykdytojų, bet ši aplinkybė negali kliudyti atitinkamą veiklą laikyti ekonomine veikla⁶⁷.

32. Ar rinkdamas VESP teikėjų valdžios institucija gali teikti pirmenybę tam tikro tipo organizacijoms (pvz., viešosioms / pelno siekiančioms / ne pelno)?

Valstybės pagalbos taisyklėmis nėra nustatytų konkrečių kriterijų renkantis paslaugų teikėją, bet jos vienodai taikomos tiek viešosioms, tiek privačiosioms įmonėms. Todėl iš principo valstybės pagalbos taisyklės nedraudžia valstybėms narėms teikti pirmenybę tam tikriems paslaugų teikėjų tipams. Tačiau valdžios institucijos gali būti susaistytos kitų ES teisės sričių, kaip antai viešųjų pirkimų taisyklių, vidaus rinkos taisyklių arba sektorių taisyklių, pavyzdžiui, transporto srityje. Kai taikomos ES viešųjų pirkimų taisyklės, konkrečių šių taisyklių reikalavimų laikymasis taip pat yra suderinamumo sąlyga pagalbai gauti Bendrosiose nuostatose nurodytais atvejais (Bendrųjų nuostatų 19 punktą). Šiuo klausimu, kiek tai susiję su viešųjų pirkimų ir vidaus rinkos taisyklėmis, žr. 4 ir 6 skirsnius, visų pirma 209 ir 227 klausimus.

33. Ar valstybės pagalbos taisyklės taikomos socialinės veiklos centrų, teikiančių VSSP (pvz., paslaugas pagyvenusiems asmenims ir neįgaliesiems)?

Klausimas, ar visuomeniniams socialinės veiklos centrų yra taikomos konkurencijos teisės, konkrečiau, valstybės pagalbos taisyklės, negali būti vertinamas bendrai, bet priklauso nuo jų vykdomos veiklos.

Iš tikrųjų, jeigu šio tipo centras teikia, pavyzdžiui, maitinimo namuose arba priežiūros namuose paslaugą, ir tokias paslaugas gali teikti kiti viešieji arba privatūs paslaugų teikėjai, jis teikia paslaugas rinkoje, taigi vykdo ekonominę veiklą, kaip apibrėžta konkurencijos taisyklėse (žr. atsakymą į 25 klausimą).

Tačiau tai nereiškia, kad visos tokio centro veiklos rūšys turi būti vertinamos kaip ekonominė veikla; jis taip pat gali vykdyti vien socialinės apsaugos veiklą, pavyzdžiui, skirstyti valstybės pašalpas jų gavėjams, ir ši veikla nėra ekonominė.

34. Ar tam tikrų kategorijų paslaugų gavėjams savivaldybės platinami kuponai, skirti pasinaudoti VESP, yra valstybės pagalba?

Valstybės narės, įskaitant vietos valdžios institucijas, tokią paramą įvairiems šių paslaugų gavėjams gali teikti SESV 107 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytomis sąlygomis. Šioje nuostatoje visų pirma reikalaujama, kad pagalba būtų socialinio pobūdžio ir būtų teikiama nediskriminuojant atitinkamų produktų dėl jų kilmės.

35. Ar socialinė pagalba, teikiama tam tikriems gavėjams, tokiems kaip nedidelės pajamos gaunantys namų ūkiai (pvz., atsižvelgiant į jų faktines išlaidas, patiriamas siekiant pasinaudoti VESP, ir (arba) kitus su jų asmenine padėtimi susijusius

⁶⁷ 2001 m. spalio 25 d. Sprendimo *Glöckner*, C-475/99, 21 punktą.

objektyvius kriterijus), ir mokama tiesiogiai paslaugų teikėjui – mokėjimų tarpininkui, yra valstybės pagalba?

Socialinė įstaiga, pavyzdžiui, atsižvelgdama į riziką, kad pagalba nebus panaudota socialinėms reikmėms, jeigu bus išmokėta tiesiogiai pagalbos gavėjui, gali priimti sprendimą ją visą ar jos dalį išmokėti atitinkamos paslaugos teikėjui (pavyzdžiui, socialinį būstą nuomojančiai įstaigai arba mokyklos valgyklai, kurioje maitinami vaikai).

Tokia išmoka nėra paslaugų teikėjui teikiama valstybės pagalba, jeigu per mokėjimų tarpininką mokama suma ir jos apskaičiavimo kriterijai yra aiškiai nustatyti ir glaudžiai susiję su fiziniu asmeniu – galutiniu pagalbos gavėju. Tai reiškia, kad pervedus šią išmoką paslaugų teikėjas negauna kitos naudos. Todėl, pavyzdžiui, bendra nuomos suma, kurios prašo paslaugų teikėjas, turi būti nustatyta atskirai ir iš anksto, kad pagalbos gavėjui likęs mokėti nuomos mokestis būtų iš tikrųjų sumažintas ta suma, kurią šis paslaugų teikėjas jau gavo iš atitinkamos socialinės įstaigos.

36. Tam tikros VESP dažnai teikiamos vietos lygmeniu. Ar jos iš tikrųjų daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai?

Pagal valstybės pagalbos teisę poveikis tarpusavio prekybai nepriklauso nuo to, ar paslauga teikiama vietos ar regiono lygmenimis arba nuo atitinkamos veiklos masto. Tai, kad pagalbos suma arba ją gaunanti įstaiga yra palyginti mažos, savaime nereiškia, kad valstybių narių tarpusavio prekybai negali būti daromas poveikis⁶⁸. Iš tikrųjų net nedidelę pagalbos sumą gavęs atitinkamas paslaugų teikėjas gali teikti daugiau paslaugų, ir kitoms Europos įmonėms sunkiau tokias pat paslaugas teikti vietos rinkoje.

Tačiau Komisija, remdamasi savo patirtimi, nustatė ribas, kurių neviršijant, jos nuomone, pagalba neturi poveikio tarpusavio prekybai ar konkurencijai. Pavyzdžiui, pagal VESP *de minimis* reglamentą laikoma, kad pagalba už suteiktas VESP, per bet kurį trejų metų laikotarpį neviršijanti 500 000 EUR, neturi poveikio prekybai tarp valstybių narių ir (arba) neiškraipo konkurencijos ir nekelti tokios grėsmės, todėl jai SESV 107 straipsnio 1 dalis netaikoma. Be to, pagal bendrąjį *de minimis* reglamentą (Reglamentas 1998/2006) laikoma, kad pagalba, neviršijanti 200 000 EUR (kelių transporto srityje veikiančioms įmonėms – 100 000 EUR) ribos, neturi poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai⁶⁹.

Kai kuriais atvejais dėl vietinio paslaugos pobūdžio poveikio prekybai iš tiesų nėra. Komunikate pateikiami Komisijos priimtų sprendimų pavyzdžiai (40 punktas), susiję, pavyzdžiui, su baseiniais, kuriais daugiausia naudojasi vietos gyventojai⁷⁰, ir muziejais, kurie vargu, ar pritrauks lankytojų iš užsienio⁷¹ (daugiau informacijos galima rasti atsakyme į 38 klausimą).

Bendras poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai pavyzdys

Padidinus akcizus Nyderlanduose ir dėl to šalyje padidėjus degalų kainai, netoli nuo Vokietijos sienų esančioms Nyderlandų degalinėms buvo skirtos subsidijos, kuriomis padarytas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, nes jomis siekta sumažinti

⁶⁸ 1998 m. balandžio 30 d. PIT sprendimo *Vlaams Gewest prieš Komisiją*, T-214/95, Rink. p. II-717, 48–50 punktai; 2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, Rink. p. I-7747, 81–82 punktai ir 2005 m. kovo 3 d. Sprendimo *Heiser*, C-172/03, Rink. p. I-1627, 32–33 punktai.

⁶⁹ 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai.

⁷⁰ Komisijos sprendimas N 258/00, OL C 172, 2001 6 16, p. 16.

⁷¹ Komisijos sprendimas N 630/03, OL C 275, 2005 12 8, p. 3.

Nyderlanduose mokėtinų akcizų ir Vokietijoje renkamų lengvųjų naftos produktų akcizų skirtumą⁷².

Poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai, daromo teikiant VESP, pavyzdys

Valstybės subsidijomis, skirtomis reguliarioms transporto paslaugoms tarp miestiniais autobusais teikti Vokietijos Štendalio savivaldybėje ir išmokėtomis įmonei, teikusiai tik vietos arba regioninio transporto paslaugas ir neteikusiai transporto paslaugų už kilmės valstybės ribų, galėjo būti daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai⁷³.

37. Ar tarpusavio prekybai iš tikrųjų daromas poveikis, jeigu konkrečių VESP regione teikia vienas veiklos vykdytojas?

Dėl to, kad konkrečią VESP (pavyzdžiui, specializuotą sveikatos priežiūrą arba greitosios pagalbos paslaugas) regione ir (arba) vietos bendruomenėje teikia vienintelis veiklos vykdytojas, nes šiame regione ir (arba) šioje vietos bendruomenėje kitų veiklos vykdytojų nėra, negalima atmesti galimybes, kad kitų valstybių narių veiklos vykdytojais yra suinteresuoti teikti VESP. Todėl negalima atmesti galimybes, kad valstybių narių tarpusavio prekybai gali būti daromas poveikis⁷⁴. Be to, regioninis veiklos vykdytojas galėtų veikti arba planuoti užsiimti veikla kituose regionuose.

38. Ar yra vietoje teikiamų VESP pavyzdžių, kai poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai iš tikrųjų nedaromas?

Taip. Kai kuriuose su valstybės pagalba susijusiuose Komisijos sprendimuose valstybės priemonės, kuriomis finansuojamos vietos paslaugos (neatsižvelgiant į tai, ar tai būtų VESP, ekonominio pobūdžio VSSP ar grynai komercinės paslaugos), laikomos nedarančiomis poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai (taip pat žr. Komunikato 40 punktą).

Priemonių, laikomų nedarančiomis poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai, pavyzdžiai

- Dorsteno baseino byloje⁷⁵ nustatyta, kad metinė subsidija Dorsteno viešojo baseino, kuriuo naudotųsi tik vietos gyventojai, statybai ir eksploatavimui negalėtų turėti poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai.
- Airijos ligoninių byloje⁷⁶ nustatyta, kad taikant kapitalo dotacijų, kurių tikslas – gaminti įrenginius palyginti mažoms vietos viešosioms ligoninėms, teikiančioms paslaugas vietos ligoninių paslaugų rinkoje, kurioje yra aiškus paslaugų trūkumas, sistemą nebūtų galima pritraukti kitų valstybių narių investicijų arba

⁷² 1999 m. liepos 20 d. Komisijos sprendimas 1999/705/EB (OL L 280, 1999 10 30, p. 87), patvirtintas 2002 m. birželio 13 d. EBTT sprendimu *Nyderlandai prieš Komisiją*, C-382/99, Rink. p. I-5163.

⁷³ 2003 m. liepos 24 d. EBTT sprendimo *Altmark trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, Rink. p. I-7747, 77 punktą.

⁷⁴ 2003 m. liepos 24 d. EBTT sprendimo *Altmark trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, Rink. p. I-7747, 78 ir paskesni punktai.

⁷⁵ 2000 m. gruodžio 21 d. Komisijos sprendimas byloje N 258/2000–Vokietija – Laisvalaikio baseinas Dorstene, IP/001509, OL C 172, 2001 6 16, p. 16, http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_N258_2000

⁷⁶ 2000 m. gruodžio 21 d. Komisijos sprendimas byloje N 543/2001–Airija – Mokesčių atskaita ligoninėms, OL C 154, 2001 6 28, p. 4, http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_N543_2001

klientų, todėl poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai negalėtų būti daromas.

- Tenerifėje esančių paslaugų teikimo aikštelių byloje⁷⁷ nustatyta, kad skyrus subsidijas vietos krovinių vežimo keliais asociacijoms įrengti savivaldybių aikšteles, kuriose asociacijų nariams teikiamos paslaugos, poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai negalėtų būti daromas, nes šiomis aikštelėmis naudojama tik vietos mastu.
- Sardinijos vietos muziejų byloje⁷⁸ nustatyta, kad skiriant finansavimą šių mažų biudžetus turinčių nedidelės reikšmės muziejų projektams, poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai nedaromas, kadangi kitų valstybių narių gyventojai neatvyksta iš užsienio vien norėdami aplankyti šiuos muziejus, išskyrus keletą tarptautiniu mastu svarbių ir pripažintų muziejų.
- Baskų krašto teatro spektaklių byloje⁷⁹ nustatyta, kad finansuojant šiuos spektaklius poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai nebuvo daromas, nes spektaklius nedideliu mastu rodė labai mažos arba mažos vietos įmonės, galimi jų žiūrovai gyvena tik konkrečiame geografiniame ir kalbiniame regione ir spektakliai negali pritraukti užsienio turistų.
- Byloje dėl Kipro kultūros propagavimo ir paveldo išsaugojimo centro Nikosijoje (Kipras) finansavimo⁸⁰ Komisija nustatė, kad dėl centro vietinio pobūdžio ir geografinė padėtis, taip pat jo veiklos pobūdžio poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai yra neįmanomas.
- Komisija nusprendė, kad parama vidutinės trukmės bei ilgalaikės psichinės sveikatos priežiūros padalinio statybai Portugalijos šiaurės rytuose⁸¹ neturi poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai dėl jo ribotų pajėgumų (50 lovų), kurie bus beveik visiškai išnaudoti teikiant paslaugas vietos gyventojams, ir dėl to, kad kiti subjektai nėra suinteresuoti teikti tokias paslaugas šiame regione.
- Byloje dėl dienraštį Madeiroje leidžiančio leidėjo finansavimo⁸² Komisija padarė išvadą, kad poveikio prekybai nėra. Madeiroje leidžiami tik du dienraščiai, abiejų leidėjai nėra kitos valstybės narės įmonės. Nei vienas iš leidėjų nevykdo veiklos jokioje kitoje rinkoje, kurioje konkuruotų su įmonėmis iš kitų valstybių narių.
- Komisija nustatė, kad vienos Olandijos savivaldybės žemės pardavimas jodinėjimo mokyklai⁸³ negalėjo turėti jokio poveikio prekybai dėl akivaizdžiai vietinio jodinėjimo mokyklos pobūdžio, netgi jei pardavimo kaina buvo mažesnė negu rinkos.

⁷⁷ Komisijos sprendimas dėl pagalbos NN 29/02 – Ispanija – Pagalba Tenerifės vietoms, kuriose teikiamos paslaugos, įrengti, OL C 110, 2003 5 8, p. 13, http://ec.europa.eu/competition/eojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_NN29_2002.

⁷⁸ 2000 m. gruodžio 21 d. Komisijos sprendimas byloje N 630/2003–Airija – Mokesčių atskaita ligoninėms, OL C 275, 2001 06 28, 3 p., http://ec.europa.eu/competition/eojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N543_2001.

⁷⁹ Komisijos sprendimas dėl pagalbos N 257/2007–Ispanija – Subsidijos Baskų krašto teatro spektakliams, OL C 173, 2007 7 26, p. 2, http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/comp-2007/n257-07.pdf.

⁸⁰ Komisijos sprendimas byloje SA.34466–Kipras – Vizualinio meno ir tyrimų centras, 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimas (dar nepaskelbtas).

⁸¹ Komisijos sprendimas byloje SA.34576–Portugalija – Jean Piaget / Šiaurės rytų vidutinės trukmės ir ilgalaikės nuolatinės priežiūros padalinys, 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimas (dar nepaskelbtas).

⁸² Komisijos sprendimas byloje SA.33243–Portugalija – *Jornal de Madeira*, 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimas (dar nepaskelbtas).

⁸³ Komisijos sprendimas byloje SA.34404–Nyderlandai – Žemės pirkimas jodinėjimo mokyklos perkėlimui, 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimas, OL C 370, 2012 11 30, p. 2.

39. *Kokių veiksmų imamasi, kai veikla yra ekonominė ir ja daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai?*

Kai veikla yra ekonominė ir ja daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, taikomos konkurencijos taisyklės.

40. *Ar konkurencijos taisyklių taikymas reiškia, kad valstybės narės turi pakeisti VESP organizavimo ir teikimo tvarką?*

Ne. Taikydamos konkurencijos taisykles valdžios institucijos neprivalo užtikrinti, kad rinkoje būtų daug paslaugų teikėjų. Taikydamos šias taisykles valdžios institucijos neprivalo panaikinti paslaugų teikėjams jau suteiktų specialiųjų ar išskirtinių teisių, būtinų ir proporcingų atitinkamoms VESP teikti. Valdžios institucijos gali suteikti tokias teises tik jei jos neviršija to, kas yra būtina, kad paslaugų teikėjai galėtų vykdyti savo užduotį teikti visuotinės svarbos paslaugas ekonomiškai priimtinomis sąlygomis⁸⁴. Valdžios institucijos taip pat neprivalo privatizuoti VESP teikėjų (t. p. žr. Komunikato 37 punktą).

41. *Kokių veiksmų imamasi, kai valdžios institucija suteikia kompensaciją už visuotinės svarbos paslaugą, laikomą ekonomine veikla?*

Valdžios institucijos paslaugų teikėjui suteikta kompensacija už viešąją paslaugą gali būti laikoma valstybės pagalba, jei nėra tenkinami visi Teisingumo Teismo sprendime *Altmark* byloje nustatyti kriterijai (žr. atsakymus į klausimus 3.2.3 skirsnyje) ir jei tenkinami kiti valstybės pagalbos⁸⁵ kriterijai. Tačiau tai, kad kompensacija už viešąją paslaugą yra valstybės pagalba, savaime nereiškia, kad ji draudžiama, nes ši kompensacija gali būti suderinama su SESV.

42. *Ar pagal valstybės pagalbos taisykles valdžios institucijos privalo taikyti konkrečią VESP organizavimo tvarką?*

Ne. Valdžios institucijos turi didelę veiksmų laisvę pasirinkti tvarką, pagal kurią jos paveda teikti VESP. Pagal valstybės pagalbos taisykles valdžios institucijos gali organizuoti ir finansuoti VESP kaip joms atrodo tinkama, su sąlyga, kad jų teikiama kompensacija nėra didesnė nei reikalinga siekiant užtikrinti, kad VESP būtų teikiamos ekonomiškai priimtinomis sąlygomis pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį.

43. *Ar dotacijos, skiriamos vienai valdžios institucijai perduodant įgaliojimus kitai valdžios institucijai, kai vykdomas decentralizavimas, priskirtinos valstybės pagalbai?*

Ne. Taikant valstybės pagalbos sąvoką valstybės pagalba neišskiriama pagal lygmenį (centrinis, regiono, vietos ir pan.), kuriuo ji teikiama. Vis dėlto sąvoka taikoma tik tuomet, jeigu lėšos pervedamos vienai ar kelioms įmonėms, atitinkančioms SESV 107 straipsnio 1 dalies sąlygas.

Tačiau tais atvejais, kai lėšos pervedamos valstybės struktūrose (valstybė pveda regionui, departamentas – savivaldybėms ir pan.) visiškai laikantis valdžios institucijų įgaliojimų perdavimo nuostatų ir kai toks perdavimas nėra susijęs su ekonomine veikla, valstybės išteklių perdavimo, kuriuo būtų suteikiamas pranašumas įmonei, nėra.

44. *Ar finansuojant vidaus veiklos principu VESP teikiantį subjektą, kaip apibrėžta viešųjų pirkimų taisyklėse, valstybės pagalbos taisyklės nėra taikomos?*

⁸⁴ 1993 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Corbeau*, C-320/91, Rink. p. I-2533, 14–16 punktai ir 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Albany*, C-67/96, Rink. p. I-5751, 107 punktas.

⁸⁵ T. y. 1) išteklių perdavimas ir priskirtinumas valstybei, 2) poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai ir konkurencijos iškraipymas ir 3) atitinkamos priemonės atrankusis pobūdis.

Ne. Sąvoka „vidaus“ yra viešųjų pirkimų teisės sąvoka, o valstybės pagalbos taisyklės priskiriamos konkurencijos teisei. Konkurencijos taisyklių, visų pirma valstybės pagalbos taisyklių, taikymas priklauso ne nuo VESP teikiančio subjekto teisinio statuso ar pobūdžio, bet nuo šio subjekto vykdomos veiklos ekonominio pobūdžio (Komunikato 9 punktą). Pagal nusistovėjusią teismų praktiką bet kokia veikla, kurią vykdančią konkrečią rinką tiekiamos prekės ir (arba) šioje rinkoje teikiamos paslaugos, yra ekonominė veikla pagal konkurencijos taisykles (ekonominės veiklos pavyzdžiai pagal konkurencijos taisykles pateikiami atsakyme į 25 klausimą). Todėl jei valstybei finansuojant ekonominę veiklą, kurią vykdo vidaus subjektas pagal viešojo pirkimo sutarčių taisykles, tenkinamos SESV 107 straipsnio 1 dalies sąlygos⁸⁶ ir ne visos sprendimo *Altmark* sąlygos (žr. atsakymą į 61 klausimą), valstybės pagalbos taisyklės yra taikomos (žr. Komunikato 13 ir 37 punktus).

Šiuo klausimu reikia prisiminti, kad lėšas pervedant valstybės struktūrose (valstybė perveda regionui, departamentas – savivaldybėms ir pan.) visiškai laikantis valdžios institucijų įgaliojimų perdavimo nuostatų ir kai toks perdavimas nėra susijęs su ekonomine veikla, valstybės išteklių nėra perduodami įmonei, taigi nėra ir valstybės pagalbos (žr. 43 klausimą).

45. Kokios yra pasekmės, jeigu kompensacija už VESP iš tikrųjų yra valstybės pagalba?

Tai, kad kompensacija už viešąją paslaugą yra valstybės pagalba, nereiškia, kad ši kompensacija draudžiama. Ši kompensacija yra suderinama su SESV, kai tenkinamos Sprendime⁸⁷ arba Bendrosiose nuostatose⁸⁸ nurodytos sąlygos⁸⁹.

3.2.2 Pavedimas

46. Koks yra pavedimo tikslas?

Pavedimas (žr. Komunikato 51 ir paskesnius punktus) – tai dokumentas, kuriuo atitinkamai įmonei pavedama teikti VESP, nurodomas visuotinės svarbos užduoties pobūdis, VESP teikimo mastas ir bendrosios sąlygos. Pavedimas teikti viešąją paslaugą yra būtinas siekiant apibrėžti įmonės ir valstybės prievoles. Nesant tokio dokumento nežinoma konkreči įmonės užduotis ir negali būti nustatyta tinkama kompensacija.

47. Kokie pavedimo tipai laikomi tinkamais?

Pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį ir pagal *Altmark* sprendimą reikalaujama, kad pavedimo forma būtų vienas arba keli dokumentai, pagal nacionalinę teisę turintys privalomą teisinę galią. Kiekviena valstybė narė konkrečią dokumento (arba dokumentų) formą gali nustatyti visų pirma atsižvelgdama į savo politinę ir (arba) administracinę struktūrą.

⁸⁶ T. y. 1) ekonominis pranašumas, 2) poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai ir konkurencijos iškraipymas ir 3) atitinkamos priemonės atrankusis pobūdis.

⁸⁷ 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimo dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas.

⁸⁸ Komisijos komunikatas Europos Sąjungos bendrosios nuostatos dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma (2011 m.), OL C 8, 2012 1 11, p. 15.

⁸⁹ Sausumos transporto sektoriuje šis suderinamumas reglamentuojamas Reglamentu (EB) Nr. 1370/2007. Oro ir jūrų transporto srityje šį suderinamumą galima vertinti remiantis Bendrijos gairėmis dėl oro uostų finansavimo ir valstybės pagalbos oro transporto bendrovių veiklai iš regioninių oro uostų pradėti, Komisijos komunikatu 94/C 350/07 dėl Sutarties 92 ir 93 straipsnių taikymo aviacijos sektoriuje (OL C 350, 1994 12 10, p. 5) arba Bendrijos gairėmis dėl valstybės pagalbos jūrų transportui (OL C 13, 2004 1 17). VESP sprendimas ir bendrosios nuostatos taip pat taikomi oro ir jūrų transportui.

Iš tikrųjų pagal pagrindines administracinės teisės normas kiekviena vietos, regioninė ar centrinė valdžios institucija, norėdama nustatyti ir finansuoti VESP, turi turėti teisinį pagrindą. Todėl pavedimo sąvoka iš esmės atitinka teisinį pagrindą, kurį atitinkama valdžios institucija kiekvienu atveju pasirenka savo nuožiūra. Šis dokumentas nebūtinai turi būti vadinamas pavedimu. Taip pat nebūtina, kad valstybės narės nustatytų konkrečią teisinę sistemą dokumentams, vadinamiems pavedimais, priimti.

Taigi „standartinio“ pavedimo nėra; jis priklauso ir nuo paslaugą teikti pavedančios valdžios institucijos, ir nuo atitinkamos veiklos.

Pažymėtina, kad pagal valstybės pagalbos taisykles su pavedimu susiję reikalavimai yra elementarūs: valstybių narių valdžios institucijoms paliekama galimybė į pavedimą įtraukti daugiau informacijos, pavyzdžiui, kokybės reikalavimus. Tačiau kai kuriuos elementus nurodyti pavedime yra būtina, kaip antai pavedimo turinį ir trukmę, kompensacijos apskaičiavimo, kontrolės bei peržiūros kriterijus ir kompensacijos permokos išvengimo ir grąžinimo tvarką (Komunikato 52 punktas). Kai valstybės pagalba už VESP teikiama pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas, reikalavimai pavedimui yra aiškiai ir nurodant papildomą informaciją (t. y. atitinkama įmonė ir, kai taikytina, teritorija, visų įmonei suteiktų išimtinių teisių pobūdis, kompensacijos mechanizmo aprašas, nuoroda į Sprendimą) išdėstyti atitinkamai 4 straipsnyje ir 16 punkte.

Valdžios institucijos paslaugų teikėjui išduotas leidimas, kuriuo jam suteikiama teisė teikti tam tikras paslaugas, pavedimo sąvokos neatitinka. Taip yra todėl, kad veiklos vykdytojas leidimu neįpareigojamas teikti atitinkamų paslaugų, bet jam tik suteikiama teisė vykdyti ekonominę veiklą teikiant tam tikras paslaugas rinkoje. Toks pavyzdys galėtų būti veiklos vykdytojui išduotas leidimas atidaryti vaikų lopšelių arba pagyvenusių asmenų centrą, pagrįstas vien tuo, kad veiklos vykdytojas atitinka visuomenės sveikatos, saugos ar kokybės taisykles.

Pavedimo pavyzdžiai

- Koncesijos sutartis⁹⁰ ir viešojo paslaugų pirkimo sutartis
- Ministerijų programavimo sutartys⁹¹
- Ministerijų nurodymai⁹²
- Įstatymai⁹³ ir teisės aktai⁹⁴
- Metinės arba daugiametės veiklos vykdymo sutartys⁹⁵
- Įstatymų galią turintys potvarkiai⁹⁶, visų tipų reglamentavimo sprendimai ir savivaldybių sprendimai ar aktai.

⁹⁰ Komisijos sprendimas dėl pagalbos N 562/05 – Italija – *Proroga della durata della concessione della Società Italiana del Traforo del Monte Bianco (SITMN)*, OL C 90, 2007 4 25, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N562_2005

⁹¹ Komisijos sprendimas byloje NN 51/06 – Italija – *Poste Italiane SpA*. Valstybės narės kompensacija už universaliųjų pašto paslaugų įsipareigojimus 2000–2005 m., OL C 291, 2006 11 30, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_NN51_2006

⁹² Komisijos sprendimas byloje N 166/05 – JK – *Post Office Limited* skirta vyriausybės kaimo tinklo finansavimo parama, OL C 141, 2001 6 16, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N166_2005

⁹³ 2008 m. vasario 12 d. PIT sprendimo *BUPA ir kiti prieš Komisiją*, T-289/03, Rink. p. II-741, 182 ir 183 punktai. Komisijos sprendimas byloje NN 8/07 – Ispanija – RTVE darbuotojų mažinimo priemonių finansavimas, OL C 109, 2007 5 15, http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/ii/doc/NN-8-2007-WLWL-7.3.2007.pdf

48. Ar pavedimas būtinas net tuomet, kai teikiama VSSP?

Konkurencijos taisyklės taikomos ekonominio pobūdžio visuotinės svarbos paslaugoms (ekonominės veiklos sąvoka pagal konkurencijos taisyklės apibūdinama atsakyme į 25 klausimą). Tačiau to, kad atitinkama veikla gali būti vadinama socialine, savaime neužtenka, kad ji nebūtų priskiriama ekonominei veiklai, kaip apibrėžta šiose taisyklėse. Taigi, kadangi pavedimas yra viena iš būtinų sąlygų, kad kompensacija už viešąją paslaugą būtų suderinama su Sutartimi, jis yra privalomas veiklos vykdytojams, atsakingiems už VESP, įskaitant ekonominio pobūdžio VESP.

49. Kurios valdžios institucijos turi teisę pavesti įmonei teikti VESP? Ar savivaldybės turi tokią kompetenciją?

Kurios valdžios institucijos turi teisę pavesti įmonei teikti VESP turi būti nustatyta nacionalinėje teisėje. ES teisėje šiuo požiūriu nėra nustatyta jokių reikalavimų. Apskritai, bet kuri valdžios institucija, kuri turi kompetenciją apibrėžti ir finansuoti VESP, taip pat turėtų būti kompetentinga pavesti įmonei teikti tokią VESP.

50. Ar VESP teikėjas, kuris dažnai turi specialių žinių, gali pats nustatyti pavedimo turinį?

Kai kuriose valstybėse narėse yra gana įprasta, kad paslaugų teikėjai sukuria ir pasiūlo paslaugas, kurios vėliau svarstomos kartu su valdžios institucijomis ir jų finansuojamos. Apskritai, pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį ir ES valstybės pagalbos teisę pavedimo sąvokoje nėra jokių apribojimų paslaugos teikėjo dalyvavimui rengiant pavedimą. Tačiau galutinį sprendimą pavesti paslaugų teikėjui teikti VESP ar ne, turi priimti valdžios institucija. Šį reikalavimą galima įvykdyti, pavyzdžiui, pritariant paslaugų teikėjo pasiūlymui (Komunikato 53 punktas; taip pat žr. 59 klausimą).

51. Ar pavedimo sąvoka pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį ir VESP dokumentų rinkinį atitinka „valstybės įgalioto subjekto“ sąvoką pagal Paslaugų direktyvą (2 straipsnio 2 dalies j punktą)?

Ne. Pavedimo sąvoka pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį bei VESP dokumentų rinkinį ir valstybės įgalioto subjekto sąvoka, pateikiama Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punkte, sutampa tuo, kad jomis VESP teikėjui nustatomas įpareigojimas teikti šią paslaugą. Esminis abiejų sąvokų elementas – įpareigojimas teikti paslaugą.

Tačiau šių dviejų sąvokų tikslai skirtingi. Pirmąją sąvoką apibūdinama viena iš sąlygų, kurios turi būti tenkinamos, kad kompensacija už viešąją paslaugą galėtų būti laikoma atitinkančia Teismo priimto *Altmark* sprendimo sąlygas arba suderinama su SESV 106 straipsnio 2 dalimi ir kad apie ją būtų leidžiama nepranešti (jeigu kompensacijai taikomas Sprendimas), o antrąją sąvoką siekiama nustatyti Paslaugų direktyvos netaikymo tam tikroms socialinėms paslaugoms ribas.

Taigi pagal VESP dokumentų rinkinį pavedimas atitinka dokumentą, kuriuo įmonei patikima teikti VESP. Šiuo atveju pavedime, be jau nurodyto įpareigojimo teikti paslaugą, turi būti nustatytas su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų pobūdis ir trukmė, subjektai, kuriems pavesta teikti šias paslaugas, kompensacijos apskaičiavimo

⁹⁴ Komisijos sprendimas byloje N 395/05 – Airija – Paskolų garantijos Būsto finansavimo agentūros (HFA) finansuojamoms socialinės infrastruktūros schemoms, OL C 77, 2007 4 4, http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_N395_2005

⁹⁵ Komisijos sprendimas dėl pagalbos C 24/2005–Prancūzija – Nacionalinė bandymų laboratorija, OL L 95, 2007 4 5, p. 25.

⁹⁶ Žr. 2006 m. kovo 30 d. EBTT (trečiosios kolegijos) sprendimą *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti prieš Giuseppe Calafiori*, C-451/03, Rink. p. I-2941.

kriterijai ir apsaugos priemonės kompensacijos permokai išvengti (taip pat žr. 46 ir 47 klausimus).

Komisija pažymi, kad taikant Paslaugų direktyvą paslaugų teikėjas turi būti įpareigotas teikti valstybės jam pavestą paslaugą, kad ji būtų galima laikyti įgaliotu valstybės pagal 2 straipsnio 2 dalies j punktą. Paslaugų teikėjas, įpareigotas teikti paslaugą, pavyzdžiui, surengus viešojo pirkimo procedūrą arba suteikęs paslaugų koncesiją, gali būti laikomas valstybės įgaliotu paslaugų teikėju pagal Paslaugų direktyvą. Ši nuostata taip pat taikoma bet kokios kitos rūšies priemonei, kurios imasi valstybė, jeigu tokia priemone atitinkamas paslaugų teikėjas įpareigojamas teikti paslaugą.

Todėl veiklos vykdytojas, kuriam pavesta užduotis pagal VESP dokumentų rinkinį, taip pat laikomas įgaliotu pagal Paslaugų direktyvą. Pagal valstybės pagalbos taisyklės pavedimu neabejotinai reikalaujama, kad būtų laikomasi papildomų sąlygų, visų pirma susijusių su mechanizmais, įgyvendinamais siekiant užtikrinti, kad gauta pagalba neviršytų paslaugų teikėjo patiriamų išlaidų.

52. *Ar regioninės valdžios institucijos sprendimas, kuriame apibrėžiama visuotinės svarbos socialinė paslauga, susijusi su profesiniu mokymu, ir pavedama ją teikti vienai ar kelioms mokymo įstaigoms, yra pavedimas pagal valstybės pagalbos taisyklės ir Paslaugų direktyvą?*

Pagal nacionalinę teisę teisiškai privalomas regioninės valdžios institucijos sprendimas, kuriame nustatoma a) su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų pobūdis ir trukmė, b) įmonė arba įmonės, kuriai (-ioms) pavesta vykdyti šiuos įsipareigojimus, ir atitinkama teritorija, c) išskirtinių arba specialių teisių, kurios gali būti suteiktos šiai įmonei arba šioms įmonėms, pobūdis, d) kompensacijos apskaičiavimo, kontrolės ir peržiūros kriterijai, taip pat e) kompensacijos permokos išvengimo ir grąžinimo tvarka, gali būti pavedimas pagal Sprendimą (taip pat žr. 47 klausimą).

Toks sprendimas, kuris yra pavedimas pagal valstybės pagalbos taisyklės, taip pat yra įgaliojimas pagal Paslaugų direktyvą, nes juo atitinkama įmonė arba įmonės įpareigojama (-os) teikti šią paslaugą.

Tačiau jeigu atitinkamu sprendimu nustatomas įpareigojimas teikti paslaugą, bet į jį neįtraukiami pirmiau išvardyti elementai, jis yra įgaliojimas pagal Paslaugų direktyvą, bet ne pavedimas pagal VESP dokumentų rinkinį.

Paslaugų direktyvos taikymas apžvelgiamas 7 skirsnyje.

53. *Jeigu VESP bendrai finansuoja kelios valdžios institucijos, ar kiekviena susijusi valdžios institucija turi patvirtinti savo pavedimą, ar skirdama kompensaciją ji gali remtis valdžios institucijos, vadovaujančios teikiant VESP ar ją organizuojančios, pavedimu?*

Pagal valstybės pagalbos taisyklės nėra jokio standartinio pavedimo; pavedimas turi būti suderintas su atitinkamos valstybės narės nacionaline teise, pagal kurią pasirinktas paslaugų teikėjas turi būti įpareigotas teikti paslaugą. Todėl klausimas, ar VESP dokumentų rinkinyje nurodytu pavedimu, patvirtintu pagrindinės valdžios institucijos, pavyzdžiui, regioninės valdžios institucijos, taip pat remiasi kitos valdžios institucijos (pavyzdžiui, savivaldybės ar kito regiono), reglamentuojamas nacionalinėje teisėje.

Dokumentų, kurie galėtų būti pavedimai pagal VESP dokumentų rinkinį, kelioms valdžios institucijoms bendrai finansuojant VSSP ir (arba) VESP, pavyzdžiai

- Regiono parengtas ir paskui savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintas aktas; sprendimas patvirtinti šį aktą taip pat gali būti atitinkamos savivaldybės pavedimas.

- Su konkrečia VESP, kurią turi teikti vienas ar keli konkretūs paslaugų teikėjai, susijęs pavedimas, kurį bendrai parengė ir patvirtino regionas, departamentas ir savivaldybė arba dvi savivaldybės ir du regionai.

Apskritai, kai pavedime nustatomos Komunikato 52 punkte numatytos sąlygos, pasirinkta teisės akto forma ir atitinkamų valdžios institucijų skaičius neturi įtakos šio dokumento, kaip pavedimo pagal VESP dokumentų rinkinį, pobūdžiui.

54. *Ar valdžios institucija, norinti pavesti kelias VESP teikti vienam arba keliems paslaugų teikėjams, privalo kiekvienai VESP patvirtinti atskirą pavedimą?*

Ne. Kiekvienai VESP arba kiekvienam paslaugų teikėjui atskirų pavedimų patvirtinti nebūtina. Tačiau pavedime turi būti nurodyti kiekvieno su viešąja paslauga susijusio įsipareigojimo, valdžios institucijos nustatyto kiekvienam veiklos vykdytojui, pobūdis, trukmė ir kita būtina informacija. Jeigu kiekvienos VESP turinys ir apimtis gana tikslūs, kiekvienos konkrečios paslaugos apibūdinti nebūtina.

55. *Ar pavedime turėtų būti apibūdinta vykdytina užduotis arba konkreti veikla?*

Pavedime kiekvienos konkrečios veiklos, susijusios su VESP teikimu, apibūdinti nereikia.

Jeigu atitinkamų paslaugų konkrečiau apibūdinti negalima, gali būti leista taikyti plačias viešosios paslaugos užduoties apibrėžtis, aiškiai nustatant užduoties apimtį. Vis dėlto kuo tiksliau pavedime apibūdinama paskirta užduotis, tuo labiau apsisaugoma, kad pagal valstybės pagalbos taisyklės nebūtų pateikta skundų dėl skirtų kompensacijų (pavyzdžiui, konkurentų skundų).

Valdžios institucijų uždavinys (taip pat ir jų interesas) – aiškiai nurodyti, kaip turi būti vykdomos VESP užduotys, pavyzdžiui, nustatant kokybės reikalavimus.

56. *Kaip turėtų būti parengtas pavedimas, susijęs su tokiomis paslaugomis kaip VSSP, kurios turi būti vertinamos bendrai, bet kartu pritaikytos prie įvairių paslaugų gavėjų konkrečių poreikių? Ar pavedime turi būti apibūdinta kiekviena teiktina paslauga?*

Pavedime turi būti nustatytas su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų pobūdis ir trukmė, subjektai, kuriems pavesta teikti šias paslaugas, kompensacijos apskaičiavimo kriterijai (bet ne tiksliai skirtinos kompensacijos suma) ir priemonės kompensacijos permokai išvengti.

Į pavedimą ne visada būtina įtraukti kiekvieną teiktiną paslaugų rūšį. Visų pirma nebūtina nurodyti kiekvienos būtinų sveikatos priežiūros paslaugų rūšies, bet, pavyzdžiui, galėtų užtekti maždaug tokio apibūdinimo: „kasdienė medicinos pagalba namuose, teikiama pagyvenusiems asmenims x mieste“. Tačiau remiantis pavedimu turi būti galima teisingai paskirstyti su VESP, kurias galėtų teikti paslaugų teikėjas, susijusias ir su jomis nesusijusias išlaidas.

Teikiant kai kurių rūšių VESP, pavyzdžiui, pagalbą pagyvenusiems arba blogesnėje padėtyje esantiems asmenims, gali būti reikalaujama įvairių rūšių paslaugas teikti pagal bendrą viešosios paslaugos užduotį. Pavedimo tikslas nėra apriboti VESP teikimo organizavimą, bet nustatyti aiškia sistemą, pagal kurią šios VESP teikiamos, ir nurodyti atitinkamų paslaugų taikymo sritį.

Nustačius informaciją, kuri turi būti įtraukta į pavedimą pagal valstybės pagalbos taisyklės, jokių būdu neapribojama valdžios institucijų laisvė apibrėžti ir organizuoti VESP. Valstybės narės ir valdžios institucijos turi didelę veiksmų laisvę apibrėžti

viešosios paslaugos užduotis, kurias jos nori įgyvendinti, o į šias užduotis įtrauktos konkrečios ir (arba) labai išsamios paslaugos nebūtinai turi būti nurodomos⁹⁷.

Valdžios institucijos gali išplėsti būtinas pagrindines pavedime pateikiamas sąlygas ir nurodyti kriterijus, kuriuos jos nori taikyti siekdamos pagerinti įmonių, įpareigotų teikti VESP, veiklos rezultatus.

Pavyzdžiai

- Jeigu valdžios institucija nori steigti pagalbos pagyvenusiems asmenims centrą ar tarnybą, teiksiančią pagalbą namuose, pavedime užtenka nurodyti, kad VSSP teikėjui pavadama užduotis įsteigti centrą, kuriame bus teikiama būtina pagalba pagyvenusiems asmenims atsižvelgiant į įvairius jų poreikius, jei reikia, visų pirma medicininius, psichologinius ir socialinius, arba, jeigu teikiamos pagalbos namuose paslaugos, užtenka nurodyti paslaugas, pavyzdžiui, medicinos pagalba namuose, valgio pristatymas, namų valymo paslaugos ir pan.
- Jeigu valdžios institucija nori steigti pagalbos jauniems bedarbiams centrą, užtenka nurodyti, kad paslaugų teikėjui pavadama užduotis organizuoti pagalbos jauniems bedarbiams paslaugos teikimą ir kad įgyvendinant šią užduotį vykdomas būtinas bedarbių mokymas, bet taip pat įtraukiamos ir kitos paslaugos, tiesiogiai susijusios su veiksminga pagalba gaunančių asmenų reintegracija.

57. *Ar pavedimo laikotarpiui pasibaigus ta pati VESP gali būti vėl pavesta tai pačiai įmonei?*

Taip. Tam pačiam teikėjui gali būti vėl pavesta teikti tą pačią VESP. Tai įmanoma ir tada, kai taikomas Sprendimas arba Bendrosios nuostatos, kuriuose nustatyta konkrečios pavedimo laikotarpio ribos.

Jei pavedimą sudaro viešojo pirkimo sutartis arba koncesija ir taikomos ES viešųjų pirkimų taisyklės, valdžios institucija iš principo privalo surengti naują konkursą, kuriame, suprantama, gali dalyvauti ir dabartinis teikėjas.

58. *Kaip parengti pavedimą, susijusį su paslaugomis, kurios jas teikiant turi būti pritaikomos prie besikeičiančios padėties – kintančio priežiūros intensyvumo ir paslaugų gavėjų profilio bei skaičiaus?*

Valdžios institucijos ir paslaugų teikėjai dažniausiai turi patirties teikti individualiems poreikiams pritaikytas paslaugas, tenkinti konkrečius poreikius, galinčius atsirasti teikiant VESP, ir veikti įvairiomis galimomis sąlygomis. Remdamiesi savo patirtimi jie gali patikimai įvertinti papildomus poreikius, kurie gali atsirasti, ir pagal šį vertinimą parengti pavedimą.

Yra dvi galimybės:

- valdžios institucija pavedime gali nustatyti *ex-post* pataisos mechanizmą, pagal kurį numatoma reguliariai peržiūrėti patikėtą užduotį⁹⁸;

⁹⁷ Pažymėtina, kad didelę valstybių narių veiksmų laisvę apibrėžti viešosios paslaugos užduotis visuomet kontroliuoja Komisija ir Teisingumo Teismas, tikrindami, ar nėra akivaizdžios klaidos (daugiau informacijos žr. 6 ir 7 klausimus).

⁹⁸ Šiuo klausimu žr. Komisijos sprendimą dėl pagalbos N 541/2004 ir N 542/2004–Nyderlandai – Rizikos išlyginimo sistema ir išteklių išsaugojimas, OL C 324, 2005 12 21, http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_N541_2004

- valdžios institucija gali atnaujinti pavedimą, jeigu tampa aišku, kad konkrečios paslaugos nebuvo numatyta teikti ir ją galėtų teikti tas pats subjektas.

Pavyzdys

Savivaldybė norėtų teikti integruotas paslaugas, apimančias įvairius pagyvenusių asmenų poreikius (medicinos pagalbą namuose, valgio pristatymą, namų valymo paslaugas ir pan.). Ką reikėtų padaryti siekiant užtikrinti, kad savivaldybė paslaugų teikėjui galėtų kompensuoti papildomas paslaugas, kuriomis tenkinami iš pradžių nenumatyti poreikiai?

Kaip jau nurodyta, savivaldybė tokias papildomas paslaugas galėtų įvertinti remdamasi savo ankstesne patirtimi šioje srityje arba nustatyti *ex-post* pataisus mechanizmus tokiems poreikiams tenkinti. Pavyzdžiui, jei pirminį pavedimą sudaro viešojo pirkimo sutartis, papildomų paslaugų įvertinimas paprastai pateikiamas kaip galimybė įtraukti papildomas paslaugas, nurodytas pirminio konkurso dokumentuose.

Savivaldybė taip pat iš principo galėtų atnaujinti pavedimą, jeigu tampa aišku, kad konkrečios paslaugos nebuvo numatyta teikti ir ją galėtų teikti tas pats subjektas. Tačiau jei pirminį pavedimą sudarė viešojo pirkimo sutartis arba koncesija ir pirminio konkurso dokumentuose nebuvo numatyta papildomų paslaugų galimybė, perkančioji organizacija negalėtų keisti viešojo pirkimo sutarties arba koncesijos jų vykdymo metu (apie tai žr. 205 klausimą toliau), o turėtų iš principo organizuoti naują konkursą, kuriame, suprantama, galėtų dalyvauti ir pirminių paslaugų teikėjas.

59. Ar reikalavimas parengti pavedimą nevaržo paslaugų teikėjų savarankiškumo ir iniciatyvos laisvės?

Ne. Reikalavimu parengti pavedimą socialines paslaugas teikiančių subjektų savarankiškumas ir iniciatyvos laisvė niekaip nevaržomi. Jie gali visiškai laisvai imtis iniciatyvos kurti ir tobulinti tokias paslaugas ir teikti pasiūlymus valdžios institucijoms.

Pavedimo sąvoka pakankamai lanksti, kad šiuo atveju atitiktų valdžios institucijos sprendimą, kuriuo tvirtinami ir finansuojami šie pasiūlymai. Todėl jeigu pagal Sprendimo nuostatas valdžios institucija patvirtina paslaugų teikėjo pasiūlymą, į šio valdžios institucijos ir paslaugų teikėjo priimto sprendimo ir (arba) sudaryto susitarimo arba sutarties turinį turi būti įtraukta VESP apibrėžtis, paslaugų teikėjo taikomi kompensacijos apskaičiavimo kriterijai ir jo taikomos priemonės kompensacijos permokai išvengti.

60. Ar reikalavimu parengti pavedimą nevaržomas VESP teikėjo, nacionaliniu lygmeniu tinkamai įgalioto teikti paslaugas, vietos biurų savarankiškumas nustatant prioritetus?

Jeigu paslaugų teikėjas nacionaliniu lygmeniu paskiriamas teikti VESP remiantis pavedimu, kuris atitinka Komunikato 52 punkte nustatytus reikalavimus, šio paslaugų teikėjo vietos biurai gali nustatyti savo prioritetus laikydamiesi pavedime nurodytų sąlygų.

3.2.3 Pagalba nelaikoma kompensacija pagal Altmark sprendimą

61. Ką Teismas nurodo Altmark sprendime?

Sprendime *Altmark* byloje Teisingumo Teismas nustatė, kad kompensacija už viešąją paslaugą nėra valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnį, jeigu tenkinami keturi suvestiniai kriterijai.

- Pirma, įmonė gavėja privalo faktiškai būti įpareigota vykdyti su viešąja paslauga susijusius įpareigojimus, o šie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti.
- Antra, kriterijai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, turi būti iš anksto objektyviai ir skaidriai nustatyti.
- Trečia, kompensacija negali viršyti to, kas būtina, siekiant padengti visas ar dalį išlaidų, kurios patiriamos vykdant viešosios paslaugos įpareigojimus, atsižvelgiant į gautas atitinkamas įplaukas ir nuosaikų pelną.
- Galiausiai, kai įmonė, kuriai turi būti pavesta vykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, konkrečiu atveju nėra pasirinkta vadovaujantis viešųjų pirkimų procedūra, kuri leistų atrinkti kandidatą, galintį šias paslaugas teikti mažiausia bendruomenei kaina, reikiamos kompensacijos dydis turi būti nustatomas remiantis išlaidų, kurių būtų patyrusi gerai valdoma ir pakankamai priemonių turinti vidutinė įmonė, analize.

Atvejų, kuriais, Komisijos nuomone, *Altmark* kriterijai tenkinami, todėl kompensacija nėra valstybės pagalba, pavyzdžiai

- Schemos, kuria skatinamos investicijos siekiant užtikrinti elektros tiekimo saugumą Airijoje, finansavimas nebuvo laikomas valstybės pagalba;
  - naujų rezervinių elektros gamybos pajėgumų užtikrinimas siekiant patenkinti elektros paklausą bet kuriuo metų laiku, įskaitant piko laikotarpius, pripažintas VESP;
  - be to, surengtas viešas, skaidrus ir nediskriminacinis konkursas užtikrinant, kad būtų įgyvendintos visos trys kitos sąlygos, nustatytos *Altmark* sprendime⁹⁹.
- Subsidijos, skirtos plačiajuosčio ryšio infrastruktūros finansavimui Prancūzijoje nebuvo pripažintos valstybės pagalba, nes:
  - Visuotinė prieiga prie plačiajuosčio ryšio (ir sparčiojo plačiajuosčio ryšio) infrastruktūros visai šaliai yra VESP.
  - Remiantis konkrečiais kriterijais koncesijos sutartyje iš anksto nustatyta kompensacijos suma.
  - Nebuvo jokios rizikos, kad susidarys kompensacijos permoka, nes kompensacijos apskaičiavimo kriterijai buvo tiksliai nustatyti veiklos vykdytojo verslo planuose, pagrįstuose konkrečiais pačios valdžios institucijos pateiktais duomenimis. Kita priežastis, dėl kurios nebuvo kompensacijos permokos rizikos, buvo ta, kad valdžios institucija paslaugą teiksiantiems veiklos vykdytojams nustatė reikalavimą tuo tikslu įsteigti specialiosios paskirties įmonę, kuria būtų užtikrintas atitinkamo paslaugos teikėjo neutralumas. Be to, buvo įtrauktos nenumatytos sėkmės sąlygos tuo atveju, jei pelnas viršytų tam tikrą dydį.
  - Nuodugniai ir visapusiškai išnagrinėti projekto poreikiai ir kandidatų pasiūlymai. Be to, pasirinkta procedūra, pagal kurią buvo galima atrinkti

⁹⁹

Komisijos sprendimas dėl pagalbos N 475/2003–Airija – Su viešąja paslauga susiję įsipareigojimai dėl naujų elektros gamybos pajėgumų, siekiant tiekimo saugumo, OL C 34, 2004 2 7, p. 8,

kompetentingiausią kandidatą, siūlantį teikti paslaugą mažiausia bendruomenei kaina¹⁰⁰.

- *Dorsal* byloje Komisija nusprendė, kad ketvirtasis *Altmark* kriterijus įgyvendintas, nes atlikus išsamią lyginamąją konkrečių projekto poreikių ir kandidatų pasiūlymų analizę ir vykdant patį konkursą buvo galima apskaičiuoti kompensaciją remiantis išlaidomis, kurias patirtų gerai valdoma ir pakankamai priemonių turinti įmonė¹⁰¹.
- Komisija padarė išvadą, kad komisiniai, valstybės kontroliuojamos finansų įstaigos *Casa Depositi e Prestiti* sumokėti *Poste Italiane*, nelaikomi valstybės pagalba:

–pašto taupomųjų knygelių platinimas laikomas VESP;

–pirkimo sutartyje nustatytas mokestis atitinka tinkamai apskaičiuotą išlaidų, kurių patirtų gerai valdoma ir pakankamai priemonių turinti vidutinė įmonė, veikianti tame pačiame sektoriuje, atsižvelgiant į pajamas ir nuosaikų pelną, gaunamą vykdant šiuos įsipareigojimus, dydį. Todėl ketvirtasis *Altmark* kriterijus įgyvendintas¹⁰².

62. Ar gali valdžios institucija išvengti valstybės pagalbos taisyklių taikymo surengdama konkursą, nepatikrinsi, ar įvykdyti visi *Altmark* sprendimo kriterijai?

Ne. Teisingumo Teismo *Altmark* sprendime nustatytos keturios sąlygos, kurios visos turi būti įvykdytos, kad kompensacija už VESP teikimą nebūtų laikoma valstybės pagalba. Tačiau sutartyje ir konkurso dokumentuose gali būti nurodytos reikiamos specifikacijos, kurios užtikrintų kitų 3 sąlygų laikymąsi.

63. Kodėl už VESP teikimą kompensuojama pagal „mažiausios kainos bendruomenei“ kriterijų? Ar tai nenulems prastos teikiamų paslaugų kokybės?

Reikalavimą laikytis viešųjų pirkimų procedūros, kuri sudaro sąlygas teikti paslaugą „mažiausia kaina bendruomenei“, nustatė Teisingumo Teismas *Altmark* sprendime. Komunikate paaiškinama, kad „mažiausios kainos bendruomenei“ sąvoka yra platesnė negu „mažiausios kainos“ sąvoka ir kad siekiant laikytis pirmosios ketvirtojo *Altmark* kriterijaus alternatyvos viešųjų pirkimų procedūroje sutartis sudaroma nebūtinai pagal mažiausios kainos kriterijų. Komunikato 67 punkte teigiama, kad tinkamu laikomas ir „ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas“, su sąlyga, kad sutarties sudarymo kriterijai yra pakankamai glaudžiai susiję su teikiamos paslaugos objektu ir ekonomiškiausiai pasiūlymui sudaro sąlygas atitikti rinkos vertę. Šis kriterijus leidžia atsižvelgti į daugelį elementų, įskaitant kokybės reikalavimus (be tų, kurie jau nustatyti techninėje specifikacijoje, ir atrankos kriterijų) ir socialinius bei aplinkosaugos kriterijus, tačiau šie kriterijai turi būti iš anksto nustatyti siekiant užtikrinti veiksmingą konkurenciją.

¹⁰⁰ Komisijos sprendimas byloje N 381/2004–Prancūzija – Sparčiojo ryšio infrastruktūros sukūrimas Atlanto Pirėnuose, OL C 162, 2005 7 2, p. 5 http://ec.europa.eu/competition/ejojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N381_2004 ir Komisijos sprendimas dėl pagalbos N 331/2008–Prancūzija – Spartusis plačiąjuostis ryšys Aukštutinės Senos departamente, http://ec.europa.eu/eu_law/state_aids/comp-2008/n331-08.pdf.

¹⁰¹ Komisijos sprendimas dėl pagalbos N 382/2004–Prancūzija – Didelės spartos ryšio infrastruktūros sukūrimas Limuzeno regione (*Dorsal*), OL C 230, 2005 7 2, p. 5, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/164637/164637_509484_51_2.pdf.

¹⁰² Komisijos sprendimas dėl pagalbos C 49/06 – *Poste Italiane* – *Banko Posta* – Atlygis už pašto indėlių finansinių produktų platinimą, OL C 31, 2007 2 13

Be to, reikia pažymėti, kad kompensacija, neatitinkanti ketvirtojo *Altmark* kriterijaus ir todėl laikoma valstybės pagalba, vis tiek gali būti suderinama su SESV 106 straipsniu ir jai netaikomas pranešimo reikalavimas pagal Sprendimą arba gavusi pranešimą Komisija ją patvirtina remdamasi Bendrosiomis nuostatomis.

64. *Ar galite pateikti pavyzdinę situaciją, kada reikėtų taikyti lėšų susigrąžinimo mechanizmą (minimą Komunikato 67 punkte)?*

Lėšų susigrąžinimo mechanizmas – tai nuostata, kuri reikalauja, kad paslaugų teikėjas tam tikromis aplinkybėmis grąžintų išmokėtą kompensaciją. Kai sunku numatyti pajamas, kurios bus gautos teikiant paslaugą, pavedime numatytas lėšų susigrąžinimo mechanizmas gali būti tinkama priemonė, kuri sumažintų riziką, kad paslaugų teikėjui gali būti išmokėta per didelė kompensacija (t. y. gauta kompensacija viršytų patirtas išlaidas, įskaitant nuosaikų pelną, atsižvelgiant į patirtą riziką).

Pažymėtina, kad tais atvejais, kai paslaugų teikėjas prisiima didelę riziką (pvz., tam tikro tipo koncesijų sutartys), pajamų lygis gali svyruoti nuo neigiamo (nuostoliai) iki didesnio negu įprasta. Tai savaime nereiškia, kad pastaruoju atveju paslaugų teikėjui išmokėta per didelė kompensacija, jei pelnas yra nuosaikus, palyginti su patiriama rizika. Vis dėlto tokiais atvejais valstybės narės galėtų įtraukti lėšų susigrąžinimo mechanizmo sąlygą, kad būtų nustatyta didžiausio pelno riba.

65. *Kas yra atvira procedūra, apibrėžta Komunikato 66 punkte?*

Komunikato 66 punkte minima atvira procedūra – tai tokia viešųjų pirkimų procedūra, kai bet kuris suinteresuotas ūkio subjektas gali pateikti pasiūlymą, kaip apibrėžta Direktyvos 2004/18/EB 1 straipsnio 11 dalies a punkte ir Direktyvos 2004/17/EB 1 straipsnio 9 dalies a punkte.

66. *Kas yra ribota procedūra, apibrėžta Komunikato 66 punkte?*

Komunikato 66 punkte minima ribota procedūra – tai tokia viešųjų pirkimų procedūra, kai bet kuris suinteresuotas ūkio subjektas gali prašyti leisti jam dalyvauti ir kai tik perkančiosios organizacijos ar subjekto pakviesti ūkio subjektai gali pateikti pasiūlymą, kaip apibrėžta Direktyvos 2004/18/EB 1 straipsnio 11 dalies b punkte ir Direktyvos 2004/17/EB 1 straipsnio 9 dalies b punkte.

Ribotose viešojo pirkimo sutarčių sudarymo procedūrose, kurioms taikoma Direktyva 2004/18/EB, perkančiosios organizacijos gali riboti tinkamų kandidatų, kuriuos jos pakvies pateikti pasiūlymus, skaičių, su sąlyga, kad yra pakankamas tinkamų kandidatų skaičius. Perkančiosios organizacijos skelbime apie pirkimą taip pat turi nurodyti objektyvius ir nediskriminacinius jos ketinamus taikyti kriterijus arba taisykles, mažiausią ketinamų kviesti kandidatų skaičių (kuris turi būti ne mažesnis kaip penki) ir, jei reikia, didžiausią jų skaičių. Bet kuriuo atveju pakviestų kandidatų skaičiaus turi užtekti realiai konkurencijai užtikrinti. Perkančiosios organizacijos privalo pakviesti tiek kandidatų, kad jų būtų ne mažiau nei iš anksto nustatytas minimalus skaičius. Jei kandidatų, atitinkančių atrankos kriterijus ir reikalaujamą pajėgumų lygį, skaičius yra mažesnis už minimalųjį, perkančioji organizacija gali tęsti procedūrą ir pakviesti reikiamus pajėgumus turintį (-čius) kandidatą (-us). Perkančioji organizacija negali įtraukti į tą pačią procedūrą kitų, nepateikusių paraiškos dalyvauti konkurse, ūkio subjektų arba kandidatų, kurie neturi reikiamų pajėgumų (žr. Direktyvos 2004/18/EB 44 straipsnio 3 dalį).

Panašios taisyklės galioja ribotoms procedūroms, taikomoms sutartims komunalinių paslaugų sektoriuose, kurioms taikoma Direktyva 2004/17/EB (žr. Direktyvos 2004/17/EB).

67. Kodėl laikoma, kad derybų procedūra atitinka ketvirtąjį Altmark kriterijų tik išskirtiniais atvejais?

Derybų procedūra iš anksto paskelbiant skelbimą apie pirkimą (kaip apibrėžta Direktyvos 2004/18 EB 30 straipsnyje) apima derybas su potencialiais VESP teikėjais, todėl suteikia per daug veiksmų laisvės valdžios institucijai, o taip pat gali riboti suinteresuotų potencialių teikėjų dalyvavimą. Dėl šių priežasčių ji gali atitikti pirmąjį ketvirtojo *Altmark* kriterijaus alternatyvą tik išskirtiniais atvejais¹⁰³.

Taikant derybų procedūrą be išankstinio skelbimo (kaip apibrėžta Direktyvos 2004/18/EB 31 straipsnyje), skelbimas apie pirkimą iš anksto neskelbiamas, todėl nėra pakankamai viešumą ir skaidrumą užtikrinančių apsaugos priemonių, kad būtų pritraukti visi potencialūs suinteresuoti paslaugų teikėjai. Todėl ja negalima užtikrinti, kad bus išrinktas paslaugų teikėjas, galintis teikti paslaugą „bendruomenei mažiausia kaina“ (Komunikato 66 punktas).

Tačiau reikia pažymėti, kad kompensacija, neatitinkanti ketvirtojo *Altmark* kriterijaus ir todėl laikoma valstybės pagalba, vis tiek gali būti suderinama su SESV 106 straipsniu ir jai netaikomas pranešimo reikalavimas pagal Sprendimą arba gavusi pranešimą Komisija ją patvirtina remdamasi Bendrosiomis nuostatomis.

68. Jei pateiktas tik vienas pasiūlymas, ar tas pasiūlymas niekada nelaikomas pakankamu, kad būtų užtikrintas paslaugų teikimas mažiausia bendruomenei kaina, ar galimi atvejai, kai tokio pasiūlymo vis dėlto užtenka?

Komunikate (68 punkte) nustatytas bendras principas, kad procedūra, kada pateiktas tik vienas pasiūlymas, iš principo yra nepakankama, kad būtų užtikrinta atitiktis pirmajai ketvirtojo *Altmark* kriterijaus alternatyvai. Tačiau tai nereiškia, kad negali būti atvejų, kai dėl procedūros struktūroje numatytų itin stiprių apsaugos priemonių, procedūra, kai pateiktas vienas pasiūlymas, irgi gali būti pakankama, kad būtų užtikrintas paslaugos teikimas „mažiausia bendruomenei kaina“. Vis dėlto tokiose situacijose valstybės narės turėtų pranešti apie priemonę, jei šiai priemonei nėra taikoma išimtis pagal Sprendimą.

69. Kokia yra nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių ir valstybės pagalbos teisės sąveika? Ar ES valstybės pagalbos teisėje gali būti nustatyta prievolė visada taikyti viešųjų pirkimų taisykles, jei paslaugų teikėjui pavedama teikti VESP?

Už ES viešųjų pirkimų teisės taikymo ribų valstybės narės pačios nustato sąlygas, kuriomis turėtų būti taikomos nacionalinės viešųjų pirkimų taisyklės. Valstybė narė gali pati taip nustatyti nacionalinės viešųjų pirkimų teisės taikymo sritį, kad praktikoje šios taisyklės būtų taikomos visada, kai paslaugų teikėjui pavedama teikti VESP. Tačiau jei valstybė narė tokiu būdu susieja ES valstybės pagalbos teisę ir viešųjų pirkimų teisę, tai yra tos valstybės narės savarankiškas sprendimas, o ne ES teisės taikymo pasekmė.

70. Kas atsitiks, kai viešųjų pirkimų procedūrų, kuriose numatytas derybų elementas, taikymo sritis pasikeis vykdant dabartinę ES viešųjų pirkimų taisyklių reformą?

Komunikate aiškiai pasakyta, kad nurodymai pateikiami dėl procedūrų ir sutarties sudarymo kriterijų, kaip apibrėžta šiuo metu galiojančiose ES viešųjų pirkimų direktyvose. Kol tebevyksta būsimų viešųjų pirkimų taisyklių teisėkūros procesas ir dar nėra žinomi tekstai, kurie bus priimti, Komunikate neįmanoma pateikti nurodymų dėl to, ar procedūra, kurios taikymo sritis yra skirtinga negu tų, kurios numatytos galiojančiose direktyvose, gali užtikrinti paslaugų teikimą „mažiausia bendruomenei kaina“.

¹⁰³ Žr. Komisijos sprendimą N 381/04 – Prancūzija, *Projet de réseau de télécommunications haut débit des Pyrénées-Atlantiques* ir Komisijos sprendimą N 382/04 – Prancūzija, *Mise en place d'une infrastructure haut débit sur le territoire de la région Limousin* (DORSAL).

71. Ką būtent reiškia „bendrai rinkoje sutartas užmokestis“? Ar užtenka vieno eksperto nuomonės jam įrodyti?

Komunikate teigiama, kad bendrai rinkoje sutartas užmokestis yra geriausias lyginamasis standartas, nustatant kompensacijos sumą, kurios reikalauja veiksmingai dirbanti įmonė (antroji ketvirtojo *Altmark* kriterijaus alternatyva). Norint taikyti bendrai rinkoje sutartą užmokestį reikia, kad paslaugos iš tikrųjų būtų visais atžvilgiais palygintinos, todėl tai yra gana griežta sąvoka. Komunikate nėra detaliai aiškinama, kaip galima įrodyti bendrai rinkoje sutarto užmokesčio egzistavimą, nes tai priklauso nuo kiekvienos atskiros situacijos ypatumų, visų pirma nuo įrodymų ir metodų, kuriais grindžiama eksperto nuomonė, jos kokybės bei reprezentatyvumo ir kaip seniai ji buvo pareikšta. Todėl neįmanoma apskritai teigti, kad vieno eksperto nuomonės užtenka siekiant nustatyti bendrai rinkoje sutartą užmokestį.

72. Ar valstybė narė, taikydama gerai valdomos vidutinės išlaidų kriterijų, gali remtis iš anksto nustatytais orientacinėmis išlaidomis?

Taikydamos ketvirtojo *Altmark* kriterijaus antrą dalį valstybės narės iš anksto nustatytais orientacinėmis išlaidomis gali remtis tuomet, kai gali jas pagrįsti. Jei šios išlaidos apskaičiuotos patikimai, pagrįstos patikimais duomenimis ir atitinka rinkos kainas, jas galima laikyti atitinkančiomis „gerai valdomos ir pakankamai priemonių turinčios vidutinės įmonės sąnaudas“ pagal ketvirtąjį *Altmark* kriterijų.

Komisijos praktikos, susijusios su orientacinėmis sąnaudomis, pavyzdžiai

- Atlygis, sumokėtas įmonei *Poste Italiane* už taupomąsias pašto knygeles („*libretti postali*“) platinimą, buvo mažesnis negu panašių rinkos finansinių produktų kaina; šiuo pagrindu sumokėta kompensacija laikyta atitinkančia vidutinės gerai valdomos ir pakankamai priemonių turinčios vidutinės įmonės kriterijų ir nebuvo pagalba; be to, įgyvendinti trys kiti *Altmark* kriterijai¹⁰⁴.

Tačiau

- Čekijos valdžios institucijų pateiktas iš anksto nustatytas statistines išlaidas naudojant kompensacijai apskaičiuoti neįrodyta, kad šios išlaidos atitinka tipinės gerai valdomos ir pakankamai priemonių turinčios vidutinės įmonės išlaidas¹⁰⁵.

73. Kokie yra *Altmark* kriterijų taikymo arba netaikymo padariniai?

Jeigu tenkinami visi *Altmark* kriterijai, kompensacija už viešąją paslaugą nėra laikoma valstybės pagalba.

Jeigu netenkinamas bent vienas *Altmark* kriterijus, tačiau kiti valstybės pagalbos kriterijai¹⁰⁶ tenkinami, kompensacija už viešąją paslaugą yra laikoma valstybės pagalba. Tačiau, ji vis tiek gali būti suderinama su SESV 106 straipsniu ir jai netaikomas pranešimo reikalavimas pagal Sprendimą arba gavusi pranešimą Komisija ją patvirtina remdamasi Bendrosiomis nuostatomis.

3.3 Pagalba nelaikoma kompensacija pagal de minimis reglamentus

74. Kuo skiriasi *VESP de minimis reglamentas* ir *bendrasis de minimis reglamentas*?

¹⁰⁴ Žr. pirmiau cituoto Komisijos sprendimo dėl pagalbos C 49/06, 85–93 punktus.

¹⁰⁵ 2005 m. lapkričio 26 d. Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos C 3/2008 (ex NN 102/05) – Čekija, susijusios su kompensacija Pietų Moravijos autobusų bendrovėms už viešąsias paslaugas, OL L 97, 2009 4 16, 82–83 punktai.

¹⁰⁶ T. y. 1) išteklių perdavimas ir priskirtinumas valstybei, 2) poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai ir konkurencijos iškraipymas ir 3) atitinkamos priemonės atrankusis pobūdis.

Bendrajame *de minimis* reglamente (Reglamentas 1998/2006) numatoma, kad pagalbos priemonėms, kurios neviršija 200 000 EUR vienai įmonei per bet kurią trejų finansinių metų laikotarpį, netaikoma pagalbos sąvoka (SESV 107 straipsnio 1 dalis), nes laikoma, kad jos neturi poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai ir (arba) neiškraipo konkurencijos ir nekeltos tokios grėsmės. Reglamentas taikomas nepriklausomai nuo to, kokių tikslų teikiama parama, su sąlyga, kad laikomasi reglamento sąlygų.

VESP *de minimis* reglamente numatyta aukštesnė riba (500 000 EUR vienai įmonei per bet kurią trejų finansinių metų laikotarpį) pagalbos priemonėms, skiriamoms už teikiamas VESP.

VESP *de minimis* reglamentas grindžiamas principu, kad priemonėms, susijusioms su VESP teikimu, aukštesnė riba yra pagrįsta, nes bent jau dalis sumos yra išmokama kaip kompensacija už su VESP teikimu susijusias papildomas išlaidas. Tokiu būdu VESP teikėjui potencialus pranašumas yra mažesnis negu realiai išmokėta kompensacijos suma, o pagal bendrąjį *de minimis* reglamentą tos pačios sumos teikiamas pranašumas būtų didesnis. Todėl kompensacijai už VESP taikoma didesnė riba, iki kurios nedaromas poveikis konkurencijai ir valstybių narių tarpusavio prekybai.

75. *Kaip galima užtikrinti, kad būtų laikomasi 500 000 EUR ribos? Ar vykdomi kokie nors atitikties patikrinimai?*

VESP *de minimis* reglamente (kaip ir bendrajame *de minimis* reglamente) numatyti du alternatyvūs metodai, kuriais užtikrinama, kad visa įmonės gauta suma neviršytų nustatytos viršutinės ribos. Viena galimybė yra valstybei narei sukurti centrinę visų valdžios institucijų valstybėje narėje suteiktos visos *de minimis* pagalbos registrą (3 straipsnio 2 dalis). Kita galimybė – pagalbą teikianti institucija gauna iš įmonės deklaraciją apie visą gautą *de minimis* pagalbą, siekiant patikrinti, ar laikomasi nustatytos viršutinės ribos (3 straipsnio 1 dalis).

Valstybės narės turi rinkti visą informaciją, susijusią su suteikta *de minimis* pagalba, kad galėtų parodyti, kaip laikomasi reglamento. Komisija gali paprašyti pateikti informaciją, kad galėtų patikrinti, ar laikomasi visų VESP *de minimis* reglamento sąlygų (3 straipsnio 3 dalis).

76. *Ar pavedimas pagal Sprendimą ir (arba) Bendrąsias nuostatas taip pat reikalingas pagal VESP de minimis reglamentą?*

VESP *de minimis* reglamentas taikomas tik už VESP teikimą suteiktai pagalbai. Todėl pagalbą gaunančiai įmonei turi būti pavesta teikti konkrečią VESP. Šiame pavedime nereikia pateikti visos informacijos, reikalaujamos pagal VESP sprendimą arba VESP bendrąsias nuostatas, tačiau dėl teisinio tikrumo jis turi būti rašytinės formos ir jame įmonė turi būti informuojama apie VESP, už kurią teikiama kompensacija (žr. VESP *de minimis* reglamento 6 konstatuojamąją dalį).

77. *Koks VESP de minimis reglamento taikymo pranašumas, palyginti su Sprendimu?*

VESP *de minimis* reglamentu nuostatos supaprastintos dviem svarbiais aspektais. Pirmia, tiek pavedimo, tiek pavedimo dokumento sąlygos yra lengvesnės (žr. 76 klausimą). Antra, VESP *de minimis* reglamentu nereikalaujama patvirtinti teikiant paslaugą patirtų išlaidų, todėl nereikia tikrinti, ar nėra kompensacijos permokos.

78. *Kokios yra suteiktos pagalbos sumavimo taisyklės pagal abu de minimis reglamentus? Konkrečiau, ar įmonė, gavusi bendrąją de minimis pagalbą praėjusiais metais dabar gali gauti ir VESP de minimis pagalbą?*

VESP *de minimis* reglamentu leidžiama sumuoti VESP *de minimis* pagalbą ir *de minimis* pagalbą, suteiktą pagal kitą reglamentą neviršijant 500 000 EUR (2 straipsnio 7 dalis).

Tai reiškia, kad, pavyzdžiui, jei įmonė jau yra gavusi 150 000 EUR per paskutinius trejus finansinius metus, ji dar gali gauti iki 350 000 EUR pagal VESP *de minimis* reglamentą.

500 000 EUR viršutinė riba vienai įmonei yra absoliučiai didžiausia visų tipų *de minimis* pagalbos kartu sudėjus suma. Ji taikoma nepriklausomai nuo to, ar suteikta suma pagal bendrąjį *de minimis* reglamentą buvo suteikta už VESP, ar už veiklą, nesusijusią su VESP.

79. *Pagal kokias taisykles sumuojama kompensacija, išmokėta pagal VESP de minimis reglamentą, ir kompensacija, išmokėta įgyvendinus Altmark kriterijus?*

VESP *de minimis* reglamentu neleidžiama už vieną VESP, už kurią gauta kompensacija įgyvendinus Altmark kriterijus, papildomai gauti pagalbos pagal VESP *de minimis* reglamentą (2 straipsnio 8 dalis). Todėl siekiant išvengti priskyrimo valstybės pagalbai, visa už VESP išmokėtos kompensacijos suma turi arba atitikti sprendime *Altmark* nustatytas sąlygas, arba neviršyti VESP *de minimis* ribos.

Tačiau jei vienam paslaugų teikėjui pavesta teikti keletą VESP, jam gali būti kompensuojama už vieną VESP pagal VESP *de minimis* reglamentą, o už kitas VESP jis gali gauti kompensaciją, atitinkančią visas keturias *Altmark* sąlygas.

80. *Ar gali įmonė gauti kompensaciją už vieną VESP pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas ir de minimis pagalbą už kitą VESP pagal VESP de minimis reglamentą?*

Taip. VESP *de minimis* reglamentu nustatyta 500 000 EUR viršutinė riba vienai įmonei visoms priemonėms, kurioms taikomas tas reglamentas, nepriklausomai nuo to, ar jos skirtos tai pačiai ar skirtingoms VESP. Jame taip pat numatyta, kad už tą pačią VESP paslaugų teikėjas negali gauti kompensacijos ir pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas, ir pagal VESP *de minimis* reglamentą (2 straipsnio 8 dalis), nes taip susidarytu kompensacijos permoka. Tačiau gauti kompensaciją pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas už vieną VESP ir VESP *de minimis* pagalbą už kitą VESP yra įmanoma.

81. *Ar paslaugų teikėjas, kuris tam tikrą laiką gavo kompensaciją pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas, gali gauti finansavimą tai pačiai paslaugai kitu laikotarpiu pagal VESP de minimis reglamentą?*

Taip. Jei kalbama apie skirtingus laikotarpius, VESP teikėjo patirtos išlaidos nėra padengtos pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas, todėl gali būti taikomas VESP *de minimis* reglamentas. Tačiau paslaugų teikėjas negali už tą pačią paslaugą ir tą patį laikotarpį gauti kompensacijos pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas ir pagal VESP *de minimis* reglamentą (2 straipsnio 8 dalis). Ši nuostata grindžiama tuo, kad VESP *de minimis* reglamente numatyta aukštesnė riba negu bendrajame *de minimis* reglamente, nes paslaugų teikėjas patiria išlaidų, kurios bent iš dalies kompensuojamos iš *de minimis* pagalbos, o taip nebūtų, jei tos pačios išlaidos būtų kompensuojamos pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas (3 ir 15 konstatuojamosios dalys). Taip pat nėra būtina gauti papildomą kompensaciją pagal *de minimis* reglamentą, jei jau gauta kompensacija pagal Sprendimą arba Bendrąsias nuostatas.

82. *Paslaugų teikėjas norėtų steigti pagalbos jauniems bedarbiams centrą, kuriam reikalinga 150 000 EUR finansinė parama. Ar šiai valdžios institucijos teikiamai subsidijai taikomos valstybės pagalbos taisyklės?*

Tokio tipo finansavimas gali būti suteiktas ir netenkinant Sprendime nustatytų kriterijų, jei visa per trejus metus skirta valstybės išteklių suma neviršija viršutinės ribos, nustatytos bendrajame *de minimis* reglamente (200 000 EUR) arba VESP *de minimis* reglamente (500 000 EUR). Jeigu suma neviršija nei vienos iš šių ribų, kaip nurodytu

atveju, gali būti taikomi abu reglamentai (14 konstatuojamoji dalis). Jeigu tenkinamos vieno kurio nors iš dviejų *de minimis* reglamentų sąlygos, tokia parama nelaikoma valstybės pagalba, kaip apibrėžta SESV 107 straipsnio 1 dalyje, ir apie ją nereikia pranešti Komisijai.

Todėl valdžios institucija gali skirti tokią subsidiją, kurios suma nedidelė, nesirūpindama dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo, net jeigu finansuotina veikla laikoma ekonomine.

Visais kitais atvejais priemonė bus suderinama, jeigu tenkinami Sprendimo kriterijai.

83. *Ar valdžios institucija gali finansuoti bandomąją iniciatyvą siekdama nustatyti VESP užduočių turinį?*

Taip, valdžios institucijos gali pradėti bandomąją iniciatyvą siekdamos nustatyti VESP užduotį, kurią nori įgyvendinti. Norėdamos finansuoti šias bandomąsias iniciatyvas valdžios institucijos gali pasinaudoti galimybėmis, nustatytomis bendrajame *de minimis* reglamente, kuriame nurodoma, kad SESV 107 straipsnio 1 dalis netaikoma suteiktai pagalbai, kurios suma per trejus metus neviršijo 200 000 EUR. Tačiau jos negali pasinaudoti VESP *de minimis* reglamentu, nes pagalba nėra teikiama VESP teikėjui už konkrečią VESP, kadangi VESP užduotys bandomojoje iniciatyvoje dar nėra apibrėžtos.

84. *Jeigu VESP finansuojama pagal bendrąjį de minimis reglamentą arba VESP de minimis reglamentą, ar didžiausia 200 000 EUR arba 500 000 EUR riba taikoma VESP, ar įmonei, kuriai pavesta teikti VESP, atsižvelgiant į kitų rūšių veiklą, už kurią įmonė gauna valstybinių išteklių?*

Abi ribos taikomos įmonei, o ne kiekvienos rūšies veiklai, už kurią įmonė gauna valstybinių išteklių. Pagal bendrojo *de minimis* reglamento 2 straipsnio 2 dalį¹⁰⁷, bendra vienai įmonei suteiktos *de minimis* pagalbos suma negali viršyti 200 000 EUR per bet kurį trejų finansinių metų laikotarpį. Panašiai pagal VESP *de minimis* reglamentą bendra vienai įmonei suteiktos *de minimis* pagalbos suma negali viršyti 500 000 EUR. Svarbu, kad ta pati įmonė negautų didesnės negu 200 000 EUR arba 500 000 EUR sumos per trejus finansinius metus.

85. *Jeigu subjektas, kuriam pavesta teikti kelias VESP, kiekvienos VESP apskaitą veda atskirai, ar galima kiekvienai VESP atskirai taikyti de minimis taisyklę?*

Ne. Kad būtų taikomi tiek bendrasis *de minimis* reglamentas, tiek VESP *de minimis* reglamentas, bendra valstybės išteklių suma, suteikta vienai įmonei, nepriklausomai nuo siekiamo tikslo, negali viršyti 200 000 EUR arba 500 000 EUR. Taigi kai įmonė turi keletą visuotinės ekonominės svarbos užduočių, bendra suma, kurią ji gali gauti pagal *de minimis* taisyklę yra 200 000 EUR (pagal bendrąjį *de minimis* reglamentą) arba 500 000 EUR (pagal VESP *de minimis* reglamentą) per trejus metus. Tai, kad apskaitoje šių užduočių biudžetas išskiriamas, yra nesvarbu taikant *de minimis* taisyklę.

86. *Jeigu subjektas, kuriam pavesta teikti VESP, taip pat vykdo neekonominę veiklą, ar taikant de minimis reglamentą būtina išskaičiuoti visuotinems neekonominės svarbos paslaugoms skiriamą kompensacijos sumą?*

Ne. Visuotinių neekonominės svarbos paslaugų finansavimui netaikomos valstybės pagalbos taisyklės, kurios taikomos tik ekonominei veiklai. Todėl visuotinės neekonominės svarbos užduočių finansavimas nelaikomas finansavimu pagal *de minimis* reglamentus ir į jį neturi būti atsižvelgiama, jei bendra suma apskaičiuojama taikant šiuos reglamentus.

¹⁰⁷

Ten pat.

87. *Su VSSP susijusių investicijų biudžetas gali būti sudaromas laikotarpiui, kuris gali siekti nuo vienerių iki kelerių metų. Ar šiuo atveju galima taikyti de minimis reglamentus?*

Kaip nurodoma *de minimis* reglamentuose, su VSSP susijusios investicijos gali būti finansuojamos iš valstybinių išteklių, tačiau tik tuomet, jeigu šie ištekliai per trejus metus neviršija 200 000 EUR (pagal bendrąjį *de minimis* reglamentą) arba 500 000 EUR (pagal VESP *de minimis* reglamentą), neatsižvelgiant į tai, kokie yra atitinkami treji metai.

Jeigu valstybiniai ištekliai viršija 200 000 EUR arba 500 000 EUR per bet kuriojus trejus finansinius trejus metus, jiems gali būti taikomas Sprendimas arba Bendrosios nuostatos, jeigu laikomasi juose nustatytų suderinamumo sąlygų (šios sąlygos apžvelgiamos 3.4.2 ir 3.5.2 skirsniuose).

88. *Ar VESP de minimis reglamentas ir bendrasis de minimis reglamentas taikomi sunkumų patiriantiems VESP teikėjams?*

Ne. Nei bendrasis *de minimis* reglamentas (1 straipsnio 1 dalies h punktas), nei VESP *de minimis* reglamentas (1 straipsnio 2 daleis h punktas) netaikomi sunkumų patiriančioms įmonėms, kaip apibrėžta Bendrijos gairėse dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti¹⁰⁸.

3.4 Kompensacija pagal VESP sprendimą

3.4.1 Taikymo sritis

89. *Kokiais atvejais taikomas Sprendimas?*

Sprendimas taikomas:

- kompensacijai už viešąją paslaugą, neviršijančiai 15 mln. EUR per metus, išmokamai už VESP kitose srityse nei transportas ir transporto infrastruktūra;
- kompensacijai už viešąją paslaugą, išmokamai medicininės priežiūros paslaugas, įskaitant, kai taikoma, greitosios pagalbos paslaugas, teikiančioms ligoninėms, nepriklausomai nuo sumos;
- kompensacijai už VESP, kuriomis tenkinami socialiniai poreikiai, susiję su sveikatos ir ilgalaikė priežiūra, vaiko priežiūra, galimybe įsidarbinti ir vėl integruotis į darbo rinką, socialiniu būstu ir pažeidžiamų grupių socialine rūpyba ir įtrauktimi, nepriklausomai nuo sumos;
- transporto srityje tik kompensacijoms už viešąją paslaugą, pagal sektorines taisykles teikiamoms susisiekimui su salomis oro arba jūrų transportu, kai per metus keliauja ne daugiau kaip 300 000 keleivių; Sprendimas taip pat taikomas kompensacijoms už viešąją paslaugą, teikiamoms oro uostams ir uostams, kai per dvejus finansinius metus iki tų metų, kuriais buvo patikėta teikti VESP, per oro uostus per metus vidutiniškai keliauja ne daugiau kaip 200 000 keleivių, o per uostus – ne daugiau kaip 300 000 keleivių.

3.4.1.1 Dėl 15 mln. EUR ribos

90. *Ar 15 mln. EUR riba taikytina grynąja ar bendrąja verte?*

Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta kompensacijos sumos riba yra 15 mln. EUR bendrąja verte (t. y. neatskaičius mokesčių).

¹⁰⁸ OL C 244, 2004 10 1, p. 2.

91. Ar riba taikoma vienam VESP pavedimui ar vienai įmonei? Kas būna, kai kelios įmonės drauge teikia VESP?

15 mln. EUR riba taikoma kiekvienai konkrečiai VESP, pavestai atitinkamai įmonei.

Jeigu įmonei pavesta teikti tris skirtingas VESP, riba taikoma kiekvienai iš šių VESP (t. y., įmonė gali iš viso gauti iki 45 mln. EUR kompensaciją pagal Sprendimą, su sąlyga, kad kompensacija už vieną VESP neviršija 15 mln. EUR). Jei tą pačią VESP pavesta drauge teikti penkioms įmonėms, riba tai konkrečiai VESP užduočiai taikoma tik vieną kartą (t. y. netgi jei kompensacijos suma vienai įmonei neviršija 15 mln. EUR, Sprendimas netaikomas, jei bendra kompensacijos už VESP suma, išmokėta visoms įmonėms, viršija 15 mln. EUR).

3.4.1.2 Ligoninės ir socialinės paslaugos

92. 2 straipsnio 1 dalies b punkte dėl ligoninių yra nuostata dėl pagalbinės veiklos, bet 2 straipsnio 1 dalies c punkte dėl socialinių paslaugų jos nėra. Ar tai reiškia, kad socialinėms paslaugoms sudaromos mažiau palankios sąlygos?

Ne. Nuoroda į pagalbinę veiklą Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies b punkte reiškia, kad Sprendimas taikomas ligoninėms nepriklausomai nuo kompensacijos sumos, netgi jei jos vykdo kitą pagalbinę veiklą (kaip antai tyrimus arba kavinės veiklą). Tačiau kompensacija gali būti mokama tik už visuotinės ekonominės svarbos paslaugas.

2 straipsnio 1 dalies c punkte dėl socialinių paslaugų nėra apribojimo tik socialinių paslaugų teikėjams, kurie daugiausia vykdo pagalbinę komercinę veiklą. Todėl socialinių paslaugų teikėjai gali vykdyti kitą veiklą, kuri yra daugiau nei tik pagalbinė, bet kompensaciją gali gauti tik už VESP. Taigi Sprendimas iš tiesų yra palankesnis socialinėms paslaugoms negu ligoninėms.

93. Kas gali apibrėžti sąvokos „socialinės paslaugos“ turinį?

2 straipsnio 1 dalies c punkte pateiktas socialinių paslaugų sąrašas yra išsamus sąrašas. Kadangi Sprendimas tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse, jo nereikia perkelti į nacionalinę teisę. Valstybės narės nėra kompetentingos priimti teisės aktus, kurie galėtų iš dalies pakeisti arba paaiškinti Sprendimą. Vis dėlto, laikydamosi 2 straipsnio 1 dalies c punkto taikymo srities, valstybės narės pavedime gali tiksliau nurodyti, kokios konkrečios paslaugos turi būti teikiamos, pavyzdžiui, kokio tipo vaiko priežiūra, kokiomis sąlygomis ir kokiems gavėjams. Socialinių paslaugų apibrėžtis yra labai plati ir apima svarbiausias socialinių paslaugų sritis. Be to, kadangi ji apima ir VESP, susijusias su „pažeidžiamų grupių socialine rūpyba ir įtrauktimi“, ji yra pakankamai lanksti, kad, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės reikmes, įtrauktų ir skirtingų tipų paslaugas, skirtas toms visuomenės grupėms, kurioms jų labiausiai reikia.

Siekiant nustatyti, ar pagalba yra teisėta ir ar jai taikytina Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies c punkto išimtis, galima kreiptis į Teisingumo Teismą ir nacionalinius teismus. Tačiau jie negali pakeisti Sprendimo turinio.

94. Kodėl Sprendime pateiktas socialinių paslaugų sąrašas laikomas išsamiu? Ką daryti, jei valstybė narė nori pavesti paslaugų teikėjui visuotinės svarbos socialinę paslaugą, kuri nėra įtraukta į sąrašą?

Kadangi Sprendimas tiesiogiai taikomas valstybėse narėse, jame turi būti pateikiamos aiškios ir tikslios apibrėžtys, užtikrinančios teisinį tikrumą. Todėl pagalbos priemonės, kurioms taikoma išimtis, turi būti išsamiai apibrėžtos. Tačiau socialinių paslaugų apibrėžtis yra labai plati ir apima svarbiausias socialinių paslaugų sritis. Be to, kadangi ji apima ir VESP, susijusias su „pažeidžiamų grupių socialine rūpyba ir įtrauktimi“, ji yra pakankamai lanksti, kad, atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės reikmes, įtrauktų ir

skirtingų tipų paslaugas, skirtas toms visuomenės grupėms, kurioms jų labiausiai reikia. Jei konkreti socialinė paslauga yra neįtraukta į 2 straipsnio 1 dalies c punkto socialinių paslaugų apibrėžtį, vis tiek gali būti nebūtina pranešti apie kompensaciją pagal Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies a punktą, jei kompensacija neviršija 15 mln. EUR sumos per metus.

95. *Kaip Sprendime pateiktas socialinių paslaugų sąrašas siejasi su paslaugų sąrašu, pateiktu Viešųjų pirkimų direktyvos (Direktyva 2004/18/EB) II priedo B dalyje?*

Sprendime pateiktas socialinių paslaugų sąrašas skiriasi nuo paslaugų sąrašo, pateikto Viešųjų pirkimų direktyvos (Direktyva 2004/18/EB) II priedo B dalyje.

Sprendime pateiktame sąrašė išvardijamos socialinės paslaugos, kurioms taikomas Sprendimas, nepriklausomai nuo kompensacijos, kurią gauna paslaugų teikėjas, sumos. Šis sąrašas grindžiamas plačiomis kategorijomis (pavyzdžiui, „pažeidžiamų grupių socialinė rūpyba ir įtrauktis“).

Viešųjų pirkimų direktyvos II priedo B dalyje pateiktas paslaugų sąrašas grindžiamas bendru viešųjų pirkimų žodynu (BVPŽ) ir jo tikslas kitoks. Šis sąrašas apima visas socialinių paslaugų kategorijas, taip pat kitas paslaugų kategorijas, kurios, manoma, tikriausiai neturėtų tam tikros tarptautinės svarbos konkurso dalyviams kitose valstybėse narėse ir kurioms dėl šios priežasties taikomos ne visos Direktyvos 2004/18/EB nuostatos, o tik keletas šios Direktyvos taisyklių ir bendrieji SESV principai. Taigi Direktyvoje 2004/18/EB laikomasi labai lankstaus požiūrio (viešųjų pirkimų taisyklių atžvilgiu) į socialines paslaugas ir kitas paslaugas, nurodytas šios direktyvos II priedo B dalyje (daugiau informacijos šiuo klausimu rasite atsakyme į 200 klausimą).

96. *Ką apima sąvoka „vaikų priežiūra“ 2 straipsnio 1 dalies c punkte?*

Sąvoka „vaiko priežiūra“ yra labai plati ir apima įvairias vaikų priežiūros formas skirtingoje organizacinėje aplinkoje. Tačiau tam, kad Direktyva iš viso būtų taikoma, valstybė narė turi pavesti paslaugos teikėjui vykdyti konkretų su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą.

97. *Ar formuluote „tenkinami socialiniai poreikiai“ ribojamas socialinių paslaugų, kurios gali būti VESP, tipas, pavyzdžiui, vaikų priežiūros atveju apsiribojant vaikų priežiūra šeimose, patiriančiose finansinių sunkumų?*

Formuluote „tenkinami socialiniai poreikiai“ 2 straipsnio 1 dalies c punkte sąrašė nurodytos paslaugos neribojamos. Jei tik paslaugos gali būti laikomos tikromis VESP, Sprendimas gali būti taikomas visoms atitinkamoms paslaugoms. Pavyzdyje nurodytu atveju Sprendimas gali būti taikomas visoms vaikų priežiūros paslaugoms, o ne tik jei jos teikiamos šeimoms, patiriančioms finansinių sunkumų.

98. *Ką apima sąvoka „pažeidžiamų grupių socialinė įtrauktis“ 2 straipsnio 1 dalies c punkte?*

Sąvoka „pažeidžiamų grupių socialinė įtrauktis“ valstybėms narėms suteikiamas reikalingas lankstumas pagal kiekvienos valstybės narės poreikius įtraukti skirtingų tipų paslaugas, skirtas toms visuomenės grupėms, kurioms jų labiausiai reikia. Tai plati sąvoka ir ji gali apimti, pavyzdžiui, žmonių su negalia socialinės integracijos paslaugas, socialinės pagalbos emigrantams paslaugas, paslaugas benamiams, paramos vaiką auklėjantiems asmenims paslaugas¹⁰⁹, paramos įsiskolinusiems asmenims paslaugas ar socialines paslaugas lesbiečių, gėjų, biseksualų ir transeksualų (LGBT) bendruomenei.

¹⁰⁹ Paramos vaiką auklėjantiems asmenims paslaugos apima įvairių tipų intervenciją (pvz., informavimą, mokymą, konsultavimą ir pan.), tiesiogiai susijusią su vaikų iš nepasiturinčių šeimų auginimu. Galutinis

99. Ką apima sąvoka „galimybė įsidarbinti ir vėl integruotis į darbo rinką“ 2 straipsnio 1 dalies c punkte? Ar į ją įeina profesinis mokymas?

Sąvoka „galimybė įsidarbinti ir vėl integruotis į darbo rinką“ taikoma įvairių tipų paslaugoms, kuriomis siekiama didinti įsidarbinimo galimybes. Profesiniam mokymui Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies c punktas taikomas tik jei jis suteikia galimybę įsidarbinti arba vėl integruotis į darbo rinką arba jei jis skatina pažeidžiamos grupės socialinę įtrauktį. Pavyzdžiui, Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies c punktas taikomas ilgą laiką nedirbančių asmenų profesiniam mokymui. Tačiau jei profesinis mokymas skirtas jau dirbantiems asmenims, paprastai Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies c punktas jam nebus taikomas, nebent jis būtų skirtas pažeidžiamos grupės įtraukčiai skatinti. Tačiau reikia pažymėti, kad laikantis Reglamento Nr. 800/2008/EB (Bendrojo bendrosios išimties reglamento) 38 ir 39 straipsniuose nustatytų sąlygų profesiniam mokymui gali būti teikiama valstybės pagalba.

100. Ar Sprendimas gali būti taikomas socialinės ir darbo integracijos įmonėms teikiamai pagalbai?

Socialinės integracijos įmonės gali būti skirtingos ir skirtingų formų, tačiau apskritai jos siūlo įdarbinimo galimybes įvairioms blogesnėje padėtyje esančių asmenų grupėms ir tokiu būdu padeda joms įsidarbinti ir vėl integruotis į darbo rinką, taip pat skatina jų socialinę įtrauktį. Jos dažnai pasinaudoja tokiomis paramos priemonėmis kaip atleidimas nuo socialinių įmokų arba jų sumažinimas, laikantis nacionalinių įstatymų ar taisyklių.

Tam tikromis sąlygomis tokiai pagalbai gali būti taikomas BBIR¹¹⁰ arba bendrasis *de minimis* reglamentas¹¹¹.

Valstybių narių valdžios institucijos taip pat gali apibrėžti socialinę ir darbo integraciją kaip VSSP ir pavesti socialinės ir darbo integracijos įmonėms teikti VESP. Tokiais atvejais toms paslaugoms bus taikomas VESP sprendimas.

3.4.1.3 Pavedimo laikotarpis

101. Ar pavedimo laikotarpis gali viršyti 10 metų tik jei didelė investicija turi būti amortizuota per ilgesnį laikotarpį, ar ir dėl kitų pagrįstų priežasčių? Ką reiškia „didelė investicija“?

Vienintelis atvejis, kada pavedimo laikotarpis gali viršyti 10 metų yra didelės investicijos amortizacija. Ar investicija gali būti laikoma didele priklauso tiek nuo investicijos, kuri turi būti amortizuota per ilgesnį nei 10 metų laikotarpį, absoliučios vertės, tiek nuo santykinės vertės, palyginti su kito paslaugai teikti reikalingo turto verte. Apie Sprendime ir Bendrosiose nuostatose pateiktų taisyklių dėl pavedimo laikotarpio skirtumus plačiau paaiškinta atsakyme į 166 klausimą.

102. Turint omenyje principinį pavedimo laikotarpio apribojimą iki 10 metų, ar jau nebegalima suteikti leidimo paslaugų teikėjui neribotam laikui?

Leidimą vykdyti tam tikrą veiklą be paslaugų teikėjo įsipareigojimo teikti konkrečią viešąją paslaugą reikia atskirti nuo pavedimo, kuriuo paslaugų teikėjas būtinai įpareigojamas teikti konkrečią viešąją paslaugą. Leidimas be įpareigojimo nėra

---

paramos vaikų auklėjantiems asmenims tikslas – padėti tėvams auginti vaikus ir daryti teigiamą įtaką vaikų iš nepasiturinčių šeimų fiziniam, emociniam ir pažintiniam vystymuisi.

¹¹⁰ 2008 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 800/2008, skelbiantis tam tikrų rūšių pagalbą suderinama su bendrąja rinka taikant Sutarties 87 ir 88 straipsnius (Bendrasis bendrosios išimties reglamentas).

¹¹¹ 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai, OL L 379, 2006 12 28.

reikšmingas valstybės pagalbos požiūriu. Todėl valstybės pagalbos taisyklėmis neribojamos valstybių narių galimybės suteikti leidimą paslaugų teikėjui neribotą laiką vykdyti veiklą, tačiau tam, kad įmonė galėtų gauti kompensaciją už suteiktą visuotinės ekonominės svarbos paslaugą, jai turi būti pavesta vykdyti konkretų su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą. Tokio pavidimo trukmė pagal Sprendimą iš principo neviršija 10 metų (2 straipsnio 2 dalis). Sprendimu leidžiamas ilgesnis pavidimo laikotarpis tais atvejais, kai reikalinga didelė investicija, kuriai amortizuoti reikalingas ilgesnis nei dešimties metų laikotarpis. Kadangi trukmė yra glaudžiai susijusi su laikotarpiu, reikalingu turtui amortizuoti, neribota trukmė pagal Sprendimą yra neįmanoma. Pasibaigus pavidimo laikotarpiui tam pačiam paslaugų teikėjui gali būti vėl pavesta teikti tą paslaugą.

3.4.1.4 Taikymas transporto sektoriui

103. Koks skirtumas tarp Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies d ir e punktų?

Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies d punkte nustatyta Sprendimo taikymo VESP, kuriomis užtikrinamas susisiekimas oro ir jūrų keliais, t. y. oro arba jūrų transporto paslaugoms, sritis. Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies e punkte nustatyta Sprendimo taikymo sritis, susijusi su VESP įsipareigojimų taikymu uostams ir oro uostams, t. y. transporto infrastruktūrai.

104. Ką tiksliai reiškia Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies d punkte nustatyta 300 000 keleivių riba susisiekimui paslaugoms oro arba jūrų transportu su salomis? Ar Sprendimas gali būti taikomas oro ir (arba) jūrų keliams, kuriais nesusisiekama su sala?

300 000 keleivių riba susisiekimui paslaugoms oro arba jūrų transportu su salomis nustatyta skaičiuojant kelionę į vieną pusę, t.y. keleivis, skrendantis į salą ir iš jos, skaičiuojamas dukart. Riba taikoma atskiram maršrutui tarp vieno salos uosto ir (arba) oro uosto ir vieno žemyne esančio uosto ir (arba) oro uosto, o ne visam transporto srautui iš bet kurio salos uosto ir (arba) oro uosto į bet kurį žemyne esantį uostą ir (arba) oro uostą.

[Kalbant apie oro ir (arba) jūrų kelius,] Sprendimas taikomas tik susisiekimui oro arba jūrų keliais su salomis atveju. Jis netaikomas oro ir (arba) jūrų maršrutams tarp dviejų žemyne esančių uostų ir (arba) oro uostų.

105. Ar oro uostai su daugiau nei 200 000 keleivių arba uostai su daugiau nei 300 000 keleivių patenka į Sprendimo taikymo sritį, kai kompensacija už viešąją paslaugą neviršija 15 mln. EUR?

Ne. Bendra 15 mln. EUR riba netaikoma transportui ir transporto infrastruktūrai (Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies a punktas). Jei oro uostai turi daugiau nei 200 000 keleivių, o uostai – daugiau nei 300 000 keleivių, VESP teikiama pagalbai Sprendimas netaikomas ir gavusi pranešimą Komisija ją nagrinės remdamasi Bendrosiomis nuostatomis. Keleivių skaičiaus riba reiškia atvykstančius ir išvykstančius keleivius (skaičiuojama kelionė į vieną pusę).

Šiomis aplinkybėmis svarbu pažymėti, kad valstybės pagalba oro transporto sektoriui reglamentuojama Bendrijos gairėmis dėl oro uostų finansavimo ir valstybės pagalbos oro transporto bendrovių veiklai iš regioninių oro uostų pradėti (toliau – 2005 m. gairės) ir Komisijos komunikatu 94/C 350/07 dėl Sutarties 92 ir 93 straipsnių taikymo aviacijos sektoriuje. Šiomis gairėmis leidžiama tam tikrą oro uostų vykdomą ekonominę veiklą laikyti VESP. Išskirtiniais atvejais VESP galėtų būti laikomas viso oro uosto valdymas, jeigu jis apima tik su pagrindinėmis oro uosto veiklos rūšimis susijusią veiklą.

Pavyzdys

Valdžios institucija galėtų pavesti oro uostui, pavyzdžiui, esančiam izoliuotame regione, vykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus ir nuspręsti mokėti kompensaciją už šiuos įsipareigojimus. Svarbu pažymėti, kad viso oro uosto valdymas, kaip VESP, neturėtų apimti veiklos, tiesiogiai nesusijusios su pagrindinėmis oro uosto veiklos rūšimis (t. y. komercinės veiklos, įskaitant patalpų ir nekilnojamojo turto objektų, skirtų ne tik biurams ir sandėliams, bet ir oro uosto teritorijoje esantiems viešbučiams bei pramonės įmonėms, taip pat parduotuvėms, restoranams, automobilių stovėjimo aikštelėms, statybą, finansavimą, eksploatavimą ir nuomą).

106. Kaip Sprendimas susijęs su Reglamentu (EB) Nr. 1008/2008, visų pirma Reglamento 16 straipsniu? Ar galite pateikti pavyzdžių, kokios oro uostų paslaugos galėtų būti apibrėžtos kaip VESP pagal Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies e punktą?

Sprendimo 2 straipsnio 4 dalyje teigiama, kad Sprendimas gali būti taikomas oro transportui tik jei įvykdomi reikalavimai, nustatyti Reglamente 1008/2008 ir Sprendime.

Komunikato 45 ir paskesniuose punktuose pateikiami tolesni nurodymai dėl valstybių narių laisvės apibrėžti VESP ir Komisijos uždavinių. Kalbant konkrečiai apie oro uostus, 2005 m. gairių dėl oro uostų finansavimo 34 ir 53 punktuose pateikiami nurodymai, kokia veikla gali būti laikoma VESP. Iš esmės, bendras oro uosto valdymas gali būti laikomas VESP tik išimtiniais atvejais, pvz., izoliuotuose regionuose. Be kuriuo atveju, komercinė veikla, tiesiogiai nesusijusi su pagrindine oro uosto veikla, negali būti priskirta VESP (žr. 2005 m. gairių 53 punkto iv papunktį).

107. Kaip Sprendimas susijęs su Reglamentu (EB) Nr. 1370/2007?

Sprendimas netaikomas sausumos transporto sektoriuje mokamoms kompensacijoms už viešąją paslaugą (Sprendimo 2 straipsnio 5 dalis). Kompensacijos už su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus keleivinio geležinkelių ir kelių transporto srityje reglamentuojamos 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1370/2007. Apie kompensacijas, suteikiamas pagal šio reglamento nuostatas, neprivaloma pranešti iš anksto.

3.4.1.5 Sunkumų patiriančios įmonės

108. Ar Sprendimas taip pat taikomas sunkumų patiriančioms įmonėms?

Taip. Nėra jokių nuostatų, kurios neleistų taikyti Sprendimo sunkumų patiriančioms įmonėms.

3.4.2 Suderinamumo sąlygos

3.4.2.1 Bendras pristatymas

109. Kokios yra pagrindinės Sprendime nurodytos suderinamumo sąlygos?

Pagrindinės Sprendime nurodytos suderinamumo sąlygos yra tokios:

- pavedimas, kuriame visų pirma nurodomi su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų pobūdis ir trukmė, atitinkama įmonė ir atitinkama teritorija, išskirtinių arba specialiųjų teisių, kurios gali būti suteiktos įmonei, pobūdis, kompensacijos apskaičiavimo, kontrolės ir peržiūros kriterijai, taip pat galimų kompensacijos permokų gražinimo tvarka ir priemonės šiems permokams išvengti, ir pateikiama nuoroda į Sprendimą;

- kompensacija neturi viršyti sumos, kurios reikia išlaidoms, patirtoms siekiant įvykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, padengti, įskaitant nuosaikų pelną; tam turi būti apskaičiuotos visos išlaidos ir visų rūšių gautos pajamos;
- kompensacijos permokas tikrina valstybių narių valdžios institucijos.

110. Kuo sprendimo *Altmark* sąlygos skiriasi nuo Sprendime nustatytų sąlygų?

Sprendime *Altmark* nustatyta, kada priemonei taikoma „valstybės pagalbos“ sąvoka, o Sprendime ir Bendrosiose nuostatose apibūdinamos sąlygos, kada kompensacija, kuri yra valstybės pagalba, yra suderinama su vidaus rinka. Pagrindinis ir svarbiausias *Altmark* sprendimo ir VESP dokumentų rinkinio skirtumas susijęs su kompensacijos suma ir (arba) kompensacijos apskaičiavimu.

Kad kompensacija nebūtų laikoma valstybės pagalba¹¹², pagal ketvirtąjį sprendimo *Altmark* kriterijų jos suma turi būti nustatyta:

- surengus viešą, skaidrią ir nediskriminacinę viešojo pirkimo procedūrą, leidžiančią atrinkti kandidatą, galintį teikti šias paslaugas mažiausia bendruomenei kaina, arba
- vykdant procedūrą, per kurią valdžios institucijos kompensacijos sumą turi nustatyti remdamosi gerai valdomos ir pakankamai priemonių turinčios vidutinės įmonės sąnaudų analize.

Kitaip tariant, ketvirtasis *Altmark* kriterijus yra įvykdytas, jei kompensacijos suma nėra didesnė negu reikalinga veiksmingai dirbančiai įmonei (galinčiai laimėti konkursą arba nustatytai pasiremiant pavyzdine įmone).

Sprendime nėra nustatyti veiksmingumo reikalavimai. Kompensacijos suma nebūtinai turi būti nustatyta rengiant viešojo pirkimo procedūrą arba lyginant su gerai valdomos vidutinės įmonės sąnaudomis.

Kai valdžios institucija įrodo, kad suteikta kompensacija atitinka grynąsias išlaidas, įvertintas remiantis tiksliai nustatytais kriterijais, įtrauktais į pavidimą, ir kad nėra jokios kompensacijos permokos, atitinkama kompensacija laikoma su SESV taisyklėmis suderinama valstybės pagalba¹¹³.

Pavyzdys

Valdžios institucija nusprendžia veiklos vykdytojui pavesti teikti VESP ir šią paslaugą finansuoti. Galimi trys atvejai:

- Atitinkamą VESP teikia veiklos vykdytojas, atrinktas surengus konkursą, atitinkantį ketvirtąjį *Altmark* kriterijų, o nustatyta kaina lygi 90. Jei tenkinamos visos kitos *Altmark* sprendimo sąlygos, kompensacija, lygi 90, nebus laikoma valstybės pagalba.
- Teikdamas šią VESP veiklos vykdytojas patiria grynujų išlaidų, kurios lygios 90. Jeigu šios išlaidos, lygios 90, atitinka gerai valdomos ir pakankamai priemonių turinčios vidutinės įmonės išlaidas, pagal ketvirtąjį *Altmark* kriterijų ir jei tenkinamos visos kitos *Altmark* sprendimo sąlygos, kompensacija, lygi 90, nelaikoma valstybės pagalba.

¹¹² Jeigu tik tenkinami trys kiti sprendimo *Altmark* kriterijai (žr. 61 klausimą).

¹¹³ Jei tik įvykdomos kitos Sprendime nustatytos sąlygos.

- VESP teikia veiklos vykdytojas, kuris nėra atrinktas ketvirtąjį *Altmark* kriterijų atitinkančio konkurso būdu, o grynosios išlaidos viršija 90 (pvz. 100). Pagal Sprendimą bus laikoma, kad kompensacija, lygi 100, yra suderinama su valstybės pagalba, su sąlyga, kad kompensacija neviršija sumos, reikalingos padengti įmonės patiriamoms grynosioms išlaidoms, susidariusioms vykstant su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą, įskaitant nuosaikų pelną. Akivaizdu, kad tai įmanoma, jei atitinkama VESP priklauso Sprendime apibrėžtoms kategorijoms.

111. *Kokie yra pagrindiniai 2005 m. ir 2011 m. sprendimų skirtumai, susiję su suderinamumo sąlygomis?*

2005 m. ir 2011 m. sprendimų skirtumai daugiausia susiję su taikymo sritimi (kompensacijos ribos sumažinimas nuo 30 iki 15 mln., paslaugų teikėjo apyvartos ribos panaikinimas, tinkamų socialinių paslaugų sąrašo išplėtimas nepriklausomai nuo sumos, įtraukiant ne tik ligonines ir socialinį būstą, pavedimo laikotarpio trukmės apribojimas).

Suderinamumo sąlygų atžvilgiu padaryti tik keli pakeitimai, daugiausia skirti taisyklių taikymui supaprastinti ir skaidrumui padidinti.

Siekiant supaprastinti taisyklių taikymą naujuoju Sprendimu leidžiama atlikti patikras dėl kompensacijos permokos per ilgesnį laikotarpį¹¹⁴. Taip pat nustatomas nuosaikų pelno saugumo garantas¹¹⁵, kuris taip pat yra nuosaikų pelno riba, kai VESP teikimas nėra susijęs su didesne rizika.

Siekiant skaidrumo Sprendimu įvedamas įpareigojimas pavedime pateikti nuorodą į Sprendimą¹¹⁶ ir paskelbti pavedimą bei pagalbos sumą, kai kompensacija viršija 15 mln. EUR¹¹⁷.

112. *Jeigu visiems komercinės veiklos vykdytojams pavesta teikti tokią pat VESP, ar pagal valstybės pagalbos taisykles jie turėtų gauti vienodą kompensacijos, skirtos šiai VESP teikti, sumą?*

Valstybėms narėms suteikta didelė veiksmų laisvė organizuoti paslaugas, kurią jos laiko VESP, teikimą ir šią paslaugą finansuoti. Pagal Sprendimą valstybės narės gali finansuoti 100 % paslaugų teikėjų grynujų išlaidų, patirtų teikiant VESP, bet jos to neprivalo daryti. Jeigu nori, valstybės narės gali nuspręsti skirti vienodo tarifo kompensaciją, kuri yra tokia pati visiems paslaugų teikėjams, jeigu skiriant tokią kompensaciją nesudaro kompensacijos permoka atitinkamiems veiklos vykdytojams. Valstybės narės VESP teikėjams taip pat gali mokėti per mažą kompensaciją arba jos visiškai nemokėti. Jeigu VESP teikėjams skirta kompensacija už viešąją paslaugą apskaičiuojama pagal jų esamas išlaidas bei susijusias pajamas ir neviršija VESP teikti reikiamos sumos, tokia kompensacija gali būti laikoma suderinama pagal valstybės pagalbos taisykles.

Kaip paaiškinta galiojančių gairių 3.5.2 skirsnyje, remiantis Bendrosiomis nuostatomis įvertinus pagalbos suderinamumą, visoms įmonėms, kurioms pavesta teikti tą pačią VESP, turi būti taikomas tas pats kompensacijos apskaičiavimo metodas.

113. *Ar Sprendime reikalaujama atrinkti įmonę, siūlančią teikti VESP už mažiausią kainą?*

¹¹⁴ Žr. Sprendimo 6 straipsnio 1 dalį.

¹¹⁵ Žr. Sprendimo 5 straipsnio 7 dalį.

¹¹⁶ Žr. Sprendimo 4 straipsnio f punktą.

¹¹⁷ Žr. Sprendimo 7 straipsnį.

Ne, Sprendime to nereikalaujama. Valstybės narės yra atsakingos už norimos VESP, visų pirma šių paslaugų kokybės, apibrėžimą. Kai reikalaujama geresnės kokybės, paslaugos teikimo išlaidos gali būti didesnės ir kompensacija gali padengti visas įmonės realiai patirtas išlaidas.

114. Ar tiesa, kad jei valdžios institucija priskiria paslaugą VESP ir laikosi Sprendimo, ji neturi laikytis ES viešųjų pirkimų taisyklių?

Tai netiesa. Kaip numatyta 29 konstatuojamojoje dalyje, Sprendimas taikomas nepažeidžiant Sąjungos viešojo pirkimo srities nuostatų. Tad taikomų viešųjų pirkimų taisyklių reikia laikytis. Tačiau šių taisyklių laikymasis nėra Sprendimo taikymo sąlyga.

3.4.2.2 Pavedimas

115. Kam įvestas naujas reikalavimas pavedime pateikti nuorodą į Sprendimą (4 straipsnio f punktas)?

Reikalaujama valdžios institucijų į pavedimą įtraukti nuorodą į Sprendimą Komisija tikisi padidinti skaidrumą ir pagerinti taisyklių laikymąsi. Visų pirma, suinteresuotieji asmenys žinos, kokios taisyklės yra taikomos ir kokias sąlygas turi atitikti pagalba, kad būtų suderinama su vidaus rinka. Taip padidinamas ir teisinis tikrumas.

116. Sprendimu reikalaujama, kad kompensacijos sumos apskaičiavimo kriterijai būtų nustatyti pavedime. Kaip tai įmanoma padaryti prieš pradėdant teikti paslaugą?

Įmonei pradėjus teikti VESP dažnai negalima žinoti visų detalių išlaidų. Todėl Sprendime nereikalaujama pateikti, pavyzdžiui, iš anksto išsamiai apskaičiuotą valstybės lėšomis kompensuotiną dieną, patiekalo ir priežiūros kainą, kai to padaryti neįmanoma. Be abejo, valdžios institucijos gali nustatyti šiuos kriterijus, jeigu to nori.

Sprendimu reikalaujama į pavedimą įtraukti tik informaciją apie tai, koku pagrindu ateityje bus skaičiuojama kompensacija: pavyzdžiui, kad kompensacija bus nustatyta, remiantis kaina už dieną, už patiekalą, už priežiūros kategoriją, apytiksliai potencialių vartotojų skaičiumi ir pan.

Kompensacija gali apimti grynąsias išlaidas, patirtas teikiant VESP (*ex post* kompensacija 100 %), tačiau šiuo atveju pagal Sprendimo 5 straipsnio 7 dalį pelnas negali viršyti atitinkamos apskaitos sandorių normos ir papildomų 100 bazinių punktų.

Svarbu, kad pagrindas, kuriuo remdamasi finansuojančioji organizacija (valstybė, vietos valdžios institucija) teiks finansavimą paslaugų teikėjui, būtų aiškus. Šis skaidrumas taip pat naudingas mokesčių mokėtojams.

Pavyzdžiai

- Jeigu valdžios institucija nori steigti pagyvenusių asmenų centrą, išlaidų kompensacijos kriterijai galėtų būti:
  - pagyvenusių asmenų, priimtų į centrą per vienerius metus, skaičius;
  - per tą laikotarpį centre praleistų dienų skaičius.
- Jeigu valdžios institucija nori steigti pagalbos jauniems bedarbiams centrą, išlaidų kompensacijos kriterijai galėtų būti:
  - jaunų bedarbių, lankančių mokymo kursus vienerius metus, skaičius;
  - naudojama įranga ir per vienerius metus mokytojams sumokėtas darbo užmokestis.

117. Net jei subjektai turi VESP teikimo patirties, išlaidos gali būti labai nenuspėjamos, o ex post nuostolių rizika – labai didelė: gali nenuspėjamai pasikeisti būtinosios priežiūros lygis, paslaugų gavėjų profilis arba skaičius ir pajamų dydis (dėl paslaugų gavėjo mokesčių nemokėjimo, paslaugų gavėjų skaičiaus svyravimo, kitų valdžios institucijų atsisakymo mokėti). Kaip valdžios institucijos turėtų elgtis tokiu atveju?

Įmonė, kuriai pavesta teikti VESP, ypač jei ji pradeda veiklą arba yra maža, negali įsipareigoti neviršyti nustatyto biudžeto arba vieneto kainos. Be abejo, jeigu didės paslaugų gavėjų skaičius, didės ir išlaidos; jeigu kai kurie paslaugų gavėjai negalės mokėti iš anksto nustatyto įnašo, pajamos bus mažesnės ir pan.

Tačiau tai, kaip išlaidos yra patiriamos (mokami darbo užmokesčiai, nuompinigiai ir pan.) arba gali būti nustatomos (pagal priežiūros paslaugų kategoriją ir pan.), dėl to nesikeičia. Tai visų pirma reiškia, kad paslaugų teikėjas patirs didesnes išlaidas ir kad valdžios institucija turės mokėti didesnes kompensacijas.

Į visas šias aplinkybes gali būti atsižvelgiama taikant Sprendimą. Kai pavedime nepateikiamas pokyčių arba nenumatytų aplinkybių, kurios gali atsirasti teikiant VESP, vertinimas, vienas iš būdų tokioms aplinkybėms numatyti yra nustatyti numatomų išlaidų *ex post* pataisos pagal faktines išlaidas mechanizmus.

Galimi du variantai, jeigu bendra metinės kompensacijos suma neviršija Sprendime nustatytos ribos:

- valdžios institucija pavedime gali nustatyti *ex post* pataisos mechanizmą, pagal kurį numatoma reguliariai peržiūrėti išlaidų kriterijus;
- valdžios institucija gali atnaujinti pavedimą, jeigu pastebi, kad išlaidų kriterijus turi būti iš dalies pakeistas.

118. Ar nustatant kompensacijos apskaičiavimo kriterijus konkrečiam subjektui jis turėtų būti lyginamas su kitais subjektais? Ar turėtų būti įvertintas veiksmingumas? Kaip galima palyginti religinių paslaugų, dvasinės pagalbos, skirto papildomo laiko ir pan. vertę?

Valdžios institucija turi nustatyti atitinkamos užduoties mastą ir tai, ar dėl užduočių, kurių vertės negalima nustatyti (pavyzdžiui, susijusių su pagyvenusiais asmenimis ar neįgaliaisiais ir pan.), patiriama daugiau išlaidų, pavyzdžiui, dėl paslaugų teikiančių asmenų skiriamo laiko. Į šias išlaidas neabejotinai gali būti atsižvelgiama ir jos gali būti kompensuojamos. Sprendime nereikalaujama atlikti jokie veiksmingumo vertinimo, taip pat jame paliekama teisė atitinkamoms valdžios institucijoms įvertinti prašomos teikti paslaugos kokybę.

Pavyzdžiui, kai du subjektai teikia pavedimuose nustatytos skirtingos kokybės VESP, kiekvienas paslaugų teikėjas gaus kompensaciją, atitinkančią patirtas išlaidas, kurios skirsis dėl reikalaujamos kokybės.

119. Kaip reikėtų nustatyti išlaidų kompensacijos kriterijus, jeigu konkrečių VESP finansuoja dvi ar kelios valdžios institucijos?

Jeigu dvi ar kelios valdžios institucijos (pavyzdžiui, miesto ir regiono) nori iš dalies finansuoti, pavyzdžiui, pažeidžiamų asmenų centrą, kiekviena valdžios institucija kompensacijos kriterijus gali nustatyti pagal atitinkamą paslaugą, galbūt aptarusi tai su paslaugų teikėju.

Valdžios institucijos savo konkrečią kompensacijos dalį gali nustatyti taip, kaip nori, tačiau bendra visų gautų skirtingų kompensacijų suma negali viršyti VESP teikėjo patirtų grynujų išlaidų, įskaitant nuosaikų pelną.

120. *Kaip reikėtų nustatyti kompensacijos kriterijus, jeigu valdžios institucija nori finansuoti tik dalį paslaugų teikėjo, kuriam pavesta teikti VESP, metinių išlaidų?*

Svarbu, kad kompensacijos suma neviršytų to, kas būtina išlaidoms, patirtoms vykdant su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, padengti, atsižvelgiant į gautas įplaukas ir nuosaikų pelną¹¹⁸.

Pavyzdžiui, pavedime valdžios institucija gali nustatyti, kad kompensuos paslaugų teikėjui 60 % grynujų išlaidų (t. y. išlaidos atėmus pajamas), patirtų teikiant VESP.

121. *Jeigu dalį VESP finansuoja valdžios institucija, o dalį – paslaugų gavėjai, ar valdžios institucija gali padengti visas išlaidas, jeigu VESP yra nuostolinga?*

Jeigu VESP bendrai finansuoja valdžios institucija ir paslaugų gavėjai ir VESP yra nuostolinga, pavyzdžiui, dėl mažesnių paslaugų gavėjų įnašų, šį nuostolį valdžios institucija gali kompensuoti, jeigu dėl to nesusidaro kompensacijos permoka ir tai leidžiama pagal kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos nustatytus kompensacijos apskaičiavimo kriterijus. Jeigu kompensacijos permokos nėra, valdžios institucijos skiriamo VESP finansavimo procentas gali būti nustatomas nacionalinės teisės aktuose; jis nėra svarbus valstybės pagalbos taisyklių požiūriu.

122. *Ar valdžios institucija pavedime gali nurodyti, kad padengs kiekvienu nustatytu laikotarpiu patirtus veiklos nuostolius, nenustatydama kitų kompensacijos apskaičiavimo kriterijų?*

Siekdamos suderinamumo su Sprendimu, valstybės narės pavedime turi nustatyti kriterijus, pagal kuriuos apskaičiuojama kompensacija, kad ES institucijos galėtų vykdyti priežiūros funkciją.

Vis dėlto valstybėms narėms yra suteikiama tam tikra veiksmų laisvė pačioms nustatyti kriterijus, kad būtų lengviau planuoti finansus, jei tik kompensacijos apskaičiavimas pagal pasirinktą metodą yra skaidrus ir patikrinamas. Siekiant užtikrinti suderinamumą su valstybės pagalbos taisyklėmis svarbu, kad valstybės narės VESP teikiantiems veiklos vykdytojams galiausiai nesumokėtų per didelės kompensacijos. Valstybės narės nevaržomos priima sprendimą dėl VESP finansavimo būdo ir dydžio, laikydamosi ES taisyklių. Taigi iš esmės jos taip pat gali nustatyti kompensacijos kriterijus, pagrįstus veiklos nuostolių padengimu, jeigu pagal apskaičiavimo kriterijus galima nustatyti, kad nesusidaro kompensacijos permoka. Šiuo atveju pagal Sprendimo 5 straipsnio 7 dalį pelnas neturėtų viršyti atitinkamos apskaitos sandorių normos ir papildomų 100 bazinių punktų.

3.4.2.3 Kompensacijos suma

123. *Kokie metodai pagal Sprendimą turėtų būti taikomi su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų grynosioms išlaidoms apskaičiuoti?*

Sprendimo 5 straipsnio 2 dalyje nustatyti du metodai – su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų grynosioms išlaidoms apskaičiuoti gali būti taikomas bet kuris iš jų:

- kaip pagal 2005 m. Sprendimą, grynosios išlaidos gali būti apskaičiuojamos kaip skirtumas tarp išlaidų ir pajamų (išlaidų paskirstymu grindžiamas

¹¹⁸ Žr. Sprendimo 5 straipsnį.

metodas); jei atitinkama įmonė taip pat vykdo veiklą, nesusijusią su VESP, atsižvelgiama tik į išlaidas, susijusias su VESP;

- grynosios išlaidos taip pat gali būti apskaičiuojamos kaip skirtumas tarp įmonės, vykdančios su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą, grynujų išlaidų ir tos pačios įmonės, nevykdančios tokio įsipareigojimo, grynujų išlaidų arba pelno (grynujų išvengiamų išlaidų metodas). Šis metodas gali būti tinkamas, pvz., socialinio būsto sektoriuje: grynosios išlaidos gali būti apskaičiuojamos kaip negauto nuomos mokesčio (dėl mažesnio nuomos mokesčio, palyginti su rinkos kaina) ir papildomų išlaidų, patirtų dėl su viešąja paslauga susijusio įsipareigojimo (pvz., išlaidų, patirtų tikrinant nuomininkų tinkamumą), suma; pajamos, kurių nebūtų gauta, jei būstas būtų komercinis, turėtų būti atimtos.

Priešingai nei Bendrosiose nuostatose, Sprendime konkretus metodas nenustatytas. Valstybės narės gali nuspręsti, koks metodas tinkamiausias kiekvienu konkrečiu atveju.

- 124. Ar galėtumėte pateikti keletą pavyzdžių, susijusių su investicijomis, kurias galima remti kaip VESP dalį? Ar, pavyzdžiui, su laivo variklio susijusios išlaidos gali būti laikomos VESP išlaidomis, atsižvelgiant į tai, kad valdžios institucija pavedė laivo savininkui vykdyti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą vežti keleivius?**

Pagal Sprendimo 5 straipsnio 3 dalies d punktą nustatant kompensacijos sumą gali būti atsižvelgiama į su investicijomis, būtinomis VESP teikti, susijusias išlaidas. Jokio ribojamojo pobūdžio atitinkamų investicijų sąrašo nėra. Laivo, naudojamo išskirtinai VESP teikti, variklio nusidėvėjimo išlaidos yra tinkamas pavyzdys. Jei laivas taip pat naudojamas vykdamas su VESP nesusijusią veiklą, į išlaidas galima atsižvelgti tik iš dalies (žr. 5 straipsnio 3 dalies c punktą).

- 125. Ar konkrečią kompensacijos sumą būtina priskirti konkrečioms išlaidoms?**

Ne. Valstybės pagalbos taisyklėse nurodomas ne VESP išlaidų pobūdis (pvz., darbo užmokesčiai, patalpų priežiūra, konkrečios išorės išlaidos arba pirkimas), bet jų tikslas, t. y. ar šios išlaidos susijusios su VESP teikimu. Valdžios institucija neprivalo konkrečios kompensacijos sumos skirti konkrečioms paslaugoms, teikiamoms pagal bendrą viešosios paslaugos užduotį.

- 126. Ar apskaičiuojant kompensaciją galima atsižvelgti ir į subsidijas, ir į paslaugas, kurias valdžios institucija suteikė subjektui, kad padėtų vykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus?**

Taip. Pagal Sprendimo 5 straipsnio 4 dalį kompensacijos suma apima visą valstybės arba iš valstybės išteklių bet kokia forma suteiktą pagalbą. Todėl tikslus finansinis arba materialinis valdžios institucijų suteiktos pagalbos pobūdis (kompensacijos, paslaugos ir pan.) nėra svarbus.

Todėl valdžios institucija, apskaičiuodama kompensaciją ir tikrindama, ar nesusidaro kompensacijos permoka, turėtų atsižvelgti ir į subsidijas, ir į paslaugas (arba pastatus ar turtą), suteiktas mažesne nei rinkos kaina. Tai reiškia, kad teikiant paslaugas (arba pastatus ar turtą) mažesne nei rinkos kaina turėtų būti apskaičiuojamas subsidijos ekvivalentas.

- 127. Kaip turėtų būti apskaičiuojama kompensacijos už viešąją paslaugą suma, jeigu VESP teikėjams suteiktos specialiosios ar išskirtinės teisės, susijusios su kelių viešosios paslaugos užduočių vykdymu?**

Sprendimo 5 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad pelnas, viršijantis nuosaikų pelną ir gautas naudojantis specialiosiomis ar išskirtinėmis teisėmis, ir bet kokia kita lengvata, valstybės suteikta VESP teikiančiai įmonei, turi būti įtraukti į pajamas, į kurias reikia

atsižvelgti ir dėl kurių kompensacija yra mažesnė. Taip pat gali būti įtrauktas kitas pelnas, gautas vykdant kitą veiklą, jeigu valstybė taip nusprendžia.

128. *Jeigu kelios valdžios institucijos, įskaitant vietos valdžios instituciją, ir privatūs subjektai sudaro vieną juridinį asmenį, kad kartu teiktų VESP, kaip apskaičiuojant kompensaciją turi būti atsižvelgiama į subjektų, kurie nėra valdžios institucijos, dalyvavimą?*

Jeigu subjektai, kurie nėra valdžios institucijos, veiklos vykdytojui skiria finansinį įnašą ar kitos rūšies paramą, reikėtų nustatyti, ar tas įnašas turi būti laikomas valstybės pagalba, kaip apibrėžta SESV 107 straipsnio 1 dalyje. Privatinės teisės subjekto skirtas įnašas iš tikrųjų gali būti laikomas valstybės pagalba, jeigu jis skirtas iš valstybinių išteklių. Taip visų pirma yra tada, kai atitinkamas privatinės teisės subjektas yra valstybės įmonė, kaip apibrėžta Skaidrumo direktyvoje¹¹⁹, ir kai sprendimas suteikti pagalbą priskirtinas valdžios institucijai¹²⁰. Jeigu atitinkamas įnašas laikomas valstybės pagalba, jis turi būti pridedamas prie kitos valstybės pagalbos, ir tikrinama, ar bendra valstybės pagalbos suma neviršija sumos, kurios reikia vykdant su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus susidariusioms išlaidoms padengti, atsižvelgiant į gautas pajamas ir, prireikus, nuosaikų pelną, gautą vykdant šiuos įsipareigojimus.

Be to, jeigu skirtas įnašas yra valstybės pagalba, kaip apibrėžta SESV 107 straipsnio 1 dalyje, ji turi atitikti Sprendimo arba Bendrųjų nuostatų sąlygas, visų pirma pavedimo nuostatas. Atitinkamas subjektas gali finansuoti VESP pagal pavedimą (remdamasis valdžios institucijų nustatytais su viešąja paslauga susijusiais įsipareigojimais).

Jeigu su viešąja paslauga susijusiems įsipareigojimams vykdyti skirtas įnašas nelaikomas valstybės pagalba, kaip apibrėžta SESV 107 straipsnio 1 dalyje, jis neįtraukiamas apskaičiuojant bendrą valstybės pagalbos sumą; vis dėlto jis pridedamas prie pajamų, gautų vykdant su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, todėl sumažėja su VESP susijusios grynosios išlaidos ir galimos VESP kompensacijos pagrindas. Tačiau jis neturi atitikti Sprendime ar Bendrosiose nuostatose nustatytų sąlygų.

129. *Ar mokesčių lengvatos, taikomos dėl subjekto juridinio statuso, turėtų būti priskiriamos prie pajamų, kaip apibrėžta Sprendimo 5 straipsnio 4 dalyje?*

Kompensacija gali būti padengiamas išlaidų, faktiškai patirtų teikiant VESP, ir atitinkamų pajamų skirtumas. Mokesčio lengvata gali būti valstybės pagalba ir teikiama pajamų arba sumažintų išlaidų forma. Koks bebūtų jos pobūdis, į ją reikia atsižvelgti nustatant VESP teikti būtiną kompensacijos sumą.

Jeigu mokesčio lengvata grindžiama išlaidų mažinimu, kompensacija negali būti teikiama tą sumažinimą atitinkančiai sumai. Jeigu mokesčio lengvata grindžiama paslaugų teikėjo pajamomis, ją reikės išskaičiuoti iš teiktinos kompensacijos.

130. *Ar mokėjimai, atliekami pagal pelno ir nuostolių paskirstymo susitarimą valstybinėje kontroliuojančiojoje įmonėje, turėtų būti priskiriami prie pajamų, kaip apibrėžta Sprendimo 5 straipsnio 4 dalyje?*

Keliose valstybėse narėse valstybinės kontroliuojančiosios įmonės sudaro pelno ir nuostolių paskirstymo susitarimus, pagal kuriuos pelningai dirbanti patronuojamoji įmonė savo pelną turi perduoti kontroliuojančiajai bendrovei, kuri šį pelną naudoja

¹¹⁹ 2006 m. lapkričio 16 d. Komisijos direktyva 2006/111/EB dėl finansinių santykių tarp valstybių narių ir valstybės įmonių skaidrumo ir dėl finansinio skaidrumo tam tikrose įmonėse, OL L 318, 2006 11 17, p. 17.

¹²⁰ 2001 m. kovo 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Preussen Elektra AG*, C-379/98, Rink. p. I-2009, 58 punktas.

nuostolingai dirbančios patronuojamosios įmonės, teikiančios VESP, nuostoliams padengti.

Šie su VESP susijusiems nuostoliams padengti gauti mokėjimai turi būti priskiriami prie pajamų, kaip apibrėžta Sprendimo 5 straipsnio 4 dalyje, todėl atitinkamai sumažės kompensuoti tinkamos grynosios išlaidos.

131. *Kokia yra termino „nuosaikus pelnas“ reikšmė apskaičiuojant suderinamą kompensaciją?*

Pagal Sprendimo 5 straipsnio 5 dalį „nuosaikus pelnas“ reiškia kapitalo grąžos normą, kurios reikėtų vidutinei įmonei, svarstančiai, ar teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugą visu pavedimo laikotarpiu, atsižvelgiant į rizikos mastą. „Kapitalo grąžos norma“ reiškia vidinės grąžos normą, kurią įmonė gauna iš pavedimo laikotarpiu investuoto kapitalo. Rizikos mastas priklauso nuo sektoriaus, paslaugos rūšies ir kompensavimo mechanizmo savybių.

Sprendimo 5 straipsnio 8 dalyje nustatyta: „Jeigu dėl konkrečių aplinkybių kapitalo grąžos normos naudoti neįmanoma, valstybės narės gali remtis kitais pelno dydžio rodikliais, nei kapitalo grąžos norma, nuosaikiam pelnui nustatyti, pavyzdžiui, pelno apskaitos priemonėmis, tokiomis kaip vidutinė nuosavo kapitalo grąža, panaudoto kapitalo grąža, turto grąža arba pardavimo grąža“.

Sprendimo 5 straipsnio 7 dalyje nustatyta saugumo garanto nuostata: bet kuriuo atveju kapitalo grąžos norma, neviršijanti atitinkamos apsigyvenimo sandorių normos ir papildomų 100 bazinių punktų, laikoma nuosaikia. Ši norma taip pat yra nuosaikaus pelno viršutinė riba, jeigu paslaugos teikimas nėra susijęs su didele rizika.

132. *Kaip turėtų būti apibrėžiamas terminas „rizika“? Ar galėtumėte pateikti paslaugų teikėjui kylančios rizikos pavyzdžių?*

Rizika turėtų būti aiškinama kaip veiksnys, dėl kurio gali sumažėti numatomas pelnas (nes sumažėja numatomos pajamos ir (arba) padidėja numatomos išlaidos).

Tam tikrus veiksnius galima įtraukti į kompensacijos apskaičiavimo kriterijus (pavyzdžiui, naftos kainą arba keleivių skaičių autobusų paslaugos atveju); jei tie veiksniai įtraukiami į kriterijus, jie nebelaikomi rizikos veiksniais.

Sprendimo 5 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad rizikos mastas priklauso nuo sektoriaus, paslaugos rūšies ir kompensavimo mechanizmo savybių.

Kompensavimo mechanizmo savybės – svarbus rizikai poveikį darančio veiksnio pavyzdys. Jeigu grynosios išlaidos, patirtos teikiant VESP, iš esmės yra vėliau visiškai kompensuojamos, rizika bus labai nedidelė ir nuosaikus pelnas bus ribotas. O jei už VESP teikimą mokama iš anksto nustatyta vienkartinė suma, paslaugų teikėjas patirs didesnę riziką.

Kitas rizikos veiksnio pavyzdys – veiklos sektorius. Konkurencingi sektoriai, kuriuose paklausa ir išlaidos yra labai nepastovios (nebent į tai jau atsižvelgta kompensavimo kriterijuose) arba kuriuose turtas yra brangus ir jį sunku perparduoti, laikomi rizikingesniais. Todėl tokiais atvejais paslaugų teikėjas turėtų gauti didesnę kapitalo grąžą, kad investuotų ir teiktų paslaugą.

133. *Sprendime nurodyta, kad nuosaikiam pelnui apskaičiuoti remiamasi kapitalo grąžos norma. Ar galima naudoti kitokius nuosaikaus pelno apskaičiavimo metodus?*

Taip, tam tikromis Sprendimo 5 straipsnio 8 dalyje nurodytomis aplinkybėmis.

Konkrečiu atveju kapitalo gražos (t. y. vidinės gražos normos, kurią įmonė gauna iš investuoto kapitalo) duomenų gali nebūti arba jie gali būti netinkami, tačiau gali būti kitų pelno dydžio rodiklių, pavyzdžiui, pardavimo gražos, ir jie gali būti tinkamesni. Tokiomis aplinkybėmis galima naudoti kitus pelno rodiklius, pavyzdžiui, nurodytus Sprendimo 5 straipsnio 8 punkte, kad nuosaikus pelnas būtų skaičiuojamas remiantis svariais ir patikimais duomenimis.

134. *Pelno saugumo garantas taikomas tik kapitalo gražai. Ar saugumo garantas netaikomas, jei pagrįstai naudojami kiti pelno dydžio rodikliai?*

Pasirodo, kad neįmanoma nustatyti vieno saugumo garanto kitiems, nei kapitalo gražos norma, pelno dydžio rodikliams, kadangi pelno dydis, nustatomas kitais rodikliais, pavyzdžiui, turto gražos norma arba pardavimo gražos norma, turi būti vertinamas atsižvelgiant į sektorių, kuriame veikia paslaugų teikėjas. Net esant panašiai rizikai tam tikras turto gražos dydis viename sektoriuje būtų laikomas nuosaikiu, o kitame sektoriuje – ne.

Nors saugumo garantas suteikiamas tik kapitalo gražos normai, valstybės narės gali įvertinti, koks turėtų būti nuosaikus pelnas pagal kitus, nei kapitalo gražos norma, pelno dydžio rodiklius, jei tai yra tinkamai pagrįsta.

135. *Ar yra praktinių būdų sužinoti atitinkamą apsikeitimo sandorių normą?*

Apsikeitimo sandorių normos netrukus bus skelbiamos Komisijos Konkurencijos generalinio direktorato interneto svetainėje. Bus teikiamos skirtingų ES valiutų ir terminų apsikeitimo sandorių normos.

136. *Ar būtų galima prie išlaidų pridėti 20 % pridėtinių išlaidų ir gautą sumą laikyti nuosaikiu pelnu?*

Ne. Prie išlaidų pridėti 20 % pridėtinių išlaidų ir gautą sumą laikyti nuosaikiu pelnu nebūtų galima dėl to, kad pelno apskaičiavimas nebūtų susietas su rizika, patirta teikiant paslaugą, ir todėl gauta suma galėtų viršyti sumą, kuri turėtų būti laikoma nuosaikiu pelnu.

Į reikiamą pridėtinių išlaidų dalį gali būti atsižvelgiama apskaičiuojant grynąsias išlaidas, patirtas teikiant VESP.

Reikiamai kompensacijai apskaičiuoti prie grynujų išlaidų galima pridėti nuosaikų pelną. Tačiau nuosaikus pelnas turėtų būti susietas su paslaugų teikėjo patiriama rizika.

137. *Ar VESP teikianti įmonė, kuri taip pat vykdo kitą komercinę veiklą, turi tvarkyti atskirą apskaitą?*

Taip. Pagal Sprendimo 5 straipsnio 9 dalį įmonės, vykdančios tiek su VESP susijusią veiklą, tiek kitokią veiklą, turi tvarkyti apskaitą, kurioje atskirai pateikiamos su VESP susijusios išlaidos bei pajamos ir su kitos veiklos vykdymu susijusios išlaidos bei pajamos.

Tokioms įmonėms tai yra geriausias būdas įrodyti, kad skirta kompensacija neviršija VESP grynujų išlaidų ir todėl nėra kompensacijos permokos. Tvarkant atskirą su VESP susijusios ir kitokios veiklos apskaitą, Komisija ir valstybė narė gali įvertinti, ar iš tiesų tenkinami Sprendime nustatyti kriterijai¹²¹.

138. *Ar subjektas, kuriam pavesta teikti VESP ir kuris taip pat vykdo neekonominę veiklą, turi tvarkyti atskirą apskaitą?*

¹²¹ Žr. Sprendimo 5 straipsnio 9 dalį.

Remiantis vidaus apskaita turėtų būti galima nustatyti su VESP teikimu susijusias išlaidas; jeigu to padaryti neįmanoma, negalima nustatyti kompensacijos sumos. Be to, skundo atveju įmonė, kuriai pavesta teikti VESP, turėtų galėti įrodyti, kad nėra kompensacijos permokos. Todėl tokiais atvejais tvarkyti atskirą apskaitą yra praktiškai būtina.

139. *Kokias išlaidas galima kompensuoti, kai įmonė tą pačią infrastruktūrą naudoja ir VESP teikti, ir VESP nelaikomai ekonominei veiklai vykdyti?*

Įmonė išlaidas turi paskirstyti abiejų rūšių veiklai. VESP priskiriamos išlaidos gali apimti visas kintamas išlaidas, patiriamas teikiant VESP, ir proporcingą fiksuotų išlaidų, bendrai patiriamų vykdant su VESP susijusią ir nesusijusią veiklą, dalį.

3.4.2.4 Kompensacijos permoka ir susigrąžinimas

140. *Sprendimu leidžiama mokėti kompensaciją už viešąją paslaugą, bet draudžiama kompensacijos permoka; ką reiškia terminas „kompensacijos permoka“?*

Kompensacijos permoka turėtų būti aiškinama kaip įmonei suteikta kompensacija, viršijanti tai, kas būtina grynosioms išlaidoms, patirtoms vykdant su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, padengti, įskaitant nuosaikų pelną.

Sprendimo 5 straipsnyje pateikiami nurodymai, kaip nustatyti grynąsias išlaidas, patirtas vykdant su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, įskaitant nuosaikų pelną.

141. *Kontrolė turėtų būti vykdoma kas trejus metus. Ar galima perkelti 10 % ribą viršijančią kompensacijos permoką į kitą laikotarpį, jeigu per visą pavedimo laikotarpį kompensacijos permokos nebus? Ar reikia ją susigrąžinti?*

Siekiant didinti lankstumą, 2011 m. sprendime nustatytas daugiametis, o ne metinis, kaip 2005 m. Sprendime, metodas. Tai reiškia, kad paslaugų teikėjas tam tikrais metais gali gauti kompensaciją, viršijančią grynąsias išlaidas, patirtas vykdant su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, su sąlyga, kad išvengiama kompensacijos permokos per visą sutarties galiojimo laikotarpį.

Tačiau tam, kad gavėjas negautų kompensacijos permokos per visą sutarties galiojimo laikotarpį, Sprendimo 6 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės turi reguliariai atlikti patikras (bent kas trejus metus) pavedimo vykdymo laikotarpiu ir jam pasibaigus. Jeigu įmonė gavo kompensacijos permoką, viršijančią 10 % vidutinės metinės kompensacijos sumos, valstybė narė turi įsikišti ir užtikrinti, kad kompensavimo mechanizmas būtų suderintas su pavedimo nuostatomis. Valstybė narė turi užtikrinti, kad įmonė grąžintų kompensacijos permoką, o ateityje taikytini kompensacijos apskaičiavimo kriterijai būtų atnaujinti. Kai kompensacijos permoka neviršija 10 % vidutinės metinės kompensacijos sumos, tokia kompensacijos permoka gali būti perkeliama į kitą laikotarpį ir atimama iš tą laikotarpį mokėtinos kompensacijos sumos.

142. *Jeigu būtų nustatytas mechanizmas, skirtas kompensacijos permokai išvengti, kokį poveikį jis turėtų valdžios institucijos prievolei atlikti kompensacijos permokos patikras?*

Kadangi svarbu užtikrinti, kad kompensacija neviršytų to, kas būtina grynosioms išlaidoms, kurias įmonė patyrė vykdydama su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, padengti, atsižvelgiant į atitinkamas pajamas ir nuosaikų pelną, mechanizmas, skirtas tokiai kompensacijos permokai išvengti, galėtų būti naudingas. Tačiau taikant tokį mechanizmą negali būti panaikinta nustatyta valstybių narių prievolė pagal Sprendimo 6 straipsnį užtikrinti, kad įmonė faktiškai negautų kompensacijos permokos.

143. Jeigu VESP bendrai finansuoja dvi ar kelios valdžios institucijos (pvz., valstybės centrinė ir (arba) regiono, ir (arba) departamento, ir (arba) vietos valdžios institucija), kaip turi būti vykdoma kompensacijos permokos kontrolė?

Pavedimai turėtų būti rengiami siekiant užtikrinti, kad visa kompensacijos suma, kurią gavo VESP paslaugų teikėjas iš skirtingų valdžios institucijų, neviršytų to, kas būtina grynosioms išlaidoms, patirtoms vykdant su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, padengti, įskaitant nuosaikų pelną.

Visų pirma, valdžios institucija, nustatydamą kompensacijos, teiktinos įmonei už su viešąja paslauga susijusių įsipareigojimų vykdymą, sumą, turėtų į įmonės pajamas įtraukti kompensaciją, kurią įmonė gaus iš kitų valdžios institucijų. Jeigu iš kitų institucijų gautinos kompensacijos suma iš anksto nėra žinoma, valdžios institucija ją gali įtraukti kaip kompensacijos apskaičiavimo kriterijų.

Kompensacijos permokos patikros grindžiamos tais pačiais principais, kurie būtų taikomi, jeigu VESP finansuotų viena valdžios institucija. Valdžios institucijos turėtų reguliariai atlikti patikras arba pasirūpinti, kad tokios patikros būtų atliktos, bent kas trejus metus pavedimo vykdymo laikotarpiu ir jam pasibaigus ir taip užtikrinti, kad faktiškai sumokėta kompensacija būtų suderinta su pavedimu ir kad nebūtų kompensacijos permokos. Valstybė narė sprendžia, kuri valdžios institucija turėtų atlikti tas patikras.

144. Jeigu VESP bendrai finansuojant kelioms skirtingo lygmens valdžios institucijoms susidaro kompensacijos permoka, kaip ji turėtų būti gražinama susijusioms skirtingo lygmens valdžios institucijoms?

Gražinamų kompensacijos permokų paskirstymo įvairioms susijusioms valdžios institucijoms klausimus sprendžia ne Sąjunga, bet atitinkama valstybė narė; valstybės pagalbos taisyklių požiūriu svarbu yra tik tai, kad būtų panaikinta tokia kompensacijos permoka ir ja netinkamai suteiktas pranašumas.

3.4.2.5 Kompensacijos nepriemoka

145. Ar pagal valstybės pagalbos taisykles draudžiama kompensacijos nepriemoka VSSP ir (arba) VESP teikėjui, t. y. draudžiama mokėti kompensaciją, kurios suma mažesnė už išlaidas, susijusias su VSSP ir (arba) VESP teikimu? Ar dėl kompensacijos nepriemokos paslaugų teikėjui nesuteikiamas ekonominis pranašumas jo konkurentui, kuriam netenka prisūmti su kompensacijos nepriemoka susijusios finansinės naštos?

Pagal valstybės pagalbos taisykles VESP ir (arba) VSSP teikėjai neturi gauti kompensacijos permokų, t. y. kompensacijos, viršijančios jų užduotims vykdyti būtinas sumas. Pagal šias taisykles kompensacijos nepriemoka arba kompensacijos nemokėjimas VESP ir (arba) VSSP teikėjams nedraudžiami. Valstybės narės turi nuspręsti, kaip ir koku mastu finansuoti VESP ir (arba) VSSP, kurias jos paveda teikti laikydamosi ES taisyklių.

146. Ar per mažą kompensaciją gaunanti įmonė, kuriai pavesta teikti VESP, gali prieš baigiantis finansiniams metams gauti laikiną kompensaciją, jeigu pasibaigus tiems metams ji gaus užduočiai vykdyti būtiną kompensaciją?

Pagal valstybės pagalbos taisykles draudžiama tik kompensacijos permoka. Kompensacijos nepriemokos atveju valstybės narės turi priimti sprendimą dėl kompensacijos sumos ištaisymo metodų, su sąlyga, kad dėl tokio ištaisymo nesusidarys kompensacijos permoka. Pavedimo ir kompensacijos apskaičiavimo kriterijų tikslinimo galimybės aptariamose atsakymuose į 58 ir 117 klausimus.

3.4.3 Skaidrumas ir ataskaitų teikimas

147. **Ar papildomas skaidrumo reikalavimas, nustatytas Sprendimo 7 straipsnyje, taikomas, jeigu kompensacija už vieną VESP viršija 15 mln. EUR arba jeigu kompensacija už visas VESP, pavestas teikti vienai įmonei, viršija 15 mln. EUR?**

7 straipsnis taikomas, jeigu kompensacija už vieną VESP viršija 15 mln. EUR. Ši straipsnį reikia aiškinti visų pirma kartu su 2 straipsnio 1 dalies b ir c punktais; jis yra skirtas didelės apimties socialinėms paslaugoms, kurioms taikomas Sprendimas neatsižvelgiant į ribas. Šiems atvejams Sprendimo 7 straipsnyje nustatyti papildomi skaidrumo reikalavimai. Jis netaikomas įmonėms, kurios teikia keletą VESP, kurių kiekviena atskirai kompensuojama neviršijant 15 mln. EUR pagalbos sumos, – tokią išvadą taip pat galima daryti iš 7 straipsnio a punkte vienaskaitos forma pateiktos nuorodos į „pavedimo dokumentą“.

148. **Ar 15 mln. EUR viršijančias sumas būtina skelbti, kaip reikalaujama Sprendimo 7 straipsniu, kasmet, ar galima skelbti metines sumas pasibaigus pavedimo laikotarpiui?**

Nors Sprendimo 7 straipsnyje skelbimo laikas nenurodytas, šiuo straipsniu siekiama užtikrinti skaidrumą informuojant viešųjų paslaugų teikėjus, kad VESP pavesta teikti, taip pat kam ją pavesta teikti, ką ji apima ir kokia yra metinė kompensacija. Taip suteikiama galimybė konkurentui arba piliečiui atkreipti teisėjo ar Komisijos dėmesį į neteisėtą ar nesuderinamą pagalbą. Todėl atsižvelgiant į nuostatos tikslą, ši informacija turėtų būti skelbiama pavedimo metu arba tais pačiais metais. Laukiant iki pavedimo laikotarpio pabaigos, skaidrumo tikslo nebūtų įmanoma visiškai pasiekti.

149. **Ar privaloma siųsti informacinį pranešimą Komisijai, jeigu apie pagalbą kompensacijos už viešąją paslaugą forma pagal Sprendimą nebūtina pranešti?**

Ne. Taikydamos Sprendimą nacionalinės valdžios institucijos neprivalo siųsti Komisijai informacinio pranešimo. Vieninteliai valstybėms narėms Sprendimu nustatyti procedūriniai įpareigojimai: valstybės narės bent dešimt metų privalo saugoti Komisijai visą informaciją, kuri yra būtina nustatyti, ar skirta kompensacija yra suderinama su Sprendimu¹²², valstybės narės taip pat privalo kas dvejus metus teikti periodines Sprendimo įgyvendinimo ataskaitas¹²³.

150. **Kas turėtų teikti Sprendimo įgyvendinimo ataskaitas – valstybės narės ar regioninės ir (arba) vietos valdžios institucijos?**

Sprendimo įgyvendinimo ataskaitas valstybės narės privalo teikti Komisijai kas dvejus metus¹²⁴. Todėl valstybės narės turėtų iš anksto organizuoti ataskaitos rengimą, pasilikdamos pakankamai laiko būtinai informacijai iš atitinkamų regioninių ir vietos valdžios institucijų surinkti.

3.4.4 Įsigaliojimas ir pereinamojo laikotarpio nuostatos

151. **Nuo kada taikomas Sprendimas? Ar jis galioja atgaline data?**

Sprendimas taikomas nuo 2012 m. sausio 31 d. – tai jo įsigaliojimo diena.

Jis taip pat taikomas prieš įsigaliojant Sprendimui suteiktai pagalbai, kuri pagal 2005 m. Sprendimą buvo nesuderinama arba apie kurią buvo būtina pranešti (t. y. neteisėta pagalba), tačiau kuri tenkina (2011 m.) Sprendime nustatytas sąlygas (10 straipsnio b punktas). Ši nuostata taip pat taikoma pagalbos schemoms, kurios įsigaliojo prieš

¹²² Žr. Sprendimo 8 straipsnį.

¹²³ Žr. Sprendimo 9 straipsnį.

¹²⁴ Žr. Sprendimo 9 straipsnį.

įsigaliojant naujam Sprendimui; šių schemų atveju nėra svarbu, ar atskiram paslaugų teikėjui VESP pavesta teikti dar prieš įsigaliojant šiam sprendimui ar tik po jo įsigaliojimo. Žodžių junginys „suteikta pagalba“ reiškia, kad įmonei suteikta juridinė teisė gauti pagalbą; ar pagalba yra faktiškai sumokėta, nėra svarbu.

152. Ar valstybės narės turi suderinti taikomą individualią pagalbą, teisėtai suteiktą pagal 2005 m. Sprendimą, su naujuoju Sprendimu?

Ne. Remiantis Sprendimo 10 straipsnyje pateiktomis pereinamojo laikotarpio nuostatomis, pagalbos schemas, kurios buvo suderinamos su 2005 m. Sprendimu, toliau bus suderinamos su vidaus rinka ir apie jas nebūtina pranešti dvejus metus. Sprendime neminima individuali pagalba, suteikta laikantis 2005 m. Sprendimo. Todėl naujuoju Sprendimu individualios pagalbos atvejų teisinės aplinkybės nekeičiamos. Sąvokos „pagalbos schema“ ir „individuali pagalba“ yra apibrėžtos Tarybos reglamento Nr. 659/1999 (Procedūrų reglamentas) 1 straipsnio d ir e punktuose.

153. Ar valstybės narės, taikančios VESP schemas, kurios buvo teisėtai įgyvendintos pagal 2005 m. Sprendimą, gali pereinamuoju dvejų metų laikotarpiu teikti naujus pavedimus pagal 2005 m. Sprendimą?

Kadangi pagalbos schemas, suderinamos su 2005 m. Sprendimu, yra toliau suderinamos ir apie jas nebūtina pranešti dvejus metus, valstybės narės gali teikti naujus pavedimus pagal tokias galiojančias schemas. Tačiau pasibaigus pereinamajam laikotarpiui pagalbos schemas turi būti suderintos su pakeistu Sprendimu arba nustota jas taikyti.

3.5 Kompensacijos pagal VESP bendrąsias nuostatas

3.5.1 Taikymo sritis

154. Ar Bendrosios nuostatos taikomos kompensacijoms už viešąją paslaugą transporto sektoriuje?

Bendrosios nuostatos netaikomos sausumo transporto sektoriui¹²⁵, tačiau taikomos oro ir jūrų transporto sektoriui. Bendrosios nuostatos taikomos nedarant poveikio papildomiems reikalavimams, nustatytiems šiuose teisės aktuose:

- 2008 m. rugsėjo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1008/2008 dėl oro susisiekimo paslaugų teikimo Bendrijoje bendrųjų taisyklių¹²⁶,
- 1992 m. gruodžio 7 d. Reglamente (EEB) Nr. 3577/92, taikančiame laisvės teikti paslaugas principą jūrų transportui valstybėse narėse (jūrų kabotažas)¹²⁷.

155. Ar Bendrosios nuostatos taikomos kompensacijoms už visuomeninio transliavimo paslaugas?

Bendrosios nuostatos netaikomos visuomeninio transliavimo paslaugoms¹²⁸. Šiam sektoriui taikomas Komunikatas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo visuomeninio transliavimo paslaugoms¹²⁹.

156. Kokios yra Bendrųjų nuostatų taikymo sunkumų patiriančioms įmonėms taisyklės?

¹²⁵ Žr. Bendrųjų nuostatų 8 punktą.

¹²⁶ OL L 293, 2008 10 31, p. 3.

¹²⁷ OL L 364, 1992 12 12, p. 7.

¹²⁸ Žr. Bendrųjų nuostatų 8 punktą.

¹²⁹ OL C 257, 2009 10 27, p. 1.

Pagalba sunkumų patiriantiems VESP teikėjams¹³⁰ bus vertinama remiantis Bendrijos gairėmis dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti¹³¹.

157. Ar būtina Komisijai pranešti apie pagalbą, viršijančią Sprendimo 2 straipsnio a punkte nustatytą ribą?

Sprendimas taikomas 15 mln. EUR per metus neviršijančioms kompensacijoms už viešąją paslaugą. Kalbant apie ligonines ir tam tikras socialines paslaugas, sumos, apie kurias nebūtina pranešti, nėra apribotos.

Jeigu kompensacija už kitokias nei ligoninių ir socialines paslaugas, viršija 15 mln. EUR per metus ribą, būtina apie ją iš anksto pranešti Komisijai. Tokia kompensacija tada bus vertinama pagal Bendrąsias nuostatas. Reikalavimas pranešti nereiškia, kad kompensacija savaime yra nesuderinama su Sutartimi, bet kad dėl didelės atitinkamos pagalbos sumos ir didesnės rizikos iškraipyti konkurenciją pagalbą turi įvertinti Komisija, kad užtikrintų, jog tenkinamos visos suderinamumo sąlygos¹³².

158. Jeigu valstybė narė atsisako tenkinti regiono ar kitų vietos valdžios institucijų prašymą pranešti apie pagalbą kompensacijos už viešąją paslaugą forma, ar valdžios institucijos gali pačios imtis veiksmų? Ar Komisija galėtų imtis priemonių prieš šią valstybę narę?

Pranešimo procedūrą pradeda atitinkama valstybė narė¹³³. Šią procedūrą iš esmės vykdo Komisija ir atitinkamos valstybės narės nacionalinės valdžios institucijos. Todėl atsižvelgiant į ES valstybės pagalbos taisykles sprendimą pranešti apie pagalbos schemą arba individualią pagalbą turi priimti valstybė narė, o ne vietos ar regiono valdžios institucijos¹³⁴.

Jeigu pagalba, apie kurią turėtų būti pranešta Komisijai pagal galiojančias taisykles, suteikiama apie ją iš anksto nepranešus, ji yra neteisėta valstybės pagalba. Tai reiškia, kad, pavyzdžiui, pagalbos gavėjo konkurentai galėtų kreiptis į nacionalinį teismą. Tokiu atveju nacionalinis teismas privalėtų nustatyti, kad pagalba yra neteisėta, ir nurodyti ją susigrąžinti, neatsižvelgdamas į tai, kad pagalba gali būti suderinama su vidaus rinka, – nustatyti šį faktą turi teisę tik Komisija. Kartu Komisija savo iniciatyva arba gavusi skundą galėtų nagrinėti atitinkamą priemonę. Išnagrinėjus priimamas sprendimas, kuriuo nurodoma susigrąžinti pagalbą, jeigu ji yra nesuderinama.

3.5.2 Suderinamumo sąlygos (atkreipkite dėmesį į tai, kad atsakymai į tolesnius su Sprendimu susijusius klausimus (117, 119, 124–138, 140–147) mutatis mutandis galioja ir Bendrosioms nuostatomis).

159. Kokie yra su suderinamumo sąlygomis susiję pagrindiniai pokyčiai, palyginti su 2005 m. bendrosiomis nuostatomis?

Pakeistose Bendrosiose nuostatose nustatytas proporcingas metodas: didesnę tarpvalstybinę poveikį darantys didelės apimties pagalbos atvejai turi būti nagrinėjami atidžiau.

2011 m. bendrųjų nuostatų pagrindiniai pokyčiai, palyginti su 2005 m. bendrosiomis nuostatomis, pateikti šioje lentelėje:

¹³⁰ Žr. Bendrųjų nuostatų 9 punktą.

¹³¹ OL C 244, 2004 10 1, p. 2.

¹³² Daugiau informacijos apie Bendrųjų nuostatų suderinamumo sąlygas pateikta 3.5.2 skirsnyje.

¹³³ Žr. SESV 108 straipsnį ir 1999 m. kovo 22 d. Reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias EB Sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999 3 27, p. 1), 2 straipsnį.

¹³⁴ Žr. SESV 108 straipsnį.

2005 m. bendrosios nuostatos	2011 m. bendrosios nuostatos
Suderinamumo sąlygos: – tikra VESP – pavedimas – kompensacijos permoka (metinė patikra)	Suderinamumo sąlygos: – tikra VESP – pavedimas – pavedimo trukmė – suderinamumas su Skaidrumo direktyva – suderinamumas su ES viešųjų pirkimų taisyklėmis – nediskriminavimas – kompensacijos permokos nustatymas remiantis <i>ex ante</i> daugiamečiu metodu, našumo paskatomis ir grynujų išvengiamų išlaidų metodu – didesnis skaidrumas – galimi papildomi reikalavimai labai konkurenciją iškraipiančiai pagalbai

160. Kokia 14 punkte nustatyto reikalavimo – prieš pavedant teikti VESP surengti išankstines viešąsias konsultacijas – paskirtis?

Pagal pakeistas Bendrąsias nuostatas valstybės narės, prieš pavesdamos tam tikram teikėjui vykdyti su viešąja paslauga susijusį įsipareigojimą, turi surengti viešąsias konsultacijas arba imtis kitų tinkamų priemonių, kad būtų paisoma paslaugų naudotojų ir teikėjų interesų. Tai gali padėti valdžios institucijoms nustatyti, ar atitinkamą paslaugą teikia arba galėtų teikti rinka, ir padidinti proceso skaidrumą. Tai taip pat padeda nustatyti tikslus naudotojų poreikius ir todėl tiksliau parengti pavedimą. Šis reikalavimas netaikomas, kai akivaizdu, kad naujos konsultacijos neduos didelės papildomos naudos, lyginant su neseniai rengtomis konsultacijomis tuo pačiu klausimu.

161. Koks turėtų būti 14 punkte minėtų konsultacijų turinys? Ar tokios konsultacijos gali būti surengtos viešo svarstymo forma?

Viešosiomis konsultacijomis valdžios institucijai turėtų būti suteikiama galimybė daugiau sužinoti apie naudotojų poreikius bei interesus ir rinkos pasiūlymus, siekiant tinkamai ir proporcingai nustatyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus. Į turinį būtų galima įtraukti, pvz., klausimus apie naudotojų poreikius, susijusius su paslaugos prieinamumu, kokybe ir įperkamumu, taip pat apie tai, ar ir (arba) koku mastu tie poreikiai nėra tenkinami paslaugomis, kurios jau teikiamos rinkoje nesant viešosios paslaugos teikėjo. Jeigu jau yra viešosios paslaugos teikėjas, kuriam pavesta teikti VESP, ir valdžios institucijos svarsto naują pavedimą tam pačiam ar kitam teikėjui, per konsultacijas galima išsiaiškinti, ar šio teikėjo su viešąja paslauga susiję įsipareigojimai tebeatitinka esamus ar būsimus naudotojų poreikius.

Konsultacijos gali būti surengtos viešo svarstymo forma, jeigu naudotojai yra pakankamai gerai informuoti apie svarstymą ir per jį gali pareikšti savo nuomonę apie viešus poreikius.

162. Ar valdžios institucija pavedime gali nurodyti, kad padengs kiekvienu nustatytu laikotarpiu patirtus veiklos nuostolius, nenustatydama kitų kompensacijos apskaičiavimo kriterijų?

Kaip nustatyta Bendrųjų nuostatų 38 punkte, kompensavimo mechanizmais, pagal kuriuos iš esmės *ex post* kompensuojamos visos grynosios išlaidos, patirtos teikiant VESP, viešosios paslaugos teikėjas neskatinamas dirbti našiai. Todėl toks

kompensavimo mechanizmas taikomas tik tais atvejais, kai valstybė narė gali pagrįsti, kad neįmanoma arba netikslinga atsižvelgti į veiklos našumą, ir parengti sutartį taip, kad būtų skatinama pasiekti didesnę našumą. Šiuo atveju nuosaikus pelnas negali viršyti dydžio, atitinkančio nurodytąjį Bendrųjų nuostatų 36 punkte.

163. Kas yra ilgalaikis neperleidžiamas turtas, kaip minėta 17 punkte? Ar galite pateikti pavyzdžių?

Ilgalaikis neperleidžiamas turtas – tai turtas, kurio neįmanoma lengvai parduoti ir (arba) konvertuoti į pinigus. Pavyzdžiui, gamybos bendrovės kapitalinė įranga, pritaikyta prie tam tikrų tos bendrovės gamybos metodų, gali būti laikoma ilgalaikiu neperleidžiamu turtu.

164. Kas yra „svarbiausias turtas“, kaip minėta 17 punkte?

Taikant 17 punktą, svarbiausias turtas, kuris būtinas VESP teikti, – tai VESP teikti būtinas turtas, kurio vertė yra pakankamai didelė, palyginti su bendra VESP teikti būtino turto verte, kad būtų galima pateisinti tam tikrą pavedimo trukmę. Pavyzdžiui, pašto operatoriams svarbus turtas galėtų būti rūšiavimo įranga ir (arba) centrai.

165. Ar visais atvejais 10 metų trukmė pagal Bendrąsias nuostatas būtų priimtina? Ar net trumpesnį laikotarpį, pvz., 8 metų, būtina pagrįsti svarbaus turto nuvertėjimu?

Bet kokia trukmė turėtų būti grindžiama objektyviais kriterijais, kaip antai poreikiu amortizuoti ilgalaikį neperleidžiamą turtą. Todėl 10 metų ar net trumpesnė trukmė pagal Bendrąsias nuostatas nebūtų priimtina visais atvejais.

166. Kuo skiriasi Sprendime ir Bendrosiose nuostatose nustatyti reikalavimai dėl pavedimo laikotarpio? Ar Sprendime nustatytas reikalavimas yra griežtesnis nei Bendrosiose nuostatose? Jei taip, koku mastu?

Pagal Sprendimo 2 straipsnio 2 dalį Sprendimas taikomas tik tada, kai pavedimo laikotarpis neviršija 10 metų, arba tada, kai būtinos didelės investicijos, kurios turi būti amortizuotos per ilgesnį laikotarpį.

Pagal Bendrųjų nuostatų 17 punktą pavedimo trukmė turėtų būti grindžiama objektyviais kriterijais, kaip antai poreikiu amortizuoti ilgalaikį neperleidžiamą turtą. Iš esmės pavedimo vykdymo trukmė neturėtų viršyti laikotarpio, reikalingo svarbiausiam turtui, kuris būtinas VESP teikti, nuvertinti.

Bendrosiose nuostatose (55 punkte) taip pat nurodyta, kad tais atvejais, kai pavedimo trukmė negali būti pateisinama objektyviais kriterijais (pavyzdžiui, poreikiu amortizuoti ilgalaikį neperleidžiamą turtą), gali kilti rimtų konkurencijos problemų. Tokiu atveju Komisija nagrinėtų, ar ta pati viešoji paslauga galėtų būti teikiama mažiau iškraipant konkurenciją, pvz., parengiant trumpesnės trukmės pavedimą.

Todėl Bendrosios nuostatos yra griežtesnės nei Sprendimas, nes bet koks pavedimo laikotarpis (įskaitant 10 metų neviršijantį laikotarpį) turi būti grindžiamas objektyviais kriterijais.

Jeigu pavedimo laikotarpis yra ilgesnis nei 10 metų ir nepagrįstas poreikiu amortizuoti svarbų turtą, Sprendimas nėra taikomas ir, iš principo, pagalba nebus laikoma suderinama pagal Bendrąsias nuostatas.

167. Kodėl Komisija 18 punkte įtraukė naują nuostatą dėl atitikties Skaidrumo direktyvai?

Tikslas – didinti skaidrumą ir veiksmingiau užtikrinti kompensavimo proporcingumą, visų pirma reikalaujant atskirti veiklos, dėl kurios mokama kompensacija už viešąją

paslaugą, ir kitos veiklos apskaitą. Reikėtų pabrėžti, kad 18 punktu nėra išplečiama Skaidrumo direktyvos taikymo sritis, nustatyta pačioje direktyvoje. Todėl įmonėms, kurioms pavesta teikti VESP, naujų įpareigojimų nenustatoma.

168. Ar Bendrųjų nuostatų 19 punktu reikalaujama, kad paslaugų teikėjas būtų atrinktas taikant viešojo pirkimo procedūras?

VESP dokumentų rinkiniu nesukuriama jokių papildomų viešojo pirkimo įpareigojimų. Vis dėlto, tuo atveju, kai taikomos ES viešųjų pirkimų taisyklės, įskaitant viešojo pirkimo direktyvas ir Sutarties principus, tačiau tų taisyklių nesilaikoma, pagalba nebūtų laikoma suderinama su vidaus rinka. Todėl Bendrųjų nuostatų 19 punkte aiškiai remiamasi taikomais viešojo pirkimo reikalavimais. Nors valstybės pagalbos teisėje nenustatyta konkurso rengimo įpareigojimų, paslaugos teikėją pasirenkant konkurso tvarka gali būti lengviau laikytis *Altmark* kriterijų, kad kompensacija nebūtų laikoma valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (žr. VESP komunikatą).

169. Koks ryšys tarp „Altmark“ sprendimo ketvirtosios sąlygos ir Bendrųjų nuostatų 19 punkto?

Altmark sprendimas susijęs su valstybės pagalbos buvimu, o Bendrosios nuostatos – su pagalbos suderinamumu.

Pagal *Altmark* sprendimą kompensacija už viešąją paslaugą nėra valstybės pagalba, jeigu tenkinamos keturios sąlygos (žr. 61 klausimą).

Altmark sprendimo ketvirtojoje sąlygoje nustatyta, kad siūloma kompensacija turi būti teikiama pasibaigus viešojo pirkimo procedūrai, kuri sudaro sąlygas atrinkti konkurso dalyvį, galintį paslaugas teikti mažiausia bendruomenei kaina, arba nustatyta pavyzdžiu imant vidutinę gerai valdomą ir pakankamai priemonių turinčią įmonę.

Jeigu įvykdoma viešojo pirkimo procedūra, atitinkanti ketvirtąjį *Altmark* kriterijų, ir tenkinami kiti *Altmark* kriterijai, valstybės pagalbos nėra, todėl Bendrosios nuostatos netaikomos.

Jeigu viešojo pirkimo procedūra, atitinkanti ketvirtąjį *Altmark* kriterijų, nebuvo vykdoma ir jeigu priemonė gali būti laikoma valstybės pagalba pagal 107 straipsnio 1 dalį, gali būti taikomas Sprendimas arba Bendrosios nuostatos. Net jei *Altmark* sprendimą atitinkantis viešasis pirkimas nebuvo vykdomas, gali būti, kad pagalba atitinka Bendrųjų nuostatų 19 punktą. Taip yra, pvz., jeigu buvo įvykdyta atrankos procedūra (pvz., derybų procedūra), kuri atitinka taikytinų ES viešųjų pirkimų taisyklių reikalavimus, tačiau nėra laikoma pakankama, kad būtų tenkinamas ketvirtasis *Altmark* kriterijus (žr., pvz., 67 klausimą).

170. Kodėl Komisija 20 punkte įtraukė nuostatą dėl nediskriminavimo? Kodėl ji neįtraukta į Sprendimą?

Tai svarbi nuostata, kuria siekiama veiksmingiau spręsti konkurencijos iškreipimus, kurie gali atsirasti, kai valdžios institucijos tą pačią VESP paveda teikti kelioms įmonėms ir moka joms skirtingais metodais pagrįstas kompensacijas. Komisija gavo keletą skundų apie tokius atvejus. Nėra tikslinga toleruoti tokį diskriminavimą, kadangi dabartinėse Bendrosiose nuostatose tinkamiau atsižvelgiama į konkurencijos aspektus.

Sprendime nediskriminavimo sąlyga nenustatyta. Taip yra todėl, jog laikytasi nuomonės, kad pagal diversifikuotą ir proporcingą požiūrį konkurencijos klausimų vertinimas pirmiausia turėtų būti orientuotas į didelės apimties bylas, kurios gali labai iškreipyti konkurenciją, t. y. atvejus, kuriems taikomos Bendrosios nuostatos, o nedidelės apimties paslaugoms ir socialinėms paslaugoms turėtų būti taikoma supaprastinta tvarka.

171. Kodėl 24 punkte nustatytas naujas metodas (grynųjų išvengiamų išlaidų metodas) kompensacijos sumai apskaičiuoti?

Pakeistose Bendrosiose nuostatose valstybės narės skatinamos naudoti grynųjų išvengiamų išlaidų metodą (GIIM) su viešąja paslauga susijusio įsipareigojimo grynosioms išlaidoms apskaičiuoti. Šio metodo pasirinkimas – svarbus pertvarkos elementas. Jis visų pirma nustatytas siekiant tiksliau įvertinti su viešąja paslauga susijusio įsipareigojimo ekonomines išlaidas ir nustatyti tokią kompensacijos sumą, kad būtų užtikrintas geriausias išteklių paskirstymas.

Pagal GIIM su viešąja paslauga susijusio įsipareigojimo išlaidos apskaičiuojamos kaip skirtumas tarp bendrovės, teikiančios VESP, grynųjų išlaidų ir tos pačios bendrovės, nevykdančios su viešąja paslauga susijusio įsipareigojimo, grynųjų išlaidų.

GIIM jau naudojamas telekomunikacijų ir pašto sektoriuose universaliosios paslaugos grynosioms išlaidoms apskaičiuoti. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/22/EB (su pakeitimais, padarytais Direktyva 2009/136/EB¹³⁵) dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis, IV priede ir 1997 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/67/EB dėl Bendrijos pašto paslaugų vidaus rinkos plėtros bendrųjų taisyklių ir paslaugų kokybės gerinimo I priede išsamiau paaiškinta, kaip taikyti grynųjų išvengiamų išlaidų metodą.

Kai GIIM taikyti neįmanoma arba netikslinga, naujosiose Bendrosiose nuostatose leidžiama taikyti ir kitus metodus.

172. Kodėl naujomis taisyklėmis reikalaujama, kad valstybės narės į kompensavimo mechanizmus įtrauktų našumo paskatas?

Rengdamos kompensavimo metodą, valstybės narės turi nustatyti paskatas už našų VESP teikimą, nebent tokių paskatų taikymas yra neįmanomas arba netikslingas. Našumas turi būti didinamas išlaikant teikiamos paslaugos kokybę. Komisija nustatė šį naują reikalavimą siekdama paskatinti teikti geresnės kokybės paslaugas mažesne kaina mokesčių mokėtojams ir naudotojams ir sumažinti konkurencijos apribojimus, kurie gali atsirasti dėl ilgalaikio labai neveiksmingai dirbančių paslaugų teikėjų subsidijavimo.

Našumo paskatų įtraukimas į kompensavimo mechanizmą turi būti atskirtas nuo našumo kriterijaus pagal *Altmark* sprendimą. Priešingai nei *Altmark* kriterijumi, nereikalaujama, kad paslaugos teikėjas būtų našus kaip vidutinė gerai valdoma įmonė; reikalaujama tik įtraukti našumo paskatas į kompensavimo mechanizmą, kad paslaugų teikėjai dirbtų našiau – tai naudinga tiek naudotojams, tiek valdžios institucijoms.

Rengdamos kompensavimo metodą ir nustatydamos našumo tikslus valstybės narės turi didelę veiksmų laisvę. Tačiau mechanizmas turėtų būti pagrįstas pavedime išdėstytais objektyviais ir išmatuojamais kriterijais ir vertinamas nuo VESP teikėjo nepriklausomam subjektui atliekant skaidrią *ex post* analizę.

173. Ar galite pateikti kompensavimo mechanizmą, kuriais nustatomos našumo paskatos, pavyzdžių?

Bendrosiose nuostatose pateikti du tokių kompensavimo mechanizmų pavyzdžiai:

- Išankstinis kompensacijos dydžio nustatymas. Valstybė narė nustato fiksuotą kompensacijos dydį, atsižvelgdama į našumo padidėjimą, kurio iš įmonės galima tikėtis pavedimo vykdymo laikotarpiu;

¹³⁵

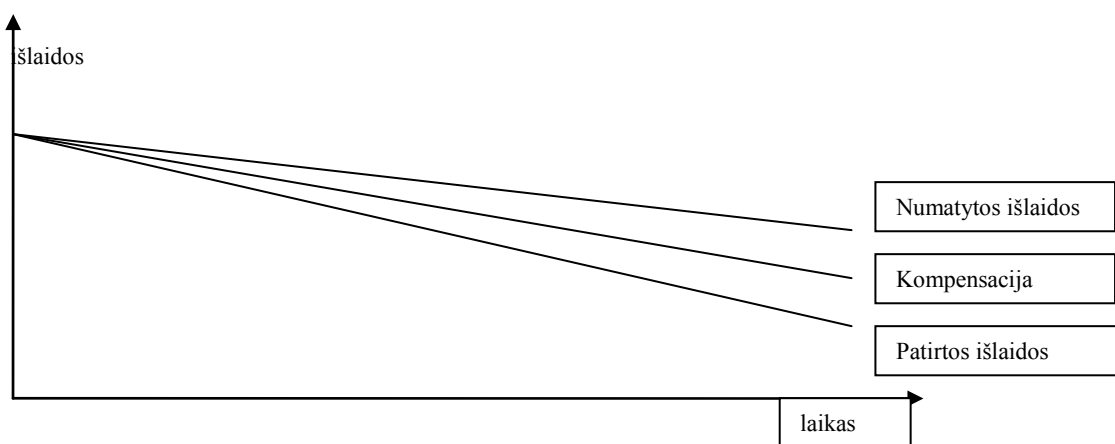
OL L 337, 2009 12 18.

- mokėjimas priklauso nuo našumo tikslų įgyvendinimo masto. Valstybės narės pavedime nustato veiklos našumo tikslus ir kompensacijos dydis priklauso nuo tų tikslų įgyvendinimo masto. Jei įmonė tikslų neįgyvendina, pelną reikėtų sumažinti. O jei įmonė tikslus viršija, pelną reikėtų padidinti.

Bet kokių atveju kompensacija iš principo nebeturėtų būti grindžiama tik patirtomis išlaidomis. Siekiant išlaikyti paskatą paslaugų teikėjui dirbti našiai, kompensacija turėtų būti grindžiama numatytomis išlaidomis (išankstinis kompensacijos dydžio nustatymas) arba numatytų ir patirtų išlaidų deriniu (mokėjimas priklauso nuo to, ar įgyvendinti našumo tikslai). Kompensavimo mechanizmas turi būti iš anksto nurodytas pavedime.

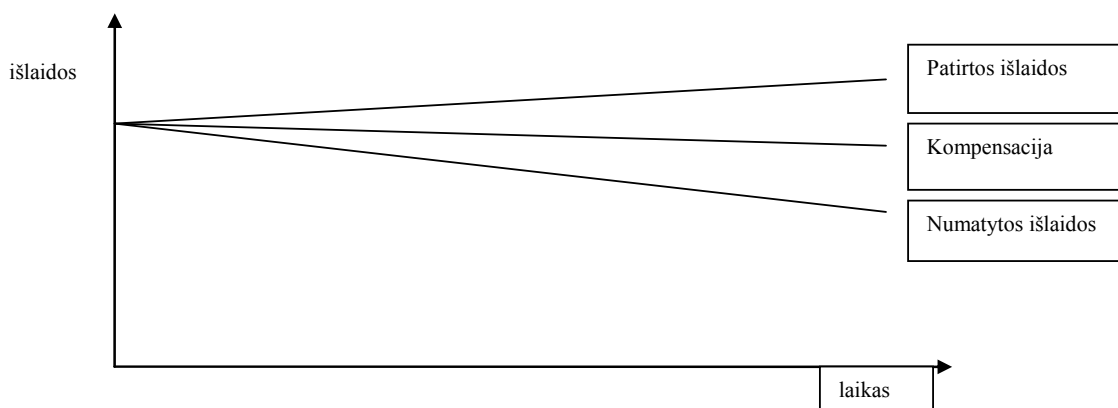
Tolesniuose dviejuose grafikuose pavaizduoti atvejai, kai kompensacija grindžiama numatytų ir patirtų išlaidų deriniu:

1 atvejis. Našumo padidėjimas yra didesnis, nei numatyta, todėl patirtos išlaidos yra mažesnės už numatytas išlaidas.

Jeigu patirtos išlaidos yra mažesnės už numatytas išlaidas, kompensacija gali viršyti patirtas išlaidas, todėl įmonės pelnas padidėja. Tačiau bet kokių atveju kompensacija neturėtų viršyti numatytų išlaidų (įskaitant nuosaikų pelną).

2 atvejis. Našumo padidėjimas yra mažesnis, nei numatyta, todėl patirtos išlaidos yra didesnės už numatytas išlaidas.

Jeigu patirtos išlaidos yra didesnės už numatytas išlaidas, kompensacija negali padengti visų patirtų išlaidų. Todėl įmonė turi prisiimti dalį nuostolio, nes dirbo ne taip našiai, kaip numatyta.

174. Ar Komisija mano, kad tuo atveju, kai kompensacijos suma nustatoma taikant derybų procedūrą, su našumo paskatomis susijusi sąlyga yra tenkinama?

Derybų procedūros atveju perkančioji organizacija turi didelę veiksmų laisvę ir suinteresuotųjų veiklos vykdytojų dalyvavimas gali būti apribotas (žr. Komunikato 66 punktą). Dėl šios priežasties Komisija mano, kad siekiant užtikrinti, kad kompensacijos suma atitiktų mažiausią bendruomenei kainą, derybų procedūros ne visada pakanka. Dėl tos pačios priežasties Komisija mano, kad siekiant užtikrinti, kad nustatant kompensacijos dydį būtų atsižvelgta į našumo padidėjimą, vien to, kad kompensacija nustatoma taikant derybų procedūrą, nepakanka. Tai galima įvertinti tik atidžiai išnagrinėjus visus atskiro atvejo duomenis.

Todėl valstybė narė turėtų užtikrinti, kad tuo atveju, kai fiksuota kompensacijos suma nustatoma taikant derybų procedūrą, nustatant šią sumą būtų atsižvelgiama į numatomą našumo padidėjimą.

Bet kuriuo atveju valstybė narė, prieš pasirašydama sutartį su viešosios paslaugos teikėju, turėtų pranešti apie pagalbą, kad gautų Komisijos patvirtinimą.

175. Kaip išankstinio mokėjimo atveju galima išvengti pavojaus, kad paslaugų teikėjas nurodys per dideles išlaidas arba per mažas pajamas?

Kaip nurodyta Bendrųjų nuostatų 23 punkte, jeigu kompensacija yra grindžiama numatytomis išlaidomis ir pajamomis, tos išlaidos ir pajamos turi būti pagrįstos patikimais, stebimaisiais ekonomikos sąlygų, kuriomis VESP teikiama, kriterijais. Jei tinka, jos turi būti pagrįstos sektoriaus reguliavimo institucijų arba kitų nuo įmonės nepriklausomų subjektų patirtimi.

Jeigu patikimų, stebimųjų kriterijų nėra ir jeigu valstybė narė beveik neturi priemonių patikrinti, ar numatytos išlaidos ir pajamos yra patikimos, gali būti tikslinga nustatyti kitokį, nei išankstinis mokėjimas, kompensavimo mechanizmą.

Pavyzdžiui, valstybės narės gali sukurti kompensavimo mechanizmą, kuriuo atsižvelgiama į tam tikrus kriterijus, kaip antai paslaugos naudotojų skaičių. Tie kriterijai turėtų būti nustatyti pavedime.

176. Bendrosiomis nuostatomis leidžiama mokėti kompensaciją už viešąją paslaugą, bet kompensacijos permoka yra draudžiama; ką reiškia terminas „kompensacijos permoka“?

Bendrųjų nuostatų 47 punkte kompensacijos permoka apibrėžta kaip įmonės gauta kompensacija, viršijanti sumą, reikalingą su viešąja paslauga susijusių išpareigojimų vykdymo grynosioms išlaidoms padengti, įskaitant nuosaikų pelną, per visą sutarties laikotarpį.

Ši kompensacijos suma arba jos apskaičiavimo mechanizmas turėtų būti nurodyti pavedime.

Pervirši, gautą dėl didesnio, nei numatyta, našumo padidėjimo, įmonė gali pasilikti, kaip nurodyta pavedime. Tai laikoma ne kompensacijos permoka, bet papildomu nuosaikų pelnu.

177. Kodėl tuo atveju, kai kompensacija iš anksto nustatoma kaip vienkartinė išmoka (ir todėl nepriklauso nuo faktiškai patirtų išlaidų ir pajamų), turėtų būti numatyta 2 ar 3 metų kontrolė?

Kaip nustatyta Bendrųjų nuostatų 50 punkte, kai valstybė narė iš anksto nustato fiksuotą kompensacijos dydį, tinkamai numatydama ir atsižvelgdama į našumo padidėjimą, kurio tikimasi iš viešosios paslaugos teikėjo pavedimo vykdymo laikotarpiu, remdamasi tinkamu išlaidų ir pajamų paskirstymu ir pagrįstais lūkesčiais, kompensacijos permokos patikra iš esmės apsiriboja tikrinimu, ar pelno dydis, į kurį paslaugos teikėjas turi teisę pagal pavedimą, iš tiesų nuosaikus žvelgiant iš *ex ante* perspektyvos.

Tačiau jeigu išankstinis mokėjimas nebuvo nustatytas remiantis tinkamu išlaidų ir pajamų paskirstymu ir pagrįstais lūkesčiais, kompensavimo mechanizmą reikėtų persvarstyti tiek, kiek teisiškai įmanoma. Tokiu atveju valstybė narė turėtų užtikrinti, kad kompensavimo mechanizme būtų išlaikytos našumo paskatos.

178. *Ar reguliarių patikrų objektu turėtų būti tik kompensacijos permokos klausimas, ar reikėtų tikrinti ir tai, ar VESP tebėra pagrįsta arba ar paslaugą jau gali teikti rinka?*

Patikra, ar paslaugą galėtų teikti rinka, turėtų būti atlikta prieš pavedimą (žr. 11 ir 12 klausimus). Bendrosiose nuostatose nereikalaujama, kad nacionalinės valdžios institucijos pavedimo laikotarpiu nagrinėtų, ar VESP tebėra pagrįsta. Tačiau valstybės narės gali tą daryti, jei nori įsitikinti, kad VESP tebeatitinka faktinius naudotojų poreikius arba kad ją galima teikti kitais būdais, kuriais mažiau iškraipoma konkurencija arba kurie valstybei kainuoja pigiau.

179. *Ar galima perkelti kompensacijos permoką į kitą laikotarpį, jeigu per visą pavedimo laikotarpį kompensacijos permokos nebus? Ar reikėtų ją susigrąžinti?*

Taip, kompensacijos permoką perkelti galima, jei tai daroma laikantis pavedimo ir jei per visą pavedimo laikotarpį kompensacijos permokos nėra.

180. *Jeigu įmonei, kuriai pavesta teikti VESP, mokama per maža kompensacija, ar pagal Bendrąsias nuostatas ji gali perkelti kompensacijos permoką, kurią ji tuo pačiu laikotarpiu galbūt gavo už kitą VESP, kurią jai pavesta teikti?*

Kaip nustatyta Bendrųjų nuostatų 46 punkte, atitinkama valstybė narė gali nuspręsti dalį arba visą perviršinį pelną, gautą iš kitos su VESP nesusijusios veiklos (gautą iš veiklos, susijusios su kita VESP, arba su VESP nesusijusios veiklos), skirti VESP finansuoti.

Tačiau tai turėtų būti nuspręsta tuo metu, kai paslaugų teikėjui pavedama teikti VESP, ir nurodyta pavedime.

Jeigu į kompensavimo mechanizmą įtrauktos paskatos už veiksmingą VESP teikimą, valdžios institucijos neturėtų padengti deficito, atsiradusio dėl mažesnio, nei numatyta, našumo padidėjimo.

Pelno, gauto iš kitos su VESP nesusijusios veiklos, perkėlimas turi būti nurodytas atitinkamos įmonės ataskaitose ir turi būti vykdomas vadovaujantis Bendrosiose nuostatose išdėstytomis taisyklėmis ir principais, ypač laikantis išankstinio pranešimo nuostatų, taip pat vykdant tinkamą patikrą. Be to, kompensacijos permokos negalima palikti įmonei motyvuojant tuo, kad tai būtų su SESV suderinama pagalba; apie tokią pagalbą turėtų būti pranešama Komisijai ir Komisija turėtų leisti ją teikti arba pagal atitinkamas taisykles turėtų būti leidžiama apie ją nepranešti.

181. *Kodėl 2.9 skirsnyje Komisija nustatė papildomų reikalavimų labai dideliems konkurencijos iškraipymams? Kokie yra tie iškraipymai?*

Komisija turi užtikrinti, kad prekybai ir konkurencijai vidaus rinkoje nebūtų daromas toks poveikis, koks prieštarautų ES interesams (SESV 106 straipsnio 2 dalis). Tam tikromis išimtinėmis aplinkybėmis VESP priemonė gali sukelti didelių konkurencijos

iškraipymų, kurie gali daryti prekybai tokį poveikį, koks prieštarautų ES interesams. Todėl tokiais atvejais Komisija atliks nuodugną priemonės poveikio konkurencijai vertinimą ir išsiaiškins, ar tuos iškraipymus galima pašalinti valstybėms narėms taikytinomis sąlygomis arba jų įsipareigojimais.

- 182. Bendrųjų nuostatų 55 punkte pateiktas didelio iškraipymo pavyzdys – nereikalingas susiejimas. Ar tai taip pat gali būti nereikalingo atskyrimo atvejai, t. y. kai susiejimas konkurencijos požiūriu būtų palankesnis (pvz., pelningesnės paslaugos susiejamos su nuostolingomis paslaugomis)?**

Susiejant keletą užduočių gali būti trukdoma veiklos vykdytojams konkuruoti dėl VESP teikimo, jeigu tie veiklos vykdytojai negali teikti visų į VESP įtrauktų paslaugų. Atskiriant paslaugas paprastai nebūtų trukdoma veiklos vykdytojams konkuruoti dėl VESP teikimo.

Tačiau iš tiesų galima teigti, kad susiejus pelningas paslaugas su nuostolingomis paslaugomis kompensacija pagal išlaidų paskirstymu grindžiamą metodą būtų mažesnė. Svarstant susiejimo galimybę, reiktų išnagrinėti ir tai, ar pelningos paslaugos gali būti laikomos tikromis VESP, kurių neteikia ar negali teikti rinka.

- 183. Pagal 61 punktą tam tikros suderinamumo sąlygos netaikomos paslaugoms, kurios patenka į Sprendimo taikymo sritį, tačiau netenkina Sprendimo suderinamumo sąlygų. Ar galėtumėte paaiškinti kodėl ir pateikti pavyzdį?**

Bendrosiose nuostatose yra nustatyta suderinamumo sąlygų, kurios gali būti pernelyg griežtos arba netinkamos nedidelės apimties paslaugoms ir socialinėms paslaugoms. Atvejai, kai pagalbai, kuri patenka į Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies taikymo sritį (t. y. visų pirma kai kompensacija neviršija 15 mln. EUR, taip pat kompensacijos ligoinėms ir kompensacijos už socialines paslaugas atveju), Sprendimas nėra taikomas dėl to, kad ji netenkina visų Sprendime nustatytų suderinamumo sąlygų, bus vertinami remiantis Bendrosiomis nuostatomis (taigi, apie juos būtina pranešti). Tokiai pagalbai nebus taikomos tam tikros Bendrosiose nuostatose nustatytos suderinamumo sąlygos, kaip antai įpareigojimas surengti viešas konsultacijas dėl viešųjų poreikių VESP apibrėžti, paslaugų teikėjų nediskriminavimas, grynųjų išvengiamų išlaidų metodo taikymas, taip pat įpareigojimas nustatyti našumo paskatas ir pan.

Pavyzdžiui, jeigu pagalba patenka į Sprendimo 2 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, tačiau ji neatitinka vieno iš Sprendime nustatytų suderinamumo kriterijų (pvz., pavedime nenurodyta visa Sprendimo 4 straipsnyje nustatyta informacija), jos suderinamumas būtų vertinamas remiantis Bendrosiomis nuostatomis. Pagal 61 punktą tam tikros suderinamumo sąlygos nebus taikomos.

3.5.3 Įsigaliojimas ir pereinamojo laikotarpio nuostatos

- 184. Nuo kada taikomos Bendrosios nuostatos? Ar jos galioja atgaline data?**

Bendrosios nuostatos taikomos visoms pagalbos priemonėms, apie kurias pranešta, net jei apie jas pranešta prieš 2012 m. sausio 31 d., t. y. Bendrųjų nuostatų įsigaliojimo dieną¹³⁶.

Jos taip pat taikomos neteisėtai pagalbai, dėl kurių Komisija priėmė sprendimą po 2012 m. sausio 31 d., net jei pagalba buvo suteikta prieš šią datą. Tačiau tais atvejais, kai pagalba buvo suteikta prieš 2012 m. sausio 31 d., tam tikri reikalavimai¹³⁷, kurių

¹³⁶ Žr. Bendrųjų nuostatų 68 punktą.

¹³⁷ Konsultacijos dėl viešųjų paslaugų poreikių, ES viešojo pirkimo taisyklių laikymasis, nediskriminavimas, grynųjų išvengiamų išlaidų metodo taikymas, našumo paskatų įtraukimas į kompensavimo mechanizmą ir informacijos, įskaitant suteiktos pagalbos sumas, skelbimas.

ankstesnėse Bendrosiose nuostatose nebuvo ir kuriuos dėl šios priežasties buvo sunku numatyti, netaikomi¹³⁸.

185. Ar būtina užtikrinti, kad individuali pagalba, teisėtai suteikta pagal 2005 m. VESP bendrąsias nuostatas, atitiktų naująsias Bendrąsias nuostatas? Ar reikia naujo pranešimo?

Ne. Individualiai pagalba, kuri suteikta prieš įsigaliojant pakeistoms Bendrosioms nuostatoms ir kurią Komisija paskelbė suderinama pagal 2005 m. Bendrąsias nuostatas, pakeitimai nėra taikomi, todėl tokia pagalba neturi atitikti pakeistų Bendrųjų nuostatų. Jeigu sudaromas naujas pavedimas, jis turi būti suderinamas su naujuoju VESP dokumentų rinkiniu ir apie jį turi būti pranešama (išskyrus atvejus, kai naujoji VESP kompensacija atitinka Sprendimą).

186. Kokios taisyklės taikomos galiojančioms schemoms?

Pagal Bendrosiose nuostatose nustatytas tinkamas priemonės¹³⁹ iki 2013 m. sausio 31 d. valstybės narės turi paskelbti visų su kompensacijomis už viešąją paslaugą susijusių galiojančių pagalbos schemų, kurios yra nesuderintos su pakeistomis Bendrosiomis nuostatomis, sąrašą. Skelbti galima internete, oficialiajame leidinyje ar kitais tinkamais būdais. Šios pagalbos schemas turi būti suderintos su pakeistomis Bendrosiomis nuostatomis iki 2014 m. sausio 31 d. Visos valstybės narės su tomis tinkamomis priemonėmis sutiko. Todėl po 2014 m. sausio 31 d. atitinkamų galiojančių pagalbos schemų teisėtai taikyti nebebus galima.

3.6 VESP dokumentų rinkinys ir kitos taisyklės

187. Ar su bedarbių socialine bei profesine integracija ir profesiniu mokymu susijusioms VESP taikomas Sprendimas, ar Bendrasis bendrosios išimties reglamentas (EB) Nr. 800/2008¹⁴⁰?

Su socialine bei profesine integracija ar profesiniu mokymu susijusioms VESP, kaip apibrėžė ir įmonei pavedė jas teikti valstybė, gali būti taikomas Sprendimas, jeigu tenkinamos jame nustatytos sąlygos. Todėl apie kompensaciją, kuri mokama įmonei, įgaliojama teikti viešąją paslaugą socialinės ir profesinės integracijos ar mokymo srityje, galima nepranešti, jeigu tai įmonei tikrai pavesta vykdyti šią viešosios paslaugos užduotį (žr. konkretus pavedimo sąlygas, nustatytas Sprendimo 2, 4 ir 6 straipsniuose ir šio vadovo 3.4.2 skirsnyje).

Be to, Reglamente (EB) Nr. 800/2008 nustatytas reikalavimas pranešti gali būti netaikomas pagalba, kuri teikiama įmonėms, samdančioms palankių sąlygų neturinčius asmenis, kaip apibrėžta to reglamento 2 straipsnio 18 punkte, jeigu pagalba tenkina to paties reglamento I skyriuje ir 40 straipsnyje nustatytas sąlygas.

Reglamente (EB) Nr. 800/2008 nustatytas reikalavimas pranešti gali būti netaikomas pagalba, kuri teikiama įmonėms, investuojančioms į darbuotojų mokymą, kaip apibrėžta to reglamento 38 straipsnyje, jeigu pagalba tenkina to paties reglamento I skyriuje ir 39 straipsnyje nustatytas sąlygas.

188. Ar tuo atveju, kai laikomasi VESP dokumentų rinkinio, galima netaikyti viešųjų pirkimų taisyklių?

Ne. VESP dokumentų rinkinys susijęs tik su ES valstybės pagalbos teise. Juo jokiais būdais neribojamas ES viešųjų pirkimų taisyklių taikymas (žr. Sprendimo 29

¹³⁸ Žr. Bendrųjų nuostatų 69 punktą.

¹³⁹ Žr. Bendrųjų nuostatų 70 punktą.

¹⁴⁰ OL L 214, 2008 8 9, p. 3.

konstatuojamąją dalį; Bendrųjų nuostatų 10 punkto b papunktį; VESP *de minimis* reglamento 21 konstatuojamąją dalį). Juo taip pat neribojamas nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių taikymas.

189. Ar VESP finansavimas ESF ir ERPF lėšomis yra valstybės pagalba? Ar atsakomybė už tai tenka valstybėms narėms, ar Komisijai?

Taikant valstybės pagalbos taisykles, finansavimas, kurį valstybės narės skiria naudodamos ESF ir ERPF lėšas, laikomas finansavimu iš valstybinių išteklių. Todėl finansavimui, kurį valstybės narės skiria naudodamos tokias lėšas, valstybės pagalbos taisyklės taikomos taip pat kaip ir tuo atveju, kai finansavimas teikiamas tiesiogiai iš valstybių narių nuosavo biudžeto.

190. Ar ESF ir ERPF lėšomis VESP turi būti finansuojamos laikantis VESP dokumentų rinkinio? Ar atsakomybė už tai tenka valstybėms narėms, ar Komisijai?

Į valstybės subsidijas, kurias valstybės narės teikia naudodamos ESF ir ERPF lėšas, kaip ir bet kokį kitą valstybės finansavimą, kurio tikslas – sudaryti sąlygas įmonei teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, yra atsižvelgiama apskaičiuojant už šių paslaugų teikimą skiriamą kompensaciją ir jos turi būti teikiamos pagal VESP dokumentų rinkinį. Už kompensacijos apskaičiavimo, kontrolės ir peržiūros kriterijų, nurodomų pavedime, nustatymą yra atsakingos visuotinės ekonominės svarbos paslaugą teikti pavedančios nacionalinės, regioninės ar vietos valdžios institucijos, neatsižvelgiant į tai, iš kokio šaltinio ta valdžios institucija skiria valstybės finansavimą paslaugai teikti. Tai, kad naudojamos ESF ir ERPF lėšos, neturi jokios įtakos valstybių narių atsakomybei nustatyti viešųjų paslaugų įgaliojimus.

191. Ar VESP finansavimas EŽŪFKP lėšomis yra valstybės pagalba?

Valstybės pagalbos taisyklės taikomos finansavimui pagal Kaimo plėtros reglamente nustatytą sistemą tais atvejais, kai valstybės narės turi veiksmų laisvę paskirstyti lėšas (plg. Reglamento (EB) Nr. 1698/2005 88 straipsnį). Tačiau Kaimo plėtros reglamente nustatyta, kad į I priedą įtrauktų produktų atveju valstybės pagalbos taisyklės netaikomos nei Sąjungos paramai, nei valstybių narių nacionaliniams įnašams.

Kalbant apie kaimo plėtros paramą į I priedą neįtrauktų produktų atveju, pirmiau minėtomis sąlygomis valstybės pagalbos taisyklės visapusiškai taikomos visoms mokėjimų dalims: Sąjungos daliai, valstybės narės skirtam finansiniam įnašui (bendras finansavimas) ir papildomai nacionalinei daliai (priedai). Todėl su VESP susijusias specialiąsias taisykles galima taikyti tais atvejais, kai taikomos bendrosios valstybės pagalbos taisyklės.

192. Ar VESP finansavimas naudojant EŽŪFKP lėšas į I priedą neįtrauktų produktų atveju turi būti skiriamas laikantis VESP dokumentų rinkinio?

Su ne žemės ūkio produktais susijusioms kaimo plėtros priemonėms turi būti taikomas arba *de minimis* reglamentas (Reglamentas (EB) Nr. 1998/2006), arba valstybės pagalbos bendrosios išimties reglamentas, arba jau patvirtintos valstybės pagalbos sprendimas. Pastaruoju atveju, kai priemonė yra susijusi su VESP, turėtų būti tenkinamos VESP dokumentų rinkinio sąlygos.

Į paramą, skirtą naudojant EŽŪFKP lėšas, kaip ir bet kokį kitą valstybės finansavimą, kurio tikslas – sudaryti sąlygas įmonei teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas, yra atsižvelgiama apskaičiuojant už tokių paslaugų teikimą skiriamą kompensaciją. Visa paramos suma (t. y. Sąjungos dalis, bendras finansavimas ir priedai) turi būti skiriama laikantis VESP dokumentų rinkinio.

Už kompensacijos apskaičiavimo, kontrolės ir peržiūros kriterijų nustatymą pavedime yra atsakingos visuotinės ekonominės svarbos paslaugą teikti pavedančios nacionalinės, regioninės ar vietos valdžios institucijos, neatsižvelgiant į tai, iš kokio šaltinio ta valdžios institucija skiria valstybės finansavimą paslaugai teikti.

193. *Koks valstybės pagalbos taisyklių dėl regioninės pagalbos, kuriomis nustatomos konkrečios pagalbos intensyvumo ribos, ir VESP taisyklių ryšys?*

Jeigu įnašas iš ERPF tenkina visus Sprendimo arba Bendrųjų nuostatų reikalavimus, jis yra suderinamas su vidaus rinka remiantis SESV 106 straipsnio 2 dalimi. Regioninės pagalbos gairėse nustatytos pagalbos intensyvumo ribos (remiantis 107 straipsnio 3 dalies a ir c punktais) šiuo atveju netaikomos.

Jeigu įmonė, be viešosios paslaugos užduoties, vykdo kitą veiklą, ji gali už tą kitą veiklą gauti regioninę pagalbą. Šiuo atveju siekiant užtikrinti, kad būtų tenkinamos atitinkamos abiejų veiklos sričių suderinamumo sąlygos, būtina tvarkyti atskirą apskaitą.

194. *Ar valstybės pagalbos kontrolė yra suderinama su finansavimo ESF lėšomis kontrole?*

Valstybės pagalbos kontrolės ir finansavimo ESF lėšomis kontrolės tikslai yra skirtingi: viena vertus, neleisti valstybėms narėms teikti pagalbos, kuria būtų iškraipoma konkurencija, kita vertus, užtikrinti, kad tam tikriems projektams skiriamas ES finansavimas būtų naudojamas laikantis sąlygų, kuriomis vadovaujantis jis teikiamas.

Gali būti, kad to paties projekto finansavimas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į abu šiuos aspektus. Vykiant ESF kontrolę prireikus taip pat bus tikrinama, kaip laikomasi valstybės pagalbos taisyklių. Taip yra dėl to, kad ESF lėšomis bendrai finansuojamos operacijos turi atitikti Sutarties nuostatas ir pagal ją priimtus teisės aktus¹⁴¹.

195. *Pagal ESF lėšų valdymo taisyklės reikalavimus atitinkančiomis laikomos tik su bendrai finansuojamu projektu susijusios išlaidos ir pajamos, t. y. neįskaitant nuosaikų pelno. Ar tais atvejais, kai VSSP finansuojama ESF lėšomis, galima įskačiuoti nuosaikų pelną, kaip nustatyta Sprendime?*

Iš tikrųjų pagal valstybės pagalbos taisyklės projektą finansuojanti valdžios institucija gali padengti 100 % paslaugų teikėjo išlaidų ir nuosaikų pelną. Tačiau nuosaikų pelnas neįeina į sumą, tinkamą finansuoti iš ESF. Iš tikrųjų praktinių sunkumų dėl abiejų taisyklių rinkinių tarpusavio sąveikos neturėtų kilti, nes pagal VESP dokumentų rinkinį valdžios institucija, jei nori, vis tiek gali padengti nuosaikų pelną savo lėšomis.

196. *Kaip ESF lėšomis bendrai finansuojamų projektų kontrolės mechanizmas yra susijęs su kompensacijos permokos kontrole, kurią vykdyti įpareigojama VESP dokumentų rinkiniu?*

ESF lėšomis finansuojamus projektus sistemingai tikrina už ESF veiklos programų valdymą atsakingos valdžios institucijos. Reglamente (EB) Nr. 1083/2006 nustatytos išsamios nuostatos dėl kontrolės sistemų, kurias turi įdiegti už ESF veiklos programas atsakingos valdžios institucijos. ESF valdančios valdžios institucijos turi patikrinti, ar bendrai finansuojami produktai ir paslaugos buvo suteikti ir ar gavėjų deklaruotos išlaidos už operacijas iš tikrųjų buvo patirtos, taip pat ar jos atitinka Sąjungos ir nacionalines taisykles. Prieš išlaidų deklaravimą Komisijai tvirtinančioji institucija, be kita ko, turi patvirtinti, kad išlaidų suvestinė yra teisinga ir kad deklaruotos išlaidos atitinka taikomas Sąjungos ir nacionalines taisykles.

¹⁴¹ Plg. Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 9 straipsnio 5 dalį.

VESP dokumentų rinkinyje reikalaujama sukurti kontrolės mechanizmą, tačiau valstybėms narėms paliekama teisė nustatyti išsamias taisykles. Šio mechanizmo tikslas yra įsitikinti, ar nebuvo kompensacijos permokos – tai ne visais atvejais įmanoma nustatyti atliekant su ESF susijusias patikras, nes per jas tikrinamos išlaidos, tinkamos finansuoti iš ESF (todėl, pavyzdžiui, nuosaikais pelno klausimas nenagrinėjamas). Nors tam tikrose srityse šie du kontrolės mechanizmai gali sutapti ir prireikus būtų galima juos netgi sujungti, kiekvieno iš jų logika yra skirtinga ir jos reikėtų laikytis.

- 197. *Jeigu valstybė narė suteikia pranašumą įmonei, įpareigotai vykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus elektroninių ryšių srityje, kuriems netaikoma Direktyva 2002/22/EB¹⁴² su pakeitimais, padarytais Direktyva 2009/136/EB, ar atitinkamą kompensaciją vis tiek galima vertinti pagal valstybės pagalbos taisykles?***

Direktyvoje 2002/22/EB nurodyta, kad valstybės narės savo teritorijoje gali taikyti papildomas priemones, nesusijusias su direktyvoje nustatytais įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas, ir jas finansuoti pagal ES teisę (žr. Direktyvos 2002/22/EB 32 straipsnį ir 25 bei 46 konstatuojamąsias dalis).

Todėl suteikdama pranašumą subjektui, kuriam pavesta teikti viešąsias telefono ryšio paslaugas, nesusijusias su direktyvos II skyriuje nustatytais įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas, valstybė narė visuomet turėtų įvertinti, ar taikytini *Altmark* sprendimo kriterijai ir kitos valstybės pagalbos sąlygos (t. y. valstybinių išteklių perdavimas ir priskirtinumas valstybei, konkurencijos iškraipymas ir poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, atitinkamos priemonės atrankumas), kad padarytų išvadą, ar suteikta valstybės pagalba.

4 KLAUSIMAI DĖL VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ TAISYKLIŲ TAIKYMO VSSP

4.1 VSSP teikia pati valdžios institucija

- 198. *Ar valdžios institucija gali nuspręsti pati teikti VSSP? Kitaip tariant, kokia veiksmų laisvė valdžios institucijai suteikiama nuspręsti, ar paslaugą tiesiogiai teikti pačiai, ar pavesti ją teikti išorės subjektui? Ar šį sprendimą valdžios institucija priima savo nuožiūra?***

Valdžios institucijos savo nuožiūra sprendžia, ar paslaugą teiks pačios, ar pavės ją teikti trečiajam šaliai (užsakomoji paslauga). Viešųjų pirkimų taisyklės taikomos tik tuomet, jeigu valdžios institucija nusprendžia paslaugą pavesti už atlygį teikti trečiajam šaliai.

- 199. *ES taisyklės dėl paslaugų teikėjo atrankos paprastai netaikomos, jeigu valdžios institucijos paslaugą teikia pačios arba paveda ją teikti vidaus paslaugų teikėjui. Kaip yra taikoma vidaus veiklos išimtis ir kokie jos apribojimai?***

Vidaus veiklos išimtis taikoma tais atvejais, kai valdžios institucija nusprendžia teikti paslaugą pati, bet veikdama per atskirą juridinį asmenį. Šiuo atveju ir valdžios institucija, ir paslaugą teikiantis subjektas laikomi vienu subjektu. Tokiems santykiams netaikomi nei Sutartyje nurodyti skaidrumo, vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principai, nei Viešojo pirkimo direktyva 2004/18/EB (toliau – Direktyva)¹⁴³.

Vidaus veiklos išimties principo taikymo sąlygos:

¹⁴² 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL L 108, 2002 4 24, p. 51).

¹⁴³ 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo, OL L 134, 2004 4 30, p 114.

A) valdžios institucija viena ar su kitomis valdžios institucijomis atskirą juridinį asmenį turi kontroliuoti taip, kaip ji kontroliuoja savo tarnybas.

Klausimas, ar valdžios institucija atskirą juridinį asmenį kontroliuoja taip, kaip savo tarnybas, gali būti sprendžiamas tik kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į visas reikiamas teisės aktų nuostatas ir aplinkybes (teisės aktus, atitinkamo subjekto įstatus, akcininkų susitarimą ir pan.). Valdžios institucija atitinkamą subjektą bet kokių atveju turi kontroliuoti taip, kad galėtų turėti lemiamą įtaką ir šio subjekto strateginiams tikslams, ir svarbiems sprendimams.

Teisingumo Teismas aiškiai nurodė, kad subjekto, kuris yra trečioji šalis, valdžios institucija negali kontroliuoti taip, kaip ji kontroliuoja savo tarnybas, jeigu privati įmonė valdo nors ir nedidelę dalį minėto subjekto kapitalo¹⁴⁴.

ir

B) pagrindinę dalį savo veiklos atskiras juridinis asmuo vykdo kartu su jį kontroliuojančia (-iomis) valdžios institucija (-omis)¹⁴⁵.

Vidaus veiklos išimtis ir tokia pati bendra kontrolė. Dėl pirmojo kriterijaus (tokia pati kontrolė) Teisingumo Teismas pripažino, kad tokią pačią kontrolę nebūtina vykdyti atskirai, todėl ją bendrai gali vykdyti kelios valdžios institucijos¹⁴⁶. Jis taip pat patvirtino, kad jeigu kelios valdžios institucijos valdo atskirą juridinį asmenį, taip pat gali būti tenkinamas antrasis kriterijus (pagrindinė veikla), atsižvelgiant į atskiro juridinio asmens kartu su visomis valdžios institucijomis vykdomą veiklą¹⁴⁷. Todėl viešųjų pirkimų procedūros neturi būti taikomos, jeigu kelios valdžios institucijos vykdo bendrą veiklą per atskirą viešąjį subjektą, kurį bendrai kontroliuoja jį valdančios valdžios institucijos ir kurio pagrindinė veikla vykdoma su tomis pačiomis valdžios institucijomis. Daugiau informacijos apie valdžios institucijų bendradarbiavimą pateikiama atsakyme į 211 klausimą.

Informacija apie valstybės pagalbos taisyklių laikymąsi tais atvejais, kai VSSP teikėjas yra susijęs su valdžios institucija (vidaus paslaugų teikėjas), pateikiama atsakyme į 220 klausimą.

4.2 VSSP už atlygį pavedama teikti trečiajai šaliai

200. *Koks teisinis pagrindas taikomas, jeigu valdžios institucija nusprendžia pavesti išorės subjektams už atlygį teikti VSSP?*

Jeigu valdžios institucija nusprendžia pavesti išorės subjektui už atlygį teikti paslaugą, ji turi laikytis ES teisės nuostatų, susijusių su viešojo paslaugų pirkimo sutarčių arba paslaugų koncesijų sutarčių sudarymu.

Būtina išskirti du atvejus:

A) Valdžios institucija sudaro viešojo paslaugų pirkimo sutartį. Šiuo atveju valdžios institucija paslaugų teikėjui moka nustatytą atlygį. Galima išskirti du atvejus.

a) sutarties vertė didesnė negu Direktyvos 2004/18/EB taikymo ribos.

¹⁴⁴ 2005 m. sausio 11 d. Sprendimo *Stadt Halle*, C-26/03, Rink. p. I-0001, 49–50 punktai.

¹⁴⁵ 1999 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Teckal*, C-107/98, Rink. p. I-8121, 50 punktas.

¹⁴⁶ 2008 m. lapkričio 13 d. Sprendimas *Coditel Brabant*, C-324/07, Rink. p. I-8457, ir 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimas *Sea*, C-573/07, Rink. p. I-8127.

¹⁴⁷ 2006 m. gegužės 11 d. Sprendimo *Carbotermo*, C-340/04, 70 punktas ir 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Asemfo*, C-295/05, Rink. p. I-2999, 62 punktas.

Jeigu pasiekiamos atitinkamos ribos¹⁴⁸, viešojo paslaugų pirkimo sutartims Direktyva taikoma. Tačiau socialinių ir sveikatos paslaugų sutartims taikomos ne visos Direktyvoje pateikiamos išsamios taisyklės, bet tik vos keli Direktyvos straipsniai, kaip nurodoma Direktyvos 21 straipsnyje¹⁴⁹. Jais visų pirma reikalaujama, kad pradėjus viešojo pirkimo procedūrą laikantis Direktyvos būtų nustatytos techninės specifikacijos¹⁵⁰ (žr. atsakymą į 203 klausimą) ir paskelbti konkurso rezultatai¹⁵¹. Be to, sudarydamos sveikatos ir socialinių paslaugų pirkimo sutartis valdžios institucijos taip pat turi laikytis pagrindinių SESV principų, pavyzdžiui, skaidrumo reikalavimo ir įpareigojimo laikytis vienodo požiūrio į ekonominės veiklos vykdytojus ir jų nediskriminuoti, jeigu atitinkamos paslaugos yra tarptautinės svarbos¹⁵². Daugiau informacijos apie tarptautinės svarbos sąvoką pateikiama atsakyme į 201 klausimą.

Tačiau taikant šiuos principus būtina laikytis tik pagrindinių Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nustatytų standartų, o ne visų Direktyvos 2004/18/EB nuostatų. Todėl jeigu valdžios institucijos pagal viešojo paslaugų pirkimo sutartį paveda teikti socialines paslaugas, jos jau turi didesnę veiksmų laisvę negu kitose srityse.

Tačiau pažymėtina, kad mišrioms paslaugų sutartims, apimančioms ir socialines, ir kitas paslaugas (pavyzdžiui, transporto, mokslinių tyrimų, konsultacijų ar priežiūros paslaugas), kurioms visapusiškai taikomos Viešojo pirkimo direktyvos nuostatos¹⁵³, Direktyva, kaip paaiškinta pirmiau, taikoma tik iš dalies, jeigu socialinės paslaugos vertė¹⁵⁴ didesnė negu kitos paslaugos vertė.

Pavyzdžiui, į greitosios pagalbos paslaugas įeina ir sveikatos, ir transporto paslaugos. Jeigu transporto paslaugos vertė yra didesnė negu sveikatos paslaugos, taikomos visos Direktyvos nuostatos. Jeigu sveikatos paslaugos vertė yra didesnė, Direktyva, kaip paaiškinta pirmiau, taikoma tik iš dalies¹⁵⁵.

(b) sutarties vertė mažesnė negu Direktyvos 2004/18/EB taikymo ribos.

Jeigu sudarytinės sutarties vertė mažesnė negu Direktyvos taikymo riba, valdžios institucija vis tiek turi laikytis pagrindinių ES teisės taisyklių ir principų, pavyzdžiui, vienodo požiūrio, nediskriminavimo ir skaidrumo principų, jeigu atitinkama sutartis yra tarptautinės svarbos. Daugiau informacijos apie tikslų šių principų turinį pateikiama atsakyme į 201 klausimą.

B) Valdžios institucija suteikia paslaugų koncesiją. Šiuo atveju atlygis iš esmės yra teisė ekonomiškai naudotis paslauga¹⁵⁶. Koncesininkas prisiima didelę veiklos riziką, susijusią su naudojimusi atitinkama paslauga¹⁵⁷. Tais atvejais, kai paslaugų koncesijos yra tarptautinės svarbos, jas teikiančios valdžios institucijos turi laikytis

¹⁴⁸ Direktyvos 2004/18/EB 7 straipsnis.

¹⁴⁹ Socialinės ir sveikatos paslaugos įtrauktos į paslaugas, išvardytas Direktyvos 2004/18/EB II priedo B dalyje. Tokių paslaugų sutartims taikomos tik vos kelios Direktyvos nuostatos (Direktyvos 2004/18/EB 20 ir 21 straipsniuose nurodomas II priedo A ir B dalyse išvardytų paslaugų skirtumas). Priede nurodytus kodus galima rasti Vidaus rinkos generalinio direktorato interneto svetainėje www.simap.europa.eu.

¹⁵⁰ Direktyvos 2004/18/EB 21 straipsnis, skaitomas kartu su 23 straipsniu.

¹⁵¹ Direktyvos 2004/18/EB 21 straipsnis, skaitomas kartu su 35 straipsnio 4 dalimi.

¹⁵² T. y. jomis domisi ekonominės veiklos vykdytojai, įsisteigę kitose Europos ekonominės erdvės valstybėse narėse. Žr. 2007 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-507/03, Rink. p. I-9777, 29 punktą ir tolesnius punktus.

¹⁵³ Paslaugos, išvardytos Direktyvos 2004/18/EB II priedo A dalyje.

¹⁵⁴ Direktyvos 2004/18/EB 22 straipsnis.

¹⁵⁵ Žr. 1998 m. rugsėjo 24 d. Sprendimo *Tögel*, C-76/97, Rink. p. I-5357, 29–40 punktus.

¹⁵⁶ Žr. Direktyvos 2004/18/EB 1 straipsnio 4 dalį.

¹⁵⁷ Žr. Direktyvos 2004/18/EB 17 straipsnį ir Teisingumo Teismo praktiką, visų pirma 2010 m. kovo 25 d. Sprendimą *Helmut Mueller*, C-451/08, Rink. p. I-2673.

pagrindinių ES teisės taisyklių ir principų, visų pirma skaidrumo, vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principų¹⁵⁸. Daugiau informacijos apie tikslų šių principų turinį pateikiama atsakyme į 202 klausimą.

201. *Ką reiškia tarptautinės svarbos sąvoka?*

Viešojo pirkimo ar koncesijos sutartis yra tarptautinės svarbos, jeigu ją sudaryti yra suinteresuoti ekonominės veiklos vykdytojai, įsisteigę kitose Europos ekonominės erdvės valstybėse narėse¹⁵⁹.

Valdžios institucija kiekvienu konkrečiu atveju turi įvertinti, ar kitose valstybėse narėse įsisteigę ekonominės veiklos vykdytojai gali būti suinteresuoti sudaryti sutartį, nebent nacionalinės teisės aktuose pateikti konkretūs nurodymai.

Jeigu viešojo pirkimo arba koncesijos sutartis yra tarptautinės svarbos, valdžios institucija, sudarydama tokią sutartį, turi laikytis SESV principų (nediskriminavimo, skaidrumo ir pan.)¹⁶⁰. Viešojo pirkimo sutartims ir koncesijoms, kurios nėra tarptautinės svarbos, SESV principai netaikomi.

Todėl tam tikromis sąlygomis nedidelės vertės vietos paslaugų sutartys gali būti sudaromos nesilaikant minėtų principų, jeigu, vertinant kitų valstybių narių veiklos vykdytojų požiūriu, atitinkamos paslaugos nėra tarptautinės svarbos, todėl nedaro poveikio vidaus rinkos veikimui. Taip gali būti tada, kai atsižvelgiant į itin mažą sutarties vertę¹⁶¹ (daug mažesnę negu Direktyvos 2004/18/EB taikymo riba, kuri šiuo metu yra 200 000 EUR¹⁶²) ir socialinės paslaugos pobūdį bei susijusį rinkos segmentą, mažai tikėtina, kad kitų valstybių narių ekonominės veiklos vykdytojai būtų suinteresuoti teikti atitinkamas paslaugas¹⁶³.

Pavyzdžiui, bylose, susijusiose su teisinių paslaugų sutartimis, kurių vidutinė vertė yra apie 5 000 EUR¹⁶⁴, arba miesto planavimo sutartimis, kurių vertė yra 6 000–26 500 EUR¹⁶⁵, Komisija, atsižvelgdama į nedidelę sutarčių sumą (apie 10 % Direktyvos taikymo ribos arba mažesnę) ir konkrečias šių bylų aplinkybes, pareiškė nuomonę, kad atitinkamos sutartys vidaus rinkai nėra svarbios.

To, kad yra pateiktas skundas dėl atitinkamos sutarties, taip pat nepakanka įrodyti, kad ji yra tarptautinės svarbos¹⁶⁶.

¹⁵⁸ Žr. 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Telaustria*, C-324/98, Rink. p. I-10745, 62 punktą; 2005 m. liepos 21 d. Sprendimo *Coname*, C-231/03, Rink. p. I-7287, 16–19 punktus ir 2005 m. spalio 13 d. Sprendimo *Parking Brixen*, C-458/03, Rink. p. I-8585, 49 punktą.

¹⁵⁹ Žr. 2007 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-507/03, Rink. p. I-9777, 29 punktą ir tolesnius punktus.

¹⁶⁰ 2001 m. gruodžio 3 d. Sprendimo *Bent Moustén Vestergaard*, C-59/00, Rink. p. I-9505, 20 punktas; 2005 m. spalio 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-264/03, Rink. p. I-8831, 32–33 punktai ir 2007 m. birželio 14 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją*, C-6/05, Rink. p. I-4557, 3 punktas.

¹⁶¹ Vien vertės kriterijaus nepakanka siekiant nurodyti, kad rinka nėra tarptautinės svarbos. Kaip Teisingumo Teismas nustatė Sprendimo *Secap* (sujungtos bylos C-147/2006 ir C-148/2006, Rink. p. I-3565) 31 punkte, „būtina atsižvelgti į tai, kad tam tikrais atvejais valstybių sienos eina per aglomeracijas, esančias skirtingų valstybių narių teritorijose, ir kad tokiomis aplinkybėmis net ir mažos vertės pirkimai gali kelti aiškų tarptautinį interesą.“

¹⁶² Indeksavus pagal 2011 m. lapkričio 30 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 1251/2011, kuriuo iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2004/17/EB, 2004/18/EB ir 2009/81/EB nuostatos dėl ribų, taikomų viešojo pirkimo sutarties tvarkai.

¹⁶³ Žr. 2005 m. liepos 21 d. Sprendimo *Coname*, C-231/03, Rink. p. I-7287, susijusio su paslaugos koncesijomis, 20 punktą.

¹⁶⁴ Žr. 2007 m. kovo 21 d. spaudos pranešimą IP/07/357.

¹⁶⁵ Žr. 2006 m. gruodžio 13 d. spaudos pranešimą IP/06/1786.

¹⁶⁶ Žr. 2007 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-507/03, Rink. p. I-9777, 34 punktą.

Siekdamos įvertinti sutarties svarbą vidaus rinkai, valdžios institucijos gali remtis Komisijos aiškinamuoju komunikatu¹⁶⁷ dėl ES teisės, taikomos sudarant sutartis, kurioms netaikomos arba tik iš dalies taikomos viešojo pirkimo direktyvos¹⁶⁸. Šiame komunikate nagrinėjamos sutartys, kurioms tik iš dalies taikomos viešojo pirkimo direktyvų nuostatos, pavyzdžiui, sveikatos ir socialinių paslaugų sutartys¹⁶⁹. Kadangi svarbos vidaus rinkai sąvoka komunikate bendrai aiškinama pagal Sutartį, komunikatu taip pat gali būti vadovaujama sudarant koncesijų sutartis.

202. Kokios yra su skaidrumo ir nediskriminavimo principais susijusios prievolės?

Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką taikant skaidrumo, vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principus turi būti tinkamai skelbiama apie valdžios institucijos ketinimą sudaryti viešojo pirkimo arba koncesijos sutartį. Skelbime gali būti tik trumpai apibūdinami pagrindiniai numatomos sudaryti sutarties ir numatomos sudarymo tvarkos ypatumai ir raginama kreiptis į valdžios instituciją. Svarbiausia, kad visi ES paslaugų teikėjai, kurie gali būti suinteresuoti, turėtų galimybę pareikšti norą dalyvauti pirkime.

Tuomet valdžios institucija nediskriminuodama ir objektyviai gali atrinkti dalyvius, kurie kviečiami teikti pasiūlymus ir prirėkus derėtis dėl sutarties ar koncesijos sąlygų. Per šias derybas visiems ekonominės veiklos vykdytojams turėtų būti sudarytos vienodos sąlygos ir valdžios institucija jiems turėtų suteikti tokią pačią informaciją.

Pagal Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su veiksminga teismine apsauga¹⁷⁰, reikėtų peržiūrėti bent subjektui, kuris yra arba buvo suinteresuotas sudaryti sutartį, nepalankius sprendimus (pavyzdžiui, sprendimą atmesti konkurso dalyvio kandidatūrą) ir nustatyti galimus pagrindinių standartų, kylančių iš pirminės ES teisės, pažeidimus.

Taikydamos šiuos principus valdžios institucijos gali remtis Komisijos aiškinamuoju komunikatu dėl ES teisės, taikomos sudarant sutartis, kurioms netaikomos arba tik iš dalies taikomos viešojo pirkimo direktyvos. Kaip minėta, šiame komunikate taip pat nagrinėjamos sutartys, kurioms viešųjų pirkimų direktyvos (toliau – direktyvos)¹⁷¹ taikomos tik iš dalies, pavyzdžiui, Direktyvos 2004/18/EB II priedo B dalyje nurodytų paslaugų, prie kurių priskiriamos sveikatos ir socialinės paslaugos¹⁷², sutartys. Kaip nurodyta 200 klausime ir Direktyvos 2004/18/EB 21 straipsnyje, šių paslaugų viešojo pirkimo sutartims taikomos tik tam tikros Direktyvos 2004/18/EB taisyklės (t. y. prievolė sutarties dokumentuose nurodyti technines specifikacijas ir skelbti rezultatus pasibaigus procedūrai); jeigu sutartys yra tam tikros tarptautinės svarbos, jos turi būti sudaromos vadovaujantis bendraisiais SESV principais (nediskriminavimo, skaidrumo ir pan.).

Atsižvelgiant į tai, kad komunikate pateikiamas bendras skaidrumo, vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principų aiškinimas, komunikatu taip pat gali būti vadovaujama sudarant koncesijų sutartis, tačiau reikėtų turėti omenyje, kad koncesijų sutarčių vertė paprastai yra daug didesnė negu viešojo pirkimo direktyvose nustatytos ribos, todėl, nors

¹⁶⁷ Šį komunikatą nagrinėjo Teismas Sprendime *Vokietija prieš Komisiją*, T-258/06, ir priėjo prie išvados, kad apskritai komunikatas neapima naujų taisyklių dėl viešojo pirkimo sutarčių sudarymo, viršijančių iš esamos Sąjungos teisės kylančias pareigas.

¹⁶⁸ OL C 179, 2006 8 1, p. 2.

¹⁶⁹ Nurodytos Direktyvos 2004/18/EB II priedo B dalyje.

¹⁷⁰ Žr. 2002 m. liepos 25 d. Sprendimo *Union de Pequeños Agricultores*, C-50/00 P, Rink. p. I-6677, 39 punktą ir 1987 m. spalio 15 d. Sprendimo *Heylens*, 222/86, Rink. p. 4097, 14 punktą.

¹⁷¹ 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo ir 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo.

¹⁷² Nurodytos Direktyvos 2004/18/EB II priedo B dalyje.

šios direktyvos paslaugų koncesijoms netaikomos, jos gali būti tarptautinės svarbos ir todėl pagal SESV principus apie šias sutartis vis tiek turi būti skelbiama visos Europos masto žiniasklaidoje.

203. Kaip parengti tinkamas specifikacijas siekiant sudaryti paslaugų sutartį, (i) kad būtų visuotinai patenkinti įvairūs paslaugų gavėjų poreikiai ir (ii) sudarytos sąlygos paslaugą pritaikyti prie kintančių aplinkybių – paslaugos teikimo intensyvumo, paslaugų gavėjų skaičiaus ir pan.?

Direktyvoje nurodoma daug specifikacijų rengimo galimybių¹⁷³. Valdžios institucijos gali visapusiškai pasinaudoti šiomis galimybėmis reikalaujamos, kad konkurso dalyviai parengtų konkrečioms poreikiams pritaikytos paslaugos koncepciją ir taip teiktų kuo geresnes reikalaujamą kokybės standartą atitinkančias paslaugas. Pavyzdžiui, valdžios institucijos gali nurodyti, kad konkurso dalyviai turi tenkinti konkrečius nustatytų paslaugos gavėjų grupių poreikius, arba reikalauti, kad siūloma teikti paslauga būtų suderinama su jau sukurta struktūra. Valdžios institucija taip pat gali reikalauti, kad paslauga būtų teikiama ir vertinama dalyvaujant paslaugų gavėjams.

Tačiau svarbiausia yra tai, kad specifikacijos turi būti parengtos taip, kad nuo pat pradžių nebūtų diskriminuojami galimi viešojo pirkimo procedūros dalyviai ir nulemtas laimėtojas.

204. Kokie kiti kokybės reikalavimai gali būti įtraukti sudarant VSSP viešojo pirkimo ar koncesijos sutartį?

Sudarydamos VSSP viešojo pirkimo ar koncesijos sutartį valdžios institucijos gali įtraukti bet kokius su sutarties dalyku susijusius, kokybės reikalavimus, kurie joms atrodo būtini, kad paslaugų gavėjams būtų teikiamos aukštos kokybės paslaugos išlaikant geriausią kokybės ir kainos santykį. Atsižvelgiant į šių reikalavimų pobūdį, jie gali būti nustatyti įvairiais procedūros etapais.

Antai **nustatydama technines specifikacijas**¹⁷⁴, valdžios institucija gali nurodyti visus paslaugos ypatumus, kurie jai atrodo tinkami siekiant užtikrinti kokybišką paslaugą (pvz., reikalavimus, kuriais siekiama užtikrinti paslaugos tęstinumą, tenkinti konkrečius įvairių paslaugos gavėjų grupių poreikius ir užtikrinti riboto judumo asmenų galimybes naudotis infrastruktūra, taip pat apskritai reikalavimus, susijusius su šios infrastruktūros kokybe). Paslaugos techninėse specifikacijose gali būti nurodomi labai išsamūs ypatumai (tam tikrais atvejais siūlomos teikti paslaugos dėl to gali būti per daug standartizuojamos) arba nustatomi veiklos rezultatų reikalavimai. Pagal šį antrąjį metodą kandidatams paprastai paliekama didesnė veiksmų laisvė, suteikiant jiems galimybę valdžios institucijai siūlyti naujoviškesnius sprendimus ir (arba) darbo metodus, leidžiančius pasiekti nustatytus kokybės tikslus.

Paslaugų teikėjo darbuotojų patirtis ir kompetencija taip pat yra svarbūs veiksniai, nuo kurių priklauso teikiamos paslaugos kokybė. Nustatydama **atrankos kriterijus**¹⁷⁵, valdžios institucija gali nurodyti konkrečius profesinės kompetencijos reikalavimus (pvz., darbuotojų profesinė patirtis, kvalifikacija, turima techninė infrastruktūra) ir taip užtikrinti, kad atrinkta sutarties šalis turėtų tinkamų pajėgumų teikti paslaugą pagal sutartyje nustatytus kokybės standartus.

¹⁷³ Direktyvos 2004/18/EB 23 straipsnis, kuris taip pat taikomas Direktyvos II priedo B dalyje išvardytoms paslaugoms, įskaitant socialines paslaugas.

¹⁷⁴ Žr. Direktyvos 2004/18/EB 23 straipsnį.

¹⁷⁵ Žr. Direktyvos 2004/18/EB 44 ir 48 straipsnius.

Kokybės reikalavimai taip pat gali būti įtraukti į **sutarties sudarymo kriterijus**¹⁷⁶. Valdžios institucija neprivalo sudaryti sutarties remdamasi mažiausia kaina, bet gali ją sudaryti su ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusių konkurso dalyviu. Todėl ji gali į sutarties sudarymo kriterijus įtraukti visus kokybės aspektus, kurie jai atrodo svarbūs ir kurie yra susiję su sutarties dalyku. Valdžios institucija, nustatydamą įvairių sutarties sudarymo kriterijų lyginamuosius svorius, taip pat gali nurodyti įvairiems paslaugos kokybės aspektams teikiamą svarbą.

Kita priemonė užtikrinti paslaugos kokybę – **sutarties įvykdymo sąlygos**¹⁷⁷. Jeigu laikomasi kitų atitinkamų ES teisės nuostatų, valdžios institucija į įvykdymo kriterijus gali įtraukti sąlygas¹⁷⁸, kuriomis reikalaujama, kad sutarties šalis užtikrintų, pavyzdžiui, tinkamą darbuotojų, dalyvaujančių vykdant sutartį, mokymą ir jiems mokamą užmokestį. Tokiomis sąlygomis užtikrinama, kad sutarties šalis nebandytų mažinti išlaidų darbuotojams, nes dėl to galėtų sumažėti atitinkamų darbuotojų motyvacija, padidėti jų kaita ir galiausiai suprastėti teikiamos paslaugos kokybė.

Galiosiausiai, sudarydamos VSSP viešojo pirkimo ir (arba) koncesijos sutartį, valdžios institucijos gali taikyti integruotą sudėtinių paslaugų, kurių nebūtina išskirstyti į keletą sutarčių, bet galima įtraukti į vieną sutartį, teikimo metodą, kad paslaugų gavėjas galėtų kreiptis, jei to nori, į vieną paslaugų teikėją, įsipareigojusį tenkinti daugelį susijusių poreikių. Jos taip pat gali pasirinkti tinkamą atitinkamos sutarties galiojimo laikotarpį, kad užtikrintų atitinkamos (-ų) paslaugos (-ų) stabilumą ir tęstinumą.

205. Ar sutartį galima keisti jos vykdymo laikotarpiu?

Sutartį jos galiojimo laikotarpiu galima keisti su sąlyga, kad nebus iš esmės pakeistos pradinio konkurso sąlygos¹⁷⁹.

Kaip nustatė Teisingumo Teismas, galiojančios viešojo pirkimo sutarties pakeitimas gali būti laikomas esminiu šiais atvejais:

- jei juo numatomos sąlygos, kurios, jei būtų numatytos pradinės sutarties sudarymo procedūros metu, būtų suteikusios galimybę dalyvauti kitiems, nei dalyvavo, konkurso dalyviams arba konkurso nugalėtoju pripažinti kito nei pasirinktasis asmens pasiūlymą;
- jei juo įtraukiamos ir anksčiau nenumatytos paslaugos;
- jei dėl jo ekonominė sutarties pusiausvyra pasikeičia asmens, su kuriuo sudaryta sutartis, naudai taip, kaip nebuvo numatyta pirminės sutarties sąlygose¹⁸⁰.

206. Kaip išvengti, kad nebūtų nustatyti per dideli įpareigojimai smulkiesiems paslaugų teikėjams, kurie dažnai geriausiai supranta VSSP ypatumus konkrečioje vietovėje?

¹⁷⁶ Žr. Direktyvos 2004/18/EB 53 straipsnį.

¹⁷⁷ Žr. Direktyvos 2004/18/EB 26 straipsnį.

¹⁷⁸ Skaidrumo sumetimais įvykdymo kriterijai iš anksto turi būti skelbiami sutarties dokumentuose. Patikrinti, ar laikomasi įvykdymo sąlygų, prieš sudarant sutartį neįmanoma; tai galima padaryti tik ją vykdant. Siekdamą užtikrinti šių kriterijų laikymąsi valdžios institucija sutartyje gali nustatyti atgrasomąsias sankcijas.

¹⁷⁹ 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Komisija prieš CAS Succhi di Frutta SpA*, C-496/99, Rink. p. I-3801, 116 punktą ir 2008 m. birželio 19 d. Sprendimo *Pressetext*, C-454/06, Rink. p. I-04401, 35–37 punktai.

¹⁸⁰ 2008 m. birželio 19 d. Sprendimo *Pressetext*, C-454/06, Rink. p. I-04401, 35–37 punktai.

Valdžios institucija konkursą turi rengti taip, kad smulkiesiems ekonominės veiklos vykdytojams būtų suteikta galimybė dalyvauti konkurse ir jį laimėti. Kuo didesnė prašomos teikti paslaugos apimtis ir atitinkamai didesni ekonominio bei finansinio pajėgumo reikalavimai, tuo sunkiau smulkiesiems paslaugų teikėjams dalyvauti konkurse. Kai vykdomas didesnis pirkimas (pavyzdžiui, keleto paslaugų arba paslaugų, kurios turi būti teikiamos keliuose geografinėse vietovėse), perkančioji organizacija gali svarstyti galimybę padalyti sutartį į atskiras dalis, kurių reikalavimus galėtų tenkinti MVĮ. Tačiau viešųjų pirkimų direktyvose draudžiama dirbtinai padalyti sutartį į keletą atskirų sutarčių, kurių vertė yra mažesnė už atitinkamą ribą, siekiant, kad nebūtų taikomos atitinkamos direktyvų nuostatos. Apskritai valdžios institucijoms konkurso specifikacijas rekomenduojama rengti atsižvelgiant į MVĮ ir jose nustatyti tik būtiniausias sąlygas.

207. *Kaip vykdant viešųjų pirkimų procedūras, pagal kurias atrinktų paslaugų teikėjų skaičius ribojamas, kartu užtikrinti pakankamą pasirinkimo laisvę VSSP gavėjams?*

Viešųjų pirkimų procedūromis nesiekama riboti atrinktų paslaugų teikėjų skaičiaus. Perkančiosioms organizacijoms suteikiama visiška laisvė pasirinkti vieną ar kelis veiklos vykdytojus savo poreikiams patenkinti. Pavyzdžiui, valdžios institucijos tą pačią paslaugų koncesiją gali suteikti keliems veiklos vykdytojams, jeigu tai praktiškai įmanoma, taip užtikrindamos didesnę pasirinkimą paslaugos gavėjams.

208. *Ar galima kaip paslaugų teikėjo atrankos kriterijų įtraukti vietos sąlygų žinojimą atsižvelgiant į tai, kad šis aspektas dažnai yra labai svarbus siekiant sėkmingai teikti VSSP?*

ES viešųjų pirkimų taisyklių tikslas – užtikrinti sąžiningą veiklos vykdytojų konkurenciją Europoje, kad valdžios institucijoms būtų pasiūlytas geriausias kokybės ir kainos santykis. Reikalavimu būti susipažinus su vietos sąlygomis gali būti neteisėtai diskriminuojami užsienio paslaugų teikėjai. Be to, nustatius tokį reikalavimą gali sumažėti valdžios institucijos pasirinkimas – ji turės rinktis iš nedidelio vietos veiklos vykdytojų skaičiaus, todėl gali sumažėti teigiamas Europos masto konkurencijos poveikis.

Tačiau tam tikri su vietos sąlygomis susiję reikalavimai gali būti priimtini, jeigu juos galima pateisinti teiktinos paslaugos ypatumais (paslaugos tipas ir (arba) paslaugos gavėjų grupės) ir jie susiję tik su sutarties vykdymu.

Pavyzdžiai:

- Pavyzdžiui, valdžios institucija, nustatydamas sutarties įvykdymo kriterijus, gali reikalauti, kad laimėtojas įsteigtų buveinę vietoje, pavyzdžiui, biurą arba dirbtuves, arba įrengtų konkrečią įrangą sutarties vykdymo vietoje, jeigu tai yra būtina paslaugai teikti.
- Savivaldybė, ketinanti steigti moterų prieglaudos centrą, skirtą visų pirma konkrečiai kultūrinei mažumai priklausančioms moterims, kvietime dalyvauti konkurse gali nurodyti, kad paslaugų teikėjas turi turėti ankstesnės patirties teikiant šio tipo paslaugas panašiomis socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis ir kad su sunkumų patiriančiomis moterimis ryšius palaikysiantys ir (arba) jų poreikius tenkinsiantys darbuotojai turi būti pakankamai susipažinę su atitinkamomis kultūrinėmis ir kalbinėmis aplinkybėmis.
- Valdžios institucija, ketinanti steigti įdarbinimo tarnybą, padėsiančią įdarbinti jaunus suaugusius bedarbius, kilusius iš palankių sąlygų neturinčių vietovių, ir

integruotai spręsti konkrečius sunkumus, su kuriais susiduria šių paslaugų gavėjai (pavyzdžiui, psichikos sveikatos, narkomanijos ar piktnaudžiavimo alkoholiu, socialinio būsto ir išskolinimo problemas), gali nurodyti, kad paslaugų teikėjas turi turėti ankstesnės patirties teikiant šio tipo paslaugas panašioms tikslinėms grupėms. Valdžios institucija taip pat gali nurodyti, jog paslaugų teikėjas turi užtikrinti, kad paslaugų gavėjais besirūpinantys darbuotojai teikdami paslaugą iš pat pradžių žinotų apie esamus socialinių subjektų tinklus, su kuriais jie turės palaikyti ryšius, kad integruotai tenkintų jaunų suaugusių bedarbių poreikius.

Bet kokių atveju tokio pobūdžio apribojimu negalima reikalauti daugiau, negu būtina tinkamam paslaugos teikimui užtikrinti. Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas nustatė, kad sudarydama viešojo sveikatos paslaugų, susijusių su kvėpavimo ligų gydymu namuose, pirkimo sutartį valdžios institucija negali reikalauti, kad galimas konkurso dalyvis pasiūlymo pateikimo metu turėtų veikiančią biurą provincijos, kurioje turės būti teikiama paslauga, sostinėje¹⁸¹.

Valdžios institucija turi įsitikinti, kad tokios sąlygos yra objektyviai pateisinamos ir kad jomis nediskriminuojami jokie konkurso dalyviai, nederamai sudarant palankesnes sąlygas tam tikrų kategorijų konkurso dalyviams, visų pirma vietos įmonėms arba rinkoje įsitvirtinusiems paslaugų teikėjams.

Tiesioginio nedidelės vertės sutarčių sudarymo su smulkiaisiais vietos paslaugų teikėjais klausimas jau aptartas atsakyme į 206 klausimą.

209. Ar galima nustatyti, kad konkurse gali dalyvauti tik pelno nesiekiantys paslaugų teikėjai?

Turi būti išskiriami du atvejai.

- Perkančiosios organizacijos pačios negali nuspręsti viešojo pirkimo procedūroje leisti dalyvauti tik pelno nesiekiantiems paslaugų teikėjams. Viešojo pirkimo direktyva grindžiama vienodo požiūrio į ekonominės veiklos vykdytojus ir jų nediskriminavimo principais¹⁸². Todėl pagal Direktyvą negalima nustatyti, kad sutartys sudaromos tik su konkrečių kategorijų įmonėmis¹⁸³, pavyzdžiui, ne pelno organizacijomis, neatsižvelgiant į tai, kokios rūšies yra paslaugos – nurodytos Direktyvos II priedo A dalyje ar II priedo B dalyje (pavyzdžiui, socialinės paslaugos)¹⁸⁴.
- Tačiau išskirtiniais atvejais nacionalinėje teisėje¹⁸⁵, kuria reglamentuojama konkreti veikla, būtų galima nustatyti, kad tam tikras paslaugas gali teikti tik ne pelno organizacijos. Šiuo atveju valdžios institucijoms būtų leidžiama nustatyti, kad, jeigu nacionalinė teisė atitinka Europos teisę, viešojo pirkimo procedūroje gali dalyvauti tik tokios ne pelno organizacijos. Tačiau tokia nacionaline teise

¹⁸¹ 2005 m. spalio 27 d. Sprendimo *Contse*, C-234/03, Rink. p. I-9315, 79 punktą.

¹⁸² Direktyvos 2004/18/EB 2 straipsnis.

¹⁸³ Todėl į Direktyvą turėjo būti įtraukta speciali išimtis, kad valstybės narės galėtų palikti teisę sutartis sudaryti tik su konkrečios kategorijos organizacijomis, t. y. neįgalųjų socialinėmis įmonėmis, kuriose dauguma atitinkamų darbuotojų yra neįgalūs (žr. Direktyvos 2004/18/EB 19 straipsnį).

¹⁸⁴ II priedo A dalyje arba II priedo B dalyje nurodytas paslaugas galima išskirti tik remiantis Direktyvos 20 straipsniu ir tolesniais straipsniais.

¹⁸⁵ Terminas „nacionalinė teisė“ reiškia bendruosius ir abstrakčius nacionalinės teisės aktus, bet ne perkančiosios organizacijos sprendimą, priimtą vykdant konkretų pirkimą. Tačiau šiuo požiūriu teisės aktų lygmuo (nacionaliniai ar regioniniai teisės aktai) nėra svarbiausias, jeigu tie teisės aktai yra abstraktūs ir visuotinai taikomi.

¹⁸⁶ Žr. 1997 m. birželio 17 d. Sprendimą *Sodemare SA v Regione Lombardia*, C-70/95, Rink. p. I-3395.

būtų ribojamas SESV 49 ir 56 straipsnių, susijusių su įsisteigimo laisve ir laisvu paslaugų judėjimu, taikymas ir šis ribojimas kiekvienu konkrečiu atveju turėtų būti pateisinamas. Remiantis Teisingumo Teismo praktika, toks ribojimas galėtų būti pateisinamas visų pirma tais atvejais, kai jis yra būtinas ir proporcingas siekiant tam tikrų socialinių nacionalinės socialinės apsaugos sistemos tikslų¹⁸⁶.

- 210. Ar valdžios institucijos atrankos etapu vis dar gali derėtis su paslaugų teikėjais? Tai ypač svarbu VSSP atveju, kadangi valdžios institucijos ne visada gali tiksliai nustatyti savo poreikius proceso pradžioje. Valdžios institucijoms kartais būtina tartis su galimais paslaugų teikėjais.**

Kaip nurodyta atsakyme į 202 klausimą, valdžios institucijos, norėdamos viešojo pirkimo arba koncesijų tvarka pirkti sveikatos ar socialines paslaugas, gali taikyti derybų procedūras. Atitinkamoms valdžios institucijoms konkrečios Direktyvoje 2004/18/EB pateikiamos derybų procedūrų taisyklės netaikomos, nes ši direktyva nėra taikoma paslaugų koncesijoms ir tik kelios jos taisyklės yra taikomos Direktyvos II priedo B dalyje nurodytoms paslaugoms (pavyzdžiui, VSSP)¹⁸⁷. Dėl šios priežasties sudarydamos VSSP viešojo pirkimo ar koncesijos sutartis valdžios institucijos gali rengti *ad hoc* derybų procedūras, jeigu nacionalinėje teisėje nenustatytos konkrečios taisyklės. Bet kokių atveju SESV nustatyti bendrieji skaidrumo ir nediskriminavimo principai, pagal kuriuos visiems ekonominės veiklos vykdytojams, pakviestiems dalyvauti derybų procedūroje, turi būti sudarytos vienodos sąlygos, yra taikomi tarptautinės svarbos paslaugoms.

- 211. Kokiu mastu viešųjų pirkimų taisyklės taikomos savivaldybių bendradarbiavimui? Šis bendradarbiavimas gali būti įvairus, pavyzdžiui, viena savivaldybė perka paslaugą iš kitos savivaldybės arba dvi savivaldybės kartu pradeda viešojo pirkimo procedūrą ar steigia įstaigą VSSP teikti ir pan.**

Viešųjų pirkimų taisyklės taikomos tada, kai valdžios institucija ketina sudaryti viešojo paslaugų pirkimo sutartį su trečiaja šalimi¹⁸⁸ ir mokėti jai atlygį. Nėra jokio skirtumo, ar trečioji šalis yra privatus veiklos vykdytojas, ar valdžios institucija.

Tačiau, kaip rodo toliau pateikiami pavyzdžiai, pasitaiko atvejų, kai valdžios institucijos ekonominę veiklą patiki vykdyti kitoms valdžios institucijoms arba šią veiklą vykdo kartu su kitomis valdžios institucijomis neprivalėdamos taikyti ES viešųjų pirkimų taisyklių.

- Taigi Teisingumo Teismas neseniai nustatė, kad valdžios institucijos su viešąja paslauga susijusią veiklą, už kurią yra atsakingos, gali vykdyti savo lėšomis, bendradarbiaudamos su kitomis valdžios institucijomis; nereikalaujama, kad veikla būtų organizuojama kokia nors konkrečia forma, ir taikant šią organizacinę praktiką nebūtina taikyti Europos viešojo pirkimo teisės aktų.
  - (a) Valdžios institucijos gali bendradarbiauti per atskirą viešąjį subjektą, atitinkantį vidaus kriterijus¹⁸⁹. Ši tema apžvelgiama atsakyme į 199 klausimą.

¹⁸⁷ Kaip nurodyta atsakyme į 199 klausimą ir Direktyvos 2004/18/EB 21 straipsnyje, šių paslaugų viešojo pirkimo sutartims taikomos tik tam tikros Direktyvos 2004/18/EB taisyklės (t. y. prievolė sutarties dokumentuose nurodyti technines specifikacijas ir pasibaigus procedūrai skelbti rezultatus); apskritai tokios sutartys turi būti sudaromos vadovaujantis bendraisiais SESV principais (nediskriminavimo, skaidrumo ir pan.).

¹⁸⁸ Žr. 1999 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Teckal*, C-107/98, Rink. p. I-8121, 51 punktą, 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *ARGE*, C-94/99, Rink. p. I-11037, 40 punktą ir 2007 m. sausio 18 d. Sprendimo *Auroux*, C-220/05, Rink. p. I-385, 62 punktą.

(b) Teisingumo Teismas taip pat nustatė¹⁹⁰, kad bendradarbiaujant valdžios institucijoms nebūtinai turi būti steigiami nauji bendrai kontroliuojami subjektai. Teismo teigimu, valdžios institucijos gali bendradarbiauti paprastai, siekdamos vieno tikslo – bendrai užtikrinti, kad būtų vykdoma viešojo užduotis, už kurias atitinkamos institucijos yra atsakingos, siekiant visuotinės svarbos tikslų. Tai nebūtinai reiškia, kad siekdama įgyvendinti visuotinės svarbos užduotis kiekviena valdžios institucija bendradarbiauja vienodu mastu, gali būti bendradarbiaujama pasidalijant užduotis ir atsižvelgiant į specializaciją. Tačiau turi būti iš tikrųjų bendradarbiaujama, t. y. nustatant dalyvių abipuses teises ir pareigas, – priešingai, negu sudarant viešojo pirkimo sutartį, kai šalis vykdo užduotį už atlygį. Valdžios institucijos viena kitai neturi pervesti lėšų, išskyrus išlaidoms padengti skirtus pavedimus. Bendradarbiavimas turi būti vykdomas tik vadovaujantis nuostatomis ir reikalavimais, susijusiais su visuotinės svarbos tikslų siekimu – tai reiškia, kad visiškai nesiekama pelno ir nedalyvauja privatūs arba mišraus kapitalo subjektai. Galiausiai bendradarbiavimo susitarimu negalima dirbtinai naudotis siekiant, kad nebūtų taikomos atitinkamos viešųjų pirkimų direktyvų taisyklės.

- Valdžios institucijos, pavyzdžiui, savivaldybės, viešąjį pirkimą neabejotinai gali rengti kartu. Todėl valdžios institucija procedūrą gali pradėti savo ir kitos valdžios institucijos vardu¹⁹¹, jeigu apie tai ji paskelbia procedūros pradžioje. Taigi viešųjų pirkimų taisyklės taikomos procedūrai, kurią valdžios institucija pradeda savo ir kitos (-ų) valdžios institucijos (-ų) vardu, bet netaikomos valdžios institucijų bendradarbiavimui.
- Kelios valdžios institucijos gali steigti naują subjektą ir jam visiškai perduoti konkrečią užduotį. Šiuo atveju valdžios institucijos visiškai nekontroliuoja teikiamos paslaugos – ją teikia naujas subjektas, kuris veikia visiškai savarankiškai ir savo atsakomybe. Šiomis aplinkybėmis neteikiama jokia paslauga, todėl netaikoma nei Sutartis, nei direktyvos¹⁹².
- Jeigu valdžios institucijos įsteigia savitarpio pagalbos ir bendradarbiavimo subjektus, kurie negauna jokio atlygio, paslaugos nėra teikiamos, kaip apibrėžta Sutartyje, ir ES teisė netaikoma.

212. Kaip viešųjų pirkimų taisyklės taikomos viešojo ir privačiojo sektorių partnerystei (VPSP)?

Paprastai viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė atsiranda sudarius viešojo pirkimo arba koncesijos sutartį. Viešojo pirkimo arba koncesijos sutartims taikomos konkrečios nuo sutarties tipo ir vertės priklausančios viešųjų pirkimų taisyklės.

Kalbant apie oficialiai patvirtintą viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę (joje dalyvauja mišraus kapitalo subjektas), svarbu priminti, kad, kaip nurodyta atsakyme į 199 klausimą, valdžios institucija ir viešojo bei privačiojo kapitalo subjektas, kuriame

¹⁸⁹ 2008 m. lapkričio 13 d. Sprendimas *Coditel Brabant*, C-324/07, Rink. p. I-8457.

¹⁹⁰ Žr. 2009 m. birželio 9 d. Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją*, C-480/06, Rink. p. I-4747.

¹⁹¹ Dėl centrinių perkančiųjų organizacijų žr. Direktyvos 2004/18/EB 11 straipsnį.

¹⁹² Žr. 2007 m. kovo 21 d. Komisijos pranešimą spaudai IP/07/357, kuriame nurodoma, kad valdžios institucijos visiškas viešosios užduoties perdavimas kitai valdžios institucijai nėra prilyginamas paslaugos teikimui už atlygį, kaip apibrėžta EB sutarties 49 straipsnyje, jeigu valdžios institucija, kuriai perduota užduotis, ją vykdo visiškai savarankiškai ir yra už ją atsakinga. Toks viešosios užduoties perdavimas atliekamas pagal atitinkamos valstybės narės vidaus viešojo administravimo sistemą. Šiam perdavimui netaikoma Sutartis ir joje nurodytos pagrindinės laisvės.

valdžios institucija dalyvauja kartu su privačiu subjektu, negali būti tarpusavyje susiję vidaus veiklos santykiais. Todėl viešojo ir privačiojo kapitalo subjektui paslaugas turi būti patikėta teikti pagal Sutartyje arba viešųjų pirkimų direktyvose nustatytas viešųjų pirkimų taisykles. Taip pat privačiam veiklos vykdytojui įsigijus subjekto, vykdančio pagal vidaus veiklos santykius paskirtas viešąsias užduotis, kapitalo, šie santykiai nutrūksta ir turi būti skelbiamas naujas konkursas dėl atitinkamo pirkimo ar atitinkamos koncesijos, nebent privatus veiklos vykdytojas buvo atrinktas pagal viešųjų pirkimų taisykles.

Jeigu valdžios institucija, siekdama atrinkti privatų partnerį, kuris vykdys paslaugų sutartį arba kuriam bus suteikta paslaugų koncesija teikti paslaugas kartu su valdžios institucija, vykdančią veiklą mišriame viešojo ir privačiojo kapitalo subjekte, pirkimo procedūrą vykdo pagal Europos viešųjų pirkimų teisę, šioms paslaugoms teikti nebėra būtina rengti antrą pirkimo procedūrą. Tačiau padarius bet kokią esminę paslaugų teikimo kriterijų pakeitimą, nenumatytą vykdančią pradinę pirkimo procedūrą, turi būti pradėta nauja procedūra. Išsamesnė informacija pateikta Komisijos komunikate dėl oficialiai patvirtintos viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystės¹⁹³, kuriame konkrečiai aiškinama, kaip rengti tokią procedūrą.

213. *Kaip sudarant viešojo pirkimo arba koncesijos sutartis, kuriomis siekiama pavesti teikti visuotinės svarbos socialines paslaugas, galima nustatyti įpareigojimą laikytis tam tikrų įmonės valdymo taisyklių (pavyzdžiui, susijusių su įmonės kontrole, kurių lygiomis teisėmis vykdo darbdavių ir profesinių sąjungų atstovai, arba paslaugų gavėjų atstovų įtraukimu į valdybą)?*

Pagal viešųjų pirkimų direktyvas viešosios perkančiosios organizacijos įvairiais viešojo pirkimo procedūros etapais gali atsižvelgti į konkrečius reikalavimus (kurie taip pat gali būti socialinio pobūdžio), jeigu jie suderinami su ES teise (visų pirma laikomasi Sutarties principų – nediskriminavimo, skaidrumo ir pan.) ir yra nurodyti skelbime apie pirkimą arba pirkimo dokumentuose. Be to, pagal minėtas direktyvas techninėse specifikacijose, atrankos kriterijuose arba sutarties sudarymo kriterijuose nustatyti reikalavimai turi būti susiję su sutarties dalyku (t. y. jais apibrėžiami pageidaujami produktai ir (arba) pageidaujamos paslaugos). Tačiau į įvykdymo sąlygas įtraukti reikalavimai nebūtinai turi būti susiję su sutarties dalyku, o tik su sutarties vykdymu (t. y. su užduotimis, leidžiančiomis pagaminti perkamus produktus arba teikti perkamas paslaugas).

Jeigu minėtos direktyvos netaikomos atitinkamai sutarčiai, pavyzdžiui, paslaugų koncesijos arba viešojo pirkimo sutarčiai, kurios vertė mažesnė negu minėtų direktyvų taikymo ribos, SESV principai ir taisyklės, kaip juos aiškina Teisingumo Teismas, tebetaikomi, jeigu sutartis yra neabejotinai tarptautinės svarbos¹⁹⁴. SESV principų, ypač nediskriminavimo principo, įpareigota laikytis perkančioji organizacija, sudarydama sutartis, kurioms netaikomos viešųjų pirkimų direktyvos, taip pat negali nustatyti su sutarties dalyku arba jos vykdymu nesusijusių sąlygų.

Įpareigojimai įmonės valdymo srityje, visų pirma įpareigojimai dėl įmonės kontrolės arba tam tikrų grupių asmenų dalyvavimo paslaugų teikėjo valdyboje, apskritai yra susiję su įmonės veiklos organizavimu, todėl negali būti laikomi susijusiais nei su atitinkamos sutarties dalyku (nes šiais įpareigojimais negalima apibūdinti pageidaujamų paslaugų, pateikiant techninius ypatumus arba geriausią kokybę ir kainos santykį), nei su sutarties

¹⁹³ Komisijos aiškinamasis komunikatas C(2007) 6661 dėl viešųjų pirkimų ir koncesijas reglamentuojančių Bendrijos teisės aktų taikymo oficialiai patvirtintai viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystei (OPVPP), OL 2008 C 91, p. 4.

¹⁹⁴ Žr. 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendimą *Telaustria*, C-324/98, Rink. p. I-10745.

vykdymu (nes įpareigojimai nesusiję su užduotimis, būtinomis pageidaujamos paslaugoms teikti).

Tačiau, kaip nurodyta atsakyme į 203 klausimą, valdžios institucija gali reikalauti, kad konkreti paslauga būtų teikiama ir vertinama dalyvaujant paslaugų gavėjams, jeigu tai nesukelia kokios nors diskriminacijos ir iš anksto nenulemia, su kuo bus pasirašyta sutartis.

Yra įvairių būdų į veiklą labiau ar mažiau įtraukti paslaugų gavėjus (rengiant apklausas, raginant teikti siūlymus ir pan.). Gali būti, kad valdžios institucija turi konkrečių planų dėl pageidaujamo paslaugų gavėjų dalyvavimo masto. Todėl ji galėtų reikalauti, pavyzdžiui, kad sutartį sudaręs paslaugų teikėjas turėtų arba sukurtų sistemą ar mechanizmą, leidžiančius paslaugų gavėjų atstovams dalyvauti priimant sprendimus sutarties vykdymo etapu, jeigu šiais sprendimais nekeičiama sutartis ir jie nėra diskriminuojamojo pobūdžio. Jeigu valdžios institucija šiuo klausimu neturi konkrečių planų, ji taip pat gali prašyti, kad kandidatai pasiūlytų priemonių tokiam dalyvavimui užtikrinti.

214. *Kaip galima suderinti viešųjų pirkimų taisykles ir valdžios institucijų poreikį skatinti naujoviškus sprendimus, tenkinant sudėtinis VSSP gavėjų poreikius?*

Taikydamos viešųjų pirkimų taisykles, valdžios institucijos gali pasinaudoti įvairiomis priemonėmis naujovėms skatinti.

Pavyzdžiui, valdžios institucijos gali nustatyti technines specifikacijas¹⁹⁵ – išsamius techninius ypatumus arba rezultatų ar funkcinius reikalavimus¹⁹⁶. Pastaruoju atveju valdžios institucijos gali nurodyti pageidaujamus rezultatus, nenustatydamos konkrečių priemonių. Taip skatinamas kandidatų kūrybiškumas – jie gali nustatyti ir siūlyti naujoviškesnius sprendimus sudėtiniais VSSP gavėjų poreikiams tenkinti.

Alternatyvių pasiūlymų teikimas¹⁹⁷ – tai kita priemonė, kurią taikant gali būti skatinamos naujovės. Alternatyvius pasiūlymus leidžiančios teikti valdžios institucijos taip gali palyginti standartinio sprendimo ir alternatyvaus naujoviškesnio sprendimo privalumus ir trūkumus.

Atsižvelgdamos į tai, kad visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms taikomos tik kelios Direktyvos 2004/18/EB taisyklės, valdžios institucijos gali pasirinkti procedūrą, kuri joms atrodo tinkamiausia konkrečiai paslaugai, jeigu pasirinkta procedūra atitinka SESV principus (skaidrumo, nediskriminavimo). Pavyzdžiui, jeigu perkamos sudėtinės VSSP ir valdžios institucija negali nustatyti tinkamiausio būdo konkrečioms paslaugų gavėjų poreikiams patenkinti, ji gali taikyti procedūrą, panašią į konkurencinio dialogo procedūrą¹⁹⁸.

215. *Kokie reikalavimai skelbti apie VSSP koncesijas yra taikomi? Ar galima skelbti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje?*

¹⁹⁵ Direktyvos 2004/18/EB 23 straipsnis.

¹⁹⁶ Kaip nurodyta Direktyvos 2004/18/EB 23 straipsnio 3 dalyje, kai techninės specifikacijos nustatomos kaip rezultatų arba funkciniai reikalavimai, „[t]ačiau tokie parametrai privalo būti pakankamai tikslūs, kad konkurso dalyviai galėtų nustatyti sutarties objektą, o perkančiosios organizacijos galėtų sudaryti sutartį“.

¹⁹⁷ Žr. Direktyvos 2004/18/EB 24 straipsnį. Nors visuotinės svarbos socialinėms paslaugoms taikomos tik kelios Direktyvos 2004/18/EB taisyklės, valdžios institucijos neabejotinai gali taikyti neprivalomas Direktyvos nuostatas, jeigu, jų nuomone, šios nuostatos yra naudingos.

¹⁹⁸ Nustatyta Direktyvos 2004/18/EB 29 straipsnyje sutartims, kurioms taikomos visos Direktyvos taisyklės.

Paslaugų koncesijoms, kitaip negu darbų koncesijoms ir viešojo pirkimo sutartims, Direktyvos 2004/18/EB nuostatos, visų pirma įpareigojimas skelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, netaikomos. Todėl šiuo metu nėra jokios konkrečios skelbimo apie paslaugų koncesijas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* formos. Tačiau paslaugų koncesijoms taikomi SESV principai, įskaitant skaidrumo ir vienodo požiūrio principus. Remdamosi šiais principais ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendime *Telaustria* (C-324/98) pateiktu aiškinimu perkančiosios organizacijos (arba perkantieji subjektai) galimiems konkurso dalyviams privalo užtikrinti „tinkamą viešumo lygį, leidžiantį paslaugų rinką atverti konkurencijai ir kontroliuoti konkurso procedūrų nešališkumą“, taigi jos privalo išspausdinti tinkamą skelbimą, be kita ko, atsižvelgdamos į atitinkamos koncesijos objektą ir ekonominę vertę.

- Tai reiškia, kad laikydamosi ESTT praktikoje nustatytų apribojimų valstybės narės ir (arba) perkančiosios organizacijos gali nustatyti tinkamas skelbimo taisykles, siekdamos užtikrinti paslaugų koncesijų skaidrumą. Be abejo, perkančiosios organizacijos skelbimus apie paslaugų koncesijas gali spausdinti Oficialiajame leidinyje, net jeigu to nereikalaujama Europos teisėje.

216. *Ar, be viešojo pirkimo sutarčių ir koncesijų, yra kitų būdų pirkti VSSP iš šalies, kurie būtų suderinami su skaidrumo ir nediskriminavimo principais ir kuriuos taikant būtų galima rinktis iš daugelio paslaugų teikėjų?*

Taip. Pavyzdžiui, kompetentinga valdžios institucija gali iš anksto nustatyti sąlygas, kuriomis socialinė paslauga turi būti teikiama, ir, laikydamasi skaidrumo ir nediskriminavimo principų (žr. atsakymą į 202 klausimą) bei tinkamai paskelbusi, gali suteikti licencijas arba leidimus visiems šias sąlygas atitinkantiems paslaugų teikėjams. Taikant tokią sistemą, netaikomi jokie paslaugų teikėjų skaičiaus apribojimai ar kvotos; gali dalyvauti visi sąlygas atitinkantys subjektai.

Licenciją ir (arba) leidimą gavę paslaugų teikėjai paslaugą turi teikti paslaugų gavėjams paprašius; taip paslaugų gavėjai gali rinktis iš įvairių paslaugų teikėjų mokėdami kainą, kurią anksčiau nustatė valdžios institucija.

5 BENDRAS VALSTYBĖS PAGALBOS IR VIEŠOJO PIRKIMO SUTARČIŲ BEI PASLAUGŲ KONCESIJŲ TAISYKLIŲ TAIKYMAS VISUOTINĖS EKONOMINĖS SVARBOS PASLAUGOMS

217. *Ar ES teisėje nustatyta konkreti VESP valdymo forma?*

Pagal nusistovėjusią teismų praktiką valstybės narės turi didelę veiksmų laisvę nustatyti paslaugas, kurias jos laiko VESP, ir jas organizuoti. Todėl valdžios institucijos gali rinktis VESP valdymo būdą.

Pagal valstybės pagalbos taisykles valdžios institucijos VESP organizuoti ir finansuoti gali taip, kaip nori, tačiau skiriama kompensacija negali viršyti sumos, būtinos siekiant sudaryti sąlygas VESP užduotis vykdyti priimtinomis ekonominėmis sąlygomis, nepažeidžiant SESV 106 straipsnio 2 dalies.

Kai dėl VESP teikimo sudaroma viešojo pirkimo sutartis arba koncesijos sutartis (t. y. kai paslauga teikiama už atlygį – mokama tam tikra kaina arba suteikiama teisė paslaugą teikti už atlygį, kurį visų pirma sudaro paslaugų gavėjų mokami mokesčiai), valdžios institucijos turi laikytis ne tik valstybės pagalbos taisyklių, bet ir viešojo pirkimo bei koncesijų sutarčių taisyklių. Daugiau informacijos pateikiama atsakyme į 200 klausimą.

Jeigu valdyti VESP pavedama surengus viešojo pirkimo procedūrą, leidžiančią atrinkti kandidatą, galintį teikti šias paslaugas bendruomenei mažiausia kaina, ir jeigu tenkinamos kitos *Altmark* sprendimo sąlygos (šios sąlygos nurodytos atsakyme į

61 klausimą), skiriama kompensacija nėra valstybės pagalba, kaip apibrėžta *Altmark* sprendime.

218. Ar valdžios institucija, finansuodama VESP teikėją pagal valstybės pagalbos taisykles, taip pat turi taikyti ES taisykles, susijusias su viešojo paslaugų pirkimo arba paslaugų koncesijų sutarčių sudarymu?

Valstybės pagalbos taisyklių ir viešojo pirkimo sutarčių bei koncesijų taisyklių tikslai ir taikymo sritis yra skirtingi. Valstybės pagalbos taisyklėmis nustatomos VESP bei, atitinkamai, ekonominio pobūdžio VSSP finansavimo sąlygos ir siekiama neleisti, kad valstybė ir jos institucijos, teikdamos finansavimą arba panašią naudą, iškraipytų konkurenciją, o viešojo pirkimo sutarčių ir koncesijų taisyklėmis nustatomos sąlygos, kuriomis šias paslaugas pavedama teikti veiklos vykdytojams. Vienas pagrindinių tikslų – užtikrinti vienodą požiūrį ir skaidrumą ir išvengti konkurencijos iškraipymo, kuris gali atsirasti, kai patikėdamos teikti šias paslaugas perkančiosios organizacijos valdo viešuosius finansus. Kiti tikslai – užtikrinti kuo didesnę konkurenciją Europoje ir geriausią kokybę ir kainos santykį, visų pirma naudingą paslaugos gavėjui.

Todėl valdžios institucijos, norinčios patikėti teikti VESP, turi laikytis ne tik valstybės pagalbos taisyklių, bet ir viešojo pirkimo arba koncesijos sutarčių sudarymo taisyklių.

Viešojo pirkimo sutarčių taisyklės taikomos nuo tada, kai konkrečią paslaugą įpareigojama teikti už atlygį, neatsižvelgiant į paslaugos visuotinės svarbos tikslą. Tačiau paprastas veiklos finansavimas, dažniausiai susijęs su prievole grąžinti gautas sumas, jeigu jos nepanaudojamos nustatytais tikslais, paprastai nėra vykdomas pagal viešųjų pirkimų taisykles.

Pagal ES teisę sutartis prie viešojo pirkimo sutarčių arba koncesijos sutarčių teisiškai turi būti priskiriama remiantis sąvokomis „viešoji sutartis“ ir „koncesija“, nustatytomis atitinkamose direktyvose (visų pirma Direktyvoje 2004/18/EB), neatsižvelgiant į tai, prie kokių sutarčių ji teisiškai priskiriama pagal nacionalinę teisę.

Sutarčiai gali būti taikomos viešojo paslaugų pirkimo arba koncesijos apibrėžtys, jeigu:

- a) sutartimi siekiama patenkinti poreikius, valdžios institucijos iš anksto nustatytus pagal jai suteiktus įgaliojimus;
- b) valdžios institucija išsamiai nustato paslaugos pobūdį ir teikimo būdą;
- c) sutartyje nustatomas atlygis už paslaugą (mokama tam tikra kaina arba suteikiama teisė teikti paslaugą, už kurią moka paslaugų gavėjai);
- d) valdžios institucija imasi iniciatyvos surasti paslaugų teikėją, kuriam turi būti patikėta teikti paslaugą;
- e) sutartyje nustatomos sankcijos (bausmės, žalos atlyginimas ir pan.) už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą, kad būtų užtikrintas tinkamas trečiajai šaliai patikėtos paslaugos teikimas pagal valdžios institucijos reikalavimus.

Nurodyti kriterijai taikomi siekiant nustatyti, ar sutartimi iš tikrųjų įsipareigojama teikti paslaugą už atlygį.

219. Ar VESP teikiantis koncesininkas gali gauti valstybės pagalbą kompensacijos už viešąją paslaugą forma, kad padengtų faktines viešosios paslaugos užduoties, kurią jam pavesta vykdyti, išlaidas?

Pagal SESV 106, 107 ir 108 straipsnius valstybės narės VESP turi nustatyti laikydamosi Sprendime nurodytų sąlygų. Jeigu valstybė narė nusprendžia, kad subjektui yra pavesta visuotinė ekonominės svarbos paslauga, jis gali gauti kompensaciją už viešąją paslaugą,

jeigu teikiant VESP jo gaunamų pajamų neužtenka išlaidoms padengti. Ši kompensacija negali viršyti faktiškai patirtų grynąjų išlaidų, įskaitant nuosaikų pelną.

Pagal viešojo pirkimo sutarčių ir koncesijų taisykles paslaugų koncesijos sąvoka nėra kliūtis teikti valstybės pagalbą, jei koncesininkas ir toliau prisiima didelę veiklos riziką, susijusią su paslaugos teikimu. Tačiau jeigu gavus pagalbą su paslaugos teikimu susijusios rizikos nebelieka arba ši rizika tampa nepastebima, atitinkama sutartis priskiriama prie viešojo paslaugų pirkimo sutarčių. Šiuo atveju iš esmės taikomos išsamios Direktyvos nuostatos.

Tačiau Direktyvos II priedo B dalyje nurodytoms paslaugoms, pavyzdžiui, socialinėms paslaugoms, taikomos tik tam tikros Direktyvos nuostatos (žr. atsakymus į 200 ir 202 klausimus).

220. *Ar taikant išimtį, pagal kurią viešųjų pirkimų taisyklės netaikomos vidaus veiklai, netaikomos ir valstybės pagalbos taisyklės?*

Jeigu konkrečiu atveju netaikoma ES viešųjų pirkimų teisė, tai savaime nereiškia, kad netaikomos ir valstybės pagalbos taisyklės.

Daugiau informacijos apie valstybės pagalbos taisykles pateikiama atsakyme į 44 klausimą.

Daugiau informacijos apie ES viešųjų pirkimų taisykles pateikiama atsakyme į 199 klausimą.

221. *Pagal kokius objektyvius kriterijus nustatoma, kad skiriant tam tikro dydžio kompensaciją panaikinama veiklos rizika?*

Rizikos sąvoka yra esminė koncesijos sąvokos sudedamoji dalis. Iš tikrųjų pagal darbų ir paslaugų koncesijos apibrėžtis, pateikiamas Direktyvos 2004/18/EB 1 straipsnio 3 ir 4 dalyse, koncesijos sutartis yra tos pačios rūšies sutartis kaip ir viešojo pirkimo sutartis, išskyrus tai, kad atlygis už atliktus darbus ir (arba) suteiktas paslaugas yra tik teisė naudotis darbo rezultatais ir (arba) paslauga arba tokia teisė kartu su mokėjimu.

Todėl naudojimosi aspektas, reiškiantis, kad patiriama rizika, yra būtinas siekiant nustatyti, ar paslaugos sutartis yra koncesijos sutartis. Antai pagal Teisingumo Teismo praktiką (visų pirma sprendimą *Oymanns*, C-300/07, ir sprendimą *Eurawasser*, C-206/08) sutartis laikoma koncesijos sutartimi tik tada, kai veiklos vykdytojui perduodama didelė veiklos rizika.

Didelės rizikos buvimą galima patikrinti tik kiekvienu konkrečiu atveju. Rizika, į kurią turi būti atsižvelgiama, yra susijusi su paslaugos teikimu arba darbų vykdymu ir jų rezultatų naudojimu – visų pirma rizika, susijusi su paklausa. Iš esmės galima manyti, kad veiklos vykdytojas prisiima didelę riziką, kai nėra aišku, ar investicijos, reikalingos paslaugai teikti, bus pelningos.

Kai nėra didelės rizikos (jeigu kompensacija yra pakankama, kad veiklos rizika būtų panaikinta arba taptų nepastebima), paslaugų koncesijos sutartis turi būti perkvalifikuojama į paslaugų pirkimo sutartį ir taikomi su tuo susiję teisiniai padariniai (t. y. sutartis gali būti panaikinta, jeigu pažeidžiamos viešųjų pirkimų taisyklės).

6 BENDRIEJI KLAUSIMAI DĖL SUTARTIES VIDAUS RINKOS TAISYKLIŲ (ĮSISTEIGIMO LAISVĖ IR LAISVĖ TEIKTI PASLAUGAS) TAIKYMO VESP, VISŲ PIRMA VSSP

Sutarties vidaus rinkos taisyklės – tai Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) nuostatos, susijusios su įsisteigimo laisve (Sutarties 49 straipsnis) ir laisve

teikti paslaugas (Sutarties 56 straipsnis). Viešųjų pirkimų taisyklės apžvelgiamos šio dokumento dalyje, skirtoje viešiesiems pirkimams (4 skirsnis).

222. Kada Sutarties vidaus rinkos taisyklės (SESV 49 ir 56 straipsniai) taikomos VSSP?

SESV vidaus rinkos taisyklės (SESV 49 ir 56 straipsniai) VSSP taikomos tada, kai VSSP yra ekonominė veikla, kaip apibrėžta Teismo praktikoje, susijusioje su šių straipsnių aiškinimu. Tam tikroms VSSP taip pat gali būti taikoma Paslaugų direktyva. Tačiau neekonominė veikla šios taisyklės netaikomos.

Ekonominės veiklos sąvoka – tai ES teisės sąvoka, kurią Teismas laipsniškai plėtojo remdamasis SESV 49 ir 56 straipsniais. Kadangi šia sąvoka apibrėžiama Sutartimi užtikrintų dviejų pagrindinių laisvių taikymo sritis, ji negali būti aiškinama siaurai¹⁹⁹. Ekonominės veiklos sąvoka, kaip apibrėžta Sutarties vidaus rinkos taisyklėse, išsamiau apžvelgiama atsakyme į 223 klausimą.

223. Kada veikla priskiriama ekonominei veiklai, kaip apibrėžta Sutarties vidaus rinkos taisyklėse (SESV 49 ir 56 straipsniai) ir Paslaugų direktyvoje?

Sutarties vidaus rinkos taisyklės (SESV 49 ir 56 straipsniai) ir Paslaugų direktyva apskritai taikomos tik paslaugoms, kurios laikomos ekonomine veikla.

Pagal Sutarties vidaus rinkos taisyklės bet koks paslaugos teikimas, už kurį mokamas atlygis, turi būti laikomas ekonomine veikla. Pagal Teisingumo Teismo praktiką, už paslaugą nebūtinai turi mokėti tie, kuriems ji teikiama²⁰⁰, bet teikiant šią paslaugą turi būti gaunamas ekonominis atlygis.

Teismas taip pat nurodė, kad ekonominis veiklos pobūdis nepriklauso nei nuo veiklos vykdytojo ar įstaigos teisinio statuso (tai gali būti viešasis ar ne pelno subjektas)²⁰¹, nei nuo paslaugos pobūdžio (pavyzdžiui, tai, kad paslauga susijusi su socialine apsauga ar sveikata, savaime nereiškia, kad Sutarties taisyklės netaikomos)²⁰². Taigi religinės bendruomenės narių ar sporto mėgėjų asociacijos veikla gali būti laikoma ekonomine²⁰³. Ekonominis veiklos pobūdis taip pat nepriklauso nuo to, kaip veikla apibūdinama pagal nacionalinę teisę. Paslauga, kuri pagal vidaus teisę apibūdinama kaip nekomercinė, pagal minėtas Sutarties taisyklės gali būti nagrinėjama kaip ekonominė veikla. Taip pat tai, kad paslauga teikiama siekiant visuotinės svarbos tikslo, nebūtinai gali daryti poveikį ekonominiam šios veiklos pobūdžiui.

Todėl siekiant nustatyti, ar konkreči paslauga yra ekonominė veikla, kuriai taikomos Sutarties vidaus rinkos taisyklės ir prireikus Paslaugų direktyva, reikėtų nagrinėti kiekvieną konkretų atvejį, atsižvelgiant į visus atitinkamos veiklos ypatumus, visų pirma tai, kaip ji atitinkamoje valstybėje narėje iš tikrųjų vykdoma, organizuojama ir finansuojama.

Paslaugų direktyva taikoma visoms paslaugoms, aiškiai nepriskirtoms prie paslaugų, kurioms ši direktyva netaikoma (ji netaikoma tam tikroms socialinėms paslaugoms; daugiau informacijos apie Paslaugų direktyvos taikymą socialinėms paslaugoms

¹⁹⁹ 2000 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Deliège*, sujungtos bylos C-51/96 ir C-191/97, Rink. p. I-2549, 52 punktas.

²⁰⁰ Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas nustatė, kad pagal taikomą sveikatos draudimo sistemą nemokamai teikiamos stacionaraus gydymo paslaugos gali būti laikomos ekonomine veikla, kaip apibrėžta Sutartyje.

²⁰¹ Sprendimas *Komisija prieš Belgiją*, C-172/98. Sprendimo *Smits ir Peerbooms*, C-157/99, 50 punkte Teismas atmetė argumentą, kad paslaugos teikėjo siekis gauti pelną yra papildoma sąlyga norint paslaugą laikyti ekonomine veikla, kaip apibrėžta Sutarties 60 straipsnyje.

²⁰² Minėtas Sprendimas *Smits ir Peerbooms*.

²⁰³ Sprendimas *Steymann*, C-196/87, ir Sprendimas *Deliège*, sujungtos bylos C-51/96 ir C-191/97.

pateikiama atsakyme į 229 klausimą). Direktyvoje apibrėžta paslaugos sąvoka taikoma tik pirmiau apibūdinti ekonominio pobūdžio veiklai.

Daugiau informacijos apie tai, koks poveikis atitinkamoms socialinėms paslaugoms daromas priskyrus jas ekonominei veiklai, kaip apibrėžta Sutarties vidaus rinkos taisyklėse, taip pat pateikiama atsakymuose į 226 ir 227 klausimus.

224. *Kada veikla priskiriama neekonominei veiklai, kaip apibrėžta Sutarties vidaus rinkos taisyklėse (SESV 49 ir 56 straipsniai) ir Paslaugų direktyvoje?*

Pagal Teisingumo Teismo praktiką veikla, kurią vykdydama savo pareigas, pavyzdžiui, socialinėje srityje, neatlygintinai vykdo valstybė (arba ji vykdoma valstybės vardu), nėra ekonominė pagal Sutarties vidaus rinkos taisykles ir Paslaugų direktyvą²⁰⁴.

Pavyzdžiai:

- Paslaugos, kurias įstaiga teikia pagal privalomojo draudimo sistemą (pavyzdžiui, atlygina nuostolius gaivalinių nelaimių atveju)²⁰⁵.
- Paskaitos, dėstomos pagal nacionalinę švietimo sistemą,²⁰⁶ arba paskaitos, dėstomos aukštojo mokslo įstaigoje, finansuojamoje daugiausia valstybės lėšomis²⁰⁷.

225. *Ar socialinėms paslaugoms, kurioms netaikoma Paslaugų direktyva, Sutarties vidaus rinkos taisyklės vis tiek taikomos?*

Paslaugų direktyva (2 straipsnio 2 dalies j punktas) netaikoma socialinėms paslaugoms, susijusioms su socialinio būsto suteikimu, vaikų priežiūra ir parama remtinoms šeimoms ir asmenims, kuriems šios paramos reikia nuolat ar laikinai, kai jas teikia valstybė (nacionaliniu, regioniniu ar vietos mastu), valstybės įgalioti paslaugų teikėjai arba valstybės pripažintos labdaros organizacijos.

Paslaugoms, kurioms netaikoma Paslaugų direktyva, Sutarties taisyklės, visų pirma susijusios su įsisteigimo laisve ir laisve teikti paslaugas (SESV 49 ir 56 straipsniai), yra taikomos, jeigu paslaugos laikomos ekonomine veikla. Todėl nacionalinių priemonių, skirtų paslaugoms, kurioms netaikoma Paslaugų direktyva, reglamentuoti, suderinamumą su ES teise gali vertinti nacionalinis teismas arba Teisingumo Teismas, visų pirma atsižvelgdami į minėtus Sutarties 49 ir 56 straipsnius. Priemonių, skirtų socialinių paslaugų sektoriui reglamentuoti, taikymas gali būti pateisinamas socialinės politikos tikslais, jeigu šios priemonės proporcingos siekiamiems tikslams. Žr. atsakymus į 226 ir 227 klausimus.

226. *Ar socialinės politikos tikslais gali būti pateisinamas priemonių, skirtų socialinių paslaugų sektoriui reglamentuoti, taikymas?*

²⁰⁴ Sprendimas *Wirth*, C-109/92.

²⁰⁵ Sprendime *Freskot*, C-355/00, Teisingumo Teismas nustatė, kad šiai įstaigai mokamos įmokos nėra ekonominis atlygis, jei visų pirma jos iš esmės yra teisės aktų leidėjo nustatytos ir jei teisės aktų leidėjas nustatė draudimo įstaigos išmokų lygį bei šių išmokų mokėjimo sistema.

²⁰⁶ Sprendime *Humbel*, C-263/86, Teismas pažymėjo, kad kurdamą ir remdamą nacionalinę švietimo sistemą valstybė nesiekia užsiimti atlyginama veikla, bet vykdo savo pareigas gyventojams socialinėje, kultūros ir švietimo srityse. Be to, tokia sistema paprastai finansuojama iš valstybės biudžeto, o ne mokinių ar jų tėvų lėšomis. Teismas pridūrė, kad šios veiklos pobūdžiui neturi įtakos tai, kad mokiniai ar jų tėvai kartais privalo mokėti tam tikrus mokesčius už mokslą siekdami tam tikru mastu padėti padengti sistemos veikimo išlaidas.

²⁰⁷ Minėtame Sprendime *Wirth* Teismas iš esmės nustatė, kad pastabos, kurias jis pateikė minėtame Sprendime *Humbel*, taip pat taikomos paskaitoms, dėstomoms daugiausia valstybės lėšomis finansuojamoje aukštojo mokslo įstaigoje.

Kaip nurodo Teisingumo Teismas, valstybės narės gali nustatyti savo socialinės politikos tikslus ir prireikus tiksliai apibūdinti norimą apsaugos lygmenį. Tačiau jų nustatomos taisyklės turi atitikti Teismo praktikoje nurodytas pagrindinio ir proporcingumo sąlygas. Vidaus rinkos laisvių apribojimai turi būti vertinami atsižvelgiant į atitinkamos valstybės narės kompetentingų valdžios institucijų siekiamus tikslus ir apsaugos lygmenį, kurį jos siekia užtikrinti.

Teismo praktikoje nustatyti tam tikri svarbūs visuomenės interesai (pavyzdžiui, socialinės politikos tikslai, paslaugų gavėjų apsauga, vartotojų apsauga ir pan.), t. y. tikslai, kuriais vadovaudamasi valstybės narės gali pateisinti vidaus rinkos laisvių apribojimus. Apskritai esamoje Teismo praktikoje nurodoma, kad pagrindinių laisvių apribojimus galima pateisinti socialinėmis nuostatomis, pavyzdžiui, jeigu galima laikyti, kad yra nepriimtina leisti privatiems subjektams pelnytis pasinaudojant paslaugų gavėjų silpnybėmis²⁰⁸. Tačiau bet kokia priemonė turi būti tinkama siekiant užtikrinti, kad būtų pasiektas vienas ar keli šios valstybės narės keliami teisėti tikslai ir neviršyti to, kas būtina tokiam tikslui pasiekti.

Pavyzdžiui, pagal Sutartį ir Paslaugų direktyvą (joje nurodytų paslaugų atveju) išankstinio leidimo vykdyti veiklą išdavimo tvarka gali būti palikta galioti, jeigu ji nėra diskriminuojanti, ja siekiama visuotinės svarbos tikslo, ji iš tikrųjų pritaikyta šiam tikslui pasiekti ir galiausiai ja siekiamas tikslas negali būti pasiektas kitomis, ne tokiomis griežtomis priemonėmis. Teismas nustatė, kad socialinėje srityje socialinės politikos tikslai yra svarbūs visuomenės interesai, kuriais galima pateisinti leidimų išdavimo tvarkos arba kitų priemonių, skirtų rinkoms reguliuoti, taikymą, jeigu ši tvarka arba priemonės yra proporcingos siekiamiems tikslams.

227. *Ar valstybės narės gali nuspręsti tam tikras socialines paslaugas patikėti teikti tik pelno nesiekiantiems paslaugų teikėjams?*

Kaip nurodoma Teisingumo Teismo praktikoje, atsižvelgdama į kiekvienai valstybei narei būdingas vertybes ir turimą diskreciją, valstybė narė tam tikrą veiklą gali patikėti vykdyti, pavyzdžiui, viešosioms įstaigoms ar labdaros organizacijoms²⁰⁹. Tačiau bet kokia šios srities priemonė turi būti tinkama siekiant užtikrinti, kad būtų pasiektas vienas ar keli šios valstybės narės keliami teisėti tikslai ir neviršyti to, kas, būtina tokiam tikslui pasiekti. Be to, užtikrinti, kad būtų pasiektas keliamas tikslas, nacionalinės teisės aktais galima tik tuomet, jeigu jais iš tikrųjų šio tikslo nuosekliai ir sistemingai siekiama. Bet koku atveju tokie apribojimai turi būti taikomi nediskriminuojant.

7 KLAUSIMAI DĖL PASLAUGŲ DIREKTYVOS TAIKymo VESP, YPAČ VSSP

228. *Kokioms visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms taikoma Paslaugų direktyva?*

Visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms (VESP) Paslaugų direktyva taikoma, jeigu aiškiai nenurodyta, kad šioms paslaugoms ji nėra taikoma (pavyzdžiui, direktyva netaikoma transporto paslaugoms, sveikatos priežiūros paslaugoms, tam tikroms socialinėms paslaugoms, elektroninio ryšio tinklams ir paslaugoms bei garso ir vaizdo paslaugoms). Direktyva netaikoma daliai socialinių paslaugų: šioms paslaugoms ji taikoma, jeigu jas teikia valstybės negaliojanti privatūs veiklos vykdytojai, bet netaikoma, jeigu jas teikia valstybė, valstybės įgaliojanti paslaugų teikėjai arba valstybės pripažintos labdaros organizacijos.

²⁰⁸ Šiuo klausimu žr. sprendimą sujungtose bylose C-447/08 ir C-448/08 dėl azartinių lošimų internetu.

²⁰⁹ Žr. minėto sprendimo sujungtose bylose C-447/08 ir C-448/08 43 punktą. Taip pat žr. minėtą 1997 m. birželio 17 d. Sprendimą *Sodemare SA prieš Regione Lombardia*, C-70/95, Rink. p. I-3395.

Toms VESP, kurioms Paslaugų direktyva taikoma, šioje direktyvoje pateikiamos visos apsaugos nuostatos, kuriomis siekiama leisti valstybėms narėms visiškai atsižvelgti į šių sektorių ypatumus perkeltiant direktyvą į nacionalinę teisę. Todėl valstybės narės galės palikti galioti nacionalines taisykles, kuriomis reglamentuojami šie sektoriai, pavyzdžiui, siekiant užtikrinti aukštą paslaugų kokybę.

Pirma, valstybės narės į VESP ypatumus gali atsižvelgti pagal direktyvoje pateiktas įsisteigimo laisvės nuostatas. Visų pirma peržiūrint ir vertinant tam tikrus nacionalinės teisės reikalavimus, kuriuos valstybės narės turėjo nustatyti pagal direktyvą, neturėtų būti trukdoma atlikti konkrečių su VESP susijusių užduočių (15 straipsnio 4 dalis). Be to, pagal 9–13 straipsnius leidimų išdavimo tvarką, kuria vadovaujantis suteikiama teisė teikti paslaugas (įskaitant VESP) arba jos yra teikiamos, valstybės narės gali palikti galioti visais atvejais, kai ši tvarka yra nediskriminacinė, pateisinama svarbiu visuomenės interesu ir proporcinga.

Antra, direktyvoje nustatyta, kad 16 straipsnyje nurodyta laisvės teikti paslaugas sąlyga netaikoma VESP (pagal aiškią nukrypti leidžiančią nuostatą, pateiktą 17 straipsnyje).

Apskritai valstybėms narėms perkėlus direktyvą matyti, kad ji padeda modernizuoti ekonomiką ir yra naudinga ir paslaugų teikėjams, ir vartotojams. Perkelti ją Komisijai nebuvo pranešta apie jokiais konkrečias problemas, susijusias su direktyvos taikymu VESP.

Informacija apie teisės aktus, kuriuos valstybės narės priėmė siekdamos įgyvendinti Paslaugų direktyvą, ir nuorodos į įvairius parengtus teisės aktus pateiktos interneto svetainėje

http://ec.europa.eu/internal_market/services/services-dir/implementing_legislation_en.htm.

229. *Kokioms socialinėms paslaugoms Paslaugų direktyva netaikoma ir kada direktyvos nuostatos šioms socialinėms paslaugoms taikomos?*

Tam tikroms socialinėms paslaugoms Paslaugų direktyva netaikoma. Kaip nurodyta Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punkte, direktyva netaikoma ne visoms socialinėms paslaugoms, bet tik socialinėms paslaugoms, susijusioms su socialinio būsto suteikimu, vaikų priežiūra ir parama remtinoms šeimoms ir asmenims, kuriems šios paramos reikia nuolat ar laikinai, kai jas teikia valstybė (nacionaliniu, regioniniu ar vietos mastu), valstybės įgalioti paslaugų teikėjai arba valstybės pripažintos labdaros organizacijos. Kadangi šia nuostata nukrypstama nuo bendrosios taisyklės, ši išimtis pagal nusistovėjusią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką turi būti aiškinama griežtai.

Tačiau direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punkte nenurodytoms socialinėms paslaugoms (pavyzdžiui, vaikų priežiūros paslaugoms, kurių neteikia minėti paslaugų teikėjai) Paslaugų direktyvoje nustatyta reglamentavimo sistema yra taikoma.

Reikėtų paminėti, kad į direktyvą įtraukta daug nuostatų, kuriomis pripažįstami socialinių paslaugų, kurioms direktyva taikoma, ypatumai ir į juos atsižvelgiama. Pavyzdžiui, direktyvoje neginčijama valstybių narių galimybė reglamentuoti teisę teikti šias paslaugas ir šių paslaugų teikimą, siekiant užtikrinti jų kokybę. Pagal direktyvos 9–13 straipsnius valstybės narės gali palikti galioti savo leidimų išdavimo tvarką, kuria vadovaujantis suteikiama teisė vykdyti veiklą ir veikla vykdoma, jeigu tokia tvarka yra nediskriminacinė, pagrįsta ir proporcinga. Socialinėms paslaugoms, kurioms taikoma direktyva ir kurios yra VESP, direktyvos 16 straipsnyje minima laisvės teikti paslaugas sąlyga netaikoma (pagal direktyvos 17 straipsnį). Galiausiai direktyva nereglamentuojamas socialinių paslaugų finansavimas. Direktyvoje nereglamentuojama

valstybių narių teikiama pagalba, kuriai taikomos konkurencijos taisyklės (žr. skirsnį apie valstybės pagalbą). Visų pirma joje nenurodomi reikalavimai, kuriais remiantis suteikiamas viešasis finansavimas, ir kokybės standartai, kurių turi būti laikomasi norint gauti viešąjį finansavimą (šiuo klausimu žr. direktyvos 10, 17 ir 28 konstatuojamąsias dalis).

230. *Ar įgyvendindamos Paslaugų direktyvą valstybės narės gali palikti galioti socialinėms paslaugoms taikomą leidimų išdavimo tvarką?*

Pagal Paslaugų direktyvos 9 straipsnį valstybės narės turi peržiūrėti savo teisės aktus, kad nustatytų leidimų išdavimo tvarką, taikomą suteikiant teisę vykdyti su paslaugomis susijusią veiklą ir vykdant šią veiklą. Jeigu teisės aktais reikalaujama, kad prieš paslaugų teikėjui suteikiant teisę vykdyti ar vykdant veiklą, kuriai taikoma direktyva, būtų priimtas kompetentingos valdžios institucijos sprendimas, tai faktiškai laikoma leidimų išdavimo tvarka, kurią reikėtų vertinti atsižvelgiant į direktyvą. Kiekvieną nustatytą tvarką (ir jos procedūras) valstybė narė direktyvos įgyvendinimo laikotarpiu turėjo įvertinti atsižvelgdama į taisykles, nustatytas direktyvos 9–13 straipsniuose. Taigi kiekviena leidimų išdavimo tvarka, kuria vadovaujantis suteikiama teisė vykdyti su paslaugomis, kurioms taikoma Paslaugų direktyva, susijusią veiklą arba ši veikla vykdoma, įgyvendinant direktyvą turėjo būti įvertinta atsižvelgiant į nediskriminavimo principą, svarbius visuomenės interesus arba jų nebuvimą ir prireikus svarstomų priemonių proporcingumą.

Atsižvelgdamos į vertinimo rezultatus valstybės narės privalėjo panaikinti 9 straipsnio neatitinkančią leidimų išdavimo tvarką arba ją pakeisti ne tokiomis griežtomis priemonėmis, suderinamomis su direktyvos nuostatomis.

Be to, pažymėtina, kad leidimų išdavimo tvarkai, kuriai netaikoma Paslaugų direktyva, yra taikomos Sutarties taisyklės, visų pirma įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas taisyklės (SESV 49 ir 56 straipsniai). Todėl jų suderinamumą su ES teise gali vertinti nacionalinis teismas arba Teisingumo Teismas, visų pirma atsižvelgdami į minėtus SESV 49 ir 56 straipsnius. Žr. atsakymus į 225 ir 230 klausimus.

231. *Ar tada, kai ta pati leidimų išdavimo tvarka taikoma ir paslaugoms, kurioms direktyva netaikoma, ir paslaugoms, kurioms ji taikoma, šiai tvarkai galioja direktyvos nuostatos? Jeigu taip, ar valstybė narė turi nustatyti atskirą leidimų išdavimo tvarką paslaugoms, kurioms direktyva netaikoma, ir paslaugoms, kurioms ji taikoma?*

Jeigu ta pati leidimų išdavimo tvarka taikoma ir paslaugoms, kurioms direktyva netaikoma, ir paslaugoms, kurioms ji taikoma, šiai tvarkai neabejotinai galioja direktyvos nuostatos.

Pagal direktyvą valstybė narė neprivalo nustatyti atskiros leidimų išdavimo tvarkos paslaugoms, kurioms direktyva taikoma, ir paslaugoms, kurioms ji netaikoma, valstybė narė neprivalo, tačiau jai taip pat nėra draudžiama tokią tvarką nustatyti. Pagal direktyvą svarbiausia yra tai, kad valstybė narė užtikrintų su paslaugomis, kurioms taikoma direktyva, susijusios leidimų išdavimo tvarkos suderinamumą su šia direktyva (daugiau informacijos pateikiama atsakyme į 230 klausimą).

232. *Ar Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punktas taikomas su vaikų lopšeliais ir darželiais susijusioms socialinėms paslaugoms, teikiamoms valstybės įgaliotų paslaugų teikėjų, regioninių arba vietos valdžios institucijų arba bet kokio šiuo tikslu įgalioto subjekto?*

Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punktas su vaikų lopšeliais ir darželiais susijusioms socialinėms paslaugoms netaikomas, jeigu šias paslaugas teikia valstybė

(nacionaliniu, regioniniu arba vietos lygmenimis), valstybės įgalioti paslaugų teikėjai arba valstybės pripažintos labdaros organizacijos.

Su vaikų lopšeliais ir darželiais susijusioms socialinėms paslaugoms, kurias teikia valstybės neįgalioti veiklos vykdytojai, direktyva taikoma. Taip pat žr. atsakymą į 229 klausimą.

- 233. *Ką reiškia valstybės sąvoka pagal Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punktą, kuriame nurodoma, kad socialines paslaugas turi teikti valstybė arba valstybės įgaliotas paslaugų teikėjas?***

Visų pirma reikėtų pažymėti, kad šio straipsnio tikslas – nustatyti direktyvos netaikymo tam tikroms socialinėms paslaugoms ribas. Kadangi šia nuostata nukrypstama nuo bendrosios taisyklės, ši išimtis pagal nusistovėjusią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką turi būti aiškinama griežtai.

Pagal 2 straipsnio 2 dalies j punktą tam tikroms socialinėms paslaugoms, kurias teikia ir valstybė, ir valstybės įgalioti paslaugų teikėjai, direktyva netaikoma. Taikant Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punktą valstybės sąvoka pagal direktyvos 27 konstatuojamąją dalį apima ne tik valstybės centrinės valdžios institucijas, bet ir visas regionines bei vietos valdžios institucijas. Kai valstybė (pagal nurodytą šios sąvokos apibrėžtį) nusprendžia paslaugų teikėją – fizinį arba juridinį asmenį, kuris yra viešas ar privatus subjektas, – įpareigoti teikti tam tikrą paslaugą vietoj to, kad ją teiktų tiesiogiai, paslaugų teikėjas pagal direktyvą yra įgaliotas valstybės. Todėl tai, ar socialinę paslaugą teikia valstybė, ar viešosios teisės subjektas, kurį valstybė aiškiai įpareigojo teikti minėtą paslaugą (arba jis buvo įpareigotas valstybės vardu), pavyzdžiui, priimdama įstatymą, nėra svarbiausia siekiant taikyti direktyvoje nustatytą išimtį.

- 234. *Ką apima Paslaugų direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punkte pateikiama valstybės įgaliojimo subjekto sąvoka?***

Komisija laikosi nuomonės, kad paslaugų teikėjas turi būti įpareigotas teikti valstybės jam pavestą paslaugą, kad jį būtų galima laikyti įgaliotu valstybės pagal 2 straipsnio 2 dalies j punktą. Paslaugų teikėjas, įpareigotas teikti paslaugą, pavyzdžiui, surengus viešojo pirkimo konkursą arba suteikus paslaugų koncesiją, gali būti laikomas valstybės įgaliotu paslaugų teikėju pagal Paslaugų direktyvą. Ši nuostata taip pat taikoma bet kokios kitos rūšies priemonei, kurios imasi valstybė, jeigu tokia priemonė atitinkamas paslaugų teikėjas įpareigojamas teikti paslaugą.

- 235. *Ar valstybės įgaliojimo subjekto sąvoka pagal Paslaugų direktyvą (2 straipsnio 2 dalies j punktas) atitinka pavedimo sąvoką pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį ir VESP dokumentų rinkinį?***

Žr. atsakymą į 51 klausimą.

- 236. *Ar oficialus regioninės valdžios institucijos nutarimas, kuriame apibrėžiama visuotinės svarbos socialinė paslauga, susijusi su profesiniu mokymu, ir pavedama ją teikti vienai ar kelioms mokymo įstaigoms, suteikiant paslaugų koncesiją ir skiriant kompensaciją už viešąją paslaugą, laikomas pavedimu pagal Paslaugų direktyvą?***

Mokymo įstaiga, kuriai oficialiu regioninės valdžios institucijos nutarimu suteikiama paslaugų koncesija teikti visuotinės svarbos socialinę paslaugą, susijusią su profesiniu mokymu, pagal minėtą 2 straipsnio 2 dalies j punktą įgaliotu subjektu gali būti laikoma tik tuomet, jeigu ta įstaiga yra įpareigojama teikti paslaugą. Kiekvienas konkretus atvejis turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes.

Be to, pagal direktyvos 2 straipsnio 2 dalies j punktą, skaitomą kartu su direktyvos 27 konstatuojamąja dalimi, valstybės įgalioto paslaugų teikėjo teikiama profesinio mokymo paslauga gali būti laikoma paslauga, kuriai netaikoma Paslaugų direktyva, tik tuomet, jeigu ji atitinka direktyvos 27 konstatuojamojoje dalyje nurodytas sąlygas, t. y. ji teikiama asmenims, „kuriems nuolat arba laikinai ypač jos reikia dėl nepakankamų šeimos pajamų, visiškos ar dalinės priklausomybės“ arba „dėl rizikos būti atskirtiems“, pavyzdžiui, bedarbiams.

Galiausiai pažymėtina, kad bet kokių atveju paslaugoms, kurioms netaikoma Paslaugų direktyva, yra taikomos SESV taisyklės, visų pirma įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas taisyklės (SESV 49 ir 56 straipsniai). Taip pat žr. atsakymą į 226 klausimą. Informacija apie valstybės pagalbos taisyklių taikymą šios rūšies priemonėms pateikiama atsakyme į 52 klausimą.

237. Ką apima sąvoka „valstybės pripažintos labdaros organizacijos“ (2 straipsnio 2 dalies j punktas)?

Ši sąvoka susijusi su Paslaugų direktyva, todėl jos aiškinimas tiesiogiai nepriklauso nuo sąvokų, pateikiamų valstybių narių nacionalinės teisės aktuose ir kituose ES teisės aktuose. Ja siekiama tik nustatyti tam tikrus veiklos vykdytojus, kurių teikiamoms paslaugoms Paslaugų direktyva gali būti netaikoma pagal jos 2 straipsnio 2 dalies j punktą; t. y. socialinėms paslaugoms, susijusioms su socialinio būsto suteikimu, vaikų priežiūra ir parama remtinoms šeimoms ir asmenims, kuriems šios paramos nuolat ar laikinai reikia, ir teikiamoms valstybės pripažintų labdaros organizacijų.

Taigi pagal Paslaugų direktyvą valstybės pripažintų labdaros organizacijų sąvoka reiškia ne tik tai, kad atitinkami paslaugų teikėjai negauna pelno, bet ir tai, kad jie vykdo labdaringą veiklą (kurią valdžios institucijos konkrečiai pripažino labdaringa), naudingą tretiesiems asmenims (t. y. ne šių organizacijų nariams), kuriems reikia pagalbos. Todėl, be viso kito, vien tam tikrų organizacijų pripažinimo ne pelno organizacijomis (pavyzdžiui, mokesčių tikslais) arba vykdomos veiklos visuotinės svarbos kriterijų neužtenka, kad organizacija būtų priskiriama valstybės pripažintų labdaros organizacijų kategorijai. Taip pat paprastas valstybės patvirtinimas negali būti laikomas pakankamu kriterijumi siekiant nustatyti, kad organizacija yra priskirtina šiai kategorijai (ir kad dėl to šiai veiklai netaikoma Paslaugų direktyva).

Remdamasi šia sąvoka Įgyvendinimo vadove²¹⁰, Komisija kaip direktyvoje apibrėžtos labdaros organizacijos pavyzdį nurodė „bažnyčias ir religines organizacijas, siekiančias labdaros ir savanoriškos veiklos tikslų“. Tačiau norint nustatyti Paslaugų direktyvos netaikymo socialinėms paslaugoms ribas nėra svarbiausia tai, ar tokia organizacija yra pasaulietinė, ar religinė. Todėl organizacijos, kurią kaip labdaros organizaciją pripažino valstybė, teikiamoms paslaugoms Paslaugų direktyva pagal jos 2 straipsnio 2 dalies j punktą netaikoma, nepriklausomai nuo to, ar ta organizacija yra pasaulietinė, ar religinė.

---

²¹⁰ Paslaugų direktyvos įgyvendinimo vadovas pateikiamas interneto svetainėje http://ec.europa.eu/internal_market/services/services-dir/documents_en.htm.